

วารสารนิสิตวัง
JOURNAL OF NISITWANG
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

ปีที่ 27 | ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2568

ISSN : 3056 - 9184 (ONLINE)

วารสารนิสิตวัง (JOURNAL OF NISITWANG)

ISSN : 3056-9184 (Online)

ปีที่ 27 ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2568 Vol.27 No.2 (July-December 2025)

กำหนดออกวารสารทุก 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)

ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา ตลอดจนบุคคลทั่วไป มุ่งเน้นทางด้านการศึกษา สังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ ศาสนศึกษา ปรัชญา ภาษาและภาษาศาสตร์ จิตวิทยา การศึกษาเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์

กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดทำวารสารตั้งแต่การคัดเลือกบทความ และมีผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ้อยแถลงอย่างน้อย 3 ท่าน ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ และเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยบทความต้องเป็นงานที่ไม่เคยถูกนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นๆ มาก่อน

ที่ปรึกษา

พระกิตติสารสุธี, ดร.	รองอธิการบดีวิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูสิริเมธากร	ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต วิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูสุนทรธรรมนิเทศ	วิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ

พระครูสุภัทรรสโรจน (สายัณห์ เปมสีโล), ผศ.ดร.

รองบรรณาธิการ

พระครูสังฆรักษ์ สุธรรักษ์ ธรรมารักษ์

กองบรรณาธิการ

พระสุเมธีธรรมภาณ, ดร.

พระครูธรรมธรมะลิน กิตติปาโล, ผศ.

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

พระครูปลัดสุวัฒนวิสุทธิสารคุณ (มขวินทร์ ปริสุตโตโม), ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาดวงเด่น ฐิตญาโณ, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระชินกร สุจิตโต, ดร.
ศาสตราจารย์ระพีพรรณ คำหอม
ศาสตราจารย์ศศิพัฒน์ ยอดเพชร
รองศาสตราจารย์เล็ก สมบัติ
รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง
รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมพันธ์ พิษณุประเสริฐ
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ บัวสุข
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์พร พันเพ็ญฟู
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรวัฒน์ แสงแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณรายณ์ ทรัพย์แสนดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ พจนอารีวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร บุญใช้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ ปิยะมัตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมกฤษฎ์ ศรีนนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร เกษจ้อย
ดร.กฤตสุขชิน พลเสน
ดร.ธณวีร์ พาผล
ดร.สรวิษฐ์ เผ่าดี
ดร.กำธร ขวัญเสน่ห์
ดร.อมรชญา ชินศรี
ดร.สุริยา แสงอินตา
ดร.ไพฑูรย์ ตรงเที่ยง
Professor Cliff Wendell B. Lilangan

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกประเมินบทความ

พระเจริญ จิริปุลโญ, ดร.
พระประเสริฐ เตชโก, ดร.
ศาสตราจารย์ระพีพรรณ คำหอม
ศาสตราจารย์ศศิพัฒน์ ยอดเพชร
รองศาสตราจารย์เล็ก สมบัติ
รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง
รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมพันธ์ พิษณุประเสริฐ
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเหลือ ใจมโน
เรือเอก รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ บวรวัฒนเศรษฐ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย การเวช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ วัฒนะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรวัฒน์ แสงแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์พร พันเพ็ญฟู
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณรายณ์ ทรัพย์แสนดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำรูญ พริกบุญจันทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บารมี อริยะเลิศเมตตา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิษฐ์พัชร บพิธปรมัต

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
นักวิชาการอิสระ
สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ กลุ่มที่ 14
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Holy Angel University, Pampanga, Philippines

โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏราชวิทยาลัย
โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
โรงเรียนนายเรือ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร พลพัฒติกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจศักดิ์ เจริญมหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์โกเมนทร์ ชินวงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธน วงศ์แดง

ดร.ภาวี ศรีรัตน์

ดร.อมรรัชฎา ชินศรี

ดร.วราภรณ์ วราธิพร

ดร.กำธร ขวัญแสน์

ดร.สุริยา แสงอินตา

ดร.พลึงชาติ เหมือนแก้ว

ว่าที่ ร.ต.ดร.เอกรินทร์ ศิริรัตนชัย

ดร.พิบูลย์ ตัญญบุตร

Professor Cliff Wendell B. Lilangan

ผู้ทรงคุณวุฒิภายในประเมินบทความ

พระครูปลัดสุวัฒนวิสุทธิสารคุณ (มฆวินทร์ ปริสฺสฺตโม), ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูธรรมธรมะลิน กิตติปาโล, ผศ.

พระราชเมธีวชิรติลก (ไพจิตร อุตตมธมโม), ดร.

พระครูสังฆรักษ์ยศวีร์ ปมุตโต, ดร.

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ บัวสุข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ศรีคำมูล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิต ดั่งดิลี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร เกษจ้อย

ดร.กฤตสุขิน พลเสน

ดร.อารดา ฉิมมากร

ดร.ณัฐภัทร อยู่เมือง

ดร.มนตรี รอดแก้ว

ดร.सानิตย์ สีนาค

ผู้จัดการวารสาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อาทิตย์ ชูชัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สถาบันนวัตกรรมการศึกษา สมาคมส่งเสริมการศึกษา

ทางเลือกสถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออกแห่งสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

นักวิชาการอิสระ

นักวิชาการอิสระ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรมฯ เขต 14

กรมสอบสวนคดีพิเศษ

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยรังสิต

Holy Angel University, Pampanga, Philippines

ผู้ช่วยผู้จัดการวารสาร

นายอัศวิน คงชำนาญ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน

อาจารย์สนิท วงปล่อมศิริ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์ไชยา เรื่องดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์นฤมล ชุ่มเจริญสุข

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์วรวิมล สุขสมบูรณ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์ชาญพัฒน์ ขำขัน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

ฝ่ายจัดรูปเล่ม

นางสาวอุไร เรืองดาว นางประทีน อุปนันท์ และนายณัฐชัยภูษิต ศรีมาลี

สำนักงาน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลสนับทึบ อำเภอนนทบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ 0-3574-5038, 081-044-7961, 082-614-7358, 087-852-3886

โทรสาร 0-3574-5037

E-mail : journalnw@gmail.com

เว็บไซต์วารสาร <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jonw>

บทบรรณาธิการ

วารสารนิสิตวัง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 27 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2568 มีบทความวิจัยและบทความวิชาการที่มีคุณภาพ โดยผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และสาขาอื่นๆ

ในนามของกองบรรณาธิการของวารสารนิสิตวัง ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการประเมินบทความและให้คำแนะนำกับบทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร ตลอดจนขอขอบคุณผู้เขียนและผู้อ่านบทความทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของวารสารอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ กองบรรณาธิการมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพสูงขึ้นๆ ขึ้นไป เพื่อเกิดประโยชน์แก่วงการการศึกษา แวดวงวิชาการ และเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ต่างๆ และนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
บทความวิจัย	
ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกัจจโมเดลที่มีต่อความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 <i>ประยูร บุญใช้ และ รัชดาภา อ่อนเงิน</i>	1
การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี <i>นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์</i>	12
การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย <i>สำราญ ศรีคำมูล, พระราชเมธีวชิรติลภ, พระกิตติสารสุธี, สนิท วงปลั่งมัทริญ และ พระครูปฐมธรรมธาดา</i>	26
การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี <i>กัญญภัทร พุ่มสุวรรณ และ สถาพร พงษ์พิบูล</i>	37
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 <i>วารินทร์พร พันเพ็ญฟู</i>	47
การบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกรอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยเทคโนโลยี AI เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนในยุคดิจิทัล <i>กตัญ มหาชนะวงศ์ สุวรรณแพทย์ และ พิสิษฐ์ สุวรรณแพทย์</i>	56
การประยุกต์การวิเคราะห์คลัสเตอร์จัดกลุ่มลูกค้าบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัยในประเทศไทย <i>อำนาจ วังจัน และ สุพล พรหมมาพันธุ์</i>	68
การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านแปลความของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง <i>สุรียา อินทจันทร์</i>	77
ค่า VOT ของเสียงพยานชนกลุ่มกักภาษาเกาหลีของผู้พูดภาษาไทยที่ศึกษาภาษาเกาหลีเป็นภาษาต่างประเทศ <i>ณัฐพงษ์ วงษ์อำไพ</i>	87
โหวดอะคริลิก นวัตกรรมเครื่องดนตรีพื้นบ้าน บ้านท่าเรือ ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม <i>บุลากร สมไสย และ พีระพงษ์ อีระเผ่าพงษ์</i>	100
นโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่กับบริบทไทยในปัจจุบัน <i>ปัญญา อุดมประสงค์สุข</i>	109
ENHANCING COMPETENCY MODEL FOR COUNSELLING TEACHERS IN HIGHER VOCATIONAL COLLEGES UNDER HENAN PROVINCE <i>Zhang Huixi, Sataporn Pruettikul and Sukhum Moonmuang</i>	119
บทความวิชาการ	
การส่งเสริมคุณธรรมอันพึงประสงค์ในสถานศึกษาด้วย PIE MODEL <i>พระมหาไชยฉนอม ทาระสาย</i>	132

พระพุทธรูปกับเทคโนโลยีดิจิทัล : โอกาสและความท้าทายในการเผยแพร่ธรรมะยุคใหม่	144
พระมหาบรรจง สุธีโร (ภวนาภิพัฒน์), อมรรชญา ชินศรี, อีรพงษ์ แหวนเพชร, กิตติคุณ ประสงค์สิน และ วิธวินท์ ภาคแก้ว	
การสร้างภูมิคุ้มกันการทุจริตของข้าราชการไทยตามแนวพุทธศาสตร์	156
มงคลชัย สมศรี, พระครูสังฆรักษ์ กันตพงศ์ ศานติศิริ, อาทิตย์ ชูชัย และ ไชยยา เรืองดี	
ภาคผนวก	165

ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดลที่มีต่อความสามารถใน
การถ่ายโอนการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

EFFECTS OF LEARNING ACTIVITIES MANAGEMENT USING BENCHAKIJ
MODEL ON LEARNING TRANSFER ABILITY AND SCIENCE LEARNING
ACHIEVEMENT OF GRADE 6 STUDENTS

ประยูร บุญไช้* และ รัชดาภา อ่อนเงิน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และ โรงเรียนวัดกลางคลองสระบัว

Prayoon Boonchai* and Ratchadapa Onngern

Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University and Watklangklongsabua School

*Corresponding Author E-mail : prayoonboonchai@gmail.com

(วันที่รับบทความ : กรกฎาคม 20, 2568 ; วันที่ไขบทความ : สิงหาคม 10, 2568 ; วันที่ตอบรับบทความ : สิงหาคม 14, 2568)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดลกับเกณฑ์ที่กำหนด 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังเรียน และ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดกลางคลองสระบัว กลุ่มโรงเรียนชัยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 23 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$) 2) แบบประเมินความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ ซึ่งมีอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.37-0.71 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 และ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.34-0.73 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.27-0.79 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีชนิดสองกลุ่มไม่อิสระกัน และการทดสอบค่าทีชนิดกลุ่มเดียวเทียบกับเกณฑ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดลมีความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้อยู่ในระดับสูง ($\bar{X}\% = 78.74$)
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : เบญจกิจโมเดล, ความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์

Abstract

This study aimed to: 1) compare the learning transfer ability of Grade 6 students after participating in learning activities managed using the Benchakij Model against the predetermined criterion; 2) compare the students' science learning achievement before and after the implementation of the Benchakij Model; and 3) compare their post-learning science achievement with the specified criterion. The sample consisted of 23 Grade 6 students from Wat Klang Khlong Sarabua School, under the Chaimongkol School Group, affiliated with the Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational

Service Area Office 1, during the second semester of the 2024 academic year, obtained through cluster random sampling. The research instruments included: 1) a learning activity plan based on the Benchakij Model, which had an average appropriateness rating at the highest level ($\bar{X} = 4.89$); 2) a learning transfer ability assessment form, with discrimination indices (r) ranging from 0.37 to 0.71 and a reliability coefficient of 0.81; and 3) a science achievement test, with item difficulty indices (p) ranging from 0.34 to 0.73, discrimination indices (r) from 0.27 to 0.79, and a reliability coefficient of 0.87. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, dependent samples t-test, and one-sample t-test.

The findings revealed that :

1. The students who participated in the learning activities based on the Benchakij Model demonstrated a high level of learning transfer ability ($\bar{X}\% = 78.74$)
2. The students' science learning achievement in the post-learning assessment was found to be significantly higher than that in the pre-learning assessment at the .05 level of significance.
3. The students' science learning achievement in the post-learning assessment was found to be significantly higher than the specified criterion of 70 percent at the .05 level of significance.

Keywords : Benchakij Model, Learning Transfer Ability, Science Learning Achievement

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคสมัยที่กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและพลิกผันในทุกมิติ ส่งผลให้ระบบการศึกษาไม่อาจยึดติดกับการถ่ายทอดความรู้แบบเดิม แต่ต้องปรับตัวเพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วไม่แน่นอน และมีสมรรถนะในการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมโลกยุคพลิกผัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีความสามารถในการปรับตัว การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร การแก้ปัญหา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอด ซึ่งในบริบทดังกล่าวนี้ การถ่ายโอนการเรียนรู้ถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่อผู้เรียนในยุคปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้รับจากสถานการณ์หนึ่งไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นที่อาจมีลักษณะแตกต่างหรือซับซ้อนกว่า ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้สามารถเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่ง รวดเร็วและพลิกผันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning) เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ในสถานการณ์หรือบริบทหนึ่งไปใช้ในสถานการณ์หรือบริบทอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกัน โดยผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้สิ่งที่เรียนรู้มาแล้วเพื่อแก้ปัญหาหรือปรับตัวในสถานการณ์ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นับเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นการเตรียมผู้เรียนให้สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง ทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวัน การแก้ปัญหา และการประกอบอาชีพ ดังนั้นการถ่ายโอนการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของผู้เรียนในการคิดวิเคราะห์ การเชื่อมโยง และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย (Stern, et al., 2021; Sousa, 2022) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเจย์ แมคโท และเอลเลียตต์ ซีฟ (2562) ที่กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สรุปความได้ว่า การเรียนรู้ต้องมีเป้าหมายและบริบท ผู้เรียนควรได้รับความช่วยเหลือให้เข้าใจเป้าหมายของสิ่งที่เรียน การเรียนรู้จึงควรสร้างความท้าทายและการประยุกต์ใช้ได้อย่างแท้จริง การสอนเนื้อหาควรวางกรอบในแง่ของแนวคิดหลักและขั้นตอนที่ถ่ายโอนได้ ดังนั้นจึงต้องใช้หลักการเรียนรู้ที่เน้นความเข้าใจเชิงลึกในเนื้อหาวิชา และการถ่ายโอนสิ่งที่ได้เรียนรู้ ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความเข้าใจ สามารถประยุกต์ ถ่ายโอน และดัดแปลงสิ่งที่เรียนรู้กับสถานการณ์และปัญหาใหม่ ด้วยเหตุนี้ ครูจึงควรสอนให้ผู้เรียนรู้จักถ่ายโอนสิ่งที่เรียนรู้และมีโอกาสได้ประยุกต์ใช้สิ่งที่เรียนรู้ในบริบทที่สำคัญและหลากหลาย จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การถ่ายโอนการเรียนรู้เป็นเป้าหมายหลักของการศึกษา เพราะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้สิ่งที่เรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ทั้งยังสะท้อนถึงความสามารถในการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและยั่งยืน (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2565) การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็น

ยุคแห่งข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนจำเป็นต้องมีสมรรถนะในการถ่ายโอนการเรียนรู้เพื่อให้สามารถเผชิญกับความท้าทายในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการถ่ายโอนการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงควรมุ่งเน้นการเรียนรู้เชิงลึก ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้ในบริบทและสถานการณ์ที่แตกต่างและหลากหลาย สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน

เบญจกิจโมเดล : รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (Benchakij Model : A Model of Active Learning Management to develop 21st Century Learners) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยประยูร บุญใช้ (2564) เบญจกิจโมเดลมีหลักการสำคัญ 3 ประการดังนี้ 1) ผู้เรียนเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทางปัญญาความคิด หรือกระบวนการทางสมอง เป็นผู้สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างกระตือรือร้น 2) ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านกระบวนการทางสังคม เรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการกลุ่ม มีการร่วมมือร่วมพลัง ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และ 3) ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้โดยการลงมือกระทำด้วยตนเอง (Learning by Doing) กระบวนการเรียนรู้ของเบญจกิจโมเดลประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และส่วนที่ 2 เบญจกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ในกระบวนการจัดการเรียนรู้จะดำเนินขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ โดยเริ่มจากขั้นนำซึ่งเป็นขั้นของการกระตุ้นความสนใจ ความพร้อม เชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่จะเรียน ขั้นเรียนรู้ซึ่งเป็นขั้นของการสร้างความคิดรวบยอด สืบเสาะ ค้นคว้า ลงมือกระทำ เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ต่างๆ ขั้นสรุปซึ่งเป็นขั้นของการประมวล สังเคราะห์ สรุป ทบทวนแก่นขององค์ความรู้ต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ และขั้นประยุกต์ใช้ซึ่งเป็นขั้นของการนำองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นไปใช้ในสถานการณ์ที่มีความแตกต่าง หลากหลาย โดยในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นนี้ จะต้องวิเคราะห์และคัดสรรกิจกรรมที่บ่งชี้การเรียนรู้เชิงรุก 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการคิด (Think) 2) กิจกรรมการลงมือทำ (Do) 3) กิจกรรมการนำเสนอ (Present) 4) กิจกรรมร่วมมือร่วมพลัง (Collaborate) 5) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share) เพื่อสอดแทรก หรือบูรณาการเข้าไปในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมบ่งชี้การเรียนรู้เชิงรุกทั้ง 5 กิจกรรมนี้สามารถจะบูรณาการหรือสอดแทรกเข้าไปในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือมากกว่า 1 ขั้นตอนก็ได้ ทั้งนี้ให้พิจารณาถึงความเหมาะสมสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ ระดับของผู้เรียน และระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับจริยพงศ์ ป้อมน้อย และคณะ (2566) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการบูรณาการเบญจกิจโมเดลสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนในยุค Disruption ได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบและได้ผ่านการศึกษาทดลองว่า เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีหลักการที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการทางปัญญาความคิด ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านกระบวนการทางสังคม โดยเรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการกลุ่ม รวมทั้งการกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำด้วยตนเอง โดยผู้สอนจะต้องวิเคราะห์และคัดสรรกิจกรรมที่บ่งชี้การเรียนรู้เชิงรุก 5 กิจกรรม (เบญจกิจ) ซึ่งได้แก่ การคิด การลงมือทำ การนำเสนอ การร่วมมือร่วมพลัง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบเบญจกิจโมเดลช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาด้านคุณลักษณะต่างๆ เพิ่มขึ้น ได้แก่ ความรู้สึกที่มั่นใจในตนเอง การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบ สามารถใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากขึ้น

จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาด้านการถ่ายโอนการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับประถมศึกษา พบว่า นักเรียนยังมีขีดจำกัดในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะที่ได้เรียนรู้ไปแก้ปัญหาหรือใช้ในสถานการณ์ใหม่ นักเรียนมักประสบปัญหาในการนำความรู้ที่ได้เรียนมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่หรือบริบทที่แตกต่างจากเดิม ซึ่งสภาพปัญหาหลักคือการที่นักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมที่ได้รับจากการเรียนการสอนในบริบทหนึ่งไปสู่บริบทอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิเช่น การถ่ายโอนความรู้จากวิชาหนึ่งไปสู่อีกวิชาหนึ่ง การถ่ายโอนจากสถานการณ์จำลองไปสู่สถานการณ์จริง ซึ่งเป็นการถ่ายโอนการเรียนรู้จากห้องเรียนสู่ชีวิตประจำวัน ตลอดจนการถ่ายโอนความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนขึ้น ซึ่งการขาดความสามารถในการทำความเข้าใจหลักการพื้นฐานอย่างลึกซึ้ง การไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ความรู้ที่แยกส่วน และการขาดการฝึกฝนในสถานการณ์ที่หลากหลาย ล้วนเป็นปัจจัยที่บั่นทอนกระบวนการถ่ายโอนความรู้ของนักเรียน ลักษณะของปัญหาจึงปรากฏในรูปของการการเรียนรู้แบบท่องจำมากกว่าเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ การไม่สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมถึงการขาดทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ของนักเรียน

เป็นอย่างยิ่ง (Suwathanpornkul, et al., 2023; Gick and Holyoak, 2022; Schwartz, et al., 2020; Mohming, et al., 2017; จิตรลดา ทองอันทัง, 2559; ประยูร บุญใช้, 2566)

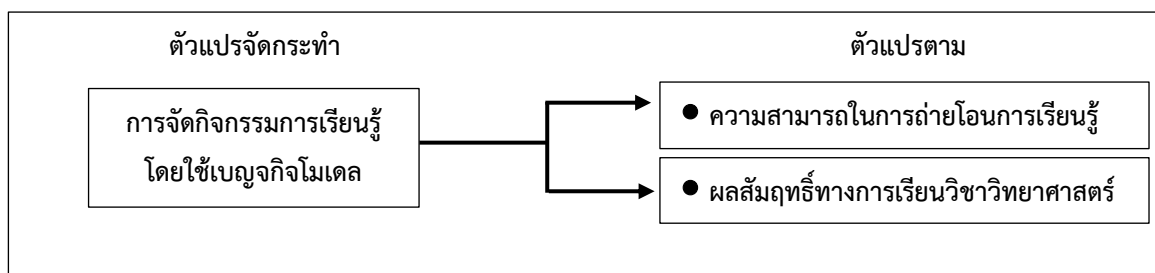
จากสภาพปัญหาและความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์คณะครุศาสตร์ซึ่งได้พัฒนาแบบจำลองโมเดล : รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ขึ้น จึงได้ร่วมมือกับครูผู้สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในการศึกษาผลของการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองโมเดลที่มีต่อความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองโมเดลกับเกณฑ์ที่กำหนด
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังเรียน
3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองโมเดลมีความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ในระดับสูงขึ้นไป
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองโมเดลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองโมเดลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนชัยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 จำนวน 8 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม (จรรย์พันธ์บำรุง) โรงเรียนวัดใหญ่ชัยมงคล (ภาวนารังสี) โรงเรียนวัดพระญาติการาม (ศุภสุขบำรุง) โรงเรียนวัดพินัญเชิง (ไตรรัตน์นายก) โรงเรียนวัดหันตรา (เวช สมานราษฎร์นุกุล) โรงเรียนวัดไผ่ (เหว-

บุญช่วย โสมนรินทร์อุปถัมภ์) โรงเรียนวัดไก่อ๊ะเตี้ย (วิทยสุนทร) และ โรงเรียนวัดกลางคลองสระบัว รวมจำนวนทั้งสิ้น 300 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ของ โรงเรียนวัดกลางคลองสระบัว กลุ่มโรงเรียนชัยมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยาเขต 1 จำนวน 23 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้โรงเรียน เป็นหน่วยในการสุ่ม

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรจัดกระทำ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดล

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา วิทยาศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดล รายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและธรณีพิบัติภัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. แบบประเมินความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแบบอัตนัยที่กำหนดเป็นสถานการณ์ มี จำนวน 4 ข้อ 4 สถานการณ์

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ มีลักษณะเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดล รายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและธรณีพิบัติภัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและธรณีพิบัติภัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิเคราะห์หัวข้อวัด ปลายทางและตัวชี้วัดระหว่างทางของหน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งโครงสร้างเวลาและสาระการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้

1.2 ออกแบบและยกร่างแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและธรณี พบัติภัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ดำเนินการ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนของเบญจกิจโมเดล ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการ จัดการเรียนรู้ 4 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นนำ 2) ขั้นเรียนรู้ 3) ขั้นสรุป และ 4) ขั้นประยุกต์ใช้ โดยในการดำเนินการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นนี้ จะต้องวิเคราะห์และคัดสรรกิจกรรมที่บ่งชี้การเรียนรู้เชิงรุก 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการคิด 2) กิจกรรมการลงมือทำ 3) กิจกรรมการนำเสนอ 4) กิจกรรมร่วมมือร่วมพลัง และ 5) กิจกรรมการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้

1.3 นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดลที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ ผลผลิต/ชิ้นงาน สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ และ เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ใช้แบบประเมิน ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (Likert Scale) โดยกำหนด เกณฑ์ความเหมาะสมตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป คือ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ซึ่งผลการ ประเมินได้ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เท่ากับ 4.89 ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ที่สุด อีกทั้งมีการนำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง จัดทำเป็นแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มทดลองต่อไป

2. แบบประเมินความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสร้างแบบประเมินความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางและกำหนดคุณลักษณะที่จะวัดนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการนำความรู้เรื่อง ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและธรณีพิบัติภัย ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่หรือในชีวิตประจำวัน

2.2 สร้างแบบประเมินความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบอัตนัยที่กำหนดเป็นสถานการณ์ จำนวน 4 ข้อ 4 สถานการณ์ คะแนนเต็ม 36 คะแนน ในแต่ละข้อจะมีสถานการณ์ให้นักเรียนพิจารณาและตอบคำถาม จำนวน 3 ข้อย่อย จำนวนคะแนนข้อละ 3 คะแนน รวมเป็น 9 คะแนน โดยมีเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนแบบรูบริก (Scoring rubrics) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี (3 คะแนน) ระดับพอใช้ (2 คะแนน) และระดับปรับปรุง (1 คะแนน)

2.3 นำแบบประเมินความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แล้วนำแบบประเมินความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าอำนาจจำแนก (r) ซึ่งพบว่า มีอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.37-0.71 รวมทั้งคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและธรณีพิบัติภัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิเคราะห์ตัวชี้วัดปลายทางและตัวชี้วัดระหว่างทางของหน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งศึกษาหลักการ แนวคิดในการสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและธรณีพิบัติภัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ในระดับความเข้าใจ นำไปใช้ และการวิเคราะห์

3.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องของแบบทดสอบ ซึ่งผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

3.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ไปใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความยากง่าย (p) ซึ่งพบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.34-0.73 หาค่าอำนาจจำแนก (r) ซึ่งพบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.27-0.79 รวมทั้งค่าความเชื่อมั่น (KR20) ซึ่งพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (The One Group Pretest-Posttest Design) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

1. การดำเนินการก่อนการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มทดลองโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์

2. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมโดยใช้เบญจกิจโมเดล ตามแผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและธรณีพิบัติภัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง

3. การดำเนินการหลังการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มทดลองโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนโดยผู้วิจัยได้ทำการสลับข้อและตัวเลือก และทำการประเมินความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลองโดยใช้แบบประเมินความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้

4. ผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และแบบประเมินความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ ไปวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติที่เหมาะสมเพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้โดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ อยู่ในระดับสูงขึ้นไป โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ (Percentage) กำหนดเกณฑ์แปลผลค่าระดับช่วงคะแนนร้อยละและการแปลความหมายของความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ ดังนี้ (นันทนา สีสาย, 2556)

90-100	หมายถึง มีความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้สูงมาก
75-89	หมายถึง มีความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้สูง
60-74	หมายถึง มีความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ปานกลาง
45-59	หมายถึง มีความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ต่ำ
1-44	หมายถึง มีความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ต่ำมาก

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยใช้สถิติทดสอบ t-test ชนิด Dependent Samples

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนโดยเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม โดยใช้สถิติทดสอบ t-test ชนิด One Sample t-test

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้โดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้โดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้คืออยู่ในระดับสูงขึ้นไป ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้โดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

กลุ่มตัวอย่าง	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}\%$	ความหมาย
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	23	36	28.35	4.35	78.74	มีความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ในระดับสูง

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดลมีความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ในระดับสูง ($\bar{X}\% = 78.74$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้คือ อยู่ในระดับสูงขึ้นไป

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	23	20	10.39	1.78	26.94*	0.00
หลังเรียน	23	20	16.48	1.70		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดลมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนเท่ากับ 10.39 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนเท่ากับ 16.48 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนโดยเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนโดยเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนโดยเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

กลุ่มตัวอย่าง	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	%	70%	t	p
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	23	20	16.48	1.70	82.39	14	6.98*	0.00

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดล มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนเท่ากับ 16.48 คิดเป็นร้อยละ 82.39 เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ พบว่า สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดลมีความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ในระดับสูง ($\bar{X}\% = 78.74$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้คืออยู่ในระดับสูงขึ้นไป ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดลมีการกำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน คือ ขั้นตอนประยุกต์ใช้ ซึ่งในขั้นตอนดังกล่าวนี้ ผู้เรียนจะได้ทำกิจกรรมการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์และบริบทใหม่ที่แตกต่างกันไปจากเดิม ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน ดังที่ประยูร บุญใช้ (2564) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดลไว้ว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เริ่มต้นจากขั้นนำซึ่งเป็นขั้นของการกระตุ้นความสนใจ ความพร้อม เชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่จะเรียน ขั้นเรียนรู้ซึ่งเป็นขั้นของการสร้างความคิดรวบยอด สืบเสาะ ค้นหา ลงมือกระทำ เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ต่างๆ ขั้นสรุปซึ่งเป็นขั้นของการประมวล สังเคราะห์ สรุป ทบทวนแก่นขององค์ความรู้ต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ และขั้นประยุกต์ใช้ซึ่งเป็นขั้นของการนำองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นไปใช้ในสถานการณ์ที่มีความแตกต่าง หลากหลาย โดยในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นนี้ มีการสอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการคิด 2) กิจกรรมการลงมือทำ 3) กิจกรรมการนำเสนอ 4) กิจกรรมร่วมมือร่วมพลัง และ 5) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดล ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกดังกล่าวข้างต้นจึงส่งผลทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ในระดับสูง ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2567) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งนอกจากผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเองและพึ่งตนเองแล้ว ยังต้องพึ่งการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน บุคคลอื่นๆ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย รวมทั้งต้องอาศัยทักษะกระบวนการต่างๆ จำนวนมากเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ อีกทั้งการจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง ความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นจะมีความลึกซึ้งและอยู่คงทนมากขึ้น หากผู้เรียนได้มีโอกาสนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของจิตรลดา ทองอั้ง (2559) ที่ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นฐานในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมดังกล่าวมีความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ในระดับสูง ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของนันทนา ลีลาชัย (2556) ที่ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นฐานในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งได้ผลการวิจัยที่ความสอดคล้องกันโดยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกมีความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ในระดับสูง และผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน

2. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดย

ใช้เบญจกิจโมเดล เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างกระตือรือร้น ได้สร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันแบบร่วมมือรวมพลัง ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการคิด การลงมือทำโดยการปฏิบัติ การนำเสนอผลงาน การร่วมมือร่วมพลัง รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จึงส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น ดังที่ประยูร บุญใช้ (2564) ได้กล่าวไว้ว่า เบญจกิจโมเดลเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้เรียน เป็นรูปแบบที่มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ที่ใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดหลักการ กระบวนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ จึงสามารถช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาที่สูงขึ้น ทั้งนี้จากหลักการของรูปแบบ 3 ประการ ได้แก่ 1) ผู้เรียนเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทางปัญญา ความคิด หรือกระบวนการทางสมอง เป็นผู้สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างกระตือรือร้น 2) ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านกระบวนการทางสังคม เรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการกลุ่ม มีการร่วมมือรวมพลัง ช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และ 3) ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้โดยการลงมือกระทำด้วยตนเอง (Learning by Doing) อีกทั้งกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบซึ่งประกอบด้วย เบญจกิจกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการคิด 2) กิจกรรมการลงมือทำ 3) กิจกรรมการนำเสนอ 4) กิจกรรมร่วมมือรวมพลัง และ 5) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ล้วนแล้วแต่ตั้งอยู่บนฐานแนวคิดที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของพิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (2563) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เชิงรุก ผู้เรียนจะได้มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น สนุกกับการใช้กระบวนการทางปัญญา มีปฏิสัมพันธ์กัน ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ช่วยทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเพราะมีความรู้ที่คงทน สามารถอธิบาย แปลความหมาย นำความรู้ไปใช้ประยุกต์ความรู้ได้ อีกทั้งผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ทั้งความรู้ความเข้าใจ ทักษะการคิด คุณลักษณะที่พึงประสงค์ พัฒนาจนเกิดสมรรถนะที่พึงประสงค์ได้ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของประยูร บุญใช้ (2564) ที่ศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดลช่วยทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของณรัช เจริญศิลป์ (2565) ที่ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้เบญจกิจโมเดลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาพลศึกษา ซึ่งผลการวิจัยได้ข้อค้นพบในด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สอดคล้องกันคือนักศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้เบญจกิจโมเดลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกัน รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริธัญญา ต้นสกุล (2566) ที่ได้พัฒนาบทเรียนออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบผสมผสานกับเบญจกิจโมเดล ซึ่งพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวมีผลสัมฤทธิ์ทางด้านการฟังที่สูงขึ้น เช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการนำโมเดลเบญจกิจไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้น การสอดแทรกหรือบูรณาการเบญจกิจกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 5 กิจกรรม ได้แก่ ได้แก่ 1) กิจกรรมการคิด 2) กิจกรรมการลงมือทำ 3) กิจกรรมการนำเสนอ 4) กิจกรรมร่วมมือรวมพลัง และ 5) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เข้าไปในขั้นตอนการสอนทั้ง 4 ขั้น อันได้แก่ ขั้นนำ ขั้นเรียนรู้ ขั้นสรุป และขั้นประยุกต์ใช้ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นจึงต้องวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยพิจารณาให้เหมาะสมสอดคล้องกับองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ ระดับของผู้เรียน และระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดลเพื่อพัฒนาทักษะความสามารถ และคุณลักษณะด้านอื่นๆ ของผู้เรียน เช่น ทักษะการคิดขั้นสูง เจตคติต่อการเรียน ความสุขในการเรียน เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เบญจกิจโมเดลเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาต่างๆ ของผู้เรียนทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา รวมทั้งอุดมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จิตรลดา ทองอั้ง. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จิระพงศ์ ป้อมน้อย และคณะ. (2566). การจัดการเรียนการสอนด้วยการบูรณาการเบญจกิจโมเดลเพื่อพัฒนาผู้เรียนในยุค Disruption. [Online]. Available : <https://nakhonnayok.dusit.ac.th/article>. [2568, เมษายน 20].
- เจย์ แมคไท และ เอลเลียตต์ ซีฟ. (2562). กรอบความคิดในการนำไปปฏิบัติเพื่อสนับสนุนทักษะแห่งศตวรรษที่ 21. ใน เจมส์ เบลลังกา และรอน แบรนต์ (บรรณาธิการ). **ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills : Rethinking How Students Learn)**. พิมพ์ครั้งที่ 3. (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตตฤกษ์, แปล). กรุงเทพฯ : บุ๊คสเคป. (ต้นฉบับ พิมพ์ ค.ศ. 2010).
- ณรัช เจริญศิลป์. (2565). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้เบญจกิจโมเดลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชา ความสามารถทางดิจิทัล และความพึงพอใจในการเรียนของนักศึกษา สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง. **วารสารนิสิตวัง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย**, 24 (2), 29-40.
- ทีศนา แชมมณี. (2567). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 27. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทนา สิลาชัย. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยผสมผสานแนวคิดอภิปัญญา การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และชุมชนการเรียนรู้แบบร่วมงานในชั้นเรียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประยูร บุญใช้. (2564). เบญจกิจโมเดล : รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. **วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**, 13 (38), 1-15.
- ประยูร บุญใช้. (2566). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ : การวิเคราะห์อภิमानและการวิเคราะห์เนื้อหา. **วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**, 15 (44), 83-97.
- พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยวาร์ ยินดีสุข. (2563). การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริธัญญา ต้นสกุล. (2566). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบผสมผสานกับเบญจกิจโมเดลในรายวิชา ศิลปะ ศ 30203. โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี).
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2565). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Gick, M. L., and Holyoak, K. J. (2022). The cognitive basis of knowledge transfer. In R. J. Sternberg and K. J. Holyoak (Eds.), **The Cambridge handbook of thinking and reasoning**. 2nd ed. pp. 411-432. Cambridge University Press.
- Mohming, H., et al. (2017). Science in Classroom and Knowledge Transfer to the Muslim Way of Life. **Veridian E-Journal, Silpakorn University (International Humanities, Social Sciences and arts)**, 10 (4), 134-147. Available : <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/94321>. [2024, April 12].
- Schwartz, D. L., et al. (2020). **The ABCs of how we learn : 26 scientifically proven approaches, how they work, and when to use them**. Norton Professional Books.
- Sousa, D. A. (2022). **How the brain learns**. 6th ed. Corwin.

- Stern, J., et al. (2021). **Learning that transfers : Designing curriculum for A changing world.**
Corwin Press Inc.
- Suwathanpornkul, I., et al. (2023). Learning loss and psychosocial issues among Thai students amidst the COVID-19 Pandemic : the perspectives of teachers in the online classroom.
BMC Psychol, 11 (232). <https://doi.org/10.1186/s40359-023-01269-1>.

**การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) สำหรับ
นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี**
**MANAGEMENT OF CREATIVE BASED LEARNING (CBL) FOR GRADUATE
STUDENTS AT THE FACULTY OF EDUCATION BANGKOKTHONBURI
UNIVERSITY**

นันท์วัฒน์ ภัทรกรนันท์*

คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Nantawat Pattaragornan*

Faculty of Education in Curriculum and Instruction, Bangkokthongburi University

*Corresponding Author E-mail : drnantawat@gmail.com

(วันที่รับบทความ : สิงหาคม 4, 2568 ; วันที่แก้ไขบทความ : กันยายน 3, 2568 ; วันที่ตอบรับบทความ : กันยายน 5, 2568)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท ให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 2. ทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท 3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานกับการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท 4. เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานกับการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยตามแผนการวิจัยแบบการสุ่มสองกลุ่ม มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 5 ห้อง จำนวน 341 คน กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำนวน 3 ห้อง จำนวน 41 คน ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่ายโดยกำหนดให้เป็นห้องทดลอง สำหรับวิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน 1 ห้องเรียน มีนักศึกษา 41 คน เป็นห้องควบคุมสำหรับการเรียนรู้แบบปกติ 1 ห้อง และสำหรับทดลองหาประสิทธิภาพของชุดการสอนที่สร้างขึ้น 1 ห้องเรียน มีนักศึกษา 41 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1. ชุดการสอนรายวิชาโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน 2. แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน 3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4. แบบประเมินความพึงพอใจการจัดการเรียนการสอน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81.11/94.44 ซึ่งมีผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ 2. ดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอนมีค่าเท่ากับ 0.6807 หรือคิดเป็นร้อยละ 68.07 ซึ่งสูงกว่าสมมุติฐานที่ตั้งไว้ 0.5 3. นักศึกษาที่เรียนชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 4. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อชุดการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน โดยภาพรวมและด้านทุกด้านมากกว่าเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : วิธีการแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Abstract

The research on the Management of Creative Based Learning (CBL) for Graduate Students at the Faculty of Education Bangkokthonburi University, aims to: 1. Develop a teaching set for the course MCI 401 on the ethics and moral values of curriculum and instructional developers using the Creative-Based Learning approach for Master's degree students to achieve efficiency according to the criteria of 75/75; 2. Find the effectiveness index of the teaching set for the course MCI 401 on the ethics and moral values of curriculum and instructional developers using the Creative-Based Learning approach for Master's degree students; 3. Compare the learning outcomes of the teaching set for the course MCI 401 on the ethics and moral values of curriculum and instructional developers using the Creative-Based Learning (CBL) approach with traditional learning for Master's degree students; 4. Compare the satisfaction of learners with the teaching set for the course MCI 401 on the ethics and moral values of curriculum and instructional developers using the Creative-Based Learning approach with traditional learning for Master's degree students. This research is conducted according to the research plan. The two group random sampling involved pre-test and post-test before and after the experiment in the first semester of 2025, with a total of 5 classrooms and 341 students. The sample consisted of 41 master's degree students from the Faculty of Education, Bangkok Thonburi University, chosen from 3 classrooms using simple random sampling, designated as experimental groups for the Creative-Based Learning method, with one classroom having 41 students serving as the control group for regular learning. The study aims to test the effectiveness of the developed teaching package, which also involved one classroom with 41 students. The research tools included: 1. A course teaching package utilizing the Creative-Based Learning method; 2. A learning management plan using the Creative-Based Learning method; 3. An achievement test; 4. A satisfaction evaluation form for teaching management. The statistics used for data analysis included percentages, means, standard deviations, and t-tests.

The research findings are as follows: 1. The instructional package for the course MCI 401 on ethics and moral principles for curriculum developers and educators using Creative-Based Learning has a score of 81.11/94.44, which exceeds the established criteria of 75/75, supporting the proposed hypothesis. 2. The effectiveness index of the instructional package is 0.6807 or 68.07%, which is higher than the established hypothesis of 0.5. 3. Students who studied the instructional set for the course MCI 401: Ethics, Morality, and Professional Code of Conduct for Curriculum and Instruction Developers using the Creative-Based Learning approach achieved significantly higher post-learning academic performance than those who used conventional learning methods, with statistical significance at the 0.01 level. 4. The learners' satisfaction with the teaching kit using creative learning-based learning method overall and in all aspects was significantly higher than that of the conventional learning method at the 0.01 level.

Keywords : Creative-Based Learning, Learning Achievement, Faculty of Education, Bangkokthonburi University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันเทคโนโลยีมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่หยุดยั้ง มีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มาใช้อย่างแพร่หลายจนนับได้ว่าเป็นอุปกรณ์สำคัญในการจัดการเรียนการสอน เทคโนโลยีเหล่านี้ใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ การติดต่อสื่อสาร และการสร้างสื่อการเรียน ดังนั้นจึงเอื้อประโยชน์ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น อีกทั้งเป็นแหล่งข้อมูลในการค้นคว้าศึกษาความรู้ที่กว้างไกลแก่นักเรียน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เหมาะสม และให้ทันสมัยอยู่เสมอ (ยีน ภู่วรรณ, 2562 : 33)

การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการที่ทำลายในการเอาชนะความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับปัญหา โดยใช้เครื่องมือของความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา ทำให้ได้ความคิดที่แตกต่าง หลากหลาย และมีศักยภาพในการแก้ปัญหา ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการพิจารณาลักษณะของปัญหาบริบท บุคคลที่เกี่ยวข้องไปจนถึงผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการฝึกความคิดที่สำคัญ การคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จึงเป็นการแยกแยะข้อมูลข่าวสารปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์ และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผล และข้อมูลที่ถูกต้อง รับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหาหาทางเลือกและตัดสินใจในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วยกระบวนการแก้ปัญหา ผ่านกระบวนการคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นทักษะที่สามารถฝึกฝนและพัฒนาได้ กระบวนการดังกล่าวเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้สอนที่มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (วิชรา เล่าเรียนดี, 2554 : 46-47) การจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันจึงต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ทักษะด้านการค้นคว้าหาความรู้ ทักษะด้านการสื่อสาร และทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์

การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-Based Learning : CBL) เป็นหนึ่งในวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยมีผู้เรียนเป็นสำคัญ โครงสร้างหลักของรูปแบบการเรียนการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานออกแบบตามทฤษฎีด้านการวัดความคิดสร้างสรรค์ของศาสตราจารย์ อี พอล ทอร์แรนซ์ (E. Paul Torrance) แนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แบบความคิดแนวนานของเอ็ดเวิร์ด เดอโบโน (Edward de Bono) และพัฒนามาจากกระบวนการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งเป็นแนวทางการสอนแบบเน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลางซึ่งได้ผลดีในหลายประเทศ และทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์นำมาสร้างรูปแบบการเรียนแบบใหม่ ซึ่งเป็นการเรียนแบบ Active Learning คือ การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนตื่นตัวในการค้นคว้า แทนที่จะรอรับการบรรยายแบบเดิม ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ การสื่อสารและการทำงานเป็นทีมของนักเรียนมีเพิ่มมากขึ้น การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานมี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กระตุ้นความสนใจ ขั้นที่ 2 ตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจ ขั้นที่ 3 ค้นคว้า ขั้นที่ 4 นำเสนอผลงาน และขั้นที่ 5 ประเมินผล (Torrance, 1962 : 12) จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นต่ออนาคต การให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทักษะ กระบวนทัศน์แบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ที่ให้โลกของผู้เรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นการพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก เคารพตนเองนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยีความเชื่อมั่นตนเองความคิดยืดหยุ่น การรู้จักตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อม และเหนืออื่นใดคือ ความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ (วิริยะ ฤชชัยพานิชย์, 2558 : 23-37) และชุดการสอนเป็นนวัตกรรมการศึกษา และเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งซึ่งเป็นสื่อประสมที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อเนื้อหา และประสบการณ์ของแต่ละหน่วยที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้รับ การสร้างชุดการสอนจะใช้วิธีระบบเป็นหลักสำคัญด้วยจึงทำให้มั่นใจได้ว่า การพัฒนาชุดการสอนจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่มีประสิทธิภาพ และยังช่วยให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจพร้อมที่จะสอน (บุญเกื้อ คอรวาเวช, 2543 : 91)

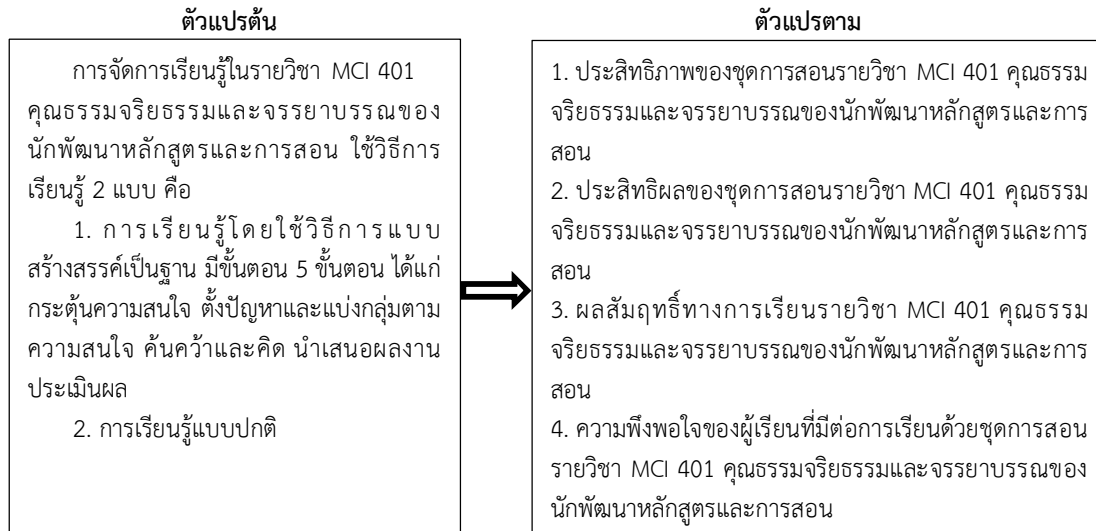
จากข้อมูลข้างต้นจึงทำให้เห็นว่า ในฐานะอาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาต้องมีการปรับการสอน เพื่อให้ทันต่อยุคสมัยในปัจจุบัน รวมไปถึงยังต้องกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนด้วยเทคนิคการสอนต่างๆ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบสร้างสรรค์เป็นฐานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท ให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานกับการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท

4. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานกับการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับนักศึกษาปริญญาโท

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 5 ห้อง จำนวน 341 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 3 ห้อง ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย โดยกำหนดให้เป็นห้องทดลอง สำหรับวิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน 1 ห้อง จำนวน 41 คน เป็นห้องควบคุมสำหรับการเรียนรู้แบบปกติ 1 ห้อง จำนวน 41 คน และสำหรับทดลองหาประสิทธิภาพของชุดการสอนที่สร้างขึ้น 1 ห้อง มีนักศึกษา จำนวน 41 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดการสอน 2. แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน รวม 12 ชั่วโมง 3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และ 4. แบบประเมินความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1.1 การสร้าง

1.1.1 ศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2564) ปรัชญา ความสำคัญและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

1.1.2 ศึกษาวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอน โดยศึกษาโครงสร้างรายวิชา คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างของเวลา ขอบข่ายด้านเนื้อหา และผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา และบริบทของพื้นที่สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

1.1.3 นำเสนอชุดการสอนวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอน ปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาให้คำแนะนำความถูกต้องของเนื้อหา และความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่

คาดหวัง แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล แล้วนำคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

1.2 การหาคุณภาพของชุดการสอน

1.2.1 สร้างแบบประเมินชุดการสอนรายวิชา สำหรับผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เกณฑ์การประเมินระดับความคิดเห็นจากแบบวัดที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 : 107)

1.2.2 นำชุดการสอนที่ปรับแก้แล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเหมาะสม มีค่า IOC มากกว่า 0.50 ให้มีความถูกต้องเหมาะสมอย่างสมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.2.3 หาประสิทธิภาพของชุดการสอน ใช้วิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I. : The Effectiveness Index) ของกิจกรรมการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน โดยใช้วิธีการของกูดแมน เฟลทเชอร์และซินเดอร์ใช้สูตรดังนี้ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2546) ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ E1 / E2 มีค่าเท่ากับ 80.73 / 81.54

2. แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

2.1 การสร้าง

2.1.1 ศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2564) ปรัชญา ความสำคัญและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

2.1.2 ศึกษารายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอน โดยศึกษาโครงสร้างรายวิชา คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างของเวลา ขอบข่ายด้านเนื้อหา และผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา และบริบทของพื้นที่สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

2.1.3 วิเคราะห์เนื้อหา ตัวชี้วัด รายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอน โดยมีหัวข้อเนื้อหาดังต่อไปนี้ 1. บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของครู 2. จิตวิญญาณความเป็นครู 3. ค่านิยมของครู และ 4. คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู

2.1.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และเวลา

แผนการจัดการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
1. บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของครู	1. อธิบายบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครูได้ (K) 2. วิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครูที่ควรทำหรือไม่ควรทำด้วยวิธีการต่างๆ ได้ (P) 3. เห็นประโยชน์ของบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครูที่ควรทำหรือไม่ควรทำได้ (A)	3
2. จิตวิญญาณความเป็นครู	1. ยกตัวอย่างจิตวิญญาณความเป็นครูได้ (K) 2. วิเคราะห์พฤติกรรมของครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูได้ (P) 3. สามารถแสดงออกถึงความมุ่งมั่นและความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานวิชาชีพครูได้ (A)	2
3. ค่านิยมของครู	1. ผู้เรียนสามารถอธิบายความหมาย ประเภท และความสำคัญของค่านิยมครูได้อย่างถูกต้อง (K) 2. ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สถานการณ์จำลอง และระบุค่านิยมของครูที่ควรยึดถือในสถานการณ์นั้นได้อย่างเหมาะสม (P) 3. ผู้เรียนแสดงเจตคติที่ดีและให้คุณค่าต่อค่านิยมของครู โดยสะท้อนพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมที่พึงประสงค์ในการเรียนรู้ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (A)	2
4. คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู	1. ผู้เรียนสามารถอธิบายหลักคุณธรรมพื้นฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพที่ครูควรยึดถือได้อย่างถูกต้อง (K)	5

	2. ผู้เรียนสามารถประเมินสถานการณ์ตัวอย่าง และตัดสินใจเลือก แนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับคุณธรรมและจรรยาบรรณของครูได้อย่าง เหมาะสม (P) 3. ผู้เรียนแสดงเจตคติที่ดีต่อการเป็นครูที่มีคุณธรรม โดยปฏิบัติตน ด้วยความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ และเคารพผู้อื่นในการเรียนรู้และ ทำงานร่วมกัน (A)	
รวม		12

2.1.5 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน รวมเป็นเวลา 12 ชั่วโมง และนำแผนการจัดการเรียนรู้ ปรัชญา
ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาให้คำแนะนำความถูกต้องของเนื้อหา และความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง แนว
ทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล แล้วนำคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.1.6 สร้างแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เกณฑ์การประเมินระดับความ
คิดเห็นจากแบบวัดที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2.2 การหาคุณภาพของแผนวิธีการเรียนรู้

2.2.1 นำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ปรับแก้แล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาความ
เหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประเมินโดยใช้แบบประเมิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์,
2543 : 107) ได้กำหนดคะแนนการประเมินดังนี้ 5 หมายถึง คุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 4 หมายถึง คุณภาพ
เหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3 หมายถึง คุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 2 หมายถึง คุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับ
น้อย 1 หมายถึง คุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2.2 วิเคราะห์ผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วเทียบกับเกณฑ์ระดับคุณภาพ ความเหมาะสมตาม
ค่าเฉลี่ยดังนี้ 4.51-5.00 หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3.51-4.50 หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมอยู่ใน
ระดับมาก 2.51-3.50 หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมอยู่ใน
ระดับน้อย 1.00-1.50 หมายถึง มีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยกำหนดให้คะแนนเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป เป็น
เกณฑ์คุณภาพความเหมาะสมที่ยอมรับว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้ ผลการประเมินพบว่า แผน
วิธีการเรียนรู้ มีคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 มีความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้

2.2.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำ
เพื่อให้มีความถูกต้องเหมาะสมอย่างสมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1 การสร้าง

3.1.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบวัด จากทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้องการวัดและประเมินผลและเทคนิคการ
สร้างแบบทดสอบ ศึกษาเนื้อหา มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด เพื่อนำไปสร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบ

3.1.2 สร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อกำหนดความสำคัญของเนื้อหา ตัวชี้วัดโดยผ่านการตรวจสอบจาก
อาจารย์ที่ปรึกษา และให้สอดคล้องกับพฤติกรรมทางพุทธิพิสัย 6 ระดับ บลูม (Bloom, et al., 1956 : 186) ดังนี้ (1)
ความรู้ความจำ (2) ความเข้าใจ เป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญของสื่อและสามารถแสดงออกมาในรูปของการ
แปลความ ตีความ คาดคะเน ขยายความ หรือการกระทำอื่นๆ (3) การนำความรู้ไปใช้ (4) การวิเคราะห์ (5) การสังเคราะห์
(6) การประเมินค่า

3.1.3 สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 30 ข้อ ให้ครอบคลุมเนื้อหา
ตามตารางวิเคราะห์ข้อสอบ และนำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และให้
ข้อเสนอแนะแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

3.1.4 นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบ
ความเหมาะสมของคำถามและคำตอบ รวมทั้งประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบวัดกับมาตรฐาน
ตัวชี้วัด และจุดประสงค์

3.2 การหาคุณภาพของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2.1 นำแบบวัดที่ได้รับการตรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยจะพิจารณาข้อสอบที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป พบว่า แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่า IOC เท่ากับ 1.00

3.2.2 ปรับปรุงแก้ไขแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 30 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักศึกษาปริญญาโท ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

3.2.3 นำผลจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (R) ที่มีค่าความยากง่าย (P) ระหว่าง 0.20-0.80 ค่าอำนาจจำแนก (R) ระหว่าง 0.20 ขึ้นไป ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาแต่ละข้อมีค่าความยากง่าย อยู่ในเกณฑ์ระหว่าง 0.48-0.75 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ระหว่าง 0.25-0.55

3.2.4 นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 30 ข้อ ไปหาค่าความเชื่อมั่นจากสูตรคูเดอร์ ริชาร์ดสัน Kr-20 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 : 239) พบว่า แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 และจัดเตรียมแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับจริงเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

4. แบบสอบถามความพึงพอใจ

4.1 การสร้าง

4.1.1 ศึกษาแนวคิด หลักการวิธีการสร้างแบบสอบถามและงานวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดความพึงพอใจ

4.1.2 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท จำนวน 15 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดและประเมินผล โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน และเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้ เกณฑ์การให้คะแนน พึงพอใจมากที่สุด กำหนดให้ 5 คะแนน พึงพอใจมาก กำหนดให้ 4 คะแนน พึงพอใจปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน พึงพอใจน้อย กำหนดให้ 2 คะแนน พึงพอใจน้อยที่สุด กำหนดให้ 1 คะแนน เกณฑ์การแปลความหมาย ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง พึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง พึงพอใจน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2547 : 59)

4.2 การหาคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจ

4.2.1 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับคุณลักษณะที่ต้องการหรือนิยามศัพท์ (IOC) โดยผลการประเมินความสอดคล้อง พบว่า ได้ข้อที่อยู่ในเกณฑ์ทั้งหมด 15 ข้อ ซึ่งทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1.00

4.2.2 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว หาค่าความเชื่อมั่นโดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

4.2.3 จัดพิมพ์และทำแบบสอบถามความพึงพอใจฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงและทำการทดลอง

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแผนวิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน และการเรียนรู้แบบปกติ รายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอน โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน โดยการหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของวิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน รายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอน โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน โดยใช้สูตรคำนวณค่า E.I.

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอน โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานระหว่างวิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานกับการเรียนรู้แบบปกติ โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที แบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test for Independent Sample)

4. เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาโดยใช้ชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอน โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานระหว่างวิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานกับการเรียนรู้แบบปกติ โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test for Independent Sample)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ประสิทธิภาพของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท

ผลการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 แบบเดี่ยว (1:1) แบบกลุ่ม (1:10) และแบบภาคสนาม (1:100) ดังแสดงในตารางที่ 1.1-1.3

ตารางที่ 1.1 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน แบบเดี่ยว (1:1)

หัวข้อ	จำนวน n	คะแนน เต็ม	$\bar{x}$	$S.D.$	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ระหว่างเรียน (E1)	3	30	24.33	1.15	81.11
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์หลังเรียน (E2)	3	30	28.33	1.53	94.44
ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้		E1 / E2	81.11 / 94.44		

จากตารางที่ 1.1 พบว่า ผลการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน แบบเดี่ยว (1:1) จำนวน 3 คน มีผลการประเมินเฉลี่ยระหว่างเรียน (E1) และหลังเรียน (E2) มีค่าเท่ากับ 81.11/94.44 ซึ่งมีผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 1.2 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน แบบกลุ่ม (1:10)

หัวข้อ	จำนวน n	คะแนน เต็ม	$\bar{x}$	$S.D.$	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ระหว่างเรียน (E1)	9	30	24.2	1.22	80.00
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์หลังเรียน (E2)	9	30	27.8	1.45	92.96
ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้		E1 / E2	80.00 / 92.96		

จากตารางที่ 1.2 พบว่า ผลการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน แบบกลุ่ม (1:10) จำนวน 9 คน มีผลการประเมินเฉลี่ยระหว่างเรียน (E1) และหลังเรียน (E2) มีค่าเท่ากับ 80.00/92.96 ซึ่งมีผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 1.3 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน แบบภาคสนาม (1:100)

หัวข้อ	จำนวน n	คะแนน เต็ม	$\bar{x}$	$S. D.$	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ระหว่างเรียน (E1)	41	30	24.22	1.26	80.73
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์หลังเรียน (E2)	41	30	24.46	2.71	81.54
ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้		E1 / E2	80.73 / 81.54		

จากตารางที่ 1.3 พบว่า ผลการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน จากห้องทดลอง จำนวน 41 คน มีผลการประเมินเฉลี่ยระหว่างเรียน (E1) และหลังเรียน (E2) มีค่าเท่ากับ 80.73/81.54 ซึ่งมีผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

แสดงว่าชุดการสอนรายวิชา MCI 401 จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 41 คน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้สามารถนำไปใช้ในการทดลองได้

ตอนที่ 2 ดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท

ดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 ดังแสดงในตารางที่ 1.4

ตารางที่ 1.4 แสดงผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอน

จำนวน นักศึกษา	คะแนนเต็ม	ผลรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อนเรียน)		ผลรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (หลังเรียน)		$E. I.$
		รวมคะแนน	ร้อยละ	รวมคะแนน	ร้อยละ	
41	30	519	42.20	1003	81.54	0.6807

จากตารางที่ 1.4 ดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโทโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน มีค่าเท่ากับ 0.6807 หรือคิดเป็นร้อยละ 68.07 ซึ่งสูงกว่าสมมุติฐานที่ตั้งไว้ 0.5

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานกับการเรียนรู้แบบปกติสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานกับการเรียนรู้แบบปกติสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท ดังแสดงในตารางที่ 1.5

ตารางที่ 1.5 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานกับการเรียนรู้แบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน n	คะแนน เต็ม	$\bar{x}$	$S.D.$	t-test	Sig.
กลุ่มทดลอง	41	30	24.46	2.71	6.58**	0.00
กลุ่มควบคุม	43	30	19.67	3.88		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1.5 พบว่า นักศึกษาที่เรียนชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานกับการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานกับการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท ดังแสดงในตารางที่ 1.6–1.7

ตารางที่ 1.6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานกับการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท

รายการประเมิน ความพึงพอใจ	ชุดการสอนที่ใช้วิธีการเรียนรู้แบบ สร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL)			การเรียนรู้แบบปกติ		
	$\bar{x}$	$S.D.$	ระดับ	$\bar{x}$	$S.D.$	ระดับ
1. ด้านเนื้อหา	4.64	0.48	มากที่สุด	3.51	1.01	ปานกลาง
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.84	0.36	มากที่สุด	3.44	0.91	ปานกลาง
3. ด้านสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.95	0.22	มากที่สุด	3.38	1.01	ปานกลาง
4. ด้านการวัดและประเมินผล	4.65	0.47	มากที่สุด	3.34	1.02	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	4.77	0.38	มากที่สุด	3.42	0.99	ปานกลาง

จากตารางที่ 1.6 พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.77$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D. = 0.38$) มีความพึงพอใจโดยภาพรวมและด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับการเรียนรู้แบบปกติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.42$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D. = 0.99$) มีความพึงพอใจโดยภาพรวมและด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 1.7 แสดงผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานกับการเรียนรู้แบบปกติ

รายการประเมินความพึงพอใจ	รูปแบบการจัดการเรียนรู้	$\bar{x}$	<i>S. D.</i>	t-test	Sig.
1. ด้านเนื้อหา	การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL)	4.64	0.48	29.16**	0.00
	การเรียนรู้แบบปกติ	3.51	1.01		
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL)	4.84	0.36	25.41**	0.00
	การเรียนรู้แบบปกติ	3.44	0.91		
3. ด้านสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL)	4.95	0.22	22.07**	0.00
	การเรียนรู้แบบปกติ	3.38	1.01		
4. ด้านการวัดและประเมินผล	การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL)	4.65	0.47	26.76**	0.00
	การเรียนรู้แบบปกติ	3.34	1.02		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1.7 พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนสำหรับนักศึกษาปริญญาโท โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน มีความพึงพอใจโดยภาพรวมและด้านทุกด้าน มากกว่านักศึกษาที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอน โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน มีค่าเท่ากับ 80.73/81.54 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้ เพราะชุดการสอนรายวิชา MCI 401 เป็นชุดการสอนที่ปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามยุคสมัยปัจจุบันมีเนื้อหาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ที่ผ่านกระบวนการเรียนการสอนแบบ Active Learning ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ การสื่อสารและการทำงานเป็นทีม ที่สามารถนำมาแก้ไขปัญหาในชีวิตปัจจุบันได้ และเนื้อหามีสำหรับการเรียนการสอนยังอยู่ในรูปแบบออนไลน์ ผู้เรียนสามารถเข้าไปศึกษาเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา จึงทำให้ประสิทธิภาพของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิสาพร ฤกษ์ปฐมศักดิ์ (2565 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า (1) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน โดยจัดกระบวนการ 5 ขั้นตอน จึงช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจจากสื่อวีดิทัศน์และคำถามซึ่งนำไปสู่การค้นคว้าหาความรู้อย่างอิสระ เพื่อไปสู่การสร้างสร้งผลงาน ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนและผู้สอน รู้จักการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี สนุกสนานและพอใจกับการเรียน ส่งผลให้ความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น (2) ผลการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน พบว่า ผู้เรียนมีระดับความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูงมา และสอดคล้องกับงานวิจัยของลัดดา ศิลาน้อย (2558 : 141-148) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนร้อยละ 83.33 ผ่านเกณฑ์ และมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 78.00 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน นักเรียนร้อยละ 80.00 ผ่านเกณฑ์ และมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75.50

2. ดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน มีค่าเท่ากับ 0.6807 หรือคิดเป็นร้อยละ 68.07 ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนที่ตั้งไว้ มีค่าเท่ากับ 80.73/81.54 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด มีความต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียน ต่างจากการใช้วิธีการเรียนรู้แบบปกติ เนื่องจากเนื้อหาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ การสื่อสารและการทำงานเป็นทีมในการเรียนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของตริยา นามวงษ์ (2565 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ ประกอบชุดฝึกทักษะเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการสอนนี้มีชื่อเรียกว่า “PACE MODEL” มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 83.74/81.36 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6925 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวริศศักดิ์ มีสวัสดิ์ และเจริญวิญญู สมพงษ์ธรรม (2564 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้การเรียนการสอนตามแนวคิด STEM สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองเม็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 2) ดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาวิทยาการคำนวณ เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้การเรียนการสอน ตามแนวคิด STEM สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 $EI = 55.34$

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักศึกษาที่เรียนชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากชุดการสอนรายวิชา MCI 401 ที่ผ่านกระบวนการเรียนการสอนแบบ Active Learning ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ การสื่อสารและการทำงานเป็นทีม ต่างจากการเรียนรู้แบบปกติที่ไม่ได้มีกระบวนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพชร วิจิตรนาวัน และคณะ (2567 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณและทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดีของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานมีคะแนนความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2) นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานมีคะแนนทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดีสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตริยา นามวงษ์ (2565 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ ประกอบชุดฝึกทักษะเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนของชุดการสอนรายวิชา MCI 401 คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักพัฒนาหลักสูตรและการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานกับการเรียนรู้แบบปกติ (1) สำหรับผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.38) (2) สำหรับผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบปกติ ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.99) (3) สรุปผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโทโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน มีผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนจากภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.38) ซึ่งสูงกว่าวิธีการเรียนรู้แบบปกติ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เนื่องจากชุดการสอนรายวิชา MCI 401 ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ การสื่อสารและการทำงานเป็นทีม ที่สามารถนำมาแก้ไขปัญหาในชีวิตปัจจุบันได้ และเนื้อสำหรับการเรียนการสอนยังอยู่ในรูปแบบออนไลน์ ผู้เรียนสามารถเข้าไปศึกษาเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา บุญทิศาปาริฉัตร (2565 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์เรื่อง เศรษฐศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย

พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์เรื่องเศรษฐศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.90, S.D. = 0.94)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ผู้สอนควรทำความเข้าใจทดลองทำแบบฝึกก่อนล่วงหน้า และควรให้ผู้เรียนอ่านทำความเข้าใจ ปฏิบัติตามทุกขั้นตอน และสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เมื่อผู้เรียนทำได้ ผู้สอนควรชมเชยเพื่อเป็นกำลังใจให้กับผู้เรียน และถ้าผู้เรียนเกิดข้อผิดพลาด ผู้สอนควรชี้แนะแนวทางให้ผู้เรียนได้แก้ไขทันที รวมทั้งผู้สอนควรสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน เช่น การตรงต่อเวลา ความมุ่งมั่นในการทำงาน และการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการใช้สื่อการเรียนการสอนในรูปแบบอื่นๆ นอกเหนือจาก Google Classroom เป็นต้น และมีการใช้สื่อสร้างเกมส์และกิจกรรมที่หลากหลายภายในคาบการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2546). การบริหารสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ติรยา นามวงษ์. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณ ประกอบชุดฝึกทักษะเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 16 (1), 74-85.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ SR printing.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพชร วิจิตรนาวัน และคณะ. (2567). ผลของการใช้วิธีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการอ่านวรรณคดีอย่างมีวิจารณ์ญาณและทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้วรรณคดีของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. วารสารมหาจุฬานาครทรรค์, 11 (8), 261-270.
- ยีน ญววรรณ. (2546). ไอซีที เพื่อการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ลัดดา ศิลาน้อย. (2558). การวิจัยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชา ส 21103 สังคมศึกษา 2. ขอนแก่น. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 38 (4), 141-148
- วชิรศักดิ์ มีสวัสดิ์ และเจริญวิญญ์ สมพงษ์ธรรม. (2564). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาวิทยาการคำนวณ เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้การเรียนการสอนตามแนวคิด STEM สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองเม็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. วารสารมหาจุฬานาครทรรค์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 3 (6), 16-22.
- วิสาพร ฤกษ์ปฐมศักดิ์. (2565). การจัดการเรียนรู้แบบการสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ วิชาภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2554). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม.
- วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์. (2558). การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน Creativity Based Learning (CBL). วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้, 1 (2), 23-37.

สุพัตรา บุญธิสาปาริฉัตร. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์เรื่อง เศรษฐศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Bloom Benjamin S., et al. (1956). **Taxonomy of Educational Objectives**. New York : David McKay Company.

Torrance, E. P. (1962). **Guiding Creative Talent**. Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall, Inc.

การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

FEASIBILITY STUDY FOR OPENING A MASTER OF EDUCATION PROGRAM IN
EDUCATIONAL ADMINISTRATION OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
MAHAVAJIRALONGKORN RAJAVIDYALAYA CAMPUS

สำราญ ศรีคำมูล*, พระราชเมธีวรดิตรัตน, พระกิตติสารสุธี, สนิท วงปล้อมหิรัญ และ พระครูปฐมธรรมธาดา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
และ นักวิชาการอิสระ

Samran Srikammul*, Phrarajametheevajiradilok, Phrakittisarassuthee, Snit Wongplomhiran and
Phrakhrupathummatada

Mahamakut Buddhist University Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus,
Mahamakut Buddhist University Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus,
Mahamakut Buddhist University Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus,
Mahamakut Buddhist University Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus,
and Independent Scholar

*Corresponding Author E-mail : Samran0626451246@gmail.com

(วันที่รับบทความ : สิงหาคม 21, 2568 ; วันที่แก้ไขบทความ : กันยายน 19, 2568 ; วันที่ตอบรับบทความ : กันยายน 26, 2568)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย 2) เพื่อเปรียบเทียบความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ การตัดสินใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโท และรายได้ต่อเดือน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย 3 ด้าน คือ 1) แผนการศึกษา 2) การจัดการศึกษา และ 3) การบริหารหลักสูตร จำนวน 19 ข้อ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 84 รูป/คน ประกอบด้วย ครูและบุคลากรทางการศึกษา แล้วนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พบว่า มีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก (3.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ ด้านการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก (3.83) รองลงมาได้แก่ ด้านแผนการศึกษา อยู่ในระดับมาก (3.77) และด้านการบริหารหลักสูตร อยู่ในระดับมาก (3.66)
2. เปรียบเทียบความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จำแนกตามเพศ และอายุ ความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามอาชีพ การตัดสินใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโท และรายได้ต่อเดือน มีความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดังนี้ 1) หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัยยังไม่เป็นที่รู้จัก ดังนั้นควรประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย สื่อสิ่งพิมพ์ 2) ควรจัดหาอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์ในการทำงานจริง ตลอดจน เชิญอาจารย์พิเศษจากมหาวิทยาลัยอื่น หรือสถาบันวิชาชีพมาร่วมสอน และ 3) ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการรับสมัคร จัดงานสัมมนา งานแนะแนวการศึกษา เพื่อให้ผู้สนใจได้เข้ามาสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

คำสำคัญ : ความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

Abstract

This research had the following objectives: 1) To study the feasibility of opening a Master of Education program in Educational Administration at Mahamakut Buddhist University, Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus. 2) To compare the feasibility of opening the Master of Education program in Educational Administration by gender, age, occupation, decision to pursue a master's degree, and monthly income. 3) To study suggestions regarding the feasibility of opening the Master of Education program in Educational Administration. The research instrument used was a questionnaire focusing on three key aspects of the feasibility of opening the Master of Education program in Educational Administration at Mahamakut Buddhist University, Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus: 1) Curriculum planning 2) Educational management and 3) Curriculum administration There were 19 questions in total. The research sample consisted of 84 individuals, including teachers and educational personnel. A questionnaire was used to collect data for analysis. Statistical methods used for data analysis included percentage, mean score, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA.

Research Findings :

1. The overall feasibility of opening the Master of Education program in Educational Administration was found to be at a high level (average score of 3.83). When considered by aspect, the average scores were as follows: Educational management : high (3.83) Curriculum planning : high (3.77) and Curriculum administration : high (3.66).

2. Comparing the possibilities of opening a Master's degree program in Education Administration at Mahamakut Buddhist University, Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus, categorized by gender and age, there was no significant difference in the possibility of opening the program. However, when categorized by occupation, decision to pursue postgraduate studies, and monthly income, the possibility of opening the program differed significantly at the .05 level.

3. Recommendations regarding the feasibility of opening the program include: 1) The Master of Education program in Educational Administration at Mahamakut Buddhist University, Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus, is not yet widely recognized. Therefore, it should be promoted more broadly through various channels such as websites, social media, and print media. 2) Qualified instructors with expertise and real-world experience in educational administration should be recruited. Additionally, guest lecturers from other universities or professional institutions should be invited to participate in teaching. 3) Recruitment activities should be organized, such as seminars and educational guidance events, to allow interested individuals to inquire and receive more information.

Keywords : Feasibility of Opening a Master of Education Program, Educational Administration

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาขั้นสูงที่มีอยู่ทั่วโลก โดยมีพันธกิจสำคัญ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน เพื่อถ่ายทอดความรู้ การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งตระหนักรู้ในตนเองและปรับตัวเข้ากับผู้อื่น สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า อันเป็นการต่อยอดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ก้าวหน้ามากขึ้น องค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษา ได้แก่ หลักสูตร ผู้สอน และผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “หลักสูตร” ถือเป็นแนวทางสำคัญในการถ่ายทอดความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ตลอดจนการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม การปลูกฝังเจตคติและค่านิยมที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างความเจริญของงานแก่ผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

เช่นเดียวกันกับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งระบุไว้ในมาตรา 6 ระบุว่า ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถานศึกษา และวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริม และให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ รวมทั้งการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540, 2540) อาจกล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยมีพันธกิจ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การผลิตบัณฑิตทางด้านพระพุทธศาสนา 2) การวิจัย 3) การบริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ และ 4) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ในขณะเดียวกัน หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นหลักสูตรที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษาและมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพที่เป็นสากล ซึ่งมีปรัชญา คือ “พัฒนาผู้นำทางการศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นสากล เปี่ยมด้วยคุณธรรมจริยธรรมตามแนวพุทธศาสนา” มุ่งผลิตบัณฑิตทางการบริหารการศึกษาให้เป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความสามารถในการค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่หรือนวัตกรรม ซึ่งเป็นประโยชน์หรือมีความสำคัญในแง่ของการพัฒนางาน สังคม และประเทศ ให้สามารถถูกเบิกแสงหาความรู้ใหม่ได้อย่างมีอิสระ รวมทั้งให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์จริงใจความก้าวหน้าทางวิชาการ เชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของมหาวิทยาลัยคือ ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา และสอดคล้องกับปรัชญาของบัณฑิตวิทยาลัย คือ ส่งเสริมศึกษา ค้นคว้าวิจัย เพื่อองค์ความรู้คู่คุณธรรม หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตระดับมหาบัณฑิตให้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ดังนี้ 1. มีภาวะผู้นำในการบริหารการเปลี่ยนแปลง สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาหรือหลักธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารการศึกษา รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพตามที่คุรุสภากำหนด 2. มีความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทางการบริหารการศึกษาที่เกิดขึ้นในสังคมภูมิภาค และสังคมโลก ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง แนวโน้ม และนวัตกรรมเพื่อการบริหารการศึกษา 3. มีความเข้าใจทฤษฎี ปรากฏการณ์ การปฏิบัติ การแก้ไขปัญหา และการวิจัย โดยใช้ทักษะการคิดที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทั้งจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนและจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4. มีความรับผิดชอบต่อส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามอย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของผลงานการเรียนรู้ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงวิชาชีพ และ 5. มีความสามารถทำวิจัยในประเด็นที่ท้าทาย มีความคล่องตัวในการทำวิจัยระดับดี มีการจัดการกับปัญหาเชิงจริยธรรม สื่อความคิดและข้อสรุปจากผลการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ในปัจจุบันประสบกับปัญหา ซึ่งเป็นความเสี่ยงระดับต้น นั่นคือจำนวนนักศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีหลายสาเหตุ สิ่งหนึ่งเกิดจากการเปิดกว้างในการเรียนรู้และการแข่งขันสูงของมหาวิทยาลัยต่างๆ รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันยังไม่ได้ดีเนื่องจากเป็นผลจากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้นักศึกษาจ่ายค่าเทอมไม่เป็นไปตามเป้าหมายตามเวลาที่วิทยาเขตกำหนด ที่สำคัญในวิทยาเขต มีสาขาวิชาที่เปิดสอนไม่หลากหลาย ในระดับปริญญาตรี เปิดสอนในสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม และสาขาวิชารัฐศาสตร์ ส่วนระดับบัณฑิตศึกษายังไม่มีการเปิดการเรียนการสอน ซึ่งหากมีการเปิดหลักสูตรใหม่ทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา อาจทำให้ผู้เรียนเกิดทางเลือกมากขึ้น นำมาซึ่งการเพิ่มจำนวนนักศึกษาและเพิ่มเงินรายได้ในวิทยาเขต และสาเหตุอีกประการคือ สถานที่ตั้งวิทยาเขตไม่เป็นเอกเทศ อยู่ในพื้นที่วัด และห่างไกลชุมชน การบริหารจัดการจึงมีขอบเขต

จำกัดทั้งด้านพื้นที่และการเข้ารับบริการจากชุมชน การมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการบริการวิชาการมีน้อยมาก (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย, 2566)

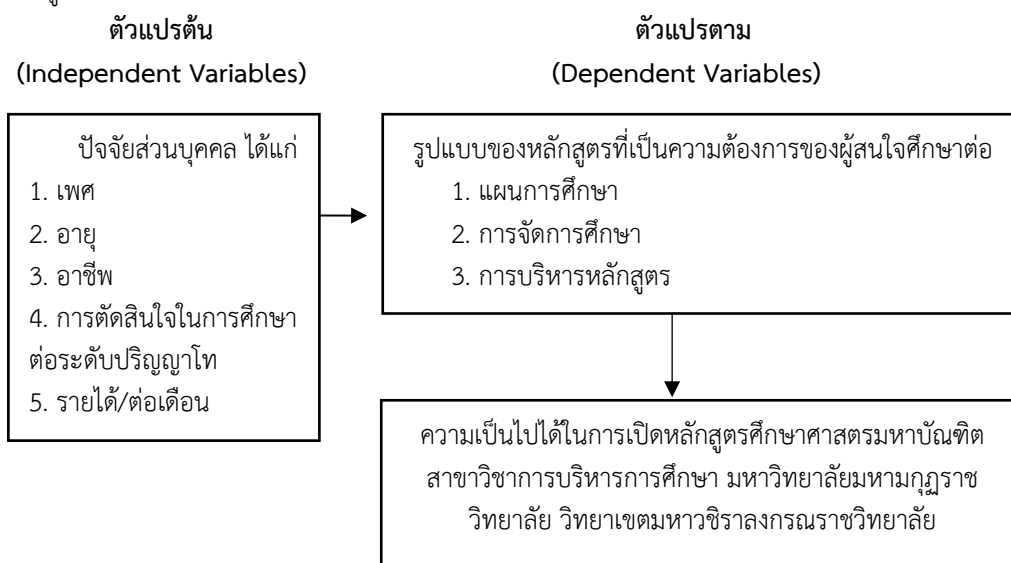
ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย” เพื่อเป็นการศึกษา วิเคราะห์ในการวางแผนการเปิดและการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตในอนาคต และเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานนำไปประกอบการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เพื่อพิจารณาให้มีความชัดเจนที่จะนำไปสู่การขอปฏิบัติหรือการยอมรับด้วยการชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรนั้นๆ เป็นที่ต้องการและเป็นไปได้จึงจำเป็นต้องมีการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ซึ่งเป็นที่ต้องการของผู้เรียน และเป็นข้อมูลเบื้องต้นในขอเปิดหลักสูตรดังกล่าวในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ การตัดสินใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโท และรายได้ต่อเดือน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด มีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย โรงเรียนคอดันคลอง 27 โรงเรียนวัดศรีประจักษ์ โรงเรียนวังน้อยพนมยงค์วิทยา โรงเรียนวัดธรรมจริยา โรงเรียนกลางคลอง 27 โรงเรียนวัดวงศ์สวรรค์ โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 107 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โรงเรียนคอดน คลอง 27 โรงเรียนวัดศรีประจักษ์ โรงเรียนวังน้อยพนมยงค์วิทยา โรงเรียนวัดธรรมจริยา โรงเรียนกลางคลอง 27 โรงเรียนวัด วงษ์สวรรค์ โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น จำนวน 84 รูป/คน ซึ่งได้จากการกำหนด ตามกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ใช้การสุ่มแบบชั้นตามสัดส่วนประชากร (Proportional satisfied random sampling) โดยวิธีการจับสลากในการเก็บรวบรวมข้อมูล (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 43)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 3 ด้าน คือ 1) แผนการศึกษา 2) การ จัดการศึกษา และ 3) การบริหารหลักสูตร แล้วรวบรวมและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการ ศึกษาวิจัย และขอบเขตของการศึกษาวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ การตัดสินใจใน การศึกษาต่อระดับปริญญาโท และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 3 ด้าน คือ 1) แผนการ ศึกษา 2) การจัดการศึกษา และ 3) การบริหารหลักสูตร จำนวน 19 ข้อ โดยใช้แบบมาตราวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยมหาสารคาม

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. หลังจากผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเป็นไปได้ในการเปิด หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยมหาสารคาม

2. นำผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นมาสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน โดยพิจารณา เนื้อหาให้ครอบคลุมกับความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย และสมมติฐานของการวิจัย

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดที่กำหนดนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา เพื่อตรวจสอบ ความเที่ยงตรงของเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบความถูกต้องและความชัดเจนของภาษา ได้ค่าดัชนีความ สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ IOC (Index of Item-Objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และผู้วิจัยได้นำ แบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4. นำแบบสอบถามไปทดสอบใช้ (Try-out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน พร้อมหาค่าอำนาจจำแนก รายข้อ (Item Discrimination) ของแบบสอบถาม และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการวิเคราะห์ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) มีค่า เท่ากับ 0.97

5. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหาร เพื่อเก็บรวบรวม ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้ศึกษานำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้ศึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ ของการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้กลุ่มตัวอย่างได้ทราบในการตอบแบบสอบถามและ เข้าใจตรงประเด็น โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามคืนภายใน 1 สัปดาห์

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อเตรียมพร้อมในขั้นตอนการ วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมาย โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 3 ด้าน คือ 1) แผนการศึกษา 2) การจัดการศึกษา และ 3) การบริหารหลักสูตร จำนวน 19 ข้อ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่การบรรยายผลการศึกษา โดยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท อ้างอิงจากบุญชม ศรีสะอาด (2554 : 82-83) มีดังนี้

5 หมายถึง มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ...มากที่สุด

4 หมายถึง มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ...มาก

3 หมายถึง มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ...ปานกลาง

2 หมายถึง มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ...น้อย

1 หมายถึง มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ...น้อยที่สุด

การแปลความหมาย ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ...มากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ...มาก

2.51-3.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ...ปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ...น้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับ...น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย กับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ด้านเพศ อายุ การตัดสินใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโท รายได้ต่อเดือน ใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Different) และอาชีพ ใช้การทดสอบค่าที (t-test)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 73.81 รองลงมาคือ เพศหญิง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 22.62 อายุ 25-35 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 34.52 รองลงมาคือ มีอายุไม่เกิน 24 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 อาชีพ ครู จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 59.52 และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 40.48 ตัดสินใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโท ภายในระยะเวลา 1 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 36.90 รองลงมาคือ ภายในระยะเวลา 2-3 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 30.95 มีรายได้ต่อเดือน 25,001-35,000 บาท จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 48.81 รองลงมาคือ 15,001-25,000 บาท จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 32.14 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาระดับความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า มีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้ 1. ด้านแผนการศึกษา พบว่า มีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ด้านการจัดการศึกษา พบว่า มีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3. ด้านการบริหารหลักสูตร พบว่า มีความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ การตัดสินใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโท และรายได้ต่อเดือน มีรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 เพศแตกต่างกัน มีความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์พบว่า การเปรียบเทียบความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน แต่รายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 2 อายุต่างกัน มีความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์พบว่า การเปรียบเทียบความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 3 อาชีพต่างกัน มีความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์พบว่า การเปรียบเทียบความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 แต่รายด้าน (ด้านแผนการศึกษา) พบว่า ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 4 การตัดสินใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทต่างกัน มีความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์พบว่า การเปรียบเทียบการตัดสินใจความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำแนกตามการตัดสินใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโท โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่รายด้าน (ด้านแผนการศึกษา) พบว่า ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 5 รายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์พบว่า การเปรียบเทียบการตัดสินใจความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำแนกตามรายได้ โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์จากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัยยังไม่มีเป็นที่ประจักษ์ ดังนั้นควรประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย สื่อสิ่งพิมพ์

2) ควรจัดหาอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์ในการทำงานจริง ตลอดจนเชิญอาจารย์พิเศษจากมหาวิทยาลัยอื่น หรือสถาบันวิชาชีพมาร่วมสอน

3) ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการรับสมัคร จัดงานสัมมนา งานแนะแนวการศึกษา เพื่อให้ผู้สนใจได้เข้ามาสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า มีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านแผนการศึกษา ด้านการจัดการศึกษา และด้านการบริหารหลักสูตร โดยรวมอยู่

ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า การเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย มีความเป็นไปได้สูงมาก สืบเนื่องมาจากสาขาบริหารการศึกษาเป็นสาขาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ มีอุปสงค์ต่อบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการสูงมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย มีชื่อเสียงในด้านการศึกษาและมีความเชี่ยวชาญในศาสตร์ทางพระพุทธศาสนา นับว่าเป็นจุดแข็งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้ และมีอาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ อีกทั้งยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาต่อผู้ที่สนใจศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาที่จะได้รับความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาได้ จึงทำให้ความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอาชารินทร์ แป้นสุข และคณะ (2558 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดสอนหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์นิเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา วิทยาเขตสตูล ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์นิเทศโครงการการจัดตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา วิทยาเขตสตูล ภาพรวมความต้องการในการศึกษาต่อหลักสูตรวิทยาศาสตร สาขาวิชาวิทยาศาสตร์นิเทศ โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา วิทยาเขตสตูล อยู่ในระดับความต้องการมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร หงษาวงษ์ (2564 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรทั้ง 4 ด้านในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของประภัสสร สมสถาน และปาริชาติ บัวเจริญ (2566 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2564) มหาวิทยาลัยพายัพ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP model (ระยะแรก) ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรใหม่ 2564) มหาวิทยาลัยพายัพ โดยรวมทั้งจากอาจารย์และนักศึกษา อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิมุข วาริรักษ์ (2562 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปได้ 4 ด้าน ประกอบด้วยด้าน กระบวนการบริหาร ด้านผู้บริหาร ด้านคณาจารย์ และด้านกระบวนการเรียนการสอนรูปแบบการบริหารหลักสูตรประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 43 ตัวบ่งชี้ ได้แก่องค์ประกอบที่ 1 ด้านกระบวนการบริหาร มี 12 ตัวบ่งชี้องค์ประกอบที่ 2 ด้านผู้บริหาร มี 9 ตัวบ่งชี้องค์ประกอบที่ 3 ด้านคณาจารย์ มี 11 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 4 ด้านกระบวนการเรียนการสอนมี 11 ตัวบ่งชี้ผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารหลักสูตร พบว่า หลักสูตรมีอรรถประโยชน์ มีความถูกต้องมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายมาตรฐาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของธีระวัฒน์ จันทิก และชัชณพงศ์ ศิริโชตินิศากร (2561 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดรับนักศึกษาของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาการจัดการศิลปะการประกอบอาหาร คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า มหาวิทยาลัยมีห้องปฏิบัติการอาหารที่ได้มาตรฐาน มีอุปกรณ์และเครื่องมือที่มีคุณภาพสูงสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานทางด้าน อุตสาหกรรมอาหารได้ อีกทั้งยังมีรายวิชาที่เน้นการออกแบบอาหารเพื่อเชิดชูความเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งมีการนำเอกลักษณ์ความเป็นศิลปะมาสอดแทรกในรายวิชาให้มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีการฝึกงานในต่างประเทศ เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์จริง สำหรับผลการเปรียบเทียบหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นจากการวิจัยเอกสารนั้น ผลปรากฏว่า มีความโดดเด่นมากกว่าหลักสูตรของสถาบันอื่น คือ หลักสูตรของสาขาการจัดการ ศิลปะการประกอบอาหาร คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความครอบคลุมในทุกกลุ่มวิชามากกว่า เช่น จริยธรรมและกฎหมายในธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ปรัชญาและประวัติศาสตร์อาหาร เป็นต้น ทำให้ผู้เรียน สามารถศึกษาทุกกลุ่มกระบวนวิชาได้อย่างครอบคลุมและสามารถเลือกศึกษาวิชาเลือกได้ตามความสนใจของผู้เรียนเอง จากการศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตร ปรากฏว่า มีความเป็นไปได้สูง

2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ การตัดสินใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโท และรายได้ต่อเดือนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) เพศต่างกัน มีความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ในปัจจุบันบทบาททางสังคมของเพศชายและเพศหญิงมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น ผู้หญิงมีโอกาสด้านการศึกษาและการทำงานมากขึ้น ทำให้ผู้หญิงมีความสนใจในการศึกษาต่อในระดับสูงมากขึ้นเช่นเดียวกับผู้ชาย อีกทั้งหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามีการพัฒนาให้มีความหลากหลายและครอบคลุมความต้องการของผู้เรียนทั้งเพศชายและเพศหญิงมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนทุกเพศสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมกัน กล่าวโดยสรุปไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงก็มีความสนใจและความพร้อมในการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทสาขานี้ในระดับที่ใกล้เคียงกัน

2) อายุต่างกัน มีความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ในปัจจุบันแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับความนิยมมากขึ้น ผู้คนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะอยู่ในช่วงอายุใด ดังนั้น อายุจึงไม่ใช่ปัจจัยจำกัดในการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษามีความสนใจและความพร้อมในการศึกษาต่อในสาขานี้โดยไม่คำนึงถึงอายุ ซึ่งเป็นสัญญาณที่ดีที่บ่งบอกถึงสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต กล่าวโดยสรุป ไม่ว่าผู้เรียนจะมีอายุเท่าใด ก็มีความสนใจและความพร้อมในการศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขานี้ในระดับที่ใกล้เคียงกัน

3) อาชีพต่างกัน มีความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย แตกต่างกัน อธิบายได้ว่า การประกอบอาชีพเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษามีความสนใจและความพร้อมในการศึกษาต่อในสาขานี้ โดยคำนึงถึงอาชีพเป็นหลัก โดยเฉพาะอาชีพเกี่ยวกับด้านการศึกษา และเป็นสัญญาณที่ดีที่บ่งบอกถึงสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นอาชีพจึงมีส่วนสำคัญในการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาโท เพื่อจะนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน

4) การตัดสินใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทต่างกัน มีความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย แตกต่างกัน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ปัจจัยต่างๆ เช่น อาชีพเดิม มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษากล่าวคือ ผู้ที่มีอาชีพต่างกัน จะมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อที่แตกต่างกันไป โดยผู้ที่มีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น ครู อาจารย์ หรือผู้บริหารสถานศึกษา จะมีความต้องการพัฒนาตนเองในด้านการบริหารการศึกษากว่าในอาชีพอื่น ผู้ที่มีอาชีพที่แตกต่างจากครู อาจารย์ จะมีความรู้เดิมที่แตกต่าง ซึ่งส่งผลต่อการเลือกศึกษาในสาขาที่ตรงกับความรู้และความถนัดของตนเอง หรืออาจมีเป้าหมายในการศึกษาต่อที่แตกต่าง เช่น บางคนต้องการเปลี่ยนสายอาชีพ บางคนต้องการพัฒนาตนเองในตำแหน่งงานปัจจุบัน ตลอดจนอาจมีทรัพยากร เช่น เวลา เงินทุน หรือการสนับสนุนจากองค์กร ที่แตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5) รายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย โดยรวม ด้านแผนการศึกษา ด้านจัดการศึกษา และด้านบริหารหลักสูตรแตกต่างกัน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า รายได้ต่อเดือนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกแผนการศึกษา ด้านการจัดการศึกษา และด้านบริหารหลักสูตร : กล่าวคือ ผู้ที่มีรายได้สูงและต่ำจะมีการเลือกแผนการศึกษาที่แตกต่าง โดยอาจเน้นในด้านที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพทางการเงินของตนเอง โดยผู้ที่มีรายได้สูงมักจะมั่งคั่งทรัพย์ในการจ่ายค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้มากกว่า ผู้ที่มีรายได้ต่ำ ทำให้สามารถเลือกแผนการศึกษาที่หลากหลายและมีค่าใช้จ่ายสูงได้ มีโอกาสในการพัฒนาอาชีพที่ดีกว่า ทำให้ต้องการศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะเพื่อก้าวหน้าในอาชีพมากขึ้นมีเวลาในการศึกษาต่อมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำเนื่องจากอาจมีภาระงานน้อยกว่า หรือมีทรัพยากรในการจ้างคนมาช่วยแบ่งเบาภาระ ตลอดจนมีความคาดหวังในการศึกษาต่อที่แตกต่างจากผู้ที่มีรายได้ต่ำ เช่น อาจต้องการศึกษาต่อในสถาบันที่มีชื่อเสียง หรือเลือกแผนการศึกษาที่เน้นภาคปฏิบัติ ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผลการศึกษาทั้งในด้านแผนการศึกษา การจัดการศึกษา และการบริหารหลักสูตร พบว่าอยู่ในระดับมากสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการและความเป็นไปได้ที่สูงในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ณ วิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานด้านการศึกษามากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว และสามารถนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาและจัดการหลักสูตรระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยในอนาคต

1.2 ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประกอบการพิจารณาเสนอขอเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตต่อมหาวิทยาลัยได้อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม ควรดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการในช่วงเวลาเดียวกัน หรือภายในปีปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการของผู้เรียนที่สอดคล้องกับสภาพสังคมและสถานการณ์ในช่วงเวลานั้น ซึ่งจะทำให้ข้อมูลมีความทันสมัยและตรงต่อความเป็นจริง

1.3 ข้อจำกัดของการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างในสถานที่ต่างๆ พบว่า บางกรณีจำเป็นต้องเข้าเก็บข้อมูลมากกว่าหนึ่งครั้ง และต้องอาศัยความร่วมมือจากครูหรือเจ้าหน้าที่ในแต่ละพื้นที่ เพื่อประสานงานและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลให้ครบถ้วนตามที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

2.2 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับ ความคิดเห็น ความต้องการ และความคาดหวังเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

2.3 ควรมีการทำวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย โดยสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้บริหารสถาบัน อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อเจาะลึกถึงปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น

2.4 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการบริหารการศึกษาในประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

ธีระวัฒน์ จันทิก และชัชฌิมาพงศ์ ศรีโชติจินตนากร. (2561). การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดรับนักศึกษาของหลักสูตร

ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาการจัดการศิลปะการประกอบอาหาร คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัย

ศิลปากร, Veridian E-Journal, Silpakorn University, 11 (3), 3037-3052.

ประภัสสร สมสถาน และปาริชาติ บัวเจริญ. (2566). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2564) มหาวิทยาลัยพายัพ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP model (ระยะที่ 1).

วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 10 (4), 97-114.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540. (2540, 1 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 114 ตอนที่ 51 ก. 4-23.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย. (2566). แผนพัฒนาระดับส่วนงาน.

พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). รายงานการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2543.

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- สุภาพร หงาวงษ์. (2564). การศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560). งานวิจัยวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อภิมุข วารักษ์. (2562). รูปแบบการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อาชารินทร์ แป้นสุข และคณะ. (2558). การศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดสอนหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตรนิเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา วิทยาเขตสตูล (รายงานผลการวิจัย). สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

**การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี**
STUDY ON SELF-DIRECTED LEARNING BEHAVIOR AMONG STUDENTS
FACULTY OF EDUCATION, BANGKOKTHONBURI UNIVERSITY

กัญณภัทร หุ่นสุวรรณ* และ สถาพร พงษ์พิบูล
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Kannaphat Hunsuwan* and Sataporn Pruettikul

Bangkokthonburi University and Bangkokthongburi University

*Corresponding Author E-mail : Kannaphat.hunsuwan@gmail.com

(วันที่รับบทความ : กันยายน 8, 2568 ; วันที่แก้ไขบทความ : กันยายน 29, 2568 ; วันที่ตอบรับบทความ : ตุลาคม 1, 2568)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และ 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ปีการศึกษา 2568 จำนวนทั้งสิ้น 1,675 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน จำนวน 323 คน โดยใช้การสุ่มแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าความเที่ยงตรงรายข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการประเมินตนเองในการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นด้านบอกความต้องการและความสนใจของตนเองในการเรียน ด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งวิทยาการต่างๆ ในการเรียนรู้ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ และด้านการวางแผนในการเรียนรู้ ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เว้นแต่เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า กลุ่มระดับการศึกษาในระดับปริญญาเอกและปริญญาโท มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : พฤติกรรมการเรียนรู้, การเรียนรู้แบบนำตนเอง, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the self-directed learning behaviors of students in the Faculty of Education at Bangkokthongburi University and 2) to compare the self-directed learning behaviors of students in the Faculty of Education at Bangkokthongburi University, classified by gender and educational level. The population consisted of students studying in the Faculty of Education in Bachelor's degree, master's degree and Doctoral degree in academic year 2025, Totaling 1,675 students. The sample, determined using Krejcie and Morgan's table, consisted of 323 students. The research instruments were a five-level rating scale questionnaire. The item objective congruence (IOC) values ranged from 0.67 to 1 and Reliability value was 0.89. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance.

The research findings revealed that:

1. The self-directed learning behavior of students in the Faculty of Education at Bangkokthonburi University, the overall was at a high level, when considering each aspect, it was found that the aspect of self-assessment in learning had the highest average value, followed by the aspect of expressing one's own needs and interests in learning, the aspect of researching information from various sources in learning, the aspect of setting learning objectives, and the aspect of planning learning, respectively.

2. The results of the comparative analysis of self-directed learning behavior of students in the Faculty of Education, Bangkokthonburi University, classified by gender and educational level, The overall and each aspect were no different, except when classified by educational level in the area of researching information from learning resources was statistically significant difference at the .05 level. It was found that the groups with doctoral and master's degrees had significantly higher mean scores than the bachelor's degree group at the .01 level of statistical significance.

Keywords : Learning Behavior, Self-Directed Learning, Faculty of Education Bangkokthonburi University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาไทยในยุคปัจจุบัน เป็นยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่ช่วยพัฒนาศักยภาพหรือเสริมสร้างพลังที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคน ซึ่งนับว่ามีความสำคัญมากต่อการพัฒนาบุคลากรตลอดจนเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาส่วนอื่นๆ เพราะไม่ว่าจะทำการพัฒนาส่วนใดก็ตามควรต้องเริ่มมาจากการพัฒนาคนก่อน ทั้งนี้การพัฒนาคนสามารถทำได้หลายรูปแบบและที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาคน คือการให้การศึกษาดังนั้นการพัฒนาประเทศจึงต้องมีการพัฒนาการศึกษาและใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน เพื่อให้ได้คนที่มีคุณภาพสามารถไปพัฒนาประเทศต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวล้ำนำสังคมโลกไปอย่างรวดเร็ว การศึกษาจึงต้องพัฒนาไปให้ทันกับโลกของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป้าหมายหลักในการพัฒนาด้านศึกษาที่สำคัญ 3 ประการ คือ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้เกิดการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนทุกภาคส่วนในการบริหารและการจัดการศึกษา รวมทั้งด้านความเปลี่ยนแปลงทางด้านวิชาการเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ความทันสมัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองตลอดจนการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลทำให้สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาโดยการพัฒนาเนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนการสอนโดยเฉพาะ การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้ทันต่อสถานการณ์ เพื่อสนองความต้องการของบุคคลและสังคม ในสาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพต้องมุ่งพัฒนานคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะและความสามารถ โดยใช้การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่นที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562 : 23)

การศึกษาในปัจจุบันเื้อต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาของโลก สนับสนุนให้บุคคลได้มีการเรียนรู้โดยการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีการพัฒนาต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งในปัจจุบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากการเรียนการสอนที่มีครูผู้สอนเป็นผู้ให้ความรู้เพียงฝ่ายเดียวไปสู่การส่งเสริมให้นักศึกษามีบทบาทในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning : SDL) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ค้นหาข้อมูล จัดการการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง (Knowles, 1975) โดยเป็นการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) และสนับสนุนสังคมแห่งการเรียนรู้ผู้เรียนที่สามารถพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของตนเองสิ่งที่มีคุณค่าในตนเองของผู้เรียน ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนตระหนักถึงความต้องการและความสนใจอย่างแท้จริง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จึงเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนรับผิดชอบและควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดทั้งกระบวนการ เริ่มตั้งแต่ผู้เรียนมีความสนใจเรียนรู้ ผู้เรียนจะใช้ความคิดริเริ่มในการวินิจฉัยความต้องการทางการเรียนรู้ ตั้งเป้าหมายการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ แสวงหาแหล่งข้อมูลในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ เลือกและใช้ยุทธวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเรียนเพียงลำพัง แต่อาจจะอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่น เช่น อาจารย์ ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือเพื่อน เป็นต้น การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีประโยชน์ต่อผู้เรียนในแง่ที่ผู้เรียนจะเรียนด้วยความตั้งใจ มีจุดหมาย มีแรงจูงใจและสามารถเรียนรู้ได้ดีกว่าการรอรับความรู้จากที่ครูสอนหรือถ่ายทอด นอกจากนี้ ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีเรียนได้ตามความถนัดของตนเอง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดีกว่าและยาวนานกว่า

ในระดับอุดมศึกษาการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง (Candy, 1991; Garrison, 1997) โดยเฉพาะนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในอนาคต การมีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง จะช่วยให้สามารถแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง เข้าใจวิธีการสอนที่หลากหลาย และสามารถพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในระดับต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะช่วยสะท้อนระดับความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรและ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความต้องการที่แท้จริง และสอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งสามารถคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ได้ (UNESCO, 2015) ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะของครูในอนาคตให้มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ตลอดจนสามารถถ่ายทอดแนวคิดดังกล่าวไปสู่ผู้เรียนในชั้นเรียนต่อไป

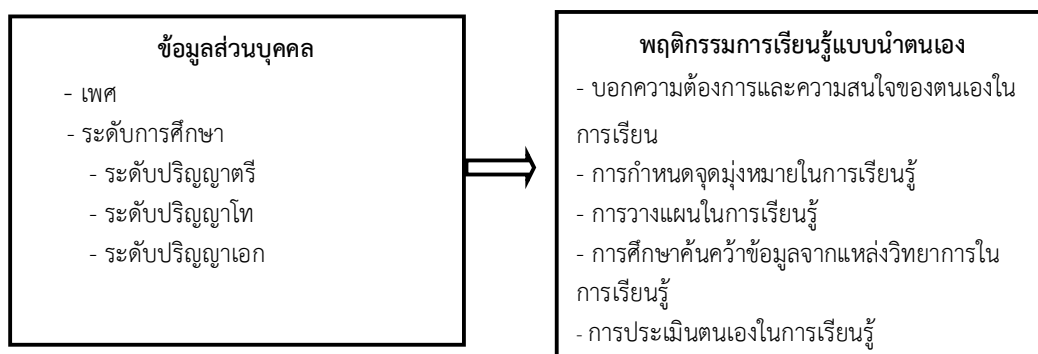
การพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีมีบทบาทสำคัญในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพเป็นจำนวนมากในแต่ละปีการศึกษา โดยเน้นการพัฒนาเพื่อการเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ การวิจัย การบริหารจัดการ และการเป็นผู้นำทางการศึกษา เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในระบบการศึกษาและสังคม การพัฒนาความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะความเป็นครูที่สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ และให้ความสำคัญในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสู่สังคมต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการนำเสนอวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เทคโนโลยี และสังคมได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้ เห็นคุณค่าของการเรียนรู้และสามารถแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ด้วยตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี สามารถนำเสนอเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำแนกตามเพศ แตกต่างกัน

2. พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอกที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2568 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำนวน 1,675 คน

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักศึกษาอยู่ในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2568 จำนวน 323 คน กำหนดโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น .95 และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional stratified random sampling) ใช้ระดับการศึกษาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้น ได้แก่ ระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดอย่างเหมาะสม

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ประกอบด้วย

1. เพศ แบ่งเป็น
 - 1.1 ชาย
 - 1.2 หญิง
2. ระดับการศึกษา แบ่งเป็น
 - 2.1 ปริญญาตรี
 - 2.2 ปริญญาโท
 - 2.3 ปริญญาเอก

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. บอกความต้องการและความสนใจของตนเองในการเรียน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้
3. การวางแผนในการเรียนรู้
4. การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้
5. การประเมินตนเองในการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ได้แก่ เพศ และระดับการศึกษา ลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพื่อนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน 25 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์ในการตอบแบบสอบถามดังนี้

- 5 หมายถึง มีพฤติกรรมที่สอดคล้องหรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง
- 4 หมายถึง มีพฤติกรรมที่ค่อนข้างสอดคล้องหรือเห็นด้วย
- 3 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีพฤติกรรมที่สอดคล้องหรือเห็นด้วยหรือไม่
- 2 หมายถึง ไม่มีพฤติกรรมที่สอดคล้องหรือไม่เห็นด้วย
- 1 หมายถึง ไม่มีพฤติกรรมที่สอดคล้องหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีรายละเอียด ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองและการพัฒนาแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อกำหนดเป็นกรอบในการสร้างข้อคำถาม
2. กำหนดนิยามตัวแปรที่ศึกษา เพื่อสร้างแบบสอบถามการวิจัย
3. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ที่มีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ด้านความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยพิจารณาจากค่าคะแนนความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน โดยให้เกณฑ์ในการพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

เกณฑ์คัดเลือกค่าความสอดคล้องรายข้อมากกว่า 0.5 ขึ้นไป ทั้งนี้จากผลการพิจารณาพบว่า ทุกข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (try-out) กับนักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายคลึง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 คน นำผลจากการทดลองใช้มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

6. นำแบบสอบถามไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จำนวน 323 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการทดลองงานวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. จัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 323 ฉบับ ไปยังนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และได้รับแบบสอบถามกลับคืนหลังจากจัดส่งเป็นเวลา 14 วัน จำนวน 323 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

2. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมดจากการเก็บข้อมูล

3. นำแบบสอบถามดำเนินการลงรหัสเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและแปลผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยจำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา ซึ่งนำเสนอในรูปความถี่ และค่าร้อยละ

2. การวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) มีเกณฑ์ในการแปลผลดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 120)

4.51-5.00 หมายถึง มีพฤติกรรมที่สอดคล้องหรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.51-4.50 หมายถึง มีพฤติกรรมที่ค่อนข้างสอดคล้องหรือเห็นด้วย

2.51-3.50 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีพฤติกรรมที่สอดคล้องหรือเห็นด้วยหรือไม่

1.51-2.50 หมายถึง ไม่มีพฤติกรรมที่สอดคล้องหรือไม่เห็นด้วย

1.00-1.50 หมายถึง ไม่มีพฤติกรรมที่สอดคล้องหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ได้แก่

3.1 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองระหว่างนักศึกษา จำแนกตามเพศ ใช้ค่าสถิติ t-test แบบเป็นอิสระ (t-test for Independent Samples)

3.2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองระหว่างนักศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยได้นำเสนอเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามตัวแปรเพศ และระดับการศึกษา นำเสนอผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามตัวแปรเพศ และระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	225	69.66
ชาย	98	30.34
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	118	36.53
ปริญญาโท	191	59.13
ปริญญาเอก	14	4.34

จากตารางที่ 1 เมื่อจำแนกตามเพศ ส่วนมากเป็นนักศึกษาเพศหญิง จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 69.66 และนักศึกษาเพศชาย จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 30.34 และจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 59.13 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 36.53 และระดับปริญญาเอก จำนวน 14 คน คิดเป็น ร้อยละ 4.34 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าระดับและอันดับที่พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี นำเสนอผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าระดับ และอันดับที่พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี โดยรวมและรายด้าน

พฤติกรรม	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ
1. ด้านบอกความต้องการและความสนใจของตนเองในการเรียน	4.11	0.41	2
2. ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้	3.66	0.68	4
3. ด้านการวางแผนในการเรียนรู้	3.65	0.73	5
4. ด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้	3.72	0.36	3
5. ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.13	0.86	1
รวม	3.89	0.69	

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.86) ด้านบอกความต้องการและความสนใจของตนเองในการเรียน ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.41) ด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.36) ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.68) และด้านการวางแผนในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา ดังตารางที่ 3-4

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำแนกตามเพศ

พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง	เพศ				t	p
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านบอกความต้องการและความสนใจพิเศษของตนเองในการเรียน	4.17	0.46	4.05	0.36	1.329	0.185
2. ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้	3.87	0.41	3.55	0.27	1.866	0.064
3. ด้านการวางแผนในการเรียนรู้	3.70	0.52	3.62	0.21	0.809	0.419
4. ด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้	3.70	0.34	3.74	0.02	0.430	0.667
5. ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.20	0.36	4.06	0.34	1.029	0.305
รวม	3.60	0.42	3.58	0.24	1.362	0.175

จากตารางที่ 3 พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง	ระดับการศึกษา						F	P
	ปริญญาเอก		ปริญญาโท		ปริญญาตรี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านบอกความต้องการและความสนใจของตนเองในการเรียน	4.15	0.38	4.09	0.46	4.05	0.38	0.27	0.75
2. ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้	3.71	0.68	3.65	0.66	3.54	0.71	0.19	0.82
3. ด้านการวางแผนในการเรียนรู้	3.68	0.72	3.65	0.68	3.56	0.70	0.19	0.823
4. ด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้	3.84	0.32	3.74	0.31	3.24	0.46	4.25*	0.02
5. ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.31	0.64	4.06	0.68	3.90	0.82	2.14	0.12
รวม	3.96	0.55	3.86	0.56	3.76	0.61	0.63	0.53

จากตารางที่ 4 พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$) เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธี Tukey Post-Hoc Test ผลดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา		ปริญญาเอก	ปริญญาโท	ปริญญาตรี
ปริญญาเอก	Mean difference	-	0.105	0.601**
ปริญญาโท	Mean difference		-	0.497**
ปริญญาตรี	Mean difference			-

** $p < .01$

จากตารางที่ 5 พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มระดับการศึกษาในระดับปริญญาเอกและปริญญาโท มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักศึกษาในระดับปริญญาเอกและปริญญา

โท มีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ด้านการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลจากแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี อภิปรายผลได้ดังนี้

พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันทุกคน ไม่ว่าจะชายหรือหญิงมีโอกาสในการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน สามารถแสดงออกในการนำตนเองได้อย่างอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจินดา ประเสริฐ (2558) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไม่แตกต่างกัน และ Haidari, et al. (2019 : Online) ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองของนักศึกษาฝึกสอนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง จำแนกตามเพศ อายุ ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณุช แหยมแสง (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า เมื่อเปรียบเทียบ SDLR ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง แม้ว่าโดยภาพรวมจะไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อวิเคราะห์รายด้านแล้ว พบว่า นักศึกษาเพศหญิงมีปณิธานตนเองสูงกว่าเพศชาย แต่ด้านใฝ่การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ด้านมีทักษะการแสวงหาความรู้ และด้านเป็นคนช่างสังเกต นักศึกษาชายจะมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ พรทิพย์ ผ่องสูงเนิน และสิริลักษณ์ โปร่งสันติเยะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในระดับอุดมศึกษา เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การเปรียบเทียบความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ระดับอุดมศึกษาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน พบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเองไม่แตกต่างกัน

สำหรับพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีที่ได้จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความแตกต่างเป็นรายคู่พบว่า กลุ่มนักศึกษาในระดับปริญญาเอก และปริญญาโท มีพฤติกรรมด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้สูงกว่าปริญญาตรี และปริญญาเอกมีพฤติกรรมด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้สูงกว่าปริญญาโทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีเป้าหมายอย่างชัดเจน ประกอบกับหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษาจะมุ่งเน้นการศึกษาค้นคว้าวิจัย ทำให้ผู้เรียนต้องมีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งวิทยาการในการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบนี้สะท้อนว่า ปัจจัยระดับการศึกษา (ปริญญาโท และปริญญาเอก) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยเฉพาะความสามารถในการสืบค้นแหล่งข้อมูลวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของหทัยภัทร เวียงจันทร์ (2561) พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ แต่ละชั้นปี การศึกษาระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม ค่าใช้จ่ายต่อเดือน ความถี่ในการใช้ห้องสมุดหรือการใช้สื่อเพื่อการศึกษาค้นคว้าต่างกัน มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Aroonjit (2022) ได้ศึกษาการเรียนรู้ด้วยตนเองทางออนไลน์ของนักศึกษาคณะการบริหาร สังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า ระดับการศึกษาส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองในระบบออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและสอดคล้องกับ Singer, et al. (2012) พบว่า แม้ผลรวมของพฤติกรรมการศึกษาข้อมูลออนไลน์ไม่แตกต่างเมื่อจำแนกตามเพศ แต่ยังมีมิติย่อยที่แตกต่างได้ ซึ่งสนับสนุนผลที่พบว่า การค้นคว้าเชิงวิชาการแตกต่าง แต่ภาพรวมของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองไม่แตกต่าง ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า แม้ระดับการศึกษาจะไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองในภาพรวม แต่กลับมีความสำคัญต่อ “ทักษะการค้นคว้าจากแหล่งวิทยาการ” ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ควรเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสืบค้น การประเมิน และการใช้แหล่งข้อมูลวิชาการตั้งแต่ระดับปริญญาตรี เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมต่อการวิจัยและพัฒนาวิชาชีพในระดับสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มีข้อเสนอแนะในการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการปรับปรุงหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยรวมสูง แต่ด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งวิทยาการต่างๆ ยังมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญตามระดับการศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการออกแบบหรือปรับปรุง หลักสูตรและ กิจกรรมการเรียนการสอน ให้เน้นการพัฒนาทักษะการค้นคว้าและประเมินแหล่งข้อมูลวิชาการอย่างเป็นระบบ เช่น อบรมฝึกการใช้ฐานข้อมูลวิชาการ การตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์ และกิจกรรมโครงงานวิจัย

1.2 การสนับสนุนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ ควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง โดยเน้นการค้นคว้าและสืบค้นข้อมูลเชิงวิชาการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการนำผลการค้นคว้ามานำประกอบการเรียนรู้หรือจัดทำโครงงาน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองในระดับสูง

1.3 การวางแผนพัฒนาครูและผู้สอน อาจนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดอบรมหรือพัฒนาครูและผู้สอน เพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองอย่างเหมาะสมกับแต่ละระดับชั้น การศึกษา และสามารถสังเกตหรือประเมินความก้าวหน้าของนักศึกษาในด้านทักษะการค้นคว้าและการใช้แหล่งข้อมูลวิชาการ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยเชิงโครงสร้างที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

2.2 ศึกษาถึงรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

2.3 ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์เชิงลึกและทำการเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้หรือการแสดงพฤติกรรมแบบนำตนเอง ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2562)**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

พรทิพย์ ผ่องสูงเนิน และสิริลักษณ์ โปรงสันเทียะ. (2562). การศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในระดับอุดมศึกษา เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. **วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ**, 8 (1), 51-60.

วรณัฐ แหยมแสง. (2557). **การศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง (รายงานการวิจัย)**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

หทัยภัทร เวียงจันทร์. (2561). **พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุจินดา ประเสริฐ. (2558). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. **วารสารจันทรเกษมสาร**, 21 (40), 89-98.

Aroonjit, S. (2022). Self-Directed Learning in Online Learning among Students of Faculty of Social Administration, Thammasat University. **Journal of Social Work and Social Administration**, 30 (1), 127-153.

Candy, P. (1991). **Self-direction for Lifelong Learning : A Comprehensive Guide to Theory and Practice**. San Francisco : Jossey-Bass.

Garrison, D. R. (1997). **Self-directed learning : Toward a comprehensive model**. Adult Education.

- Haidari, S. M., et al. (2019). Technology-enhanced self-directed language Learning behaviors of efl student teachers. **Contemporary Educational Technology**, 10 (3). <https://doi.org/10.30935/cet.590003>.
- Knowles, M. S. (1975). **Self-directed learning : A guide for learners and teachers**. New York : Association Press.
- Singer, G., et al. (2013). Impact of gender and age on performing search tasks online. **Mensch & Computer**, 2012, 23-32.
- Taro Yamane. (1973). **Statistics: an introductory analysis**. New York : Harper & Row.
- UNESCO. (2015). **Rethinking education: Towards a global common good?**. Paris : UNESCO.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

DEVELOPMENT OF PHENOMENON-BASED LEARNING ACTIVITIES USING THE READS MODEL IN HEALTH EDUCATION FOR MATHAYOM 3 STUDENTS

วารินทร์พร ฟันเฟื่องฟู*

ภาควิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยนาฏศิลปบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Varinporn Funfuengfu*

Department of General Education, Lopburi College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts

*Corresponding Author E-mail : Dr.Mam2512@gmail.com

(วันที่รับบทความ : กันยายน 14, 2568 ; วันที่แก้ไขบทความ : ตุลาคม 4, 2568 ; วันที่ตอบรับบทความ : ตุลาคม 6, 2568)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (2) ศึกษาทักษะกระบวนการกลุ่มหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของวิทยาลัยนาฏศิลปบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 18 แผน ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 (2) แบบประเมินทักษะกระบวนการกลุ่ม วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งทุกรายการประเมิน มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และ (3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

(1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.76$, $\sigma = 0.36$)

(2) ทักษะกระบวนการกลุ่มหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\mu = 3.79$, $\sigma = 0.41$)

(3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวม นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.39$, $\sigma = 0.32$)

คำสำคัญ : กิจกรรมการเรียนรู้, ปรากฏการณ์เป็นฐาน, รูปแบบ READS, วิชาสุขศึกษา

Abstract

This research aimed to (1) develop learning activities phenomenon-based learning activities according to the READS model in health education for Mathayom 3 students; (2) study group process skills after organizing learning activities using phenomenon as a base according to the READS model in health education for Mathayom 3 students; and (3) study student satisfaction with organizing learning activities using phenomenon as a base according to the READS model. The population used in the research was Mathayom 3 students of Lopburi College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts, Ministry of Culture Semester 1, Academic Year 2025, 24 students. The research instruments included (1) 18 learning activity plans in health education for Mathayom 3 students, with an IOC between 0.80 and 1.00. (2) a group process skills assessment form in health education for Mathayom 3 students, with an IOC to 1.00 for all items assessed and (3) a student satisfaction assessment form for learning

activities using phenomenon-based learning. Using the READS model in health education for Mathayom 3 students, with an IOC between 0.80 to 1.00. Statistics used for data analysis included percentages, means, and standard deviations.

The research results revealed that :

(1) The lesson plans for phenomenon-based learning activities using the READS model in health education for Mathayom 3 students (Grade 9) were found to be highly appropriate overall ($\mu = 4.76$, $\sigma = 0.36$).

(2) Students' group process skills after participating in the phenomenon-based learning activities using the READS model in health education for Mathayom 3 students (Grade 9) were at a very good level overall ($\mu = 3.79$, $\sigma = 0.41$).

(3) Students' satisfaction with the phenomenon-based learning activities using the READS model in health education for Mathayom 3 students (Grade 9) was at a high level overall ($\mu = 4.39$, $\sigma = 0.32$).

Keywords : Learning Activities, Phenomenon-Based Learning, READS Model, Health Education

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ได้มาจากอาจารย์ผู้สอนแต่ผู้เดียว แต่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากเพื่อนด้วยกันได้ เพราะผู้เรียนย่อมประสบปัญหาในการเรียนคล้ายๆ กัน เมื่อคนหนึ่งได้เรียนรู้จนเริ่มมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชา สามารถช่วยเหลือเพื่อนคนอื่นๆ ได้ และการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนภายในกลุ่มสามารถช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น ทักษะที่สำคัญคือการแสวงหาความรู้จากหลายแหล่งความรู้ โดยเฉพาะความรู้จากเพื่อนในกลุ่มเป็นแนวทางที่จะทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนจะต้องมุ่งให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบร่วมกันและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้ความคิด และการแก้ไขปัญหาร่วมกันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญา สร้างสังคมที่มีการร่วมมือ การให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนอย่างเต็มตัว ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ นอกจากนี้ปัจจัยการพัฒนาทางด้านสติปัญญาและความคิด คือ การที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และจะต้องมีความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องจะทำให้ระดับความคิดและปัญญาพัฒนาขึ้น (ปิยะมาต ชาทิมนตรี, 2550; ดวงเดือน เทพนวล, 2556; สุริยา ญาญพิชัย, 2561)

จากการสำรวจและสังเกตการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาในชั้นเรียน ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การระดมความคิดเห็น และการแบ่งบทบาทหน้าที่ในกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ทำให้เกิดความจำเป็นในการนำรูปแบบการเรียนรู้ใหม่ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาทักษะเหล่านี้ ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการกลุ่มมีหลายวิธี แต่การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสามารถพัฒนาทักษะต่างๆ ของผู้เรียนได้รวมทั้งทักษะกระบวนการกลุ่มก็เช่นกัน จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ อาทิ เช่น พิพัฒน์พงษ์ ดำมาก (2564) ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนี้ Varinporn Funfuengfu (2022 : 1366-1377) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้รูปแบบ READS ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ปัญหา (Recognize Problems : R) โดยผู้สอนนำเสนอปรากฏการณ์ที่น่าสนใจซึ่งเป็นสถานการณ์ในวิถีชีวิต สถานการณ์จริง สถานการณ์จำลอง สถานการณ์นอกห้องเรียน สถานการณ์เกี่ยวกับตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม หลักวิชาการ เรื่องทั่วไป และการนำเสนอตัวแบบ ซึ่งสามารถบูรณาการความรู้ได้หลายสาขาวิชา และครูกระตุ้นด้วยคำถาม หรือให้ผู้เรียนร่วมกันตั้งคำถามจากปรากฏการณ์ ขั้นที่ 2 ขั้นระดมปัญญา (Eliciting Brain Storm : E) เป็นขั้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน เพื่อแสวงหาคำตอบ ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่า (Assessing for Value Adding : A) โดยผู้เรียนพิจารณาไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดจากทางเลือกในการแสวงหาคำตอบ และตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด

พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบทางเลือก โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเองหรือกับคู่หรือกลุ่ม ขั้นที่ 4 ขั้นพัฒนาสู่ผลงาน (Developing Outcomes : D) ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเพื่อจัดทำผลงานหรือชิ้นงาน ที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ขั้นที่ 5 ขั้นสร้างสรรค์สู่สังคม (Sharing to Society : S) เป็นการสรุปผลที่ได้จากการเรียนรู้ หรือได้รับประสบการณ์เป็นองค์ความรู้ของตนเอง รวมทั้งนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ตามความสามารถของตนเอง และนำผลงานหรือองค์ความรู้เผยแพร่สู่สังคม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับดีมาก และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) และนักศึกษามีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่างๆ เพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS ซึ่งมีขั้นตอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน มาใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเสริมสร้างทักษะกระบวนการกลุ่มของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาทักษะกระบวนการกลุ่มหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานการวิจัย

1. ทักษะกระบวนการกลุ่มหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับดีมาก
2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของวิทยาลัยนาฏศิลปชลบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ซึ่งมี 1 ห้องเรียน จำนวน 24 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. แบบประเมินทักษะกระบวนการกลุ่มหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบประเมินทักษะกระบวนการกลุ่ม และแบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งมีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 18 แผน นำให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพโดยประเมินความสอดคล้องของแผนกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการประเมินแผนมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 แสดงว่าแผนมีความสอดคล้องและเหมาะสมที่จะนำไปใช้ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกแผนประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล กิจกรรมการเรียนรู้ได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับขั้นตอนของรูปแบบ READS 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 รับรู้ปัญหา (Recognize Problems : R) ขั้นที่ 2 ระดมปัญญา (Eliciting Brain Storm : E) ขั้นที่ 3 ประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่า (Assessing for Value Adding : A) ขั้นที่ 4 พัฒนาสู่ผลงาน (Developing Outcomes : D) และขั้นที่ 5 สร้างสรรค์สู่สังคม (Sharing to Society : S)

2. แบบประเมินทักษะกระบวนการกลุ่ม

สร้างแบบประเมินทักษะกระบวนการกลุ่ม ที่ใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริคในภาพรวม (Holistic rubric scoring) 4 ระดับคุณภาพ นำให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ เพื่อประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของประเด็นการประเมินกับกิจกรรมการเรียนรู้ โดยทุกรายการ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00

3. แบบประเมินความพึงพอใจ

สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท จำนวน 20 ข้อ โดยมีรายการประเมิน ประกอบด้วย สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล นำให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับรายการประเมิน โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 นำแบบประเมินให้นักเรียนที่ไม่ใช่ประชากรทดลองทำเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความพึงพอใจเท่ากับ 0.75

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้แจ้งให้นักเรียนทราบถึงรายละเอียดของการเรียน ซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามรูปแบบ READS ระยะเวลาดำเนินการ และการวัดและประเมินผล
2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 18 แผน โดยใช้เวลาในชั่วโมงเรียนปกติ แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง
3. ประเมินทักษะกระบวนการกลุ่มระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
4. ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในชั่วโมงเรียนสุดท้าย
5. ผู้วิจัยนำคะแนนประเมินทักษะกระบวนการกลุ่ม และการประเมินความพึงพอใจ ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) กำหนดค่าระดับความเหมาะสมแต่ละช่วงคะแนนและความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 121)

คะแนน 4.51–5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 3.51–4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คะแนน 2.51–3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 1.51–2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1.00–1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์ทักษะกระบวนการกลุ่มหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย (Mean) กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

คะแนน 3.26–4.00 หมายถึง ระดับดีมาก

คะแนน 2.51–3.25 หมายถึง ระดับดี

คะแนน 1.76–2.50 หมายถึง ระดับพอใช้

คะแนน 1.00–1.75 หมายถึง ระดับปรับปรุง

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) กำหนดค่าระดับความพึงพอใจแต่ละช่วงคะแนนและความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 121)

คะแนน 4.51–5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 3.51–4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คะแนน 2.51–3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 1.51–2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1.00–1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นำเสนอผลการวิจัย เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		ระดับความเหมาะสม
	μ	σ	
องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้	4.80	0.30	มากที่สุด
จุดประสงค์การเรียนรู้	4.85	0.22	มากที่สุด
สาระการเรียนรู้	4.70	0.45	มากที่สุด
กิจกรรมการเรียนรู้	4.87	0.18	มากที่สุด
สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.75	0.43	มากที่สุด
การวัดและประเมินผล	4.60	0.55	มากที่สุด
ภาพรวม	4.76	0.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า ในภาพรวมแผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.76$, $\sigma = 0.36$) เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ ($\mu = 4.87$, $\sigma = 0.18$) จุดประสงค์การเรียนรู้ ($\mu = 4.85$, $\sigma = 0.22$) องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ($\mu = 4.80$, $\sigma = 0.30$) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ($\mu = 4.75$, $\sigma = 0.43$) สาระการเรียนรู้ ($\mu = 4.70$, $\sigma = 0.45$) และการวัดและประเมินผล ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.55$)

ตอนที่ 2 ผลการประเมินทักษะกระบวนการกลุ่มหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับประชากร จำนวน 24 คน ดังตารางที่ 2 ตารางที่ 2 จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับของทักษะกระบวนการกลุ่มหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

N	ผลการประเมิน										
	ดีมาก		ดี		พอใช้		ปรับปรุง		μ	σ	แปลผล
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
24	19	79.17	5	20.83	-	-	-	-	3.79	0.41	ดีมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะกระบวนการกลุ่มในภาพรวม อยู่ในระดับดีมาก ($\mu = 3.79$, $\sigma = 0.41$) โดยนักเรียนส่วนใหญ่ มีทักษะกระบวนการกลุ่มอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 79.17 รองลงมาอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 20.83

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับประชากร จำนวน 24 คน ดังตารางที่ 3 ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	μ	σ	แปลผล
1. สารการเรียนรู้			
1.1 สารการเรียนรู้มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยผู้เรียน	4.13	0.74	มาก
1.2 เรียงลำดับสารการเรียนรู้จากง่ายไปหายาก	4.08	0.72	มาก
1.3 สารการเรียนรู้มีความหลากหลาย	4.21	0.66	มาก
1.4 สารการเรียนรู้มีความน่าสนใจ	4.25	0.53	มาก
1.5 สารการเรียนรู้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน	4.54	0.51	มากที่สุด
2. กิจกรรมการเรียนรู้			
2.1 กิจกรรมหลากหลาย มีความน่าสนใจ	4.58	0.50	มากที่สุด
2.2 ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริง	4.54	0.51	มากที่สุด
2.3 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.63	0.49	มากที่สุด
2.4 ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้จากการร่วมกิจกรรม	4.54	0.51	มากที่สุด
2.5 ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้	4.50	0.51	มาก
3. สื่อ/แหล่งเรียนรู้			
3.1 เหมาะสมกับกิจกรรม	4.29	0.46	มาก
3.2 มีความหลากหลาย น่าสนใจ	4.46	0.59	มาก
3.3 มีความทันสมัย	4.42	0.58	มาก
3.4 เหมาะสมกับผู้เรียน	4.46	0.59	มาก
3.5 ทำให้เข้าใจสิ่งที่เรียนเพิ่มขึ้น	4.33	0.64	มาก
4. การวัดและประเมินผล			
4.1 การวัดประเมินผลมีความเหมาะสม	4.21	0.41	มาก
4.2 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน	4.33	0.56	มาก
4.3 การวัดประเมินผลสอดคล้องกับสิ่งที่เรียน	4.46	0.51	มาก
4.4 การวัดประเมินผลตามสภาพจริง	4.42	0.58	มาก

4.5 มีการวัดประเมินผลหลากหลาย	4.42	0.58	มาก
รวมเฉลี่ย	4.39	0.32	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวม นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.39$, $\sigma = 0.32$) เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า รายการประเมินที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.63$, $\sigma = 0.49$) รองลงมา ได้แก่ กิจกรรมหลากหลาย มีความน่าสนใจ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.58$, $\sigma = 0.50$) และทุกข้อของรายการประเมินมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากขึ้นไปทุกข้อ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการประเมินคุณภาพแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ในภาพรวม แผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบสำคัญของแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบถ้วน ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสม มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันและต่อเนื่องกันเป็นระบบ จึงทำให้ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า แผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินที่อยู่ในระดับมากที่สุดนี้ แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความน่าเชื่อถือและเหมาะสมที่จะนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่มของนักเรียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับวารินทร์พร พันเพื่องฟู (2567 : 158) ที่กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้จะต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญต่างๆ อย่างครบถ้วน เพื่อให้สามารถวางแผนและออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อันจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

2. ผลการประเมินทักษะกระบวนการกลุ่มหลังการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะกระบวนการกลุ่ม มีค่าเท่ากับ 3.79 อยู่ในระดับดีมาก โดยนักเรียนส่วนใหญ่ มีทักษะกระบวนการกลุ่มอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 79.17 รองลงมาอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 20.83 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออกแบบตามกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีการตรวจสอบและนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้เกิดผลจริง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สู่การปฏิบัติ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม ลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการรับรู้ปัญหา ผู้สอนเลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ มีความสอดคล้องกับประสบการณ์และระดับชั้นของผู้เรียน โดยเฉพาะขั้นตอน 'ระดมปัญญา' ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียน โดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพการคิด การแก้ปัญหา การประเมินผลจากสิ่งที่เลือกหรือสิ่งที่จะทำ เพื่อพัฒนาสู่ผลงาน สามารถประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยนำองค์ความรู้ที่เกิดจากการสร้างองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง สอดคล้องกับสุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2552) ที่กล่าวว่า หลักการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับความรู้จากการ ลงมือร่วมกันปฏิบัติเป็นกลุ่ม กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคนและสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ก็มีอิทธิพลและปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมากที่สุด จนสามารถค้นพบและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลทิพย์ ทองเทพ และคณะ (2565 : 152) ที่ได้ศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการทำงานร่วมกันทั้งโดยรวมและรายด้านสูงขึ้น โดยมีทักษะการทำงานร่วมกันที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ด้านการทำงานกับผู้อื่นทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ พบว่า เด็กแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันข้อมูลจากประสบการณ์ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่กับเพื่อนมากขึ้น ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง กฎกติกา และขั้นตอนการทำงาน พบว่า เด็กปฏิบัติตามข้อตกลง กติกาและขั้นตอนการทำงานของกลุ่ม และด้านการตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของผู้อื่น พบว่า เด็กสามารถชักชวนผู้อื่นให้เข้ามาทำงานร่วมกันได้

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาสุศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวม นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและทุกข้อของรายการประเมิน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากขึ้นไปทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ทุกขั้นตอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ศึกษาค้นคว้าและสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกขั้นตอน ได้เรียนรู้ในกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งความคิดและการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยการนำเสนอในกลุ่ม จึงทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน และกระตือรือร้นในการเรียน จึงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียน สอดคล้องกับนพเกล้า ศรีมัตย์กุล (2557 : 47) ได้ศึกษา ผลของการใช้เทคนิคการสอนแบบแบ่งกลุ่มย่อยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาในรายวิชา DES111 ทักษะศิลป์ 1 สาขาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผลจากการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบแบ่งกลุ่มย่อย อยู่ในระดับสูงที่ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวารินทร์พร พันเพ็ญ (2568 : 35-42) ที่ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.32)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การออกแบบการจัดการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS ควรเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ และควรออกแบบกิจกรรมที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทั้งทักษะรายบุคคลควบคู่ไปกับทักษะกระบวนการกลุ่ม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาและนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับนวัตกรรมอื่นๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ และควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับในรายวิชาต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ ทองเทพ และคณะ. (2565). การศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันของเด็กปฐมวัย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 33 (3), 151-167.
- ดวงเดือน เทพนวล. (2556). การพัฒนาพฤติกรรมด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม. วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่, 4 (12), 97-108.
- นพเกล้า ศรีมัตย์กุล. (2557). ผลของการใช้เทคนิคการสอนแบบแบ่งกลุ่มย่อยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาในรายวิชา DES111 ทักษะศิลป์ 1 สาขาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม (รายงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปิยะมาศ ชาดินนตรี. (2550). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มแบบร่วมมือโดยใช้สวนพฤกษศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- พิพัฒน์พงษ์ คำมาก. (2564). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วารินทร์พร พันเพ็ญ. (2567). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดีเจริญ ดี ยู. วี. เซนเตอร์.

- _____. (2568). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2. *วารสารนิสิต*, 27 (1), 35-42.
- สุริยา หาญพิชัย. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยกระบวนการกลุ่ม ในรายวิชาการกลยุทธ์การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการ. *วารสารวิชาการคณะมนุษยและสังคมศาสตร์*, 9 (1), 15-26.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2552). **19 วิธีการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- Varinporn Funfuengfu. (2022). The development of Phenomenon-Based Learning Model for enhancing Active learning Competencies of Teacher Students. *International Journal of Positive School Psychology*, 6 (7), 1366-1377.

การบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกรอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยเทคโนโลยี AI เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนในยุคดิจิทัล

INTEGRATING SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY INTO LIFELONG LEARNING FRAMEWORKS WITH AI TECHNOLOGY TO PROMOTE DIGITAL-ERA SUSTAINABILITY

กตัญ มหาชนวงค์ สุวรรณแพทย์ และ พิชิต สุวรรณแพทย์*

สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี และ
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

Kataya Mahachanawong Suvarnaphaet and Phisit Suvarnaphaet*

Department of Agricultural Extension, Faculty of Animal Sciences and Agricultural Technology, Silpakorn University, Phetchaburi IT Campus and Department of Agricultural Extension, Faculty of Animal Sciences and Agricultural Technology, Silpakorn University, Phetchaburi IT Campus

*Corresponding Author E-mail : suvarnaphaet_p@su.ac.th

(วันที่รับบทความ : ตุลาคม 1, 2568 ; วันที่แก้ไขบทความ : ตุลาคม 15, 2568 ; วันที่ตอบรับบทความ : ตุลาคม 16, 2568)

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกยุคดิจิทัลที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) ทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning : LLL) กลายเป็นกลไกสำคัญในการดำรงชีวิต อย่างไรก็ตาม การมุ่งเน้นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียวอาจนำมาซึ่งความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจและสังคม งานวิจัยเอกสารนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวทางการบูรณาการหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy : SEP) เข้ากับกรอบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (LLL) ด้วยการใช้ AI เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนที่แท้จริงในยุคดิจิทัล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์เชิงแนวคิดจากเอกสารวิชาการและนโยบายที่เกี่ยวข้อง ผลการวิเคราะห์พบว่า หลักการของ SEP โดยเฉพาะ "ความพอประมาณ" "ความมีเหตุผล" และ "การมีภูมิคุ้มกันที่ดี" สามารถทำหน้าที่เป็นกรอบจริยธรรม และหลักคิดเชิงกลยุทธ์ ในการกำกับกับการออกแบบและใช้งาน AI ในกระบวนการ LLL ได้อย่างสมดุล โดย AI ทำหน้าที่เป็นเครื่องมืออัจฉริยะในการกลั่นกรองและจำกัด ข้อมูลให้พอเหมาะเพื่อกำจัดการบริโภคข้อมูลที่เกินพอดี (Information Overload) และช่วยปรับแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสามารถและทรัพยากรของผู้เรียนอย่างมีสติ และช่วยเสริมเงื่อนไข "ความรู้และคุณธรรม" ในการรับมือกับความเสี่ยงทางดิจิทัล งานวิจัยนี้ได้นำเสนอกรอบแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อความพอเพียงในยุคดิจิทัล โดยเน้นการพัฒนา "ผู้เรียนที่มีภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล" ที่รู้จักใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ มีเหตุผล และรับผิดชอบ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน ข้อเสนอแนะคือ การนำกรอบแนวคิดนี้ไปใช้ในการออกแบบนโยบายการศึกษาตลอดชีวิตและหลักสูตรการพัฒนาทักษะดิจิทัล เพื่อสร้างพลเมืองที่มีความสมดุลทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและหลักธรรมในการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ : ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, การเรียนรู้ตลอดชีวิต, ปัญญาประดิษฐ์, ความยั่งยืน, ภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล,

การกำกับดูแล AI

Abstract

The rapid transformation of the digital era, driven by Artificial Intelligence (AI) technology, has made Lifelong Learning (LLL) an essential mechanism for human existence. However, focusing solely on technological advancement risks creating economic and social imbalances. This documentary research aims to study, analyze, and synthesize the integration of the Sufficiency Economy Philosophy (SEP) principles into LLL frameworks using AI, promoting true digital-era sustainability. The researcher conducted content analysis and conceptual synthesis of relevant academic papers and policy reports. The analysis reveals that the SEP principles—specifically "Moderation," "Reasonableness," and "Self-Immunity"—can function as an ethical framework and a strategic mindset to govern the design and

application of AI in the LLL process. AI serves as an intelligent tool that filters and limits information exposure to be moderate with the learner's resources, thus preventing digital overload, while strengthening the 'Knowledge and Morality' conditions for managing digital risks. This research presents the Lifelong Learning for Digital Sufficiency Framework, focusing on developing a "Digitally Immune Learner" who utilizes technology consciously, rationally, and responsibly. This framework is essential for achieving balanced sustainability. Recommendations include adopting this framework in designing lifelong education policies and digital skills curricula to foster a citizenry balanced in both technological advancement and ethical conduct.

Keywords : Sufficiency Economy Philosophy, Lifelong Learning, Artificial Intelligence, Sustainability, Digitally Immune Learner, AI Governance

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี AI (Artificial Intelligence) ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างต่อสังคม เศรษฐกิจ และการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ความก้าวหน้าที่รวดเร็วนี้ส่งผลให้ความรู้และทักษะที่มีอยู่เดิมเสื่อมความทันสมัยอย่างรวดเร็ว จนทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning : LLL) ไม่ใช่เพียงทางเลือก หากแต่เป็นกลไกสำคัญในการดำรงชีพและปรับตัวเพื่อรับมือกับความผันผวนของโลกยุคใหม่ (กมลชนก พูลสวัสดิ์ และคณะ, 2565 : 3) โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญญาประดิษฐ์ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพและสร้างนวัตกรรมด้านการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Personalized Learning) อย่างกว้างขวาง (รติกร จงริตมะตัน, 2568 : 28)

อย่างไรก็ตาม การมุ่งเน้นประสิทธิภาพสูงสุดจากการใช้เทคโนโลยีเพียงด้านเดียว กลับก่อให้เกิดความเสี่ยงหลายประการ ทั้งความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจ ความท้าทายเชิงจริยธรรมของปัญญาประดิษฐ์ และปัญหาข้อมูลล้นเกิน (Information Overload) ซึ่งล้วนบั่นทอนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Guenduez, et al., 2025 : 1) ความเสี่ยงเหล่านี้ยังส่งผลโดยตรงต่อความมั่นคงของพลเมืองดิจิทัล ทำให้ผู้เรียนและแรงงานในยุคดิจิทัลมีความเปราะบาง (Vulnerability) ต่อความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสการเข้าถึงเทคโนโลยี และการตัดสินใจที่ขาดวิจารณญาณจากการพึ่งพาปัญญาประดิษฐ์อย่างไม่สมดุล ในสถานการณ์เช่นนี้ การพัฒนาที่สมดุลจำเป็นต้องอาศัยหลักคิดเชิงจริยธรรม เพื่อกำกับทิศทางการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติและรับผิดชอบ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy : SEP) ที่มีแก่นสารหลักคือ “ความพอประมาณ” “ความมีเหตุผล” และ “การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว” มิได้เป็นเพียงปรัชญาด้านเศรษฐกิจ (ประมุข ศรีชัยวงษ์, 2568 : 22; นพพร จันทรนาชู, 2559 : 64–72) หากแต่ยังสามารถทำหน้าที่เป็นกรอบจริยธรรม (Ethical Framework) และกรอบคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking Framework) ในการกำกับกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์ เพื่อให้เกิดการใช้เทคโนโลยีอย่างสมดุล มีความรับผิดชอบ และลดความเสี่ยงจากความไม่มั่นคงในโลกดิจิทัล (อภิสิทธิ์ ปาสนะเก และคณะ, 2568 : 654)

แม้ที่ผ่านมาจะมีงานวิจัยที่ศึกษาหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy: SEP) ในบริบททางการศึกษา และมีงานวิจัยที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning : LLL) อยู่ไม่น้อย แต่ยังขาดการศึกษาเชิงสังเคราะห์ที่เชื่อมโยงทั้งสามแนวคิดเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างกรอบแนวคิดที่ชัดเจนต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

ในกรอบของงานวิจัยนี้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำหน้าที่เป็นหลักคิดเชิงจริยธรรมและกรอบกำกับการใช้เทคโนโลยี (Ethical Governance Principle) ที่ชี้้นำให้เกิดความพอประมาณ มีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงจากเทคโนโลยี ขณะที่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำหน้าที่เป็นกลไกการพัฒนาศักยภาพมนุษย์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคคลสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน ส่วนปัญญาประดิษฐ์ ทำหน้าที่เป็นเครื่องมืออัจฉริยะที่สนับสนุนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล การจัดการความรู้ และการสร้างระบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น งานวิจัยเอกสารนี้จึงมุ่งวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เข้ากับกรอบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาและนำเสนอ “กรอบแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เพื่อความพอเพียงในยุคดิจิทัล” โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการพัฒนา “ผู้เรียนที่มีภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล” และนำไปสู่ความยั่งยืนที่สมดุลในอนาคต

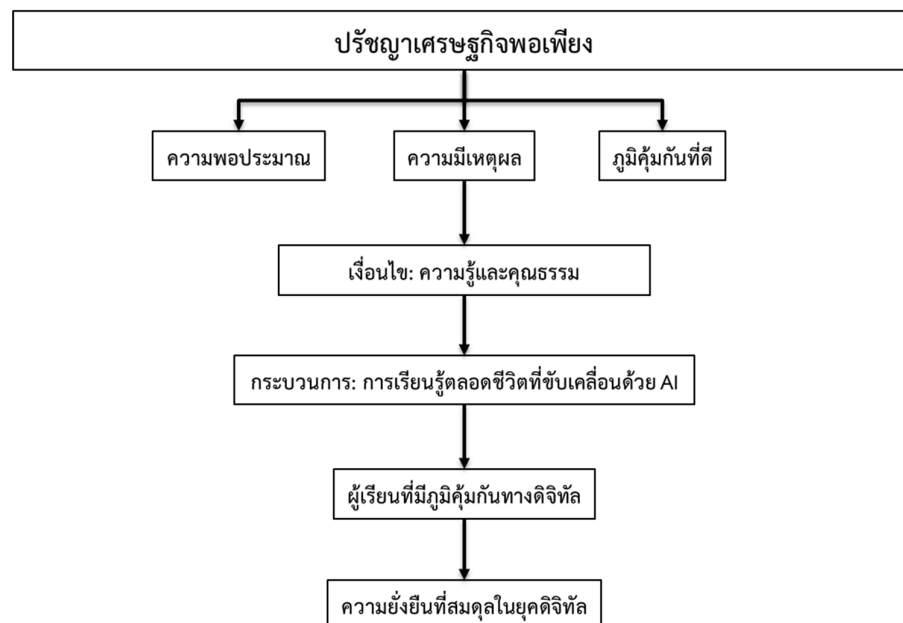
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวทางการบูรณาการหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy : SEP) เข้ากับกรอบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning : LLL) โดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI)
2. เพื่อนำเสนอกรอบแนวคิด “การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อความพอเพียงในยุคดิจิทัล” (Lifelong Learning for Digital Sufficiency Framework) ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความยั่งยืนทั้งในระดับบุคคลและสังคมในยุคดิจิทัล ผ่านการพัฒนา “ผู้เรียนที่มีภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล” (Digitally Immune Learner) ที่รู้จักใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ มีเหตุผล และรับผิดชอบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy : SEP) เป็นรากฐานและกลไกกำกับเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Governance Principle) เพื่อขึ้นำกระบวนการการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning : LLL) ที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) โดยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำหน้าที่เป็นกรอบคิดเชิงจริยธรรมและความสมดุล ผ่านหลักการ “สามห่วงสองเงื่อนไข” ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ภายใต้เงื่อนไขของความรู้และคุณธรรม ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการกำกับการใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบ

การบูรณาการดังกล่าวมุ่งสู่ผลลัพธ์คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนที่มีภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล (Digitally Immune Learner) ซึ่งสามารถใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ มีจริยธรรม และมีความรับผิดชอบต่อสังคม อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนที่สมดุลในยุคดิจิทัล

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย : การกำกับเชิงยุทธศาสตร์ด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สามห่วงสองเงื่อนไข) เพื่อบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ มุ่งสู่การพัฒนาผู้เรียนที่มีภูมิคุ้มกันทางดิจิทัลและความยั่งยืนที่สมดุล

ตารางที่ 1 รายละเอียดกรอบแนวคิดเชิงระบบ

องค์ประกอบ	รายละเอียด
Input	หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy : SEP) ประกอบด้วย 3 ท่วง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ภายใต้ 2 เงื่อนไข คือ ความรู้ และคุณธรรม ซึ่งเป็นรากฐานเชิงจริยธรรมและความสมดุลในการกำกับการเรียนรู้
Process	กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning : LLL) ที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) โดยมุ่งเน้นการพัฒนา - Personalized Learning : การเรียนรู้ที่ปรับตามศักยภาพของผู้เรียน - AI Literacy: การรู้เท่าทันและใช้ปัญญาประดิษฐ์ อย่างมีวิจารณญาณ - Digital Competency : สมรรถนะดิจิทัลเพื่อการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ กระบวนการทั้งหมดอยู่ภายใต้การกำกับเชิงจริยธรรมของ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อป้องกันการใช้เทคโนโลยีอย่างเกินพอดีและขาดเหตุผล
Regulator	ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) ทำหน้าที่เป็นกลไกกำกับเชิงจริยธรรมและสมดุล (Ethical & Strategic Governance) โดย - หลักความพอประมาณ ช่วยจำกัดขอบเขตการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ไม่ให้เกินความจำเป็น - หลักความมีเหตุผล ชี้แนะการออกแบบระบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน - หลักภูมิคุ้มกันที่ดี สร้างความตระหนักรู้ในการรับมือความเสี่ยงทางดิจิทัล เช่น ข้อมูลเท็จหรืออคติของอัลกอริทึม (Algorithmic Bias)
Output	ผู้เรียนที่มีภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล (Digitally Immune Learner) ซึ่งสามารถใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ มีจริยธรรม และรับผิดชอบต่อสังคม พร้อมปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม
Outcome	ความยั่งยืนที่สมดุลในยุคดิจิทัล ทั้งในระดับบุคคล องค์กร และสังคม (Balanced Digital Sustainability) โดยมีการบูรณาการความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีควบคู่กับคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยมุ่งเน้นการสังเคราะห์เชิงแนวคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Conceptual Synthesis) เพื่อพัฒนาและนำเสนอกรอบแนวคิดการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy : SEP) เข้ากับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning : LLL) โดยมีเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยง แนวทางดังกล่าวสะท้อนความพยายามเชิงวิชาการในการอธิบายบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ ภายใต้กรอบจริยธรรมและความยั่งยืน ซึ่งยังเป็นประเด็นที่มีข้อจำกัดในการศึกษาวิจัยในปัจจุบัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ไม่ใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเชิงประจักษ์ แต่ใช้ เอกสารทางวิชาการและแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เป็นหน่วยวิเคราะห์หลัก เอกสารที่นำมาศึกษาครอบคลุมทั้งวารสารวิชาการ รายงานเชิงนโยบาย ตลอดจนบทความวิจัยจากองค์กรระหว่างประเทศ เช่น UNESCO และ OECD โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือ (1) ความเกี่ยวข้องโดยตรงกับ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, การเรียนรู้ตลอดชีวิต และปัญญาประดิษฐ์ (2) ความเป็นปัจจุบัน และ (3) ความน่าเชื่อถือเชิงวิชาการ

การวิจัยนี้ไม่ใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเชิงประจักษ์ แต่ใช้ เอกสารทางวิชาการและแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เป็นหน่วยวิเคราะห์หลัก โดยครอบคลุมทั้งวารสารวิชาการ รายงานเชิงนโยบาย และบทความวิจัยจากองค์กรระหว่างประเทศ เช่น UNESCO และ OECD

เกณฑ์การคัดเลือกเอกสารประกอบด้วย

1. ความเกี่ยวข้องโดยตรงกับ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, การเรียนรู้ตลอดชีวิต และปัญญาประดิษฐ์
2. ความเป็นปัจจุบัน (โดยเน้นเอกสารที่ตีพิมพ์ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา : พ.ศ. 2559–2568)

3. ความน่าเชื่อถือเชิงวิชาการ เช่น วารสารที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI หรือ Scopus

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักของการวิจัยประกอบด้วย การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสังเคราะห์เชิงแนวคิด (Conceptual Synthesis) ซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมกับงานที่มุ่งสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการ

ขอบเขตการศึกษาครอบคลุมทั้งงานวิจัยเชิงทฤษฎีและงานวิจัยประยุกต์ โดยผู้วิจัยใช้การอ่าน วิเคราะห์ และตีความสาระสำคัญจากเอกสารที่คัดเลือกมา เพื่อสร้างความเชื่อมโยงเชิงตรรกะระหว่างแนวคิดหลัก (ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, การเรียนรู้ตลอดชีวิต และปัญญาประดิษฐ์) และสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดใหม่ที่มีความเป็นระบบและสอดคล้องกับหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กระบวนการดังกล่าวช่วยให้การวิเคราะห์ไม่เพียงเป็นการสรุปข้อมูล แต่เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในลักษณะ Conceptual Integration Framework ซึ่งสะท้อนบทบาทของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในฐานะกรอบคิดเชิงจริยธรรม (Ethical Framework) ที่กำกับการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

คุณภาพของข้อมูลที่ใช้ในการสังเคราะห์พิจารณาจากความน่าเชื่อถือ และความเป็นปัจจุบันของเอกสาร โดยเฉพาะบทความวิชาการที่เผยแพร่ในวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI, Scopus รวมถึงรายงานจากองค์กรนานาชาติที่ได้รับการยอมรับ เช่น UNESCO (2023) และ OECD (2024)

นอกจากนี้ยังพิจารณาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในทุกขั้นตอนของการตีความ (Interpretation) และการเชื่อมโยงแนวคิด (Conceptual Linkage) เพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกกรอง (Filtering Mechanism) แนวคิดที่ไม่สอดคล้องออกไป และรักษาความถูกต้องเชิงตรรกะของผลการสังเคราะห์

แนวทางนี้ช่วยให้ผลการวิเคราะห์ มีความสมเหตุสมผลเชิงตรรกะ (Logical Coherence) และมีความตรงตามวัตถุประสงค์ (Construct Validity) สามารถใช้เป็นฐานความรู้สำหรับการพัฒนาแนวทางเชิงนโยบายหรือกรอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลดำเนินการโดย การศึกษาค้นคว้าเอกสารอย่างเป็นระบบ (Systematic Documentary Review) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1. การค้นหา (Searching) : สืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เช่น Scopus, Web of Science, Google Scholar และ ThaiJo โดยใช้คำสำคัญ เช่น “เศรษฐกิจพอเพียง”, “การเรียนรู้ตลอดชีวิต”, “ปัญญาประดิษฐ์”, “AI Literacy” และ “Digital Competency”

2. การคัดกรอง (Screening) : ตรวจสอบคุณภาพและความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ตัดเอกสารที่ซ้ำซ้อนหรือไม่เกี่ยวข้องออก หากมีผู้วิจัยร่วม จะใช้การตรวจสอบความสอดคล้องของการคัดกรอง (Inter-rater Reliability) เพื่อให้มั่นใจว่าการเลือกเอกสารปราศจากอคติ (Bias-free Selection)

3. การสกัดข้อมูล (Extraction) : จัดหมวดหมู่สาระสำคัญออกเป็น 3 แนวคิดหลัก ได้แก่ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, การเรียนรู้ตลอดชีวิต และปัญญาประดิษฐ์ ก่อนนำไปสังเคราะห์เชิงแนวคิด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้ถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้ 2 กระบวนการหลัก

1. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) : วิเคราะห์แก่นสาระของเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, การเรียนรู้ตลอดชีวิต และปัญญาประดิษฐ์ โดยใช้การเข้ารหัสเชิงแนวคิด (Conceptual Coding) เพื่อจำแนกธีมหลัก (Themes) ที่สะท้อนแนวคิดหลักและความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

2. การสังเคราะห์เชิงแนวคิด (Conceptual Synthesis) : เชื่อมโยงผลการวิเคราะห์เข้าด้วยกัน โดยใช้หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สามห่วง สองเงื่อนไข) เป็นตัวกรองทางจริยธรรม (Ethical Filter) เพื่อกำกับการตีความบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลลัพธ์ของกระบวนการนี้ นำไปสู่การพัฒนกรอบแนวคิด “การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อความพอเพียงในยุคดิจิทัล” (Lifelong Learning for Digital Sufficiency Framework)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์เนื้อหาและการสังเคราะห์เชิงแนวคิด มุ่งเน้นไปที่การสร้างกรอบแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อความพอเพียงในยุคดิจิทัล โดยมีผลการค้นพบที่สำคัญคือ การยืนยันบทบาทของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy : SEP) ผ่านหลักสามห่วง (พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี) ในฐานะ หลักการกำกับเชิงจริยธรรม (Ethical Governance Principle) สำหรับการออกแบบและใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) ภายในกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning : LLL) เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพทางเทคโนโลยีและจริยธรรมเชิงมนุษย์

การวิเคราะห์หลัก “สามห่วง” ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการกำกับปัญญาประดิษฐ์

ผลการวิเคราะห์พบว่า หลักการ สามห่วง ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำหน้าที่เป็นตัวกรองเชิงกลยุทธ์ (Strategic Filter) ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้เกิดความสมดุลและความมั่นคง:

1. ความพอประมาณ (Moderation) กับการใช้ทรัพยากรดิจิทัล

การใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างพอประมาณ หมายถึง การเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อ “ประสิทธิภาพสูงสุดในการบริโภคข้อมูล” (Maximum Efficiency) ไปสู่การใช้เทคโนโลยีอย่างมีขอบเขตและความพอดีในการแสวงหาความรู้

โดยปัญญาประดิษฐ์ ควรถูกออกแบบมาเพื่อกลั่นกรอง (Filter) และจำกัด (Limit) ข้อมูล (เช่น การสรุปเฉพาะแก่นสาร การจำกัดเวลาการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่จำเป็น หรือการกรองเนื้อหาที่ซ้ำซ้อนออกโดยอัตโนมัติ) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับเฉพาะข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนาองค์ความรู้จริง ๆ แทนที่จะกระตุ้นให้บริโภคข้อมูลมากเกินไปจนเกิดภาวะข้อมูลล้นเกิน (Information Overload) ซึ่งขัดต่อหลักการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (สุรพัฒน์ ฌโนมศรีอุทัย, 2564 : 59 ; นพพร จันทรนาชู, 2559 : 64-72)

การเรียนรู้ที่พอประมาณจึงหมายถึงการใช้ปัญญาประดิษฐ์ เป็นเพียงเครื่องมือช่วย (Assistant) ไม่ใช่ผู้ตัดสินใจแทน (Decider) เพื่อให้ผู้เรียนยังคงมีอำนาจในการควบคุมการเรียนรู้ของตนเองอย่างมีวิจารณญาณ (อธิป เกตุสิริ และคณะ, 2568 : 47)

2. ความมีเหตุผล (Reasonableness) กับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ อย่างมีวิจารณญาณและจริยธรรม

หลักความมีเหตุผลหมายถึงการพิจารณาอย่างรอบคอบโดยใช้เหตุผลและข้อมูลที่รอบด้าน ก่อนการตัดสินใจหรือดำเนินการใดๆ ภายใต้บริบทของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning : LLL) ที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) แนวคิดนี้สะท้อนถึงความจำเป็นที่ผู้เรียนต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกการทำงานของปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ว่า เหตุใดปัญญาประดิษฐ์จึงแนะนำเส้นทางการเรียนรู้หรือเนื้อหาอื่น ๆ (UNESCO, 2023 : Online; OECD, 2024 : Online)

นอกจากนี้การเรียนรู้ตลอดชีวิต ยังต้องส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล และหลีกเลี่ยงการรับข้อมูลที่มีอคติ (AI Bias) โดยปราศจากเหตุผลรองรับ (ทัศนพล บุษราคัม และมณฑา ชุ่มสุคนธ์, 2568 : 56–68) การเรียนรู้เชิงวิพากษ์ดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงอิทธิพลของอัลกอริทึมต่อการสร้างและคัดเลือกความรู้

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง (Self-Immunity) กับความมั่นคงทางดิจิทัล:

ภูมิคุ้มกันทางทักษะ : การเรียนรู้ตลอดชีวิตควรมุ่งพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โดยเฉพาะการส่งเสริม “ทักษะข้ามสายงาน” (Cross-Functional Skills) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนผ่านสู่สาขาอาชีพใหม่ได้อย่างมั่นคงเมื่อเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้ามาแทนที่งานเดิม แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับหลักภูมิคุ้มกันของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการกระจายความเสี่ยง (Diversification) และการเตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงอย่างมีเหตุผล (บุหงา ชัยสุวรรณ และคณะ, 2565 : 123)

ภูมิคุ้มกันทางจริยธรรม : การสร้างความตระหนักรู้ด้าน ความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (Cybersecurity) และการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลอย่างรอบคอบ ถือเป็นกลไกสำคัญของภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล (Digital Immunity) ที่ผู้เรียนยุคใหม่ต้องมี (ชินทรัพย์ ปันสุวรรณ และสุนทวิทย์ จิตสว่าง, 2568 : 103–118) การตระหนักรู้ดังกล่าวไม่เพียงเป็นทักษะ

ทางเทคนิค แต่ยังเป็นกรปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขของความรู้และคุณธรรม (Knowledge & Morality Conditions) ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ รอบคอบ และเคารพสิทธิของผู้อื่น

กล่าวโดยสรุป หลักการ “ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว” ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้าง “ภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล” (Digital Self-Immunity) ที่เชื่อมโยงระหว่างทักษะ ความรู้ และจริยธรรม ซึ่งเป็นฐานรากของการใช้ปัญญาประดิษฐ์ อย่างยั่งยืนและสมดุลในสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคดิจิทัล

การสังเคราะห์บทบาทของปัญญาประดิษฐ์ ในการเสริมเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม

ปัญญาประดิษฐ์ มีศักยภาพในการเสริม สองเงื่อนไข ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หากมีการประยุกต์ใช้ที่ถูกต้องภายใต้การกำกับของหลักสามห่วง :

1. เงื่อนไขความรู้ (Knowledge Condition) : ปัญญาประดิษฐ์ ช่วยในการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ที่ซับซ้อนในยุคดิจิทัล โดยการกลั่นกรองและจัดระบบข้อมูลให้เป็นความรู้ที่รอบด้านและรอบคอบ ในการตัดสินใจ (ชุดิมา ไวยสุระสิงห์ และชาติชาย ไวยสุระสิงห์, 2567)

2. เงื่อนไขคุณธรรม (Morality Condition) : การเรียนรู้ตลอดชีวิต ควรใช้ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อสนับสนุนความร่วมมือ และการแบ่งปันความรู้ในชุมชนดิจิทัล แทนที่จะเน้นการแข่งขัน รวมถึงการเสริมสร้าง ความซื่อสัตย์สุจริต ทางวิชาการผ่านระบบตรวจสอบ (นฤเบศร์ ลือเรื่อง และคณะ, 2568) การใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังหมายถึง “ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม” (Social Responsibility) ทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคมดิจิทัล ผู้เรียนควรตระหนักว่าการใช้เทคโนโลยีมีผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคมโดยรวม การใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างรับผิดชอบต่อสังคมจึงเป็นการยืนยันถึงการบูรณาการของ “เงื่อนไขความรู้” และ “เงื่อนไขคุณธรรม” ที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างสมดุลระหว่างปัญญา จริยธรรม และความยั่งยืนในยุคดิจิทัล

กรอบแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อความพอเพียงในยุคดิจิทัล

ผลการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา พบว่า “กรอบแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อความพอเพียงในยุคดิจิทัล” (Lifelong Learning for Digital Sufficiency Framework) เกิดขึ้นจากการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy : SEP) เข้ากับกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning : LLL) ภายใต้บริบทของการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่าง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและคุณค่าทางจริยธรรมของมนุษย์

กรอบแนวคิดนี้พัฒนาขึ้นโดยยึดหลัก “สามห่วง” ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

(1) ความพอประมาณ (Moderation) การใช้เทคโนโลยีอย่างพอดี ไม่มากหรือน้อยเกินไป

(2) ความมีเหตุผล (Reasonableness) การใช้วิจารณญาณและข้อมูลรอบด้านในการตัดสินใจใช้ปัญญาประดิษฐ์

และ

(3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว (Self-Immunity) การเตรียมความพร้อมในการรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

โดยทั้งสามหลักการนี้เชื่อมโยงกับ “เงื่อนไขความรู้” และ “เงื่อนไขคุณธรรม” ซึ่งทำหน้าที่เป็นพลังขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ดำเนินไปอย่างมีสติ มีคุณค่า และยั่งยืน

องค์ประกอบหลักของกรอบแนวคิด

ผลการสังเคราะห์ระบุว่า กรอบแนวคิดนี้มีองค์ประกอบ 4 มิติ ที่สัมพันธ์กันในลักษณะ “ลำดับเหตุและผล” ดังนี้

1. รากฐาน (Foundation) : ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) ทำหน้าที่เป็นหลักการกำกับเชิงจริยธรรม (Ethical Governance Principle) โดยอาศัยกลไก “สามห่วง” เป็นแนวทางในการกำกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

2. กลไกการขับเคลื่อน (Process Mechanism) : การบูรณาการระหว่างการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning : LLL) และปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีเหตุผล รอบคอบ และเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน

3. ผลผลิต (Output) : การสร้าง “ผู้เรียนที่มีภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล” (Digitally Immune Learner) ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถรักษาสมดุลระหว่างความรู้ จริยธรรม และการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัล

4. ผลลัพธ์สุดท้าย (Outcome) : การบรรลุ “ความยั่งยืนที่สมดุลในยุคดิจิทัล” (Balanced Digital Sustainability) ทั้งในมิติของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง

การทำงานของกรอบแนวคิด (กระบวนการ IPOP)

จากผลการวิเคราะห์ กรอบแนวคิดนี้สะท้อนความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลแบบ IPOP Model ดังนี้

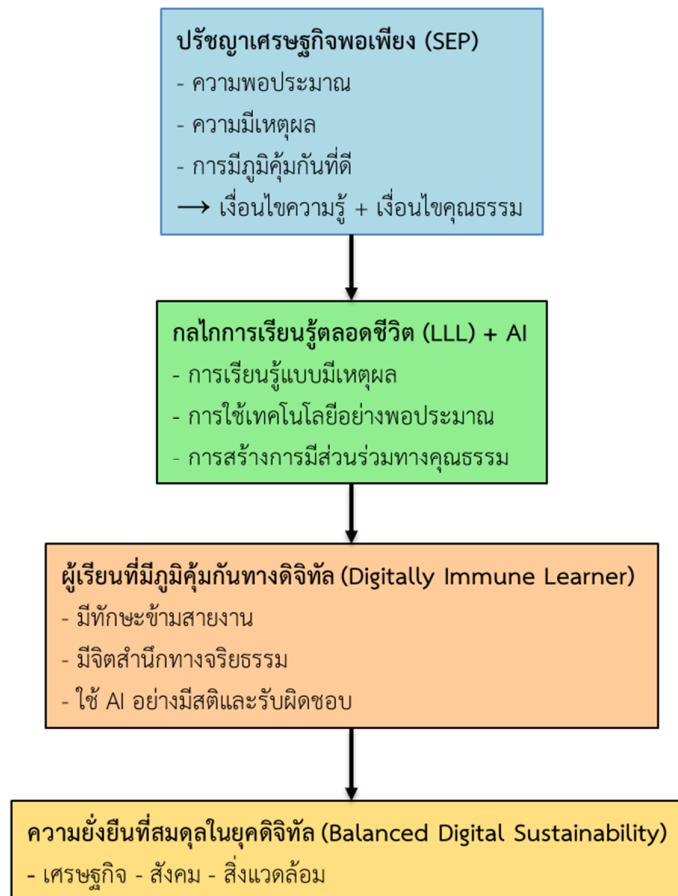
Input (I) : ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหลักสามห่วงเป็นกรอบกำกับจริยธรรม

Process (P) : การประยุกต์ใช้ การเรียนรู้ตลอดชีวิต + ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่พอเพียงและมี

เหตุผล

Output (O) : ผู้เรียนที่มีภูมิคุ้มกันทางดิจิทัลและมีจิตสำนึกต่อสังคม

Outcome (P) : ความยั่งยืนและสมดุลในยุคดิจิทัล

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อความพอเพียงในยุคดิจิทัล

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ที่นำเสนอ กรอบแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อความพอเพียงในยุคดิจิทัล โดยมีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy : SEP) ทำหน้าที่เป็นหลักการกำกับ (Governance Principle) ในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) ภายใต้กระบวนการการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning : LLL) นั้น ถือเป็นการยืนยันองค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับแนวโน้มทางวิชาการระดับสากล โดยเฉพาะในประเด็นด้านจริยธรรมของเทคโนโลยี (Digital Ethics) ซึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถทำหน้าที่เป็นกรอบคิดทางเลือกที่เสริมและแตกต่างจากหลักจริยธรรมสากล เช่น Principles-based approach ของ UNESCO (2023 : Online) และ OECD (2024 : Online)

1. การยืนยันบทบาทของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในฐานะจริยศาสตร์ดิจิทัล

งานวิจัยนี้ได้ขยายขอบเขตการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ออกจากมิติทางเศรษฐกิจไปสู่มิติของการกำกับเทคโนโลยี โดยเฉพาะหลัก **ความพอประมาณ (Moderation)** **ความมีเหตุผล (Reasonableness)** และการมี **ภูมิคุ้มกันที่ดี (Self-Immunity)** ซึ่งล้วนตอบโจทย์ต่อประเด็นจริยธรรมดิจิทัลในระดับโลก (Guenduez, et al., 2568)

การนำหลักความมีเหตุผล มาใช้บังคับให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตส่งเสริม **ความรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy)** และ **ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking)** ต่อผลลัพธ์ของอัลกอริทึม (OECD, 2024) นับเป็นกลไกในการสร้าง **การตรวจสอบ (Auditability)** และ **ความรับผิดชอบ (Accountability)** ซึ่งช่วยป้องกันการฟุ้งหาปัญญาประดิษฐ์ โดยขาดวิจารณญาณ (ทัศนพล บุษราคัม และมณฑา ชุ่มสุคนธ์, 2568 : 56–68)

นอกจากนี้หลักความพอประมาณ ยังมีบทบาทสำคัญในการควบคุมการบริโภคข้อมูลดิจิทัลให้ไม่เกินพอดี ลดภาวะข้อมูลล้นเกิน (Information Overload) ซึ่งเป็นปัญหาทางจริยธรรมและสุขภาวะของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

2. การเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการ "เพิ่มประสิทธิภาพสูงสุด" สู่ "ความพอดีและมั่นคง"

ผลการสังเคราะห์แสดงให้เห็นว่า การใช้หลักความพอประมาณ เข้ามากำกับปัญญาประดิษฐ์ ในกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการเปลี่ยนเป้าหมายจากการมุ่ง “เพิ่มประสิทธิภาพสูงสุด” (Maximum Efficiency) ไปสู่การมุ่ง “ความพอดีและมั่นคง” (Sufficiency and Stability)

ปัญญาประดิษฐ์ จึงไม่ใช่เพียงเครื่องมือเพิ่มข้อมูล หากแต่ทำหน้าที่ “กลั่นกรองและจำกัด” ข้อมูลให้เหลือเฉพาะสิ่งจำเป็น ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางแนวคิดที่ช่วยลดภาวะข้อมูลล้นเกิน และส่งเสริม สุขภาวะทางปัญญาและจิตใจ (Wellness) ของผู้เรียนอย่างยั่งยืน (ภุริพัฒน์ ถนอมศรีอุทัย, 2564 : 59) ทั้งนี้ การไม่ถูกระดมให้บริโภคข้อมูลเกินพอดี ยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล (Digital Self-Immunity) ให้แก่ผู้เรียนในการเผชิญความเสี่ยงจากเทคโนโลยีอย่างมีสติ

3. การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านการสร้าง "ผู้เรียนที่มีภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล"

การบูรณาการหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง เข้ากับการพัฒนาทักษะข้ามสายงาน (Cross-Functional Skills) และการจัดการความเสี่ยงด้านความปลอดภัยไซเบอร์ (Cybersecurity) (พระครูวิมลสุวรรณกร และพระอุดมสิทธิธนายก, 2568 : 298) ถือเป็นแนวทางสร้างพลเมืองที่มีความพร้อมต่อความผันผวนของตลาดแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากปัญญาประดิษฐ์

ผู้เรียนที่มีภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล จึงไม่ใช่เพียงผู้มีทักษะดิจิทัล (Skill Development) แต่เป็นบุคคลที่มีความมั่นคงทางจิตใจและอาชีพ ซึ่งได้รับการกำกับด้วย หลักความพอประมาณและความมีเหตุผล อันเป็นรากฐานของความยั่งยืนในสามมิติ (เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม)

โดยสรุป ผลการวิจัยยืนยันว่า กรอบแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อความพอเพียงในยุคดิจิทัล เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ช่วยเชื่อมโยงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีกับคุณค่าทางจริยธรรมของมนุษย์อย่างสมดุล โดยมีผลลัพธ์สำคัญ คือ การสร้างพลเมืองที่มีภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล (Digitally Immune Citizen) ซึ่งสามารถใช้ปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างมีวิจารณญาณและจริยธรรม

องค์ความรู้จากการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้พัฒนารอบแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อความพอเพียงในยุคดิจิทัล (Lifelong Learning for Digital Sufficiency Framework) โดยเสนอปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) เป็นหลักการกำกับเชิงจริยธรรม (Ethical Governance Principle) ในการออกแบบและใช้งานปัญญาประดิษฐ์ ในกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

องค์ความรู้หลักคือ การเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการใช้ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดไปสู่การใช้ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อความสมดุลและความมั่นคง โดยมีผลลัพธ์สำคัญคือ ผู้เรียนที่มีภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล (Digitally Immune Learner) ผู้ที่ใช้เทคโนโลยีด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล และมีจิตสำนึกด้านคุณธรรม ซึ่งสามารถเชื่อมโยงหลักปรัชญาดั้งเดิมของไทยเข้ากับความท้าทายด้านเทคโนโลยีระดับสากลได้อย่างยั่งยืน

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการศึกษาและดิจิทัลควรนำกรอบแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อความพอเพียงในยุคดิจิทัล ไปใช้ในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติการ โดยเน้นการดำเนินการในสองระดับ :

1.1 ด้านนโยบาย : หน่วยงานด้านการศึกษาและดิจิทัลควรนำกรอบแนวคิดนี้ไปใช้ในการออกแบบนโยบาย กำกับดูแลปัญหาประติษฐ์ทางการศึกษา โดยยึดหลักความพอประมาณ และความมีเหตุผล เพื่อสร้างความเท่าเทียมและการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ รวมถึงจัดทำหลักสูตรที่บูรณาการ AI Literacy กับจริยธรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมทักษะการตรวจสอบอัลกอริทึมอย่างมีเหตุผล และพัฒนาทักษะข้ามสายงานเพื่อสร้าง ภูมิคุ้มกันทางอาชีพ

1.2 ด้านปฏิบัติการ : ผู้พัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ ควรออกแบบฟังก์ชันที่ส่งเสริมความพอประมาณ เช่น ระบบเตือนการใช้งานที่เกินจำเป็น หรือเครื่องมือช่วยตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ที่สมเหตุสมผล รวมถึงส่งเสริมการใช้ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อสร้างเครือข่ายความรู้และการแบ่งปันในชุมชนท้องถิ่น เพื่อเสริมทั้งเงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม และภูมิคุ้มกันที่ดี ในระดับฐานราก

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) หรือการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เพื่อทดสอบความมีประสิทธิภาพของกรอบแนวคิดนี้ในกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันอย่างเป็นรูปธรรม เช่น กลุ่มคนวัยทำงานที่ต้องเปลี่ยนอาชีพ (Reskilling/Upskilling) และกลุ่มผู้สูงอายุ (Aging Society) เพื่อยืนยันคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการสร้างความยั่งยืนในทางปฏิบัติ

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อสร้างและประเมินตัวชี้วัด (Indicators) ในการวัดผล "ภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล" ที่อิงตามหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถวัดระดับความสำเร็จของการบูรณาการนี้ได้ในอนาคต

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Study) เพื่อวิเคราะห์ความโดดเด่นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในฐานะหลักการกำกับเชิงจริยธรรมดิจิทัล เมื่อเทียบกับกรอบจริยธรรมของ UNESCO และ OECD โดยเฉพาะในด้านการป้องกันความเสี่ยง (Risk Prevention) และการสร้างสมดุลทางเทคโนโลยีและสังคม

เอกสารอ้างอิง

กมลชนก พูลสวัสดิ์ และคณะ. (2565). ปัญญาประดิษฐ์กับการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์. วารสารครุศาสตร์
อุตสาหกรรม, 21 (1), 1-8. Available: <https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/JIE/article/view/247141>.

- [2568, กรกฎาคม 8].
- ชรินทร์ทิพย์ ปันสุวรรณ และสุนนทิพย์ จิตสว่าง (2568). แนวทางการกำกับดูแลการรับมือภัยคุกคามความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ขององค์กรในยุคดิจิทัล. **วารสารรัฐศาสตร์**, 17 (53), 103-119. Available: <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/263662>. [2568, กรกฎาคม 1].
- ชุดิมา ไวยสุระสิงห์ และชาติชาย ไวยสุระสิงห์. (2567). การวิเคราะห์พัฒนาการของการจัดการความรู้ส่วนบุคคลและการผสมผสานรวมกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์: การวิเคราะห์ทางบรรณมิติ. **Journal of Information and Learning [JIL]**, 35 (2), 128-141. Available: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jil/article/view/271656>. [2568, กรกฎาคม 15].
- ทัศนพล บุษราคัม และมณฑา ชุ่มสุคนธ์. (2568). การพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์และความฉลาดรู้ทางดิจิทัล (Digital Literacy) โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบวิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับ ChatGPT รายวิชา ส 32103 ประวัติศาสตร์สากล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโนนสูงพิทยาคม. **วารสารครุศาสตร์ปัญญา**, 4 (2), 56-71. Available: <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/IEJ/article/view/283625>. [2568, กรกฎาคม 2].
- นพพร จันทรนาชู. (2559). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 14 (2), 64-73. Available: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/suedujournal/article/view/92239>. [2568, กรกฎาคม 2].
- นฤเบศร์ สือเรือง และคณะ. (2568). การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต. **เสถียรวิทย์ปริทัศน์**, 5 (1), 1-10. Available: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/stw/article/view/1713>. [2568, กรกฎาคม 2].
- บุหงา ชัยสุวรรณ และคณะ. (2565). สถานการณ์ แนวโน้ม และความต้องการความรู้และทักษะปัญญาประดิษฐ์ทางการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรวัยทำงานในประเทศไทย. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**, 30 (1), 110-134. Available: <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/husojournal/article/view/253233>. [2568, กรกฎาคม 2].
- ประมุข ศรีชัยวงษ์. (2568). การวิเคราะห์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทของการพัฒนาที่ยั่งยืน. **วารสารสังคมศาสตร์ทัศน์**, 15 (1), 15-28-15. Available: https://so12.tci-thaijo.org/index.php/j_ssp/article/view/2591. [2568, กรกฎาคม 1].
- พระครูวิมลสุวรรณกร (สมพงษ์ จันทวโร) และพระอุดมสิทธิธนายก (กำพล คุณงกโร). (2568). การสร้างความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ของคนไทย. **วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์**, 8 (2), 294-305. Available: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jidir/article/view/278292>. [2568, กรกฎาคม 1].
- ภุริพัฒน์ ถนอมศรีอุทัย. (2564). การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมยุคดิจิทัล. **วารสาร มจร.ทริภุญชัยปริทรรศน์**, 5 (1), 53-64. Available: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMHR/article/view/251850>. [2568, กรกฎาคม 1].
- รติกร จงริตมะตัน. (2568). AI กับการพัฒนาวิธีการเรียนการสอนที่ตอบโจทย์ผู้เรียนในยุคสมัยใหม่. **วารสารสหวิทยาการศึกษาศาสตร์**, 1 (4), 27-34. Available: <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/JISES/article/view/2203>. [2568, กรกฎาคม 1].
- อธิป เกตุสิริ และคณะ. (2568). การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. **วารสารนวัตกรรมการวิจัยเพื่อสังคม**, 1 (1), 44-51. Available: <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/JRI/article/view/1735>. [2568, กรกฎาคม 1].
- อภิรักษ์ ปาसानะเก และคณะ. (2568). บทบาทศึกษานิเทศก์ในยุคปัญญาประดิษฐ์: การปรับตัว และการเสริมสร้างศักยภาพครู. **วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี**, 8 (1), 650-669. Available: <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/article/view/6451>. [2568, กรกฎาคม 8].
- Guenduez, A. A., et al. (2025). Digital ethics: Global trends and divergent paths. **Government Information Quarterly**, [Online]. 42 (3), 1-20. Available: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0740624X25000449>. [2025, September 10].

- OECD. (2024). **Governing with artificial intelligence: Are governments ready?**. OECD Publishing. [Online]. Available: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/06/governing-with-artificial-intelligence_f0e316f5/26324bc2-en.pdf. [2025, August 10].
- UNESCO. (2023). **Recommendation on the ethics of artificial intelligence**. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. [Online]. Available: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386510>. [2025, August 10].

การประยุกต์การวิเคราะห์คลัสเตอร์จัดกลุ่มลูกค้าบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัยในประเทศไทย

“APPLYING CLUSTER ANALYSIS TO SEGMENT CUSTOMERS OF HOUSING ESTATES AND RESIDENTIAL CONDOMINIUMS IN THAILAND”

อำนาจ วังจิ้น และ สุปน พรหมมาพันธุ์*

สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีปทุม และ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Amnart Vangjeen and Supon Phrommaphan*

General Education Institute, Sripatum University and School of Information Technology, Sripatum University

*Corresponding Author E-mail : supon.ph@spu.ac.th

(วันที่รับบทความ : ตุลาคม 19, 2568 ; วันที่แก้ไขบทความ : พฤศจิกายน 12, 2568 ; วันที่ตอบรับบทความ : พฤศจิกายน 14, 2568)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาด 7P's ของลูกค้าบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัยในประเทศไทย 2) เพื่อจัดกลุ่มลูกค้าด้วยเทคนิคการวิเคราะห์คลัสเตอร์ และ 3) เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของลูกค้าแต่ละกลุ่มและเสนอแนวทางกลยุทธ์ที่เหมาะสม กลุ่มประชากรคือผู้พักอาศัยในบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัยในประเทศไทย ใช้ตัวอย่างจำนวน 1,000 ราย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือคือแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเที่ยงตรงมากกว่า 0.60 และค่าความเชื่อมั่น 0.880 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์คลัสเตอร์

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านราคา รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ และต่ำที่สุดในด้านกระบวนการ

2) ผลการวิเคราะห์คลัสเตอร์จำแนกกลุ่มลูกค้าได้ 3 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กลุ่มที่ 1 ลูกค้าเชิงพาณิชย์ มีรายได้เฉลี่ย 38,518.90 บาทต่อเดือน กลุ่มที่ 2 ลูกค้าเชิงสังคม รายได้เฉลี่ย 33,309.58 บาทต่อเดือน และกลุ่มที่ 3 ลูกค้าพรีเมียม รายได้เฉลี่ย 42,113.97 บาทต่อเดือน

3) กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มที่ 1 ลูกค้าเชิงพาณิชย์ คือ รูปแบบบ้านขนาดกลาง ราคาปานกลาง ผ่อนระยะยาว ใกล้แหล่งชุมชน กลุ่มที่ 2 ลูกค้าเชิงสังคม รูปแบบบ้านราคาต่ำ ค่างวดผ่อนต่อเดือนต่ำ เน้นความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐ ใกล้ระบบขนส่งสาธารณะ และกลุ่มที่ 3 ลูกค้าพรีเมียม รูปแบบบ้านหรู สิ่งอำนวยความสะดวกครบ อยู่ในทำเลดีและเดินทางสะดวก ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นแนวทางกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่ตอบสนองความต้องการลูกค้าแต่ละกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ส่วนประสมทางการตลาด, การวิเคราะห์คลัสเตอร์, บ้านจัดสรร, การแบ่งกลุ่มลูกค้า

Abstract

The objectives of this research were: 1) to examine the level of marketing mix strategies (7Ps) among customers of housing estates and condominiums in Thailand; 2) to classify customer groups using cluster analysis; and 3) to analyze the characteristics of each customer group and propose appropriate marketing strategies. The population consisted of residents of housing estates and condominiums in Thailand. 1,000 samples were selected using multi-stage sampling. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire with a validity coefficient greater than 0.60 and a reliability coefficient of 0.880. The statistical methods used included percentage, mean, standard deviation, and cluster analysis.

Research Findings :

1) The overall level of marketing mix strategy was found to be high. The highest mean score was for price, followed by product and service, while the lowest was for process.

2) The results of the cluster analysis classified customers into three distinct groups with statistical significance at the 0.05 level: Group 1: Commercial Customers, with an average monthly income of 38,518.90 baht. Group 2: Social Customers, with an average monthly income of 33,309.58 baht. and Group 3: Premium Customers, with an average monthly income of 42,113.97 baht.

3) The appropriate strategies for each group are as follows: Group 1 (Commercial Customers) : Prefer medium-sized houses at moderate prices, with long-term installment plans, and locations near community areas. Group 2 (Social Customers): Prefer low-priced houses with low monthly installments, emphasize cooperation with government agencies, and locations close to public transportation systems. and Group 3 (Premium Customers): Prefer luxury houses with full facilities, situated in prime locations with convenient transportation access. This study can serve as a guideline for developing marketing strategies that effectively meet the needs of each customer group.

Keywords : Marketing Mix, Cluster Analysis, Housing Estate, Customer Segmentation

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงปี พ.ศ. 2567–2568 ตลาดที่อยู่อาศัยในประเทศไทยยังคงอยู่ในภาวะชะลอตัว โดยจำนวนหน่วยขายในไตรมาสสุดท้ายของปี 2567 ลดลงร้อยละ 21.6 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า เหลือเพียง 15,038 หน่วย ขณะที่มูลค่ารวมลดลงร้อยละ 8.1 เมื่อจำแนกตามประเภทพบว่า กลุ่มบ้านจัดสรรมียอดขายลดลงร้อยละ 16.7 และอาคารชุดลดลงร้อยละ 28.4 เมื่อเทียบกับปีก่อน (ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์, 2567 : ออนไลน์) สอดคล้องกับแนวโน้มอุปทานที่อยู่อาศัยใหม่ซึ่งลดลงถึงร้อยละ 45.3 จากปีก่อน แต่ในขณะเดียวกันปริมาณอุปทานสะสมกลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านจำนวน (ร้อยละ 2.9) และมูลค่า (ร้อยละ 14.5) สำหรับปี 2568 คาดว่าจะมีอุปทานใหม่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยบ้านจัดสรรเพิ่ม 37,800 หน่วย (มูลค่าประมาณ 348,564 ล้านบาท) และอาคารชุดอีก 35,491 หน่วย (มูลค่าประมาณ 171,128 ล้านบาท) (ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์, 2568 : ออนไลน์) อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการเปิดตัวโครงการใหม่มากขึ้น แต่อัตราการขายยังคงอยู่ในระดับต่ำ ส่งผลให้ภาพรวมตลาดในช่วง พ.ศ. 2566–2567 อยู่ในภาวะสะสมสต็อกสูงและผู้พัฒนาโครงการมีแนวโน้มดำเนินงานอย่างระมัดระวัง

ภายใต้สภาพการแข่งขันที่รุนแรง ผู้ประกอบการธุรกิจบ้านจัดสรรและอาคารชุดจำเป็นต้องกำหนดกลยุทธ์การตลาดที่สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะของลูกค้าแต่ละกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางที่ได้รับความนิยม ได้แก่ การประยุกต์ใช้กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาด 7P's การแบ่งส่วนตลาด (Market Segmentation) การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย (Targeting) และการวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ (Positioning) รวมถึงการใช้สื่อดิจิทัลและการสร้างความแตกต่างเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

การวิเคราะห์คลัสเตอร์ (Cluster Analysis) ถือเป็นเทคนิคทางสถิติที่มีประสิทธิภาพในการสนับสนุนการแบ่งส่วนตลาด โดยสามารถจำแนกกลุ่มลูกค้าที่มีลักษณะหรือพฤติกรรมคล้ายคลึงกันให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน และแยกออกจากกลุ่มที่แตกต่างอย่างชัดเจน การประยุกต์ใช้เทคนิคนี้ในตลาดที่อยู่อาศัยจะช่วยให้ผู้ประกอบการเข้าใจความต้องการเชิงลึกของลูกค้าในแต่ละกลุ่ม สามารถพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด การออกแบบโครงการ และการสื่อสารที่ตรงกับความต้องการได้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้น งานวิจัยเรื่อง “การใช้การวิเคราะห์คลัสเตอร์จัดกลุ่มลูกค้าบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัยในประเทศไทย” จึงนำกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดนำมาแบ่งเป็นกลุ่มลูกค้า โดยการวิเคราะห์คลัสเตอร์แล้วนำมาจัดกลุ่มกับลักษณะทางประชากรของลูกค้า สำหรับนำไปวางแผนการกำหนดกลยุทธ์ทางธุรกิจที่ช่วยเพิ่มศักยภาพการแข่งขันให้แก่ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ไทย

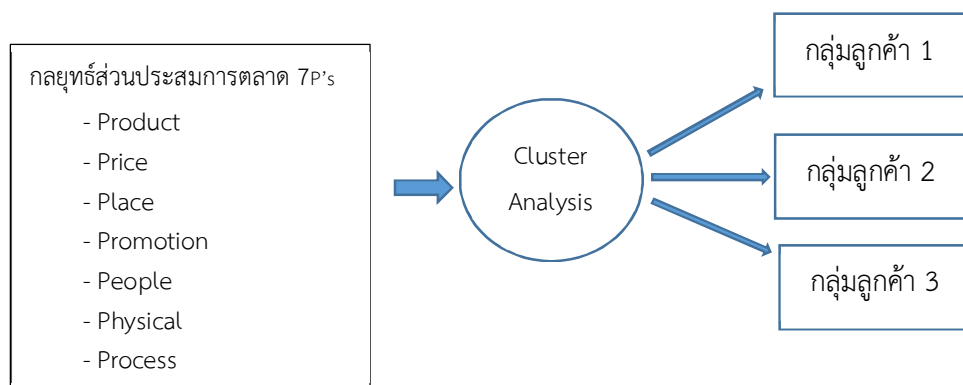
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาด 7P's ของลูกค้าบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัยในประเทศไทย

2. เพื่อจัดกลุ่มลูกค้าบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัยในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์คลัสเตอร์ (Cluster Analysis)
3. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของลูกค้าแต่ละกลุ่มและเสนอแนวทางกลยุทธ์ที่เหมาะสม

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิดส่วนประสมการตลาด 7P's (Marketing Mix 7P's) ของ Jerome McCarthy (1960) และ Philip Kotler (1967) นักวิชาการด้านการตลาด ประกอบด้วย Product Price Place Promotion People Physical Evidence และ Process ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการแข่งขันในตลาดในการวิจัยนี้จึงได้นำมาประยุกต์ใช้กับการแข่งขันในตลาดบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัยที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และใช้วิธีทางสถิติหลายตัวแปรได้แก่ การวิเคราะห์คลัสเตอร์ (Cluster Analysis) การวิเคราะห์คลัสเตอร์เป็นเทคนิคทางสถิติที่ใช้จัดกลุ่มข้อมูลโดยอาศัยความคล้ายคลึง (Similarity) นำมาจัดกลุ่มลูกค้าจัดสรรและอาคารชุดพักอาศัย แล้วนำมาหาความสัมพันธ์ของคุณลักษณะของลูกค้าในแต่ละกลุ่มที่แยกได้จนสามารถออกแบบกลยุทธ์การตลาดเฉพาะกลุ่ม (Customized Marketing Strategies) ที่ตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าได้อย่างตรงจุด เพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรทางการตลาดและสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแบ่งส่วนตลาด (Market Segmentation Theory) ถูกพัฒนาโดย Smith (1956) ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการตลาดเชิงกลยุทธ์ โดยมีแนวคิดว่าตลาดไม่ใช่กลุ่มลูกค้าที่มีความต้องการเหมือนกันทั้งหมด แต่เป็น “กลุ่มย่อย” ของลูกค้าที่มีลักษณะใกล้เคียงกันในด้านประชากรศาสตร์ ความต้องการ และผู้ประกอบการสามารถเลือกเจาะตลาดที่มีศักยภาพสูงได้ จึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดในงานวิจัยดังต่อไปนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา คือ ลูกค้าที่อาศัยอยู่ในบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัย ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล และส่วนภูมิภาค สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ประกอบด้วย 1) สุ่มตัวอย่างจังหวัดตามภูมิภาคที่มีความเป็นเมืองและมีบ้านจัดสรรและ/หรืออาคารชุดหนาแน่นในพื้นที่ ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ จำนวน 1 จังหวัดต่อ 1 ภาค รวม 6 จังหวัด ปริมณฑล 1 จังหวัด และกรุงเทพฯ รวม 8 จังหวัด ได้แก่ ขอนแก่น ชลบุรี เชียงใหม่ ภูเก็ต ราชบุรี อโยธยา สมุทรปราการ และ กรุงเทพฯ ด้วยการสุ่มอย่างแบบเจาะจง 2) สุ่มตัวอย่างโครงการบ้านจัดสรรและหรืออาคารชุดที่พักอาศัยมาจังหวัดละ 2 โครงการ และกรุงเทพฯ 6 โครงการ รวม 20 โครงการ ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและ 3) สุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 ตัวอย่างต่อโครงการโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 1,000 ตัวอย่าง

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษามีดังนี้ ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาด 7P's และข้อมูลประชากรศาสตร์ (Demographic) ประกอบด้วย อายุ เพศ รายได้ อาชีพ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ขนาดครัวเรือน และตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ กลุ่มลูกค้าที่ได้จากการวิเคราะห์คลัสเตอร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ ในเรื่อง ความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน จำนวน 1 ชุด รวม 23 ข้อ และลักษณะทางประชากรศาสตร์ จำนวน 6 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้สร้างจากแนวคิดกลยุทธ์ส่วนประสมการตลาด 7P's (Marketing Mix 7P's) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) สถานที่ (Place) การส่งเสริมการขาย (Promotion) บุคลากร (People) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence) และ กระบวนการ (Process) นำมาประยุกต์ให้เข้ากับความต้องการบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัยในประเทศไทย สร้างเป็นตัวชี้วัด จำนวน 23 ข้อ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในด้านความสอดคล้องของข้อคำถามกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและตรวจสอบภาษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ปรับปรุงแก้ไขจนมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.60 ขึ้นไปทุกข้อ แล้วนำไปตรวจสอบความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของแบบสอบถามทั้งฉบับจากกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 ตัวอย่าง หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้เท่ากับ 0.880 (สูงกว่า 0.70) จึงเป็นเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพที่เหมาะสมในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการขอความร่วมมือจากโครงการบ้านและที่พักอาศัยต่างๆ ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล และส่วนภูมิภาคโดยดำเนินการด้วยตนเองที่งานวิจัย จำนวน 8 จังหวัด รวม 20 โครงการๆ 50 ตัวอย่างรวม 1,000 ตัวอย่าง ในช่วงเดือนสิงหาคม-เดือนกันยายน 2568

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้การแจกความถี่ (Frequency) การหาค่าร้อยละ (Percentage) ในการแจกแจงจำนวนและหาค่าร้อยละในการอธิบายลักษณะทางประชากรศาสตร์
2. ใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการอธิบายระดับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน (การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยเลขคณิต 1.00–1.79 หมายถึงระดับน้อยที่สุด 1.80–2.59 หมายถึงระดับน้อย 2.60–3.39 หมายถึงระดับปานกลาง 3.40–4.19 หมายถึงระดับมาก และ 4.20–5.00 หมายถึงระดับมากที่สุด)
3. ใช้โปรแกรม SPSS วิเคราะห์คลัสเตอร์ (Cluster Analysis) ด้วยวิธี K-Mean จำแนกกลุ่มลูกค้าด้วยระดับส่วนประสมทางการตลาด 7Ps
4. การใช้สถิติเชิงอนุมานทดสอบสมมติฐานทดสอบที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการวิจัย

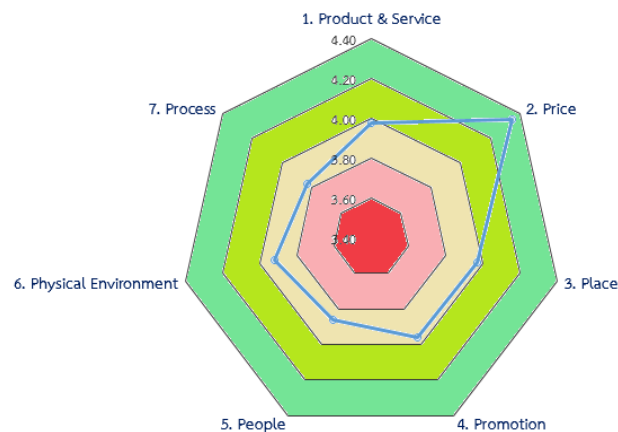
1. กลุ่มตัวอย่างลูกค้าที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 42–55 ปี มีสถานภาพสมรสแต่งงานแล้ว มีบุตร จำนวน 2 คน ลูกค้ามากกว่าร้อยละ 50 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานบริษัท มีรายได้ครัวเรือนต่อเดือน 35,647.82 บาท และมีค่าใช้จ่ายครัวเรือนต่อเดือน 21,133.20 บาท ภาพรวมค่าเฉลี่ยระดับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของลูกค้าบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีระดับกลยุทธ์สูงสุด ได้แก่ ด้านราคา อยู่ในระดับมากที่สุด (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 รองลงมาเป็นกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์และบริการ อยู่ในระดับมาก ถัดมาเป็นด้านช่องทางการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับมาก และต่ำที่สุดเป็นด้านกระบวนการอยู่ในระดับมาก ปรากฏดังตารางที่ 1 และภาพที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของลูกค้าบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัย

รายละเอียด	ระดับกลยุทธ์		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1) ผลิตภัณฑ์และบริการ (Product & Service)	3.98	0.35	มาก
2) ราคา (Price)	4.35	0.64	มากที่สุด
3) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	3.97	0.51	มาก

4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion)	3.96	0.47	มาก
5) บุคคลหรือพนักงานในองค์กร (People)	3.86	0.53	มาก
6) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment)	3.92	0.45	มาก
7) กระบวนการ (Process)	3.83	0.46	มาก
รวม	3.95	0.35	มาก

ระดับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของลูกค้าบ้านจัดสรร
และอาคารชุดที่พักอาศัย

ภาพที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยระดับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของลูกค้าบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัย

2. ผลการวิเคราะห์คลัสเตอร์ พบว่า ระดับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด 7Ps สามารถจำแนกกลุ่มลูกค้าออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 มีจำนวนลูกค้า 645 ราย กลุ่มที่ 2 มีลูกค้า 219 ราย กลุ่มที่ 3 มีลูกค้า จำนวน 136 ราย โดยมีค่าเฉลี่ยระดับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ระหว่างกลุ่มคลัสเตอร์ทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวสถิติทดสอบ F (One-Way Analysis of variance: ANOVA) มีค่า P-value < 0.001) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มลูกค้าด้วยระดับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดของลูกค้าบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัย

ส่วนประสมทางการตลาด	Cluster: ค่าเฉลี่ย			F - Test	P-value (Sig.)
	1	2	3		
1) ผลิตภัณฑ์และบริการ (Product & Service)	3.97	3.64	4.56	689.686	< 0.001
2) ราคา (Price)	4.49	3.74	4.65	171.985	< 0.001
3) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)	4.04	3.40	4.59	480.022	< 0.001
4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion)	3.98	3.54	4.56	317.585	< 0.001
5) บุคคลหรือพนักงานในองค์กร (People)	3.87	3.40	4.56	341.859	< 0.001
6) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment)	3.94	3.42	4.66	887.232	< 0.001
7) กระบวนการ (Process)	3.88	3.29	4.46	634.948	< 0.001
ภาพรวม	3.97	3.50	4.57	1812.41	< 0.001

3. ผลจากการวิเคราะห์คลัสเตอร์ พบว่า ลักษณะของลูกค้าทั้ง 3 กลุ่มมีดังนี้

กลุ่มที่ 1 มีระดับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีระดับกลยุทธ์ในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่างกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 ด้านกลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านราคา รองลงมาคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และต่ำที่สุดคือ ด้านบุคคลหรือพนักงานในองค์กร กลุ่มนี้มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 38,518.90 บาทต่อเดือน และมีค่าใช้จ่ายครัวเรือนเฉลี่ย 23,152.97 บาทต่อเดือน เมื่อนำมาพิจารณาร่วมกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 65.4 และเพศชาย ร้อยละ 34.6 เป็นกลุ่มลูกค้าเจนเนอเรชัน X และเจนเนอเรชัน Y คิดเป็น ร้อยละ 47.6 และ 30.5 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ สมรสแล้ว ร้อยละ 78.9 มีบุตรจำนวน 1-2 คน ร้อยละ 80.6 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 53.6 ในด้านอาชีพ ส่วนใหญ่เป็น พนักงานบริษัท ร้อยละ 37.2 รองลงมาคือ เจ้าของธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 23.9 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-4 คน ร้อยละ 66.4 ผู้วิจัยเรียกกลุ่มนี้ว่า “กลุ่มลูกค้าเชิงพาณิชย์” ซึ่งเป็นกลุ่มลูกค้าขนาดใหญ่ที่สุดในผลการวิเคราะห์ครั้งนี้

กลุ่มที่ 2 มีระดับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและในแต่ละด้าน แต่มีค่าต่ำกว่าทุกกลุ่ม โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านราคา รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ และต่ำที่สุดคือ ด้านกระบวนการ กลุ่มนี้มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 33,309.58 บาทต่อเดือน ซึ่งต่ำกว่ากลุ่มอื่น และมีค่าใช้จ่ายครัวเรือนเฉลี่ย 19,754.11 บาทต่อเดือน เมื่อจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.0 อยู่ในกลุ่มเจนเนอเรชัน X และ Baby Boomer คิดเป็น ร้อยละ 54.8 และ ร้อยละ 23.7 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ สมรสแล้ว ร้อยละ 92.7 มีบุตรจำนวน 2-3 คน ร้อยละ 77.6 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 37.9 ในด้านอาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 31.2 รองลงมาคือ พนักงานบริษัท ร้อยละ 29.9 และส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน ร้อยละ 63.0 ผู้วิจัยเรียกกลุ่มนี้ว่า “กลุ่มลูกค้าเชิงสังคม”

กลุ่มที่ 3 มีระดับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งภาพรวมและรายด้าน สูงกว่ากลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2 โดยการรับรู้กลยุทธ์ ด้านที่สูงที่สุด ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ รองลงมาเป็นด้านราคาและต่ำที่สุดเป็นด้านกระบวนการ กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีรายได้ครัวเรือนสูงสุดมีค่าเฉลี่ย 42,113.97 บาท มีค่าใช้จ่ายครัวเรือนต่อเดือน 24,421.32 บาท เมื่อนำไปจำแนกกับลักษณะทางประชากรศาสตร์พบว่า เป็นเพศหญิงร้อยละ 51.5 ส่วนใหญ่เป็นลูกค้าเจน X และ Baby Boomer คิดเป็นร้อยละ 44.9 และ 28.7 ตามลำดับ สมรสแล้วคิดเป็นร้อยละ 76.5 มีบุตรจำนวน 2 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 61.0 มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 31.6 รองลงมาเป็นอาชีพ พนักงานบริษัทคิดเป็นร้อยละ 28.7 มีจำนวนคนในบ้าน 3-4 คนคิดเป็นร้อยละ 72.8 ผู้วิจัยตั้งชื่อกลุ่มนี้ว่า กลุ่มพรีเมียม

4. กลยุทธ์การตลาดใดที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มลูกค้าแต่ละประเภท

กลุ่มที่ 1 ลูกค้าเชิงพาณิชย์เป็นลูกค้า ครอบครัวยุคใหม่ขนาดกลาง 3-4 คน ลูกค้ามีความสามารถในการผ่อนบ้านในระยะยาวได้ ตัวบ้านควรมีขนาดกลาง มีสภาพแวดล้อมที่ดี ใกล้แหล่งชุมชนเดินทางสะดวก ราคาปานกลาง ไม่สูงเกินไป มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับรายได้ระดับกลางๆ สระว่ายน้ำ ฟิตเนส สถานที่ออกกำลังกาย แบบใช้ร่วมกัน

กลุ่มที่ 2 ลูกค้าเชิงสังคมเป็นลูกค้า ครอบครัวยุคใหม่ขนาดกลาง 3-5 คน ลูกค้ามีความสามารถในการผ่อนบ้านต่อเดือนต่ำ ผู้ประกอบการต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐในการสนับสนุนเรื่องดอกเบี้ย ราคาบ้าน และการปล่อยเงินกู้ในระยะยาว ตัวบ้านเน้นความจำเป็น มีสภาพแวดล้อมที่ดี ใกล้แหล่งชุมชนการเดินทางสะดวก ใกล้ขนส่งสาธารณะ มีสถานที่สำหรับประกอบอาชีพ ราคาบ้านไม่สูง สิ่งอำนวยความสะดวกบางประเภทควรอยู่ในรูปสวัสดิการของรัฐหรือองค์การปกครองท้องถิ่น เช่น สระว่ายน้ำ สนามเด็กเล่น สถานที่ออกกำลังกาย แบบใช้ร่วมกันคนในท้องถิ่นนั้น

กลุ่มที่ 3 ลูกค้าพรีเมียม ลูกค้ามีจำนวนไม่มากแต่มีความสามารถทางการเงินสูง มีครอบครัวขนาดเล็กถึงขนาดกลาง มีบุตรประมาณ 2 คน มีความรู้สูง มีอาชีพค่อนข้างดี ต้องการความสะดวกสบาย หูหรรษา สิ่งอำนวยความสะดวกครบ มีสถานที่จอดรถในบ้านมากกว่า 1 คัน ที่พักอาศัยจึงควรมีแบบหรู อยู่ในทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม สิ่งแวดล้อมดี การเดินทางสะดวก มีสโมสร ออกกำลังกาย สระว่ายน้ำ ฟิตเนส ร้านอาหาร ในโครงการ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาพบว่า กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคลหรือพนักงานในองค์กร สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด จึงกล่าวได้ว่า กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 มีความสำคัญต่อกลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัยสอดคล้องกับทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดของ Kotler (Kotler, P. 1997) โดยกลยุทธ์ด้านที่มีความสำคัญสูงที่สุดในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ด้านราคา รองลงมาด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่กลุ่มผู้ประกอบการหลายกลุ่มใช้ ได้แก่ รูปแบบบ้านและที่พักอาศัย ที่ตอบโจทย์ในราคาที่จับต้องได้และบริการที่ดี สอดคล้องกับการศึกษาของอำนาจ วังจิ้น และคณะ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความสอดคล้องระหว่างค่าเฉลี่ยเลขคณิตรวมกับคะแนนองค์ประกอบของความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ของลูกค้าบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัย พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดที่สำคัญที่สุดคือ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และด้านราคาสอดคล้องกับการศึกษาของรุ่งกานต์ ภูหอมเจริญ และพัชพันธ์ ชาญวสุณันท์ (2564) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมประเภทเช่าระยะยาว : กรณีศึกษา โครงการทริปปี้ล วาย เรสซิเดนซ์ ผลของงานวิจัยพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียม สอดคล้องกับการศึกษาของกิตติคม พงษ์ (2561) ศึกษาเรื่อง 10 ปัจจัยที่คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเลือกที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน พบว่า ใน 10 ปัจจัยสำคัญที่ได้จากการศึกษาไม่แตกต่างจากส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ 1) ทำเล 2) ศักยภาพทำเลในอนาคต 3) ความปลอดภัยบนพื้นที่ 4) ราคา 5) การเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะ 6) ดีไซน์ที่อยู่อาศัย 7) พื้นที่ใช้สอยของที่อยู่อาศัย 8) ความสามารถทางการเงินในการเลือกซื้อที่อยู่อาศัย 9) สิ่งอำนวยความสะดวกในโครงการและ 10) ใกล้ชิดรถไฟฟ้า สอดคล้องกับการศึกษาของอตุลย์ อุหมุพานนท์ (2563) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านเดี่ยวสำเร็จรูปใน เขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านเดี่ยวได้แก่ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการและด้านลักษณะทางกายภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของภัทระ ลิ้มกาญจนา (2566) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรร ของบุคลากรทางการแพทย์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรร จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านบุคลากร สอดคล้องกับการศึกษาของจิราวรรณ ศรีเปรม และบุญกา ปิ่นพุ่มพรว (2564) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัยของประชากร ในเขตกรุงเทพมหานคร ภายหลังการเกิดสถานการณ์ Covid-19 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านทำเลที่ตั้ง มีผลต่อการตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัยของประชากร ในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างจากการศึกษาของหนึ่งฤทัย ทาเอื้อ (2563) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัยประเภทคอนโดมิเนียมของกลุ่มลูกค้า GEN Y ประเภทเพื่ออยู่อาศัย (Real Demand) ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัยประเภทคอนโดมิเนียมของกลุ่มลูกค้า GEN Y ประเภทเพื่ออยู่อาศัยคือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ซึ่งอาจจะเป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่ม ที่อยู่อาศัยประเภทคอนโดมิเนียม และกลุ่มลูกค้า GEN Y เท่านั้น ส่วนกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดที่ต่ำที่สุดในการศึกษาครั้งนี้คือ ด้านกระบวนการ ดังนั้น กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้ประกอบการใช้ในการแข่งขันกันจึงเป็นเรื่องของกลยุทธ์ด้านราคาเป็นอันดับแรก และรองลงมาเป็นด้านผลิตภัณฑ์ที่นอกจากเป็นเรื่องของตัวบ้านแล้วยังเป็นเรื่องของทำเลและที่ตั้งยังคงใช้ได้ต่อไปกับลูกค้าทุกกลุ่มลูกค้า แต่ก็ควรมองไปที่การเพิ่มระดับความพึงพอใจในด้านกระบวนการ เช่น เรื่องระบบการรักษาความปลอดภัยและการรักษาความสะอาดของโครงการ เป็นต้น

2. ผลการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มด้วยการวิเคราะห์คลัสเตอร์สามารถจำแนกกลุ่มลูกค้าบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัยออกเป็น 3 กลุ่มได้อย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับการศึกษาของประพันธ์วัฒน์ พ., และชุมเกตุ จ. (2024) ศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้าในกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้าในกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ จึงกล่าวได้ว่า ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการแบ่งกลุ่มลูกค้า และจากการศึกษาผู้ประกอบการจึงสามารถใช้ลักษณะที่แตกต่างกัน นำมาวางแผนกลยุทธ์เฉพาะกลุ่มได้ กลุ่มที่หนึ่ง กลุ่มลูกค้าเชิงพาณิชย์เป็นลูกค้ากลุ่มใหญ่ที่สุดมีจำนวนลูกค้าถึงร้อยละ 64.5 ของลูกค้าทั้งหมด เป็นกลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่ากลุ่มลูกค้าเชิงสังคม แต่น้อยกว่าลูกค้ากลุ่มไฮคลาส ให้ความสำคัญในกลยุทธ์ส่วนผสมการตลาดด้านราคาสูงที่สุด รองลงมาเป็นด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่วนกลยุทธ์ด้านอื่นๆ จะมีค่าใกล้เคียงกัน ส่วนมากเป็นลูกค้าเจน X และเจน Y ร้อยละ 78.9 แต่งานแล้ว มีบุตรจำนวน 1-2 คน มีอาชีพพนักงานบริษัทและอาชีพอิสระมีครอบครัวขนาด 3-4 คน ดังนั้นการวางแผนกลยุทธ์

การตลาดเฉพาะกลุ่มจึงต้องให้สอดคล้องกับลักษณะของกลุ่ม เน้นเรื่องราคาบ้าน ขนาดบ้านสำหรับครอบครัวขนาดกลาง การวางแผนเรื่องการเงินให้สอดคล้องกับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนและกลยุทธ์ทางการตลาดที่พอๆ กันในทุกด้าน กลุ่มที่สอง กลุ่มลูกค้าเชิงสังคม กลุ่มนี้มีสัดส่วนร้อยละ 21.9 ของลูกค้าทั้งหมดกลุ่มนี้ ให้ความสำคัญพอใจต่อกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดต่ำกว่ากลุ่ม ลูกค้าเชิงธุรกิจ และกลุ่มลูกค้าไฮคลาส ในทุกๆ ด้าน มีรายได้ต่อเดือนน้อย ซึ่งน่าจะส่งผลต่อราคาบ้านที่ต้องการซื้อการผ่อนส่ง เป็นลูกค้าเจน X และ Baby Boomer เกือบทั้งหมดแต่งงานแล้ว มีบุตร 2-3 คน มีขนาดครอบครัว 3-5 คน มากกว่าครึ่งหนึ่งจบระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพอิสระ ลูกค้ากลุ่มนี้ควรจะเป็นกลุ่มที่ได้รับการดูแลร่วมกับหน่วยงานรัฐบาล เพราะรายได้น้อยบางส่วนอาจจะไม่มีรายได้ไม่ชัดเจนและไม่เพียงพอต่อการผ่อนบ้าน กลยุทธ์ที่ลูกค้าให้ความสำคัญสูงสุดที่สุดเป็นด้านราคา รองลงมาเป็นด้านผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาด และเพียงพอในน้อยที่สุดในเรื่องของกระบวนการ กลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มนี้จึงเน้นของราคา กระบวนการเกี่ยวกับสินเชื่อที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนยอดเงินผ่อนต่อเดือนไม่สูงมากเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องเข้ามามีบทบาทแทนผู้ประกอบการเอกชน กลุ่มที่ 3 กลุ่มไฮคลาส เป็นกลุ่มที่มีจำนวนไม่มากมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 13.6 เป็นกลุ่มที่มีรายได้สูง ให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดในระดับมากที่สุดทั้ง 7P สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพสูงกว่าด้านอื่นๆ การมีเพื่อนบ้านและสังคมที่ดี สิ่งอำนวยความสะดวกที่พร้อม เป็นต้น รองลงมาเป็นด้านราคา แต่ไม่อาจไม่ใช้ราคาที่ถูกแต่เป็นที่เหมาะสมกับลักษณะของกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นลูกค้าเจน X มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่ามากกว่าลูกค้ากลุ่มอื่นๆ สมรสแล้ว ร้อยละ 76.5 มีบุตร จำนวน 2 คน มีครอบครัวขนาด 2-3 คน

องค์ความรู้จากการวิจัย

งานวิจัยที่พบว่า การวิเคราะห์คลัสเตอร์สามารถจำแนกกลุ่มลูกค้าบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัยออกเป็นกลุ่มย่อยได้ ดังนั้นเป็นวิธีการทางสถิติที่นักวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจำแนกกลุ่มลูกค้าในภาคบริการและภาคการผลิตได้เพื่อการจัดกลยุทธ์ด้านสินค้าและบริการเฉพาะกลุ่มได้ และการวิจัยพบว่า ลูกค้าบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัยในประเทศไทยมี 3 กลุ่ม ได้แก่ ลูกค้าเชิงสังคม ลูกค้าเชิงพาณิชย์ และลูกค้ากลุ่มไฮคลาส

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการบริหารจัดการธุรกิจบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัย ในแต่ละกลุ่มย่อยได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำวิธีการทางสถิติการวิเคราะห์คลัสเตอร์ไปกลุ่มสินค้าและบริการด้านอื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมตัวแปร พฤติกรรม และไลฟ์สไตล์ของลูกค้าบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัยของแต่ละกลุ่มย่อย

เอกสารอ้างอิง

กิตติคม พจณี. (2561). ศึกษาเรื่อง 10 ปัจจัยที่คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเลือกที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน

DDproperty.com. [Online]. Available : <https://www.ddproperty.com>.

[2568, มีนาคม 15].

จิราวรรณ ศรีเปรม และบุณฑิรา ปันทุรอำพร. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัยของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครภายหลังการเกิดสถานการณ์ COVID-19. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประพันธ์วัฒนะ พ., และชุมเกตุ จ. (2024). ส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้าในกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 6 (3), 541-552.

ภัทระ ลิ้มกาญจนา. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบ้านจัดสรรของบุคลากรทางการแพทย์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- รุ่งกานต์ ภูหอมเจริญ และพัศพันธ์ ชาญวสุนันท์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมประเภทเช่าระยะยาว : กรณีศึกษา โครงการทรูปเปิ้ล วาย เรสซิเดนซ์. *สารศาสตร์*, (1), 139-151.
- ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์. (2567). *สถานการณ์ตลาดที่อยู่อาศัยทั่วประเทศ ไตรมาสที่ 2 ปี 2567 และแนวโน้มปี 2568*. [Online]. Available : <https://www.reic.or.th/Research/320>. [2568, เมษายน 20].
- ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์. (2568). *สถานการณ์ตลาดที่อยู่อาศัยทั่วประเทศ ไตรมาสที่ 4 ปี 2567 และแนวโน้มปี 2568*. [Online]. Available : <https://www.reic.or.th/Research/334>. [2568, พฤษภาคม 26].
- หนึ่งฤทัย ทาเอื้อ. (2563). *เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัยประเภทคอนโดมิเนียมของกลุ่มลูกค้า GEN Y ประเภทเพื่ออยู่อาศัย ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- อดุลย์ อุหมพานนท์. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านเดี่ยวสำเร็จรูปในเขตกรุงเทพ สาขาวิชาการจัดการคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. [Online]. Available : <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/ml10/6114962075.pdf>. [2566, มกราคม 12].
- อำนาจ วังจัน และคณะ. (2563). ความสอดคล้องระหว่างค่าเฉลี่ยรวมกับคะแนนองค์ประกอบของความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ของลูกค้าบ้านจัดสรรและอาคารชุดที่พักอาศัย. ใน *การวิจัยและนวัตกรรมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 15 ระหว่าง 18 ธันวาคม 2563* (หน้า 808-818). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- Kotler, Philip. (1967). *Marketing management : Analysis, planning, and control*. Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall, Inc.
- _____. (1997). *Marketing Management : Analysis, Planning, Implementation, and Control*. 9th ed., Englewood Cliffs, NJ : Pretice-Hall, Inc.
- McCarthy, J. E. (1960). *Basic marketing : A managerial approach*. Homewood, IL: Richard D. Irwin.
- Smith, W. R. (1956). Product differentiation and market segmentation as alternative marketing strategies. *Journal of Marketing*, 21 (1), 3-8. <https://doi.org/10.2307/1247695>.

**การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าว
เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านแปลความของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง**
**DEVELOPING AND EVALUATING THE EFFICIENCY OF THAI HEADLINE
LANGUAGE EXERCISE SETS TO ENHANCE INTERPRETIVE READING SKILLS
AMONG UNDERGRADUATE STUDENTS AT ANGTHONG COLLEGE OF
DRAMATIC ARTS**

สุริยา อินทจันทร์*

อาจารย์ประจำ ภาควิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Suriya Intajanta*

Teacher, Department of General Education, Angthong College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute

*Corresponding Author E-mail : krusuriya666@gmail.com

(วันที่รับบทความ : ตุลาคม 23, 2568 ; วันที่แก้ไขบทความ : พฤศจิกายน 13, 2568 ; วันที่ตอบรับบทความ : พฤศจิกายน 17, 2568)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อพัฒนาชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทองให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง และ (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทองที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านแปลความ โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าว กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1/1 สาขานาฏศิลป์ศึกษา ภาควิชาที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การวิจัยใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าว แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test แบบกลุ่มสัมพันธ์ (Paired Samples t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าว มีค่าประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 80.56/90.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 22.63$, S.D. = 1.92) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 16.23$, S.D. = 3.24)
3. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.51) แบบทดสอบหรือแบบฝึกหัดมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และสะท้อนความสามารถของนักศึกษา

คำสำคัญ : การอ่านแปลความ, ภาษาพาดหัวข่าว, ชุดแบบฝึก, วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง, การวิจัยและพัฒนา

Abstract

The objectives of this research were: (1) to develop a set of headline language practice exercises for undergraduate students at Angthong College of Dramatic Arts with an efficiency criterion of 80/80; (2) to compare the students' learning achievement before and after the learning management using the headline language practice exercises; and (3) to study the students' satisfaction toward the learning management for developing reading comprehension skills through the use of the headline language practice exercises. The sample group consisted of 30 first-year

students majoring in Dramatic Arts Education in the first semester of the academic year 2025, selected by purposive sampling. The research employed a one-group pretest–posttest experimental design. The research instruments included the headline language practice exercises, a learning achievement test, and a satisfaction questionnaire. The statistics employed for data analysis comprised the mean, standard deviation, and the paired samples t-test.

The results revealed that :

1. The efficiency of the headline language practice exercises was 80.56/90.67, which was higher than the established criterion of 80/80.

2. The posttest mean score ($\bar{x}$ = 22.63, S.D. = 1.92) was higher than the pretest mean score ($\bar{x}$ = 16.23, S.D. = 3.24).

3. The students' satisfaction toward the learning management using the headline language practice exercises was at the "highest" level ($\bar{x}$ = 4.62, S.D. = 0.51). The exercises and tests were found to be clear, easy to understand, and effectively reflected the students' abilities.

Keywords : Reading Interpretation, Headline Language, Exercise Set, Angthong College of Dramatic Arts, Research and Development

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560–2579 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นกรอบนโยบายระยะยาวที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองที่สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพและทั่วถึงในทุกช่วงวัย โดยมุ่งเน้นให้การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถ และคุณธรรมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) แผนดังกล่าวได้กำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ผ่านแนวคิด “3Rs 8Cs” ได้แก่ ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ (3Rs) และทักษะศตวรรษที่ 21 (8Cs) อันประกอบด้วย การคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ ความเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศภาวะผู้นำ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และคุณธรรมจริยธรรม (พาดินจอมสงฆ์, 2566 : 98-115) ซึ่งทั้งหมดเป็นทักษะที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในโลกยุคใหม่

ในบริบทของการผลิตบัณฑิตสายวิชาชีพครู การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะทั้งด้านความรู้และคุณธรรมเป็นภารกิจสำคัญ โดยเฉพาะในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (4 ปี) ของวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ซึ่งมุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ ดนตรี และทัศนศิลป์ ควบคู่ไปกับการเป็น “ครูดี ครูเก่ง” ที่มีความรู้ ความสามารถ เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ และยึดมั่นในจรรยาบรรณครู (วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง, 2562) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรจึงต้องเน้นทั้งความรู้ทางวิชาการเชิงลึกและทักษะการคิดวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยีเพื่อแสวงหาความรู้ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษา

ในบรรดาทักษะพื้นฐานตามแนวคิด 3Rs “การอ่าน” ถือเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ทุกแขนง เนื่องจากช่วยพัฒนาศักยภาพทางปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และการเติบโตทางจิตใจของผู้เรียน อีกทั้งเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร และองค์ความรู้ในสังคมฐานข้อมูลยุคปัจจุบัน (รัตนารักษ์ ทับทิมจันทร์, 2565 : 59-74) การอ่านที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาอย่างถูกต้องเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ข้อมูล และการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตจริง (ชัยนันท์ สีแก้ว และอ้อมธจิต แปนศรี, 2567 : 112-125) อย่างไรก็ตามจากการสังเกตของผู้วิจัยในช่วง 3–4 ปีที่ผ่านมา พบว่า นักศึกษาศาขานาฏศิลป์ศึกษาและดนตรีศึกษาของวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทองมีปัญหาในการอ่านแปลความ โดยเฉพาะการทำความเข้าใจคำย่อ คำสแลง คำเฉพาะกลุ่ม และคำทับศัพท์ที่มักปรากฏในภาษาเขียนและสื่อสมัยใหม่ ส่งผลให้ไม่สามารถจับใจความสำคัญได้อย่างถูกต้อง ทำให้ประสิทธิภาพในการสื่อสารและการเขียนสรุปลดลง อีกทั้งกระทบต่อความพร้อมในการสอบบรรจุครูซึ่งต้องอาศัยทักษะการอ่านวิเคราะห์และแปลความในระดับสูง

ทักษะการอ่านแปลความ (Interpretive Reading Skills) หมายถึง ความสามารถในการทำความเข้าใจเนื้อหาต้นฉบับและถ่ายทอดออกมาในรูปแบบใหม่ โดยใช้ถ้อยคำหรือโครงสร้างภาษาที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการคิด วิเคราะห์ และการเชื่อมโยงข้อมูล (Burmeister, 1974) ผู้ที่มีทักษะการแปลความที่ดีจะสามารถตีความสารได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับเจตนาของผู้เขียน (ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์, 2557 : 45-48 ; รัตนา อินธิแสน, 2566 : 33-47) การพัฒนาทักษะดังกล่าวจึงมีความจำเป็นต่อการเรียนรู้และความสำเร็จทางการศึกษา โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่เน้นการสื่อสารและการตีความเชิงภาษา

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้ “ภาษาพาดหัวข่าว” เป็นสื่อการเรียนรู้สามารถช่วยส่งเสริมทักษะการอ่านแปลความได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากภาษาพาดหัวข่าวมีลักษณะกระชับ รวบรัด ใช้ถ้อยคำที่ดึงดูดและหลากหลายรูปแบบ เนื่องจากภาษาพาดหัวข่าวมีลักษณะกระชับ รวบรัด ใช้ถ้อยคำที่ดึงดูดและหลากหลายรูปแบบ โดยมักมีการละเว้นคำหรือวลีสำคัญและใช้สำนวนเชิงนัย ทำให้ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ขั้นสูงเพื่อตีความหมายที่ซ่อนอยู่ (Implied Meaning) อย่างถูกต้อง ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการตีความและวิเคราะห์ความหมายจากบริบทจริง อีกทั้งยังสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของภาษาในยุคดิจิทัล ซึ่งสื่อมวลชนต้องแข่งขันกันสร้างความสนใจของผู้อ่านผ่านกลวิธีทางภาษา เช่น การใช้คำกระตุ้นอารมณ์ การเปรียบเทียบ และการใช้สัญลักษณ์ทางภาพ (นนท์ธวัช ไชยวัง, 2560 : 67-82) การนำภาษาพาดหัวข่าวมาใช้ในชุดแบบฝึกจึงเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาทักษะภาษาในศตวรรษที่ 21 และสนับสนุนเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ในการสร้างผู้เรียนที่มีความสามารถในการสื่อสาร วิเคราะห์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ

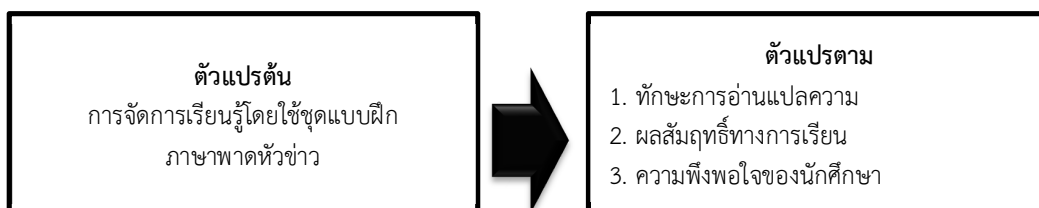
จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าว เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านแปลความของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยนาฏศิลปอ่างทอง ชุดแบบฝึกดังกล่าวมุ่งเน้นให้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน ซึ่งเน้นการเรียนรู้เชิงรุกและการพัฒนาสมรรถนะทางภาษา ควบคู่กับการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณและการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และมีความจำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นครูในยุคใหม่ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัลและสังคมแห่งการเรียนรู้ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยนาฏศิลปอ่างทองให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยนาฏศิลปอ่างทอง
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยนาฏศิลปอ่างทองที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านแปลความ โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าว

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการอ่านแปลความ โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าว สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยนาฏศิลปอ่างทอง ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทักษะการอ่านแปลความ อย่างมีขั้นตอน สามารถพัฒนาการเรียนให้ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงสรุปกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานการวิจัย

1. ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนด้วยชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวอยู่ในระดับมากขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปอ่างทอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 60 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาปริญญาตรีปีที่ 1/1 สาขานาฏศิลป์ศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปอ่างทอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 คน เนื่องจากผู้วิจัยได้สังเกตพบว่า นักศึกษากลุ่มนี้ประสบปัญหาในการอ่านแปลความคำย่อและคำเฉพาะในสื่อสมัยใหม่มากเป็นพิเศษ ทำให้กลุ่มนี้เป็นเป้าหมายหลักในการทดลองและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา มีดังนี้

ตัวแปรต้น ได้แก่

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าว

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ทักษะการอ่านแปลความ
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านแปลความ
3. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการอ่านแปลความ โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวของนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 4 แผน รวม 16 ชั่วโมง

2. ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าว เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านแปลความของนักศึกษาปริญญาตรี รายวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับครู เรื่องการอ่านแปลความ รหัสวิชา 300-21002 ภาษาข่าวหน้า 1 จำนวน 4 ชุด ได้แก่ ข่าวสังคม, ข่าวต่างประเทศ, ข่าวกีฬา, ข่าวเศรษฐกิจ

3. แบบทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการอ่านแปลความ โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวของนักศึกษาปริญญาตรี เป็นข้อสอบรายวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับครู เรื่องการอ่านแปลความ รหัสวิชา 300-21002 ภาษาข่าวหน้า 1 แบบปรนัย จำนวน 1 ฉบับ 30 ข้อ โดยมีคะแนนเต็ม 30 คะแนน (ซึ่งใช้ทดสอบนักศึกษา 30 คน)

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการอ่านแปลความ โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวของนักศึกษาปริญญาตรี เป็นข้อสอบรายวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับครู เรื่องการอ่านแปลความ รหัสวิชา 300-21002 ภาษาข่าวหน้า 1 แบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)

5. แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยนาฏศิลปอ่างทองที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านแปลความ โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าว เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ครอบคลุมการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ได้สร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา 5 ประเภท ได้แก่

- (1) แผนการจัดการเรียนรู้ (2) ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าว (3) แบบทดสอบก่อนเรียน (4) แบบทดสอบหลังเรียน และ (5) แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการอ่านแปลความ ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน รวมเวลา 16 ชั่วโมง ประกอบด้วยแผนการเรียนรู้เรื่อง ข่าวสังคม ข่าวต่างประเทศ ข่าวกีฬา และข่าวเศรษฐกิจ การสร้างแผนเป็นไปตามขั้นตอนทางวิชาการ โดยศึกษาทฤษฎีและหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง แล้วจัดทำแผนการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อประเมินความเหมาะสม โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, 1967) ผลการประเมินพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{x} = 4.71$, S.D. = 0.35) จากนั้นจึงปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและจัดทำฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการทดลอง

2. ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าว สร้างขึ้นจำนวน 4 ชุด เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านแปลความของนักศึกษาปริญญาตรีในรายวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับครู โดยแบ่งเป็นชุดแบบฝึกตามประเภทข่าว ได้แก่ ข่าวสังคม ข่าวต่างประเทศ ข่าวกีฬา ข่าวเศรษฐกิจ โดยศึกษาหลักการและแนวคิดทางวิชาการก่อนออกแบบเนื้อหา แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อประเมินความเหมาะสมตามมาตราส่วน 5 ระดับเช่นเดียวกัน ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.30) หลังจากนั้นได้ปรับปรุงและจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

3. แบบทดสอบก่อนเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้วัดความรู้ก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งมีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67–1.00 ข้อสอบที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ถูกตัดออก จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มนักศึกษาที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยเลือกข้อที่มีค่า p ระหว่าง 0.30–0.80 และ r ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์พบว่าข้อสอบมีคุณภาพเหมาะสม และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 ซึ่งอยู่ในระดับสูง

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน มีลักษณะและขั้นตอนการสร้างเช่นเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน คือเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อหาค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนก เกณฑ์การคัดเลือกคือ p ระหว่าง 0.40–0.70 และ r ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ผลการตรวจสอบคุณภาพพบว่าแบบทดสอบมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.80 ซึ่งอยู่ในระดับดี

5. แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1967) ครอบคลุมการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล โดยค่าระดับการประเมินอยู่ในช่วง 1–5 จาก “พึงพอใจน้อยที่สุด” ถึง “พึงพอใจมากที่สุด” เครื่องมือนี้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสมก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง ซึ่งประเมินความพึงพอใจครั้งนี้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 หมายถึง สามารถใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ทำการชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการอ่านแปลความ โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวของนักศึกษาปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้นต่อกลุ่มตัวอย่าง

2. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) เป็นข้อสอบรายวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับครู เรื่องการอ่านแปลความ รหัสวิชา 300-21002 ภาษาข่าวหน้า 1 แบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ ในคาบแรก

3. จัดการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการอ่านแปลความ โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวของนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 4 แผน รวม 16 ชั่วโมง

4. ทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) เป็นข้อสอบรายวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับครู เรื่องการอ่านแปลความ รหัสวิชา 300-21002 ภาษาข่าวหน้า 1 แบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ และแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยนาฏศิลปอ่างทองที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านแปลความ โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวในคาบสุดท้าย

5. ทำการตรวจสอบเพื่อประเมินผลคะแนนหลังเรียน พร้อมบันทึกเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

6. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

7. สรุปและวิเคราะห์ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิเคราะห์คะแนนระหว่างเรียน และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวของนักศึกษาปริญญาตรี โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และเทียบกับเกณฑ์ 80/80
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวของนักศึกษาปริญญาตรี โดยใช้คะแนนเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ Paired Samples t-test
3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทองที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวโดยใช้คะแนนเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

- 1) ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าว ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวของนักศึกษาปริญญาตรี (E1/E2)

คะแนนทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	การแปลความหมาย
ระหว่างกระบวนการ (E ₁)	30	24.17	0.79	80.56	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์
ผลลัพธ์ (E ₂)	30	27.20	1.37	90.67	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวของนักศึกษาปริญญาตรี (E1/E2) คะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เท่ากับ 80.56% และหลังเรียนเท่ากับ 90.67% ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

- 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าว ปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการอ่านแปลความ โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวของนักศึกษาปริญญาตรี ในการทดสอบกลุ่มตัวอย่าง (N=30)

คะแนนการทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	16.23	3.24	29	17.29	.000*
หลังเรียน		22.63	1.92			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้นวัตกรรม พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$ = 22.63, S.D. = 1.92) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 16.23, S.D. = 3.24) โดยมีผลต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.40 คะแนน การทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test แบบกลุ่มสัมพันธ์ (Paired Samples t-test) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังเรียน พบว่า $t(29) = 17.29$, $p < .001$ แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การใช้นวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างชัดเจน ทั้งนี้ เนื่องจากการทดสอบใช้สถิติในระดับเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) จึงสามารถอ้างอิงและขยายผลไปยังกลุ่มผู้เรียนอื่นๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้ เช่น ห้องเรียนอื่นหรือรุ่นถัดไป โดยคาดว่าเมื่อมีการนำนวัตกรรมไปใช้ในบริบทที่คล้ายคลึงกัน จะสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ในทิศทางเดียวกัน

- 3) ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าว ปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านแปลความโดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพาดหัวข่าวของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง (N=30)

ข้อที่	องค์ประกอบ/ข้อคำถาม	จำนวนนักศึกษา					$\bar{X}$	S.D	แปลผล
		คะแนนความพึงพอใจ							
		5	4	3	2	1			
ด้านผู้สอน									
1	อาจารย์มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการสอนการอ่านแปลความ	21	7	2	0	0	4.63	0.62	มากที่สุด
2	อาจารย์สามารถอธิบายเนื้อหาได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย	20	10	0	0	0	4.67	0.47	มากที่สุด
3	อาจารย์กระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความสนใจและมีส่วนร่วมในการเรียน	20	10	0	0	0	4.67	0.47	มากที่สุด
4	อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นและซักถามข้อสงสัย	21	9	0	0	0	4.70	0.46	มากที่สุด
ด้านเนื้อหา									
1	เนื้อหาการเรียนรู้เกี่ยวกับการอ่านแปลความมีความถูกต้องและทันสมัย	15	13	2	0	0	4.43	0.62	มาก
2	เนื้อหาเหมาะสมกับระดับความรู้และความสามารถของนักศึกษา	17	13	0	0	0	4.57	0.50	มากที่สุด
3	เนื้อหา มีความสอดคล้องกับการนำไปใช้ใน ชีวิตจริงและอาชีพในอนาคต	20	8	2	0	0	4.60	0.61	มากที่สุด
4	เนื้อหาสามารถช่วยพัฒนาทักษะการอ่านแปลความได้อย่างเป็นระบบ	20	10	0	0	0	4.67	0.47	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้									
1	กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะการอ่านแปลความ	20	10	0	0	0	4.67	0.47	มากที่สุด
2	กิจกรรมมีความน่าสนใจและสามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักศึกษา	18	10	2	0	0	4.53	0.62	มากที่สุด

ข้อที่	องค์ประกอบ/ข้อคำถาม	จำนวนนักศึกษา					$\bar{X}$	S.D	แปลผล
		คะแนนความพึงพอใจ							
		5	4	3	2	1			
3	กิจกรรมช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และตีความเนื้อหาภาษาพูดหัวข่าว	19	11	0	0	0	4.63	0.48	มากที่สุด
4	กิจกรรมมีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ	15	13	2	0	0	4.43	0.62	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล									
1	วิธีการวัดผลมีความหลากหลายและเหมาะสมกับการประเมินทักษะการอ่านแปลความ	18	12	0	0	0	4.60	0.49	มากที่สุด
2	แบบทดสอบหรือแบบฝึกหัดมีความชัดเจนเข้าใจง่ายและสะท้อนความสามารถของนักศึกษา	25	5	0	0	0	4.83	0.37	มากที่สุด
3	เกณฑ์การให้คะแนนมีความยุติธรรมและสามารถสะท้อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดี	19	11	0	0	0	4.63	0.48	มากที่สุด
4	การให้ข้อเสนอแนะและการประเมินผลช่วยให้นักศึกษาเข้าใจจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนา	20	10	0	0	0	4.67	0.47	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย							4.62	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการสอนเพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านแปลความโดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพูดหัวข่าวของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$, S.D. = 0.51) แต่ละรายการพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ แบบทดสอบหรือแบบฝึกหัดมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และสะท้อนความสามารถของนักศึกษา ($\bar{x} = 4.83$, S.D. = 0.37) โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา อาจารย์สามารถอธิบายเนื้อหาได้อย่างชัดเจน และเข้าใจง่าย, อาจารย์กระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความสนใจและมีส่วนร่วมในการเรียน, เนื้อหาสามารถช่วยพัฒนาทักษะการอ่านแปลความได้อย่างเป็นระบบ, กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะการอ่านแปลความ, การให้ข้อเสนอแนะและการประเมินผลช่วยให้นักศึกษาเข้าใจจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนา ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.47) โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เนื้อหาการเรียนรู้เกี่ยวกับการอ่านแปลความมีความถูกต้องและทันสมัย, กิจกรรมมีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.62) โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านประสิทธิภาพของชุดแบบฝึก (E1/E2)

ผลการวิจัยพบว่า ชุดแบบฝึกภาษาพูดหัวข่าวที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีค่าประสิทธิภาพ 80.56/90.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าชุดแบบฝึกนี้มีความเหมาะสมทั้งในกระบวนการจัดการเรียนรู้และผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมระหว่างเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถทำ

คะแนนหลังเรียนได้สูงขึ้นตามลำดับ ซึ่งสะท้อนถึงการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560) ที่ระบุว่า ชุดแบบฝึกที่มีคุณภาพต้องประกอบด้วยเนื้อหาที่ถูกต้อง เหมาะสมกับวัยและพื้นฐานของผู้เรียน มีลำดับการเรียนรู้ที่เป็นระบบ และมีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning) และการจดจำที่ยั่งยืน นอกจากนี้ การเลือกใช้ “ภาษาพูดหัวข่าว” เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ถือเป็นจุดเด่นสำคัญ เพราะภาษาพูดหัวข่าวมีลักษณะกระชับ ตรงประเด็น และมีรูปแบบการใช้คำที่น่าสนใจ จึงช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและกระตุ้นให้เกิดการวิเคราะห์เชิงภาษาและความหมายอย่างลึกซึ้ง ซึ่งสอดคล้องกับสุนทรภรณ์ วงศ์สุวรรณ (2558) ที่กล่าวว่า การใช้สื่อภาษาในชีวิตจริงเป็นเครื่องมือส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจภาษาในบริบทสังคมได้อย่างเป็นธรรมชาติ และช่วยพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ได้ดีกว่าการใช้ข้อความในแบบเรียนทั่วไป กล่าวโดยสรุป การที่ชุดแบบฝึกมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ สะท้อนถึงความเหมาะสมของเนื้อหา วิธีการ และสื่อการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นความสนใจและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

2. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนด้วยชุดแบบฝึกภาษาพูดหัวข่าวสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่าชุดแบบฝึกนี้สามารถพัฒนาทักษะการอ่านแปลความของผู้เรียนได้จริง โดยเฉพาะในด้านการตีความหมายเชิงนัย การสรุปใจความสำคัญ และการเชื่อมโยงแนวคิดจากข้อความ ผลนี้อธิบายได้ว่า ชุดแบบฝึกภาษาพูดหัวข่าวช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking) ผ่านการอ่าน วิเคราะห์ และแปลความของเนื้อหาที่ปรากฏในข่าว ซึ่งมีทั้งสาระและอารมณ์แฝง การที่ผู้เรียนต้องวิเคราะห์คำหรือวลีในบริบทจริง จึงเป็นการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) และทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ที่เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลนี้สอดคล้องกับแนวคิดของพนม พงษ์ไพบูลย์ (2559) ที่ชี้ว่า การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้จากประสบการณ์จริง จะช่วยให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างยั่งยืน เช่นเดียวกับผลการวิจัยของรัตน สันยา (2538 : ออนไลน์) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชาวเขาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น การที่คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นว่า ชุดแบบฝึกภาษาพูดหัวข่าว ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มพูนความรู้เชิงภาษา แต่ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดและการตีความเชิงลึกมากขึ้น อันเป็นทักษะสำคัญของผู้เรียน ยุคใหม่ที่ต้องเผชิญกับข้อมูลข่าวสารจำนวนมากในชีวิตประจำวัน

3. ด้านความพึงพอใจของนักศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดแบบฝึกภาษาพูดหัวข่าวอยู่ในระดับ “มากที่สุด” โดยเฉพาะในด้านเนื้อหาและกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย และสามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนรู้สึกว่าคุณภาพของชุดแบบฝึกนี้ตอบสนองต่อความต้องการทางการเรียนรู้ของตน ความพึงพอใจดังกล่าวเกิดจากลักษณะของชุดแบบฝึกที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือฝึก ฝึกคิด และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน ส่งผลให้บรรยากาศการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีชีวิตชีวาและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมบัติ สุวรรณดี (2558 : 45-59) ที่ระบุว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของผู้เรียนและสถานการณ์จริง จะช่วยเพิ่มแรงจูงใจ ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในชั้นเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ความพึงพอใจของนักศึกษายังสะท้อนถึงความสำเร็จในการออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Approach) ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการคิด วิเคราะห์ และประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตจริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนภาษาไทยสามารถนำชุดแบบฝึกภาษาพูดหัวข่าวไปประยุกต์ใช้ในการสอนรายวิชา “การอ่านและการแปลความ” หรือ “การอ่านเชิงวิเคราะห์” เพื่อพัฒนาความเข้าใจเชิงลึกของผู้เรียน

1.2 ควรใช้กิจกรรมกลุ่ม เช่น การอภิปราย การตั้งคำถามเชิงตีความ หรือการเขียนสรุปข่าว เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning)

1.3 ควรประยุกต์ชุดแบบฝึกนี้ร่วมกับเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การสร้างสื่ออินโฟกราฟิกหรือ Mind Map ออนไลน์ เพื่อเพิ่มความสุขและการมีส่วนร่วม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลาย เช่น นักเรียนระดับมัธยมศึกษา หรือกลุ่มอาชีวศึกษา เพื่อทดสอบความคงเส้นคงวาของผลการวิจัย

2.2 ควรศึกษาผลของการใช้ชุดแบบฝึกต่อทักษะอื่นๆ เช่น การเขียนเชิงวิเคราะห์ หรือการพูดโน้มน้าวใจ

2.3 ควรพัฒนาแบบฝึกภาษาพูดหัวข้อในรูปแบบ e-Learning หรือ Mobile Application เพื่อให้เข้าถึงได้ง่ายและสอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์. (2557). การพัฒนาทักษะการอ่านแปลความโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทย.

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 21 (2), 45–58.

ชัยนันท์ สีแก้ว และอ้อมธจิต แปนศรี. (2567). การส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดระดับสูงของนักเรียนมัธยมศึกษา. วารสารวิจัยและนวัตกรรมการศึกษา, 9 (1), 112–125.

นนท์ธวัช ไชยวัง. (2560). ภาษาพูดหัวข้อกับการสะท้อนค่านิยมทางสังคมในยุคดิจิทัล.

วารสารนิเทศศาสตร์และสื่อใหม่, 5 (2), 67–82.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. สุวีริยาสาส์น.

พนม พงษ์ไพบูลย์. (2559). การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) : แนวทางและการปฏิบัติ.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พาฝัน จอมสังข์. (2566). การพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิด 3Rs 8Cs: กรณีศึกษาโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารการบริหารการศึกษาไทย, 19 (3), 98–115.

รัตนา สันยา. (2538). การพัฒนาแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชาวเขาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 [Online]. Available : <https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:92885>.

[2568, กันยายน 1].

รัตนา อินธิเสน. (2566). การอ่านตีความกับการคิดเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา. วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 12 (1), 33–47.

รัตนารักษ์ ทับทิมจันทร์. (2565). การอ่านเพื่อการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์ในศตวรรษที่ 21.

วารสารภาษาและการสื่อสาร, 8 (2), 59–74.

วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง. (2562). คู่มือนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (4 ปี) สาขานาฏศิลป์ศึกษาและดนตรีศึกษา. อ่างทอง : สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

สุนทรภรณ์ วงศ์สุวรรณ. (2558). การพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้สื่อภาษาในชีวิตจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมบัติ สุวรรณดี. (2558). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อที่สัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้เรียนที่มีต่อแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 38 (2), 45–59.

Burmeister, L. (1974). *Language and reading : Theory and practice*. Chicago, IL: Rand McNally College.

Likert, R. (1967). The method of constructing an attitude scale. In M. Fishbein (Ed.), *Readings in attitude theory and measurement* (pp. 90–95). New York, NY: John Wiley & Sons.

ค่า VOT ของเสียงพยัญชนะกลุ่มกักภาษาเกาหลี ของผู้พูดภาษาไทยที่ศึกษาภาษาเกาหลีเป็นภาษาต่างประเทศ

VOICE ONSET TIME OF KOREAN STOPS

PRODUCED BY THAI LEARNERS OF KOREAN AS A FOREIGN LANGUAGE

ณัฐพงษ์ วงษ์อำไพ*

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

Natthapong Wongampai*

Rajamangala University of Technology Krungthep

*Corresponding Author E-mail : natthapong.w@gmail.mutk.ac.th

(วันที่รับบทความ : พฤศจิกายน 6, 2568 ; วันที่แก้ไขบทความ : พฤศจิกายน 26, 2568 ; วันที่ตอบรับบทความ : พฤศจิกายน 30, 2568)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ค่า VOT ของเสียงพยัญชนะกลุ่มกักภาษาเกาหลีของผู้พูดภาษาไทยที่ศึกษาภาษาเกาหลีเป็นภาษาต่างประเทศ ผู้ให้ข้อมูลภาษาเป็นผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ที่กำลังศึกษาภาษาเกาหลีเป็นภาษาต่างประเทศ จำนวน 3 คน และผู้พูดภาษาเกาหลีถิ่นโซลเป็นภาษาแม่ จำนวน 1 คน รายการคำตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยคำที่มีเสียงพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะกักภาษาเกาหลีทั้งสามประเภท ได้แก่ พยัญชนะกักพ่นลม กักเกร็ง และกักคลาย จาก 3 ฐานกรณ์ ได้แก่ ฐานกรณ์ริมฝีปาก ปุ่มเหงือก และเพดานอ่อน นอกจากนี้ ยังได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากรายการคำตัวอย่างที่มีเสียงพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะกักภาษาไทยทั้งสามประเภท ได้แก่ พยัญชนะกักไม่ก้องพ่นลม กักไม่ก้องไม่พ่นลม และกักก้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงเปรียบเทียบ วิธีการทางสถิติที่ใช้เป็นสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่สามารถออกเสียงพยัญชนะกักพ่นลมในภาษาเกาหลีได้ถูกต้องและมีค่า VOT ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาเกาหลีเป็นภาษาแม่ ขณะที่เสียงพยัญชนะกักคลาย ฐานกรณ์ริมฝีปากและปุ่มเหงือก มีค่า VOT เป็นลบ (Voicing Lead) ซึ่งบ่งชี้ถึงการออกเสียงเป็นเสียงกักก้องในเชิงกลศาสตร์ คล้ายกับเสียงกักก้องในภาษาไทย ค่า VOT ของเสียงพยัญชนะกักคลายฐานกรณ์เพดานอ่อน มีทั้งที่มากกว่าและน้อยกว่าค่า VOT ของเสียงพยัญชนะกักเกร็งฐานกรณ์เดียวกันโดยแตกต่างกันไปในผู้พูดแต่ละคน สำหรับเสียงพยัญชนะกักเกร็งจะมีค่า VOT ต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับพยัญชนะกักประเภทอื่น และมีลักษณะค่อนข้างคงที่ในทุกฐานกรณ์ในผู้พูดทุกคน

คำสำคัญ : ค่า VOT, ภาษาเกาหลี, พยัญชนะกัก, การเรียนรู้ภาษาที่สอง

Abstract

This study aimed to analyze the Voice Onset Time (VOT) of Korean stop consonants produced by Thai native speakers who are learning Korean as a foreign language. The participants were three Thai native speakers, and one native Korean speaker (Seoul dialect), who served as a reference. The word list used for data collection included Korean words beginning with three types of stop consonants: aspirated, tense, and lax, produced at three places of articulation—bilabial, alveolar, and velar. In addition, Thai words containing three types of Thai stop consonants—voiceless aspirated, voiceless unaspirated, and voiced—were collected for comparison. The statistical methods used in this study were descriptive statistics, including the arithmetic mean (Mean) and standard deviation (S.D.).

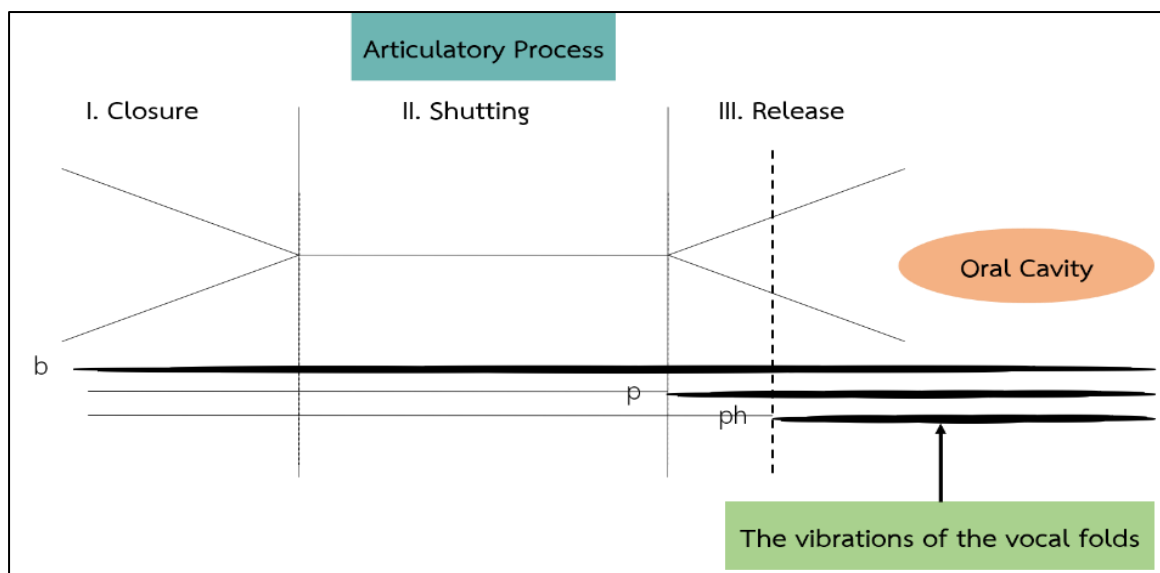
The results showed that the Thai native speakers were able to produce Korean aspirated stops accurately, with VOT values close to those of the native Korean speaker. However, the lax stops at the bilabial and alveolar places of articulation displayed negative VOT values (Voicing Lead), acoustically indicating the production of a voiced stop, similar to the voiced stops in Thai. The VOT values of the lax stop consonants at the velar place of articulation varied substantially across speakers, with some producing values higher than and others lower than those of the tense stops at the same place of

articulation. In contrast, the tense stops showed the shortest VOT values among all stop types and were relatively stable across all places of articulation for every speaker.

Keywords : Voice Onset Time (VOT), Korean Language, Stop Consonants, L2 Acquisition

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

Voice Onset Time (VOT) คือ ช่วงระยะเวลา (Interval) ระหว่างการปล่อยเสียงจากการกักเสียง (release of a closure) กับการเริ่มสั่นของเส้นเสียง (onset of voicing) ซึ่งช่วงระยะเวลานี้สะท้อนให้เห็นลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงพยัญชนะ โดยเฉพาะการจำแนกเสียงก้อง (Voiced) กับเสียงไม่ก้อง (Voiceless) ได้ (ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ, 2554; Ladefoged and Johnson, 2014) แนวคิดนี้เป็นแนวคิดทางกลศาสตร์ที่สำคัญใช้ในการอธิบายความแตกต่างของเสียงพยัญชนะกัก (Stop Consonant) ของทุก ๆ ภาษาในโลก Lisker and Abramson (1964) ได้เริ่มศึกษาค่า VOT ในลักษณะของการเปรียบเทียบจากหลากหลายภาษา และเสนอให้ลักษณะของ VOT เป็น 3 แบบ ได้แก่ (1) Negative VOT คือ การสั่นของเส้นเสียงเกิดก่อนช่วงการปล่อย (Release) เสียง เป็นลักษณะของเสียงกักก้อง เช่น /b/ /d/ หรือ /g/ ฯลฯ ในภาษาอังกฤษ (2) Short-lag VOT คือ การสั่นของเส้นเสียงเกิดเกือบพร้อมกับการปล่อยเสียง เช่น /p/ /t/ หรือ /k/ ฯลฯ ในภาษาไทย และ (3) Long-lag VOT คือ การสั่นของเส้นเสียงเกิดขึ้นหลังจากการปล่อยเสียง เช่น พยัญชนะกักพ่นลม /p^h/ /t^h/ หรือ /k^h/ ฯลฯ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เราสามารถวิเคราะห์ค่า VOT หรือค่าระยะเวลาของความสัมพันธ์ระหว่างการปิด-เปิดของฐานกรณ์ในช่องปากกับการเริ่มต้นสั่นของเส้นเสียง เพื่อใช้จำแนกเสียงพยัญชนะกักประเภทต่าง ๆ ออกจากกันได้ ดูภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ช่วงระยะเวลาระหว่างการปล่อยเสียงจากการกักเสียงและการเริ่มสั่นของเส้นเสียง
(ผู้วิจัยจัดทำขึ้นโดยอ้างอิงแนวคิดเกี่ยวกับค่า VOT ตาม Lisker and Abramson (1964)

และ Ladefoged and Johnson (2014)

โดยปกติแล้ว ในการแบ่งกลุ่มเสียงพยัญชนะกักของทุก ๆ ภาษาในโลกนี้จะพิจารณาจากความก้องของเสียง (Voicing) เป็นสำคัญ อย่างน้อยที่สุดในทุกภาษาจะต้องมีความแตกต่างของเสียงพยัญชนะเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เป็นพยัญชนะเสียงก้อง (Voiced Consonant) กับกลุ่มที่เป็นพยัญชนะเสียงไม่ก้อง (Voiceless Consonant) (Cho, et al., 2019 : Online) เรียกภาษาที่มีการจำแนกพยัญชนะกักเป็น 2 กลุ่มว่า ภาษาที่มีความแตกต่างของเสียงพยัญชนะกัก 2 กลุ่ม (Two-way Contrast) สำหรับภาษานั้น จัดเป็นภาษาที่มีการจำแนกพยัญชนะกักเป็น 3 กลุ่ม (Three-way Contrast) เพราะนอกจากจะแบ่งกลุ่มพยัญชนะเป็นกลุ่มเสียงก้องและเสียงไม่ก้องแล้ว ในกลุ่มเสียงไม่ก้องยังแบ่งเป็นเสียงไม่ก้องพ่นลม (Voiceless Aspirated Stops) กับเสียงไม่ก้องไม่พ่นลม (Voiceless Unaspirated Stops) อีกด้วย อย่างไรก็ตาม จำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะกักในภาษาไทยที่ปรากฏในฐานกรณ์ต่าง ๆ มีไม่เท่ากัน กล่าวคือ ในฐานกรณ์ริมฝีปาก ปุ่มเหงือก จะมีหน่วยเสียงพยัญชนะกักครบทั้ง 3 ประเภท คือ หน่วยเสียงกักไม่ก้องพ่นลม หน่วยเสียงกักไม่ก้องไม่พ่นลม และหน่วยเสียงกักก้อง แต่ในฐานกรณ์เพดานอ่อนไม่ปรากฏหน่วยเสียงกักก้อง ดังที่กล่าวมาแล้วว่า เกือบทุกภาษาในโลกนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ค่า VOT ของเสียงพยัญชนะกลุ่มกักในภาษาเกาหลี 3 ประเภท ได้แก่ พยัญชนะกักพ่นลม พยัญชนะกักคลาย และพยัญชนะกักเกร็ง ที่ปรากฏในฐานกรณริมฝีปาก ปุ่มเหงือก และเพดานอ่อนของผู้พูดภาษาไทยที่ศึกษาภาษาเกาหลีเป็นภาษาต่างประเทศ

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้พูดภาษาไทยที่ศึกษาภาษาเกาหลีเป็นภาษาต่างประเทศสามารถออกเสียงพยัญชนะกักพ่นลมในภาษาเกาหลีได้ดี แต่มีความสับสนในการออกเสียงพยัญชนะกักเกร็ง กับพยัญชนะกักคลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พยัญชนะกักเกร็งกับพยัญชนะกักคลาย ฐานกรณเพดานอ่อน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาพหุกรณีเชิงสำรวจ (Exploratory Multiple Case Study) ที่มุ่งศึกษาเชิงลึกในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาษาขนาดเล็ก โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลภาษา

ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาษาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้พูดภาษาเกาหลี (KOR) ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลภาษาโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์ว่า ผู้ให้ข้อมูลภาษาต้องเป็นผู้พูดภาษาเกาหลีถิ่นโซลเป็นภาษาแม่ ไม่มีความบกพร่องทางการได้ยินและการพูด ผู้ให้ข้อมูลภาษากลุ่มนี้มีจำนวน 1 คน เป็นเพศหญิง อายุ 44 ปี เกิดที่จังหวัดคยองกีโด (Gyeonggi-do) กรุงโซล ประเทศเกาหลีใต้ ใช้ภาษาเกาหลีถิ่นโซลเป็นภาษาแม่ ขณะที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลภาษาทำงานเป็นอาจารย์พิเศษ สาขาวิชาภาษาเกาหลี ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มาเป็นระยะเวลาประมาณ 6 เดือน ข้อมูลภาษาที่เป็นคำทดสอบจากผู้พูดภาษาเกาหลีจะใช้ในการวิเคราะห์ค่า VOT ของพยัญชนะกักไม่ก้องทั้งสามประเภทในภาษาเกาหลี ได้แก่ พยัญชนะกักพ่นลม พยัญชนะกักคลาย และพยัญชนะกักเกร็ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการวิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัย

กลุ่มที่ 2 ผู้พูดภาษาไทย ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้เรียนภาษาเกาหลีเป็นภาษาต่างประเทศจำนวน 27 คน โดยคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ เป็นผู้พูดทวิภาษาถิ่น (ภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ) เพศหญิง ศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต ชั้นปีที่ 3-4 และมีประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาเกาหลีที่แตกต่างกัน ผู้ให้ข้อมูลภาษาคนที่ 1 (T1) อายุ 20 ปี ภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดสงขลา ไม่เคยไปประเทศเกาหลีใต้มาก่อน ผู้ให้ข้อมูลภาษาคนที่ 2 (T2) อายุ 21 ปี ภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดพัทลุง และผู้ให้ข้อมูลภาษาคนที่ 3 (T3) อายุ 23 ปี ภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดสงขลา โดยผู้พูด T2 กับ T3 เคยไปศึกษาที่ประเทศเกาหลีใต้เป็นระยะเวลาประมาณ 6 เดือน ข้อมูลภาษาที่เป็นคำทดสอบจากผู้พูดภาษาไทยจะใช้ในการวิเคราะห์ค่า VOT ของพยัญชนะกักทั้งสามประเภทในภาษาไทย ได้แก่ พยัญชนะกักไม่ก้องพ่นลม พยัญชนะกักไม่ก้องไม่พ่นลม และพยัญชนะกักก้อง

การสร้างรายการคำตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดรายการคำตัวอย่างเพื่อใช้เป็นคำทดสอบจำนวน 2 ชุด คือ ชุดรายการคำตัวอย่างภาษาไทย สำหรับใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงเกี่ยวกับลักษณะของเสียงพยัญชนะกลุ่มกักภาษาไทยที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ และชุดรายการคำตัวอย่างภาษาเกาหลี สำหรับใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงและเป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ทางกลศาสตร์ของลักษณะของเสียงพยัญชนะกลุ่มกักภาษาเกาหลีที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาเกาหลีและผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ชุดที่ 1 รายการคำตัวอย่างภาษาไทย ผู้วิจัยกำหนดให้คำตัวอย่างเป็นคำ 2 พยางค์แบบซ้ำคำ กล่าวคือ ทั้งสองพยางค์ประกอบด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะต้นกักหน่วยเสียงเดียวกัน ประสมหน่วยเสียงสระ /aa/ ไม่มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย ในการวิเคราะห์ค่า VOT จะวิเคราะห์จากหน่วยเสียงพยัญชนะต้นในพยางค์ท้าย ซึ่งปรากฏขอบเขตของเสียงพยัญชนะเด่นชัดและเป็นพยางค์ที่ได้รับการลงเสียงเน้นหนัก สำหรับหน่วยเสียงพยัญชนะกักที่ใช้สร้างรายการคำตัวอย่าง เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะกักในภาษาไทยทั้งสามประเภท ได้แก่ พยัญชนะกักไม่ก้องไม่พ่นลม พยัญชนะกักไม่ก้องพ่นลม และ

พยัญชนะกักก้อง ในทุกฐานกรณ์ ได้แก่ ฐานกรณ์ริมฝีปาก ปุ่มเหงือก และเพดานอ่อน รวมหน่วยเสียงพยัญชนะกักในภาษาไทยที่ใช้วิเคราะห์ทั้งสิ้น 8 หน่วยเสียง รายการคำตัวอย่าง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายการคำตัวอย่างภาษาไทย

ประเภทของ เสียงพยัญชนะ	ฐานกรณ์					
	ริมฝีปาก		ปุ่มเหงือก		เพดานอ่อน	
	รูปเขียน	เสียง	รูปเขียน	เสียง	รูปเขียน	เสียง
กักไม่ก้องพ่นลม	พาพา	[phaa.phaa]	ทาทา	[thaa.thaa]	คาคา	[khaa.khaa]
กักไม่ก้องไม่พ่นลม	ปาปา	[paa.paa]	ตาตา	[taa.taa]	กากา	[kaa.kaa]
กักก้อง	บาบา	[baa.baa]	ดาดา	[daa.daa]	ไม่มีปรากฏในภาษาไทย	

ชุดที่ 2 รายการคำตัวอย่างภาษาเกาหลี ผู้วิจัยกำหนดให้คำตัวอย่างเป็นคำ 2 พยางค์ พยางค์แรกมีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงกักไม่ก้อง ฐานกรณ์เส้นเสียง ประสมหน่วยเสียงสระ /a/ ส่วนพยางค์หลังมีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงกักทั้งสามประเภท ได้แก่ พยัญชนะกักพ่นลม กักคลาย และกักเกร็ง ใน 3 ฐานกรณ์ ได้แก่ ฐานกรณ์ริมฝีปาก ปุ่มเหงือก และเพดานอ่อน รวมหน่วยเสียงพยัญชนะกักในภาษาเกาหลีที่ใช้วิเคราะห์ทั้งสิ้น 9 หน่วยเสียง ทั้งนี้ ในเชิงสัทวิทยาอาจวิเคราะห์ให้พยัญชนะกักในภาษาเกาหลีทั้งสามประเภทสามารถปรากฏที่ฐานกรณ์หลังปุ่มเหงือก หรือเพดานแข็ง ได้แก่ /ch/ /c/ และ /c*/ แต่ในระดับสัทศาสตร์ การออกเสียงพยัญชนะทั้งสามหน่วยเสียงนี้ ผู้พูดอาจออกเสียงเป็นเสียงกักเสียดแทรก ฐานกรณ์เพดานแข็งปุ่มเหงือก ได้แก่ /tch/ /tc/ และ /tc*/ ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงไม่วิเคราะห์การออกเสียงหน่วยเสียงทั้งสามนี้ รายการคำตัวอย่าง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รายการคำตัวอย่างภาษาเกาหลี

ประเภทของ เสียงพยัญชนะ	ฐานกรณ์					
	ริมฝีปาก		ปุ่มเหงือก		เพดานอ่อน	
	รูปเขียน	เสียง	รูปเขียน	เสียง	รูปเขียน	เสียง
กักพ่นลม	아파	[ʔa.pha]	아타	[ʔa.tha]	아카	[ʔa.kha]
กักคลาย	아바	[ʔa.pa]	아다	[ʔa.ta]	아가	[ʔa.ka]
กักเกร็ง	아빠	[ʔa.p*a]	아따	[ʔa.t*a]	아까	[ʔa.k*a]

ในการวิเคราะห์ค่า VOT ของเสียงพยัญชนะกักในภาษาเกาหลี ผู้วิจัยจะวิเคราะห์จากเสียงพยัญชนะต้นในพยางค์ที่ 2 เช่นเดียวกับการวิเคราะห์ในภาษาไทย แม้ว่าตำแหน่งของเสียงพยัญชนะกักในภาษาเกาหลีที่ใช้ในการวิเคราะห์จะอยู่ระหว่างสระ (Intervocalic) ซึ่งอาจส่งผลต่อความก้องของเสียงพยัญชนะก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เสียงพยัญชนะกักคลายในภาษาเกาหลี แต่เสียงพยัญชนะกักก้องในภาษาเกาหลีไม่ถือเป็นหน่วยเสียงแท้หรือหน่วยเสียงสำคัญในภาษา แต่เป็นเพียงหน่วยเสียงย่อยที่ปรากฏในบางสภาพแวดล้อมทางเสียง เช่น ระหว่างสระภายในคำเดียวกัน หรืออิทธิพลของเสียงก้องที่นำมาก่อนหน้า (Carryover Voicing) ฯลฯ การเกิดเสียงพยัญชนะกักก้องนี้ไม่ได้ปรากฏอย่างสม่ำเสมอและขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ เช่น โครงสร้างพยางค์ ความเร็วในการพูด การแบ่งพยางค์ หรือความแตกต่างของรูปแบบในการพูด ฯลฯ นอกจากนี้ คำตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเกือบทั้งหมดเป็นคำสมมติที่ไม่มีความหมายในภาษาเกาหลีและไม่ได้ใช้สื่อสารกันจริง อีกทั้งในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลแบบคำพูดเดี่ยว (Citation Form) โดยการออกเสียงทีละคำ ทำให้ผู้พูดออกเสียงอย่างชัดเจนและระมัดระวังในการออกเสียงมากกว่าซึ่งแตกต่างจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบคำพูดต่อเนื่อง (Connected Speech) ที่มีความเป็นธรรมชาติมากกว่าทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเสียงภายในคำได้มากกว่า ด้วยเหตุนี้ การปรากฏของเสียงพยัญชนะกักคลายในคำตัวอย่างจึงไม่ได้ปรากฏอยู่ในตำแหน่งระหว่างเสียงสระอย่างสมบูรณ์ เสียงพยัญชนะกักคลายจึงเสมือนอยู่ในลักษณะเดียวกับตำแหน่งต้นคำ (Initial-like Position) มากกว่าตำแหน่งระหว่างเสียงสระ และสอดคล้องกับข้อมูลเสียงที่วัดได้จริงในงานวิจัยนี้

ในการแสดงรายการคำตัวอย่างจะใช้ตัวอักษรของแต่ละภาษาเขียนแสดงรายการคำตัวอย่าง เนื่องจากทั้งภาษาไทยและภาษาเกาหลีมีระบบการเขียนแบบตื้น (Shallow Orthography) คือตัวอักษร (สัญลักษณ์) 1 ตัวแทนเสียง 1 เสียง ผู้ให้ข้อมูลภาษาต้องออกเสียงคำตัวอย่างคำละ 5 ครั้ง โดยเรียงลำดับแบบสุ่ม แต่เลือกใช้วิเคราะห์คำละ 3 ครั้ง โดยเลือกจากคำทดสอบที่ออกเสียงครั้งที่ 2-4 ในคำตัวอย่างแต่ละคำ รวมคำทดสอบภาษาไทยที่ใช้ในการวิเคราะห์

ทั้งสิ้น 72 คำ (คำตัวอย่าง 8 คำ $\times$ 3 ครั้ง $\times$ ผู้ให้ข้อมูลภาษา 3 คน) ส่วนคำทดสอบภาษาเกาหลีที่ใช้ในการวิเคราะห์มีทั้งสิ้น 108 คำ (คำตัวอย่าง 9 คำ $\times$ 3 ครั้ง $\times$ ผู้ให้ข้อมูลภาษา 4 คน)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สถานที่ที่ผู้วิจัยใช้ในการบันทึกเสียงผู้ให้ข้อมูลภาษา คือ ห้องพักณาคจารย์ สาขาวิชาภาษาเกาหลี กับห้องศูนย์ภาษาเกาหลี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลภาษา KOR ก่อน แล้วจึงเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลภาษา T1 T2 และ T3 ตามลำดับ

ก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลภาษาในเรื่องทั่ว ๆ ไป เพื่อสร้างบรรยากาศในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เป็นกันเอง และสร้างความคุ้นชินให้แก่ผู้ให้ข้อมูลภาษา ผู้วิจัยได้อธิบายข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการวิจัย เช่น โจทย์การวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนการบันทึกเสียง การส่งสัญญาณให้พูดหรือหยุดพูดหรือให้พูดซ้ำ ฯลฯ ผู้วิจัยได้แสดงรายการคำตัวอย่างให้ผู้ให้ข้อมูลภาษาได้ซักซ้อมอ่านและออกเสียงก่อน ผู้ให้ข้อมูลภาษาจะต้องออกเสียงคำทดสอบโดยดูจากบัตรคำเพื่อแสดงคำตัวอย่างที่ต้องการเก็บข้อมูล ซึ่งในบัตรคำจะใช้ตัวอักษรเกาหลีสำหรับข้อมูลภาษาเกาหลีและตัวอักษรไทยสำหรับข้อมูลภาษาไทย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้ผู้ให้ข้อมูลภาษาได้รับทราบเกี่ยวกับการปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลต่าง ๆ โดยข้อมูลใด ๆ ที่อาจจะระบุหรือเชื่อมโยงไปยังตัวบุคคลจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับและจะไม่เปิดเผยต่อบุคคลภายนอก ผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งหมดไปใช้เพื่อประโยชน์แห่งการวิจัยเท่านั้น และผลการวิจัยจะถูกนำเสนอในภาพรวมที่ไม่สามารถระบุตัวตนของผู้ให้ข้อมูลภาษาได้

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยบันทึกเสียงผู้ให้ข้อมูลภาษาด้วยไมโครโฟนยี่ห้อ Sony รุ่น EMC719 กำหนดค่า Sample rate ที่ 48,000 mono 16-bit ต่อตรงเข้ากับคอมพิวเตอร์วางตั้ง ยี่ห้อ Lenovo รุ่น ThinkPad E14 ด้วยโปรแกรม Cool Edit Pro เวอร์ชัน 2.1 ให้ระยะห่างระหว่างปากของผู้ให้ข้อมูลภาษากับไมโครโฟนประมาณ 15 เซนติเมตร บันทึกเสียงแบบต่อเนื่อง โดยผู้วิจัยจะทำสัญญาณให้ผู้ให้ข้อมูลออกเสียงคำตัวอย่างทีละคำ ระยะห่างระหว่างแต่ละคำประมาณ 3 วินาที หากผู้ให้ข้อมูลภาษาเกิดการติดขัด หรือสัญญาณเสียงปรากฏไม่ชัดเจนก็จะให้ออกเสียงคำนั้นซ้ำใหม่ หลังจากบันทึกเสียงผู้ให้ข้อมูลภาษาแต่ละคนเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลภาษาเกี่ยวกับความคิดเห็นและความเข้าใจในการออกเสียงพยัญชนะกักในภาษาเกาหลีของผู้ให้ข้อมูล T1 T2 และ T3 ไว้ประกอบการอภิปรายผลการวิจัยไว้ด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นแรก ผู้วิจัยได้ตัดแบ่งข้อมูลเสียงคำทดสอบแต่ละคำออกจากกัน เพื่อคัดเลือกคำทดสอบที่จะใช้ในการวิเคราะห์ตามเงื่อนไขที่กำหนด และสร้างไฟล์ Textgrid ด้วยโปรแกรม Praat เวอร์ชัน 6.4.27 เพื่อกำหนดขอบเขตของเสียงพยัญชนะแต่ละประเภทในภาษาไทยและภาษาเกาหลี การกำหนดขอบเขตของเสียงพยัญชนะอาศัยการพิจารณาจากความอ่อน-เข้มของแผนภาพคลื่นเสียง เส้นแสดงค่าความถี่มูลฐาน ค่าความถี่ฟอร์แมนต์ และค่าความเข้มเสียงประกอบกันสำหรับคำทดสอบทั้งภาษาไทยและภาษาเกาหลีที่พยัญชนะต้นเป็นเสียงกักไม่ก้องทุกฐานกรณ์ ทุกประเภท (ได้แก่ กักพ่นลม กักคลาย และกักเกร็ง) จะกำหนดขอบเขตของเสียงพยัญชนะสำหรับวิเคราะห์ค่า VOT โดยเริ่มจากจุดเริ่มของช่วง Release Phase (การปล่อยกัก) จนถึงจุดเริ่มของการสั่นของเส้นเสียง (Onset of Voicing) ซึ่งค่าที่ได้จะเป็นค่า VOT ที่เป็นบวก (Positive VOT) ส่วนพยัญชนะต้นที่เป็นเสียงกักก้องทุกฐานกรณ์ (ปรากฏในภาษาไทย และถูกผลิตขึ้นในภาษาเกาหลีโดยผู้พูดภาษาไทย) จะกำหนดขอบเขตสำหรับวิเคราะห์ค่า VOT ที่เป็นลบ (Negative VOT) โดยวัดจากจุดเริ่มของการสั่นของเส้นเสียงที่นำมาก่อน (Voicing Lead) ซึ่งอยู่ในช่วง Shutting Phase (การปิดกัก) ไปจนถึงจุดเริ่มของช่วง Release Phase (การปล่อยกัก) ซึ่งเป็นจุดเดียวกับจุดเริ่มของการสั่นของเส้นเสียงสระ

เมื่อกำหนดขอบเขตของเสียงพยัญชนะกักในคำทดสอบเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยค่า VOT โดยจำแนกตามประเภทของเสียงพยัญชนะกักทั้งในภาษาไทยและภาษาเกาหลีของผู้พูดทั้งสองกลุ่ม สำหรับการวิเคราะห์โดยรวม (ภาพที่ 2 และ 4) ผู้วิจัยจะ ไม่จำแนกฐานกรณ์ (Pool Data Across Places of Articulation) เพื่อให้ได้ภาพรวมของ VOT ในแต่ละประเภทเสียง ยกเว้น พยัญชนะกักคลายและกักเกร็งในภาษาเกาหลีที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาไทย ซึ่งผู้วิจัยจะแบ่งวิเคราะห์โดย แยกฐานกรณ์เพดานอ่อน (/k, kʰ/) ออกจากฐานกรณ์ริมฝีปากและปุ่มเหงือก (/p, t/ และ /pʰ, tʰ/) ทั้งนี้เพื่อทดสอบสมมติฐานที่มุ่งเน้นความแตกต่างของการออกเสียงเสียงกักคลายและกักเกร็งฐานกรณ์เพดานอ่อน

ในขั้นตอนสุดท้าย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่าทางสถิติโดยใช้วิธีการทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) เพื่อแสดงแนวโน้มของค่า VOT และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่อพิจารณาลักษณะการกระจายของข้อมูล การอธิบายผลการวิจัยเป็นการพรรณนาจากค่าที่ได้และเปรียบเทียบ

ความแตกต่างของค่า VOT ระหว่างประเภทของพยัญชนะและระหว่างผู้ให้ข้อมูลในแต่ละกรณีศึกษา โดยการนำเสนอผลการวิจัยแสดงในรูปแบบจำนวนเต็มไม่มีทศนิยม

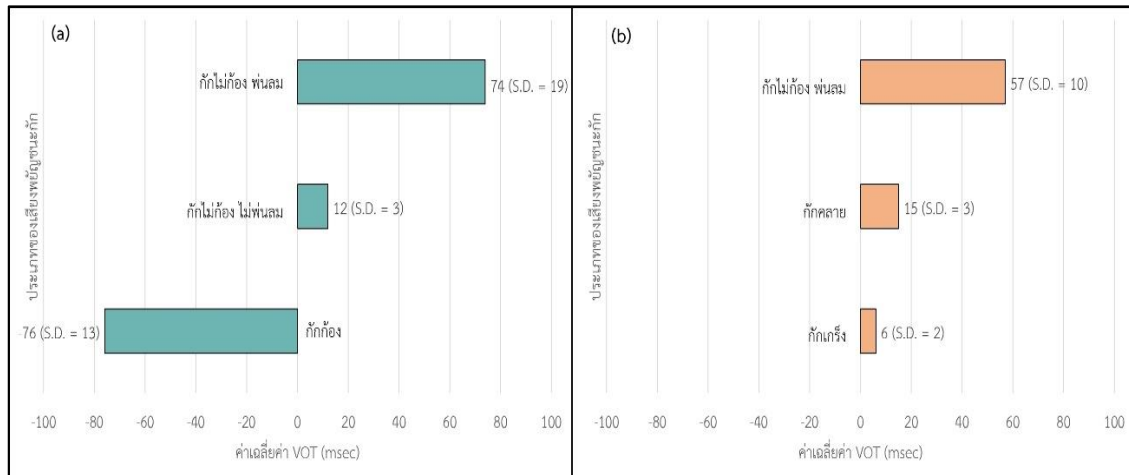
ผลการวิจัย

รายละเอียดของผลการวิจัย มีดังนี้

1. ค่า VOT ของภาษาไทยและภาษาเกาหลี

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่า VOT ของพยัญชนะกักในภาษาไทยที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ทั้งสามประเภท รวมทั้งค่า VOT ของพยัญชนะกักในภาษาเกาหลีที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาเกาหลีเป็นภาษาแม่ทั้งสามประเภทเพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงและสำหรับใช้เปรียบเทียบผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ด้วย ผลการวิจัย ดังภาพที่ 2 (a) โดยค่า VOT ของพยัญชนะกักในภาษาไทยที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ทั้งสามประเภท มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ค่า VOT ของพยัญชนะกักไม่ก้องพ่นลม กักไม่ก้องไม่พ่นลม และกักก้องมีค่า 74 12 และ -76 มิลลิวินาที ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่า S.D. แล้วจะเห็นได้ว่า พยัญชนะกักไม่ก้องพ่นลม และพยัญชนะกักก้องมีการกระจายตัวของข้อมูลมากกว่าพยัญชนะกักไม่ก้องไม่พ่นลม

ส่วนค่า VOT ของพยัญชนะกักในภาษาเกาหลีที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาเกาหลี พบว่า พยัญชนะกักพ่นลม มีค่ามากที่สุดเช่นเดียวกับภาษาไทย โดยมีค่าประมาณ 57 มิลลิวินาที พยัญชนะกักคล้าย มีค่า VOT ประมาณ 15 มิลลิวินาที และพยัญชนะกักเกร็งมีค่า VOT น้อยที่สุด ประมาณ 6 มิลลิวินาที ดังภาพที่ 2 (b)

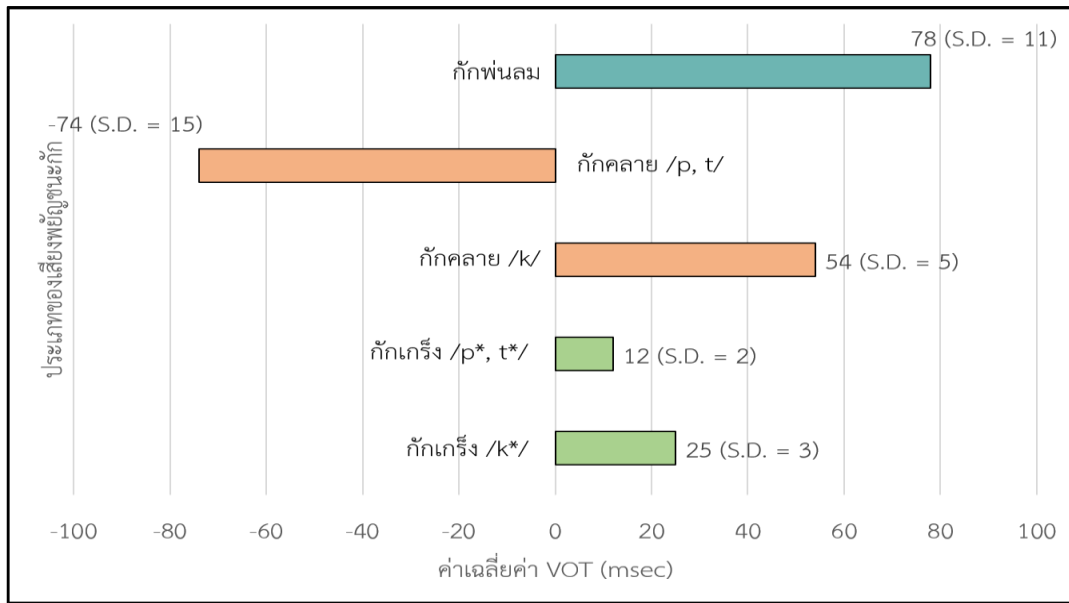
ภาพที่ 2 ค่า VOT ของพยัญชนะกักในภาษาไทย (a) และพยัญชนะกักในภาษาเกาหลี (b)

2. ค่า VOT ของพยัญชนะกักในภาษาเกาหลีที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาไทย

ในการวิเคราะห์ค่า VOT ของพยัญชนะกักในภาษาเกาหลีที่ออกเสียงโดยผู้พูดไทยนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์และจัดประเภทของเสียงพยัญชนะกักออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ พยัญชนะกักพ่นลม พยัญชนะกักคล้าย ฐานกรณ์ริมฝีปากกับปุ่มเหงือก /p, t/ พยัญชนะกักคล้าย ฐานกรณ์เพดานอ่อน /k/ พยัญชนะกักเกร็ง ฐานกรณ์ริมฝีปากกับปุ่มเหงือก /p*, t*/ และพยัญชนะกักเกร็ง ฐานกรณ์เพดานอ่อน /k*/ ผลการวิจัยดังตารางที่ 4 และภาพที่ 3

ตารางที่ 4 ค่า VOT ของพยัญชนะกักในภาษาเกาหลีที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่

ประเภทของเสียงพยัญชนะ	ค่า VOT (มิลลิวินาที)	S.D.
กักพ่นลม	78	11
กักคล้าย /p/, /t/	-74	15
กักคล้าย /k/	54	5
กักเกร็ง /*p/, /t*/	12	2
กักเกร็ง /*k/	25	3

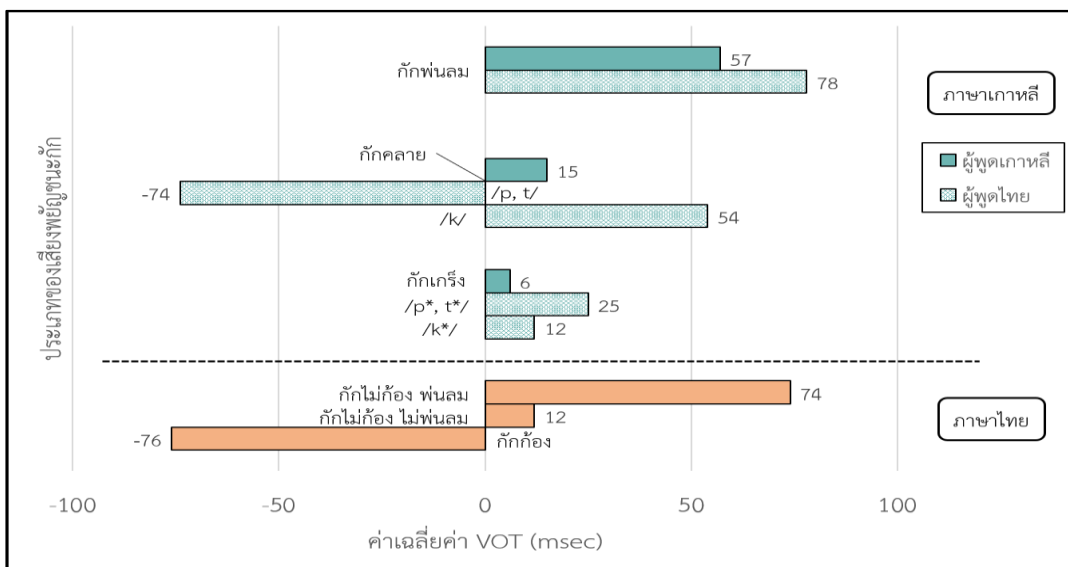

ภาพที่ 3 ค่า VOT ของพยัญชนะกักในภาษาเกาหลีที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่

จะเห็นได้ว่า ค่า VOT ของพยัญชนะกักพ่นลมมีค่ามากที่สุด ประมาณ 78 มิลลิวินาที พยัญชนะกักคล้าย ฐานกรณ์ริมฝีปากกับปุ่มเหงือก /p, t/ มีค่า VOT ประมาณ -74 มิลลิวินาที ซึ่งสะท้อนการสั้นของเส้นเสียงที่นำมาก่อนการปล่อยลมในช่วง Release Phase ขณะที่พยัญชนะกักคล้าย ฐานกรณ์เพดานอ่อน /k/ มีค่า VOT ประมาณ 54 มิลลิวินาที สำหรับค่า VOT ของพยัญชนะกักเกร็ง พบว่า มีค่า VOT น้อยกว่าพยัญชนะกักประเภทอื่น ๆ โดยพยัญชนะกักเกร็ง ฐานกรณ์ริมฝีปากกับปุ่มเหงือก /p*, t*/ กับพยัญชนะกักเกร็ง ฐานกรณ์เพดานอ่อน /k*/ มีค่า 12 และ 25 มิลลิวินาที ตามลำดับ โดยภาพรวม ค่า VOT ที่ปรากฏนี้สะท้อนให้เห็นความแตกต่างของลักษณะการออกเสียงพยัญชนะกักในภาษาเกาหลีแต่ละประเภทของผู้พูดภาษาไทยได้ค่อนข้างชัดเจน

3. เปรียบเทียบค่า VOT ของพยัญชนะกักประเภทต่าง ๆ ในภาษาเกาหลีที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาเกาหลีกับที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาไทยและพยัญชนะกักประเภทต่าง ๆ ในภาษาไทย

ผู้วิจัยได้นำค่า VOT ของพยัญชนะกักประเภทต่าง ๆ ในภาษาเกาหลีและภาษาไทยของผู้ให้ข้อมูลภาษาทั้งสองกลุ่มมาเปรียบเทียบและนำเสนอในรูปแบบแผนภาพได้ดังภาพที่ 4 เพื่อให้เห็นลักษณะการออกเสียงและความแตกต่างของค่า VOT ของพยัญชนะกักของทั้งสองภาษาได้อย่างชัดเจน หากพิจารณาจากแผนภาพแล้วจะเห็นว่า ผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่มีแนวโน้มในการออกเสียงพยัญชนะกักพ่นลมในภาษาเกาหลีได้ดีและใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาเกาหลี โดยมีค่า VOT มากกว่าผู้พูดภาษาเกาหลีเป็นภาษาแม่แต่ใกล้เคียงกับเสียงพยัญชนะกักไม่ก้องพ่นลมในภาษาไทย

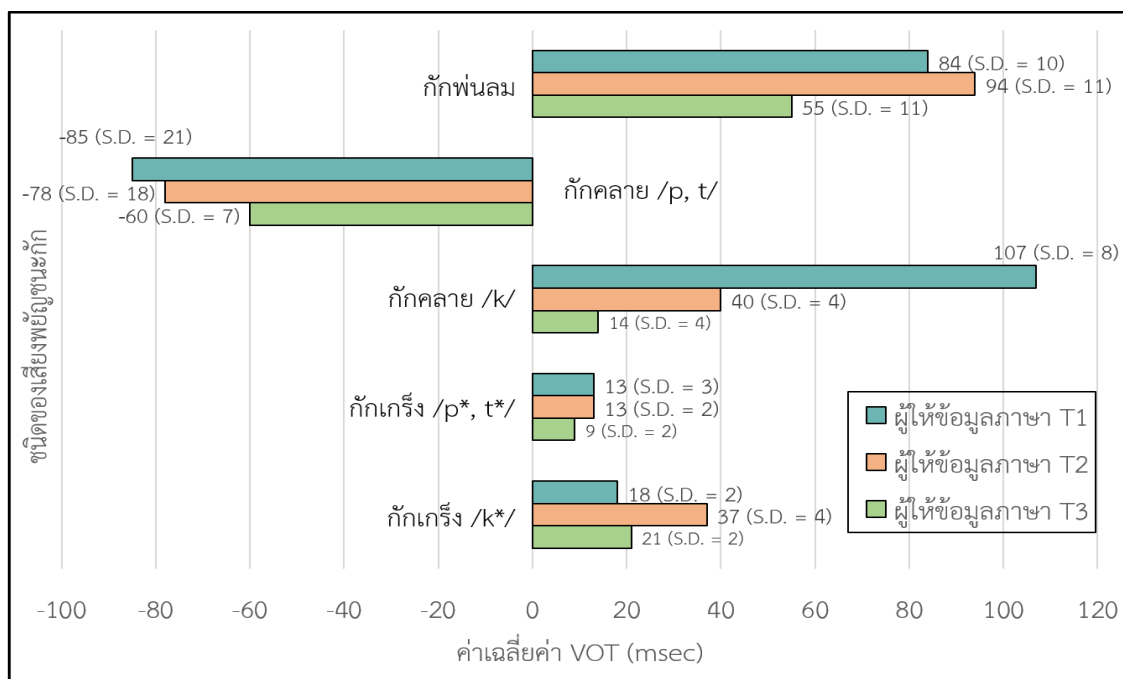
ภาพที่ 4 ค่า VOT ของพยัญชนะกักประเภทต่าง ๆ ในภาษาเกาหลีและภาษาไทยของผู้ให้ข้อมูลภาษาทุกกลุ่ม

ส่วนการออกเสียงพยัญชนะกักคล้ายในภาษาเกาหลีของผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ พบว่า ผู้พูดภาษาไทยออกเสียงเป็น 2 ลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละฐานกรณ์ กล่าวคือ ค่า VOT ของเสียงพยัญชนะกักคล้าย ฐานกรณ์ริมฝีปากกับปุ่มเหงือกมีค่าเป็นลบ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของค่า VOT ของเสียงกักก้อง ทั้งที่เสียงกักคล้ายในภาษาเกาหลีไม่ใช่เสียงก้องในระบบเสียงของภาษาเกาหลี ลักษณะดังกล่าวนี้ ชี้ให้เห็นได้ว่าผู้พูดภาษาไทยอาจตีความเสียงกักคล้ายในสองฐานกรณ์นี้ให้มีคุณลักษณะคล้ายเสียงพยัญชนะกักก้องในภาษาไทย ซึ่งเป็นหน่วยเสียงสำคัญในภาษาแม่ของผู้พูด ในขณะที่พยัญชนะกักคล้ายฐานกรณ์เพดานอ่อนกลับมีค่า VOT เป็นบวก และสูงกว่าค่า VOT ของเสียงพยัญชนะกักคล้ายของผู้พูดภาษาเกาหลีเป็นภาษาแม่อย่างเห็นได้ชัด สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่มีการแปรในการออกเสียงพยัญชนะกักคล้ายในแต่ละฐานกรณ์แตกต่างกันไป

สำหรับพยัญชนะกักเกร็งในภาษาเกาหลี ซึ่งมีคุณลักษณะเด่นคือมีความเกร็ง (Tenseness) ของอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงสูงและมีช่วงของ Release Phase ที่สั้นที่สุดเมื่อเทียบกับพยัญชนะกักประเภทอื่น ๆ ผลการวิจัย พบว่า ค่า VOT ของพยัญชนะกักเกร็งที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่มีแนวโน้มสูงกว่าที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาเกาหลีเป็นภาษาแม่ โดยเฉพาะในฐานกรณ์ริมฝีปากและปุ่มเหงือก ส่วนเสียงพยัญชนะกักเกร็งฐานกรณ์เพดานอ่อนที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่มีค่า VOT สูงกว่าผู้พูดภาษาเกาหลีเป็นภาษาแม่เช่นกัน แต่มีค่าน้อยกว่าเสียงพยัญชนะกักเกร็งฐานกรณ์อื่น ๆ

4. ค่า VOT ภาษาเกาหลีที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่เปรียบเทียบรายบุคคล

แม้ว่า ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ค่า VOT ในภาพรวมเป็นหลัก แต่จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลภาษาเกี่ยวกับวิธีการออกเสียงพยัญชนะกักในภาษาเกาหลีตามความรู้ความเข้าใจของตนเอง ทำให้ผู้วิจัยสังเกตได้ถึง ความแตกต่างของการออกเสียงพยัญชนะประเภทดังกล่าวที่หลากหลาย ผู้วิจัยจึงได้นำค่า VOT ของผู้ให้ข้อมูลภาษาแต่ละคนมาเปรียบเทียบกันได้ ดังภาพที่ 5 โดยจะเห็นได้ว่า ผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่มีค่า VOT ของพยัญชนะกักภาษาเกาหลีในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ ค่า VOT ของเสียงพยัญชนะกักพ่นลมในภาษาเกาหลีของผู้พูด T1 กับ T2 มีค่าใกล้เคียงกัน ประมาณ 84 และ 94 มิลลิวินาที ตามลำดับ ขณะที่ผู้พูด T3 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าอย่างชัดเจน โดยมีค่าประมาณ 55 มิลลิวินาที ค่า VOT ของเสียงพยัญชนะกักคล้าย ฐานกรณ์ริมฝีปากกับปุ่มเหงือกในภาษาเกาหลีของผู้พูดทั้งสามคนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยผู้พูด T1 มีค่า VOT มากที่สุด คือ -85 มิลลิวินาที และผู้พูด T3 น้อยที่สุด คือ -60 มิลลิวินาที

ภาพที่ 5 ค่า VOT ของพยัญชนะกักในภาษาเกาหลีที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่จำแนกรายบุคคล

สำหรับค่า VOT ของเสียงพยัญชนะกักคล้าย ฐานกรณ์เพดานอ่อนมีความแตกต่างที่ค่อนข้างเด่นชัด โดยผู้พูด T1 มีค่า VOT ของเสียงพยัญชนะนี้มากที่สุด ประมาณ 107 มิลลิวินาที ซึ่งมากกว่าค่า VOT ของเสียงพยัญชนะกักพ่นลม ส่วนผู้พูด T2 กับ T3 มีค่า VOT ของเสียงพยัญชนะกักคล้าย ฐานกรณ์เพดานอ่อน 40 กับ 14 มิลลิวินาทีตามลำดับ ส่วนการ

ออกเสียงพยัญชนะกักเกร็งทั้งฐานกรณ์ริมฝีปากกับปุ่มเหงือก และฐานกรณ์เพดานอ่อนมีรูปแบบที่ไม่ต่างกันมากนัก โดยค่า VOT ของพยัญชนะกักเกร็ง ฐานกรณ์ริมฝีปากกับปุ่มเหงือกมีค่าระหว่าง 9-13 มิลลิวินาที และค่า VOT ของพยัญชนะกักเกร็ง ฐานกรณ์เพดานอ่อนมีค่าระหว่าง 18-37 มิลลิวินาที ผู้วิจัยได้แสดงรายละเอียดค่า VOT ของผู้ให้ข้อมูลภาษาแต่ละคน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่า VOT ของพยัญชนะกักในภาษาเกาหลีที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่จำแนกรายบุคคล

ประเภทของ เสียงพยัญชนะ	ผู้ให้ข้อมูลภาษา					
	T1		T2		T3	
	ค่า VOT (มิลลิวินาที)	S.D.	ค่า VOT (มิลลิวินาที)	S.D.	ค่า VOT (มิลลิวินาที)	S.D.
กักพ่นลม	84	10	94	11	55	11
กักคล้าย /p/, /t/	-85	21	-78	18	-60	7
กักคล้าย /k/	107	8	40	4	14	4
กักเกร็ง /p/, /t/	13	3	13	2	9	2
กักเกร็ง /k/	18	2	37	4	21	2

กล่าวโดยสรุป หากพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยค่า VOT ตามประเภทของเสียงพยัญชนะกักประเภทเดียวกัน ระหว่างผู้ให้ข้อมูลภาษาทั้งสามคน รวมถึงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยค่า VOT ของพยัญชนะกักแต่ละประเภทในผู้ให้ข้อมูลภาษาแต่ละคน พบว่ามีการแสดงออกของการออกเสียงที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนตามลักษณะการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Individual Learning Strategies) ซึ่งสะท้อนผ่านความแปรปรวนของค่า VOT ดังนี้ ผู้พูด T1 มีค่า VOT ของพยัญชนะกักคล้ายฐานกรณ์เพดานอ่อนสูงที่สุด และแตกต่างจากผู้พูดอีกสองคนอย่างเด่นชัด ซึ่งบ่งชี้ว่าผู้พูด T1 มีแนวโน้มใช้กลยุทธ์ในการพยายามออกเสียงให้แตกต่างจากเสียงกักเกร็งมากที่สุด จนค่า VOT ใกล้เคียงกับเสียงกักพ่นลม ส่วนผู้พูด T3 มีค่า VOT ของพยัญชนะกักพ่นลมน้อยที่สุด และแตกต่างจากผู้พูดอีกสองคนอย่างเด่นชัด ซึ่งสะท้อนถึงการรวมกลุ่มเสียงบางประเภทเข้าด้วยกันในการรับรู้และการผลิต ในขณะที่ผู้พูด T2 พบว่า ค่า VOT ของพยัญชนะกักคล้ายฐานกรณ์เพดานอ่อนกับพยัญชนะกักเกร็งฐานกรณ์เพดานอ่อนมีค่าใกล้เคียงกัน ความแตกต่างเชิงรายบุคคลนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการศึกษา VOT ในบริบทของการเรียนรู้ภาษาที่สอง โดยแสดงให้เห็นว่าแม้จะมีการถ่ายโอนระบบเสียงจากภาษาแม่ แต่กลยุทธ์และผลลัพธ์การออกเสียงของผู้เรียนแต่ละคนก็มีความหลากหลายอย่างยิ่ง

อภิปรายผลการวิจัย

หากพิจารณาผลการวิเคราะห์ค่า VOT ของพยัญชนะกักในภาษาเกาหลีที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่แล้ว พบว่า ผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ออกเสียงพยัญชนะกักพ่นลมในภาษาเกาหลีได้ดีที่สุด ส่วนการออกเสียงพยัญชนะกักคล้าย พบว่า ผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ออกเสียงพยัญชนะกักประเภทนี้เป็น 2 ลักษณะ คือ หากเป็นพยัญชนะกักคล้าย ฐานกรณ์ริมฝีปากกับปุ่มเหงือก ผู้พูดจะออกเสียงเป็นพยัญชนะกักก้อง ฐานกรณ์ริมฝีปากกับปุ่มเหงือกตามลำดับ ส่วนพยัญชนะกักคล้าย ฐานกรณ์เพดานอ่อน ผู้พูดจะออกเสียงเป็นพยัญชนะกักไม่ก้องที่มีค่า VOT มากกว่าเสียงพยัญชนะกักเกร็ง แต่น้อยกว่าพยัญชนะกักพ่นลม และในการออกเสียงพยัญชนะกักเกร็ง พบว่า ผู้พูดออกเสียงพยัญชนะกักเกร็งทุกฐานกรณ์ได้ใกล้เคียงกัน โดยมีค่า VOT น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับพยัญชนะกัก (ไม่ก้อง) ในภาษาเกาหลีประเภทอื่น ๆ

ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า สอดคล้องกับสมมติฐานของงานวิจัย กล่าวคือ ผู้พูดภาษาไทยที่ศึกษาภาษาเกาหลีเป็นภาษาต่างประเทศมีแนวโน้มลักษณะการออกเสียงพยัญชนะกักในภาษาเกาหลีที่เหมือนและแตกต่างจากผู้พูดภาษาเกาหลีเป็นภาษาแม่อย่างเด่นชัด กล่าวคือ ผู้พูดภาษาไทยที่ศึกษาภาษาเกาหลีเป็นภาษาต่างประเทศสามารถออกเสียงพยัญชนะกักพ่นลมในภาษาเกาหลีได้ดี แต่มีความสับสนในการออกเสียงพยัญชนะกักเกร็ง กับพยัญชนะกักคล้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสียงพยัญชนะกักคล้าย และเสียงพยัญชนะกักเกร็ง จะเห็นได้จากค่า VOT ที่ใกล้เคียงกัน ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Ladefoged and Johnson (2014) ที่กล่าวว่า ค่า VOT เป็นช่วงเวลาระหว่างการปล่อยเสียงจากการกักเสียงกับจุดเริ่มต้นของการสั่นของเส้นเสียง ซึ่งเป็นสัญญาณสำคัญในการแยกแยะเสียงกักก้องและไม่ก้องในภาษาต่าง ๆ รวมทั้ง

สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการจำแนกค่า VOT ของ Lisker and Abramson (1964) ที่แบ่งค่า VOT ออกเป็น 3 แบบ ได้แก่ Negative VOT, Short-lag VOT และ Long-lag VOT

สำหรับผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ในงานวิจัยนี้ พบว่า การออกเสียงพยัญชนะกักคล้ายในภาษาเกาหลีมีค่า VOT เป็นลบ (Voicing Lead) ซึ่ง ในเชิงกลศาสตร์ (Acoustically) บ่งชี้ถึงลักษณะการออกเสียงเป็นเสียงกักก้อง (Voiced Stop) คล้ายกับเสียงพยัญชนะกักก้องในภาษาไทย แสดงให้เห็นแนวโน้มการถ่ายโอนเชิงลบ (Negative Transfer) โดยที่ผู้เรียนได้ใช้ระบบเสียงของภาษาแม่มาทับซ้อนกับระบบเสียงในภาษาที่สอง การค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Flege (1995, 2021) และ Major (2001) ที่อธิบายว่า ผู้เรียนจะอาศัยระบบเสียงของภาษาแม่ในการเปรียบเทียบเสียงในภาษาที่สอง ทำให้เกิดการออกเสียงที่มีคุณสมบัติอยู่ระหว่างสองระบบ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นถึงการถ่ายโอนเชิงบวก (Positive Transfer) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการออกเสียงพยัญชนะกักพ่นลมในภาษาเกาหลี ที่มีค่า VOT ใกล้เคียงกับผู้พูดภาษาเกาหลีเป็นภาษาแม่ ซึ่งอาจเกิดจากความคล้ายคลึงกันระหว่างระบบเสียงพยัญชนะกักพ่นลมของทั้งสองภาษา ปัจจุบันเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความแตกต่างของเสียงกักพ่นลมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาต่างประเทศได้

ผลการวิจัยในงานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Perkins, et al. (2023) ซึ่งแนวคิด Machine Learning ในการศึกษาการจำแนกเสียงกักทั้งสามประเภทในภาษาเกาหลี โดยพบว่า การทับซ้อนกันของค่า VOT ระหว่างเสียงพยัญชนะกักคล้ายและกักเกร็งทำให้การจำแนกเสียงทั้งสองมีความคลาดเคลื่อนสูง แม้ในกลุ่มผู้พูดภาษาเกาหลีเป็นภาษาแม่เอง จึงเป็นความยากของผู้ที่ศึกษาภาษาเกาหลีเป็นภาษาต่างประเทศที่อาจต้องอาศัยการรับรู้สัญญาณทางกลศาสตร์ประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากค่า VOT เพื่อช่วยในการออกเสียงพยัญชนะให้ใกล้เคียงเจ้าของภาษามากขึ้น

มีงานวิจัยของ Chang, et al. (2011) และ Oh and Cho (2017) ที่ศึกษาการออกเสียงภาษาเกาหลีของผู้ที่ศึกษาภาษาเกาหลีเป็นภาษาต่างประเทศ พบว่า ผู้เรียนมักผลิตเสียงพยัญชนะกักคล้ายและกักเกร็งในภาษาเกาหลีที่สับสนหรือในงานวิจัยของ Fahey (2019 : Online) ที่พบว่า ค่า VOT ของผู้พูดทวิภาษาเกาหลี-อังกฤษจะเปลี่ยนแปลงไปขึ้นกับว่าผู้พูดกำลังพูดภาษาใด แสดงให้เห็นว่าระบบเสียงของผู้พูดได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่ ข้อค้นพบเหล่านี้สะท้อนแนวโน้มแบบเดียวกันกับข้อค้นพบของผู้วิจัย กล่าวคือ ผู้พูดภาษาไทยยังคงใช้ระบบเสียงภาษาแม่ในการออกเสียงภาษาเกาหลี หรือในงานวิจัยของ Shimizu (2011) ที่ศึกษาค่า VOT ของพยัญชนะกักในภาษาอังกฤษที่ออกเสียงโดยผู้พูดภาษาเกาหลี ภาษาไทย และภาษาจีนเป็นภาษาแม่ ก็พบว่า ผู้พูดแต่ละกลุ่มมีแนวโน้มที่จะใช้รูปแบบการออกเสียงด้วยระบบเสียงในภาษาแม่ของตน โดยผู้พูดภาษาไทยก็สามารถออกเสียงพยัญชนะกักในภาษาอังกฤษได้ดี ยกเว้น เสียงพยัญชนะกักก้อง ฐานกรณ์เพดานอ่อน /g/ ที่ไม่มีในภาษาไทย สอดคล้องกับข้อเสนอของ Varapongsittikul and Jitwiriyant (2025 : Online) ที่พบว่าผู้พูดภาษาไทยมีแนวโน้มออกเสียงกักในภาษาอังกฤษโดยมีค่า VOT ที่น้อยกว่ามาตรฐานของผู้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ซึ่งสะท้อนรูปแบบการถ่ายโอนเสียงภาษาแม่ได้อย่างชัดเจน

แม้ว่าผู้พูดภาษาไทยจะประสบปัญหาในการออกเสียงพยัญชนะกักในภาษาเกาหลี ได้แก่ พยัญชนะกักคล้ายกับกักเกร็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปรากฏในฐานกรณ์เพดานอ่อน แต่จะสังเกตได้ว่า ไม่ว่าผู้พูดภาษาไทยที่เป็นผู้ให้ข้อมูลภาษาแต่ละคนจะออกเสียงอย่างไรก็ตาม ก็จะแบ่งพยัญชนะกักในภาษาเกาหลีออกเป็น 3 กลุ่มที่แตกต่างกันเสมอ โดยพยัญชนะกักพ่นลมจะมีค่ามาก และมีการกระจายของข้อมูลมาก เช่นเดียวกับพยัญชนะกักคล้ายที่ผู้พูดภาษาไทยออกเสียงโดยมีค่า VOT เป็นลบ ก็มีการกระจายของข้อมูลมากเช่นกัน ในทางกลับกัน การออกเสียงพยัญชนะกักเกร็งในภาษาเกาหลีทุกฐานกรณ์กลับมีการกระจายของข้อมูลน้อยมาก อาจสะท้อนให้เห็นได้ว่า ผู้พูดภาษาไทยที่ศึกษาภาษาเกาหลีเป็นภาษาแม่เข้าใจว่าพยัญชนะกักในภาษาเกาหลีมี 3 กลุ่ม และพยายามออกเสียงให้แตกต่างจากกัน โดยใช้ความรู้เกี่ยวกับระบบเสียงในภาษาแม่ของตนมาประยุกต์ใช้นั่นเอง

ผลการวิจัยในครั้งนี้จึงสนับสนุนแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาที่สอง (ภาษาต่างประเทศ) ที่ผู้ที่ศึกษาภาษาต่างประเทศยังคงมีแนวโน้มที่จะใช้ระบบเสียงในภาษาแม่มาใช้ในการออกเสียงภาษาที่ตนกำลังเรียน ซึ่งอาจเป็นประโยชน์หรืออาจเป็นอุปสรรคต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของผู้เรียนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้สอนภาษาเกาหลีในฐานะภาษาต่างประเทศให้แก่ผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่อาจพัฒนาสื่อการเรียนรู้และแบบฝึกการออกเสียงภาษาเกาหลี โดยใช้ให้เห็นความแตกต่างด้วยการมองเห็น อาจใช้เป็นแผนภาพคลื่นเสียงแสดง

กระบวนการทำงานของอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียง ควบคู่กับการฝึกฟังเสียงภาษาเกาหลีให้มากขึ้น โดยมุ่งเน้นไปยังเสียงที่ไม่มีในระบบเสียงภาษาไทย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเพิ่มจำนวนผู้ให้ข้อมูลภาษา รวมทั้งพิจารณาปัจจัยทางสังคมอื่น ๆ ร่วมด้วย โดยอาจเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ที่กำลังศึกษาภาษาต่างประเทศใด ๆ ก็ตามที่มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนั้น ๆ แตกต่างกัน เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการของการออกเสียงตามประสบการณ์ในการเรียน

2.2 ควรศึกษาควบคู่กับตัวแปร (สัญญาณ) ทางเสียงอื่น ๆ เช่น ค่าความถี่มูลฐาน หรือค่าความสัมพันธ์ระหว่างฮาร์โมนิกที่ 1 กับฮาร์โมนิกที่ 2 (H1-H2) ฯลฯ ร่วมกับการทดสอบการรับรู้เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้และการออกเสียงของผู้ที่เรียนภาษาต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- ระพันธ์ เหลืองทองคำ. (2554). **เสียงภาษาไทย : การศึกษาทางกลศาสตร์**. กรุงเทพฯ : โครงการในแผนพัฒนาวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Chang, C. B., et al. (2011). A cross-linguistic study of Korean laryngeal stops: Acoustic and aerodynamic measurements. **Proceedings of the 17th International Congress of Phonetic Sciences (ICPhS XVII)**, pp. 380–383. Hong Kong : City University of Hong Kong.
- Cho, T., et al. (2019). Voice onset time and beyond: Exploring laryngeal contrast in 19 languages. **Journal of Phonetics**, 72, 52–65. <https://doi.org/10.1016/j.wocn.2018.11.002>. [2025, July 14].
- Choi, H. (2002). Acoustic cues for the Korean stop contrast: Dialectal variation. **ZAS Papers in Linguistics**, 28, 1–12.
- Fahey, E. (2019). **Voice onset times of voiceless stops by bilingual Korean–English speakers**. Master's thesis, University of Kansas. KU ScholarWorks. [Online]. Available : <https://kuscholarworks.ku.edu/>. [2025, August 2].
- Flege, J. E. (1995). Second language speech learning: Theory, findings, and problems. In W. Strange (Ed.), **Speech perception and linguistic experience : Issues in cross-language research**. pp. 233–277. Timonium, MD : York Press.
- _____. (2021). **Speech Learning Model revisited (SLM-r): A theoretical framework for understanding L2 speech learning**. Manuscript, University of Alabama at Birmingham.
- Kim, M., and Jongman, A. (2021). The influence of inter-dialect contact on the Korean three-way contrast. **Journal of the Acoustical Society of America**, 149 (1), 474–487. <https://doi.org/10.1121/10.0003173>. [2025, July 29].
- Ladefoged, P., and Johnson, K. (2014). **A course in phonetics**. 7th ed. Boston, MA : Cengage Learning.
- Lisker, L., and Abramson, A. S. (1964). A cross-language study of voicing in initial stops: Acoustic measurements. **Word**, 20 (3), 384–422.
- Major, R. C. (2001). **Foreign accent: The ontogeny and phylogeny of second language phonology**. Mahwah, NJ : Lawrence Erlbaum Associates.
- Oh, E., and Cho, T. (2017). Perception and production of Korean and English stops by Korean–English bilinguals. **Phonetics and Speech Sciences**, 9 (2), 1–12.
- Perkins, L., et al. (2023). Using ML to model the three-way contrast of Korean stops. **Paper presented at the 20th International Congress of Phonetic Sciences (ICPhS 2023)**, Prague, Czech Republic.

- Shimizu, K. (2011). A study on VOT of initial stops in English produced by Korean, Thai and Chinese L2 learners. **Proceedings of the 17th International Congress of Phonetic Sciences (ICPhS XVII)**, pp. 1870–1873. Hong Kong : City University of Hong Kong.
- Varapongsittikul, T., and Jitwiriyanont, S. (2025). English plosive consonants produced by Thai Speakers : An analysis of voice onset time. **LEARN Journal : Language Education and Acquisition Research Network**, 18 (1), 724–747. <https://doi.org/10.70730/LJIC7341>. [2025, October 5].

โหวดอะคริลิก นวัตกรรมเครื่องดนตรีพื้นบ้าน บ้านท่าเรือ ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม

ACRYLIC WODE, FOLK MUSICAL INSTRUMENT INNOVATION, BAN THA RUEA,
THA RUEA SUBDISTRICT, NAWA DISTRICT, NAKHON PHANOM PROVINCE

บุลากร สมไสย* และ พีระพงษ์ วีระเผ่าพงษ์

นักวิชาการอิสระ และ มหาวิทยาลัยนครพนม

Bulakorn Somsai* and Peerapong Teeraphaopong

Independent Scholar and Nakhon Phanom University

*Corresponding Author E-mail : mosza.bulakorn@gmail.com

(วันที่รับบทความ : พฤศจิกายน 12, 2568 ; วันที่แก้ไขบทความ : ธันวาคม 5, 2568 ; วันที่ตอบรับบทความ : ธันวาคม 8, 2568)

บทคัดย่อ

โหวดอะคริลิกเป็นโหวดที่ทำจากวัสดุใหม่ เป็นวัสดุทดแทนไม้เอี้ย ทำขึ้นเพื่อความคงทนและเพื่อให้เกิดความน่าสนใจในสินค้า เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ของบ้านท่าเรือ หมู่บ้านผลิตเครื่องดนตรีโหวดและแคนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์และการสังเกต จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้ทำการเลือกแบบเจาะจง คือ นายสมภาร แวงคำ ช่างที่ทำโหวดอะคริลิกสายแรกและเป็นรายเดียวของบ้านท่าเรือ และนายอภิชาติ เวณานาม ช่างทำแคนอะคริลิก มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ 1. เพื่อศึกษาวิธีการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิก 2. เพื่อศึกษาข้อดีข้อเสียของโหวดที่ทำจากวัสดุอะคริลิก ผลการศึกษาพบว่า

การทำโหวดอะคริลิกมีขั้นตอนในการทำได้แก่ 1. ตัดไม้ไผ่เพื่อทำแกนโหวด 2. ทำแกนโหวด 3. ตัดท่ออะคริลิกให้ได้ขนาดตามลำดับและตัดให้ได้ลักษณะของลูกโหวด 4. นำลูกโหวดมาติดกับแกนโหวดและปรับตั้งเสียง 5. ทำหัวโหวด

ข้อดีข้อเสียของโหวดอะคริลิก ข้อดีของโหวดอะคริลิก 1. เป็นการทำโหวดจากวัสดุทดแทนไม้เอี้ย 2. อะคริลิกไม่แตกชำรุดง่าย 3. มีผู้สนใจเป็นจำนวนมาก ข้อเสียของโหวดอะคริลิก 1. มีราคาแพง 2. ท่ออะคริลิกหนากว่าท่อไม้เอี้ยทำให้ใช้ลมในการเป่ามากกว่าเล็กน้อย

คำสำคัญ : การทำโหวด, วัสดุอะคริลิก, บ้านท่าเรือ

Abstract

Acrylic Wode is a Wode made from a new material, a substitute for Hia wood. It is made for durability and to create interest in the product. It is a new product from Ban Tha Ruea, the largest village producing Wode and Khaen musical instruments in Thailand. In this research, the researcher conducted a study using qualitative research methods. Data were collected in the field by interviewing and observing key informants who were specifically selected, namely Mr. Somphan Waengkam, the first and only acrylic Wode maker in Ban Tha Ruea, and Mr. Aphichat Wananam, an acrylic Khaen maker. The research objectives were: 1. To study the method of making Wode from acrylic materials. 2. To study the advantages and disadvantages of Wode made from acrylic materials. The results of the study found that:

The process of making acrylic Wode includes the following steps: 1. Cut bamboo to make the core of the Wode. 2. Make the core of the Wode. 3. Cut the acrylic pipes to the correct sizes and cut them to the shape of a hollow pipe. 4. Attach the pipe to the core of the Wode and adjust the sound. 5. Make a Wode header.

Pros and cons of acrylic Wode, Advantages of acrylic Wode : 1. It is a Wode made from alternative materials, wood. 2. Acrylic is not easily broken or damaged. 3. There are a lot of people interested. Disadvantages of acrylic : 1. It is expensive. 2. The acrylic pipe is thicker than wooden pipe, so it requires a little more air to blow.

Keywords : Wode-Making, Acrylic Material, Ban Tha Ruea

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานเป็นสิ่งที่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวอีสานอันสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งสืบทอดในครอบครัวผู้เป็นช่างทำเครื่องดนตรี จากเป็นเครื่องดนตรีที่ทำขึ้นจากวัสดุในท้องถิ่น หรือมีการสรรหาจากพื้นที่ใกล้เคียงถิ่นที่อยู่อาศัย นำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน เช่น โปงลาง พิณ แคน โหวด ปี่ผู้ไทย และ ซออีสาน เป็นต้น ซึ่งในอดีตเป็นเครื่องดนตรีที่ชาวบ้านใช้เล่นในเวลาว่าง หรือช่วงพักผ่อนจากการทำการเกษตร การบรรเลงเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน มีทั้งนิยมบรรเลงเดี่ยวๆ เครื่องเดียว การบรรเลงรวมวง ประเภทต่างๆ ในบุญประเพณี หรือบรรเลงเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง เช่น วงมโหรีอีสาน วงกันตรึม วงพิณแคน แคนวง วงกลองยาว การเป่าแคนประกอบการลำประเภทต่างๆ และวงโปงลางที่มีการนำเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานหลายชนิดมาบรรเลงรวมวง ซึ่งปัจจุบันได้รับความนิยมแพร่หลายในหมู่เยาวชนและผู้ชมผู้ฟังในปัจจุบัน เป็นต้น

โหวด เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานประเภทเป่า เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงในวงโปงลาง และใช้ประกอบในเพลงลูกทุ่ง โดยทำหน้าที่ดำเนินทำนอง เสียงของโหวดทำให้ลักษณะของทำนองมีความอ่อนโยนมากขึ้น มีลายที่ใช้ในการบรรเลงเดี่ยวโดยเฉพาะ รวมถึงมีการนำไปใช้บรรเลงประกอบเพลงลูกทุ่งหมอลำ เพลงลูกทุ่งอีสาน เพลงเพื่อชีวิต เป็นต้น ซึ่งแต่เดิมโหวดไม่ได้เป็นเครื่องดนตรีที่สามารถบรรเลงเป็นเพลงได้ แต่เป็นของเล่นอย่างหนึ่งของชาวอีสานใช้แกว่งเล่นตามท้องไร่ท้องนาซึ่งจะมีท่อโหวดหรือลูกโหวดประมาณ 6-7 ลูก ซึ่งปัจจุบันพัฒนาเป็นเครื่องดนตรีที่มี 12-13 ลูก ซึ่งการพัฒนานี้เกิดจาก นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ประจำปีพุทธศักราช 2562 ได้พัฒนาโหวดจนเป็นเครื่องดนตรีในราวปี 2511 จนได้รับความนิยมในปัจจุบัน (เชิดศักดิ์ ฉายถวิล, 2549)

บ้านท่าเรือ ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม เป็นแหล่งผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน เช่น พิณ แคน โหวด โปงลาง และเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานประเภทต่างๆ ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย และมีชื่อเสียงในการผลิตแคนและโหวด ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งชาวบ้านยังคิดค้นแคน ที่สามารถเล่นให้เข้ากับเครื่องดนตรีสากลได้ นายโชน แสนสุริยวงศ์ ช่างทำแคนคนแรกของบ้านท่าเรือและเพื่อนอีก 2 คน คือนายสอง และนายไกร แมตมิ่งเหง้า ในราวปี พ.ศ. 2466 ได้เรียนวิชา ทำปี่ ทำแคน เครื่องดนตรีอีสาน จากนายเสน พี่ชายของนายโชน ซึ่งไปเรียนมาจากช่างบ้านพะนอม อ.ท่าอุเทน และช่างบ้านโนนตูม อ.นาแก และได้ทำปี่ ทำแคน เป็นอาชีพหลัก จนเป็นที่ยอมรับของคนทั้งหมู่บ้าน จึงประสิทธิประสาทวิชาการ ทำปี่ ทำแคน ให้ลูกหลานของเพื่อนๆ และถ่ายทอดสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน (ทศพล คำตันบุญ, 2557)

นายสมภาร แวงคำ หรือช่างน้อย เป็นช่างทำโหวดที่มีชื่อเสียง อยู่บ้านเลขที่ 160 หมู่ 1 บ้านท่าเรือ ตำบลท่าเรือ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม โดยโหวดของช่างสมภาร แวงคำ เป็นที่นิยมในนักดนตรีผู้เป่าโหวดเป็นอย่างมาก เป็นช่างที่มีประสบการณ์ในการทำโหวดมาอย่างยาวนานและพัฒนาฝีมือในการทำโหวดมาจากต่อเนื่อง ทำให้โหวดที่ทำเป็นโหวดที่มีคุณภาพสูงและเป็นที่ยอมรับในกลุ่มผู้เป่าโหวดเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งล่าสุดเมื่อเดือนกันยายน 2568 ได้มีการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิก ซึ่งเกิดขึ้นจากการแนะนำของผู้วิจัย เนื่องจากผู้วิจัยเห็นการทำแคนจากวัสดุอะคริลิกของนายอภิชาติ วรรณานาม หรือช่างแบงค์ จึงได้สนใจและสอบถามว่ามีโหวดอะคริลิกหรือไม่ ช่างแบงค์จึงได้ไปขอให้ช่างสมภาร แวงคำ ทำโหวดอะคริลิกขึ้นเพื่อจำหน่าย จึงได้เริ่มมีการทำโหวดอะคริลิกขึ้นในวันนั้น ซึ่งโหวดอะคริลิกก็ได้เริ่มเป็นที่สนใจในกลุ่มนักดนตรีพื้นบ้านอีสาน และเนื่องจากเป็นโหวดที่ทำจากวัสดุใหม่และกำลังเป็นที่สนใจ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงวิธีการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิก ความยากง่ายในการทำจากวัสดุใหม่ ข้อดีข้อเสียเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับโหวดที่ทำจากวัสดุเดิมคือโหวดที่ทำจากไม้เอี้ย และข้อดีข้อเสียจากการทำโหวดจากการเริ่มมีโหวดจากวัสดุอะคริลิกขึ้น

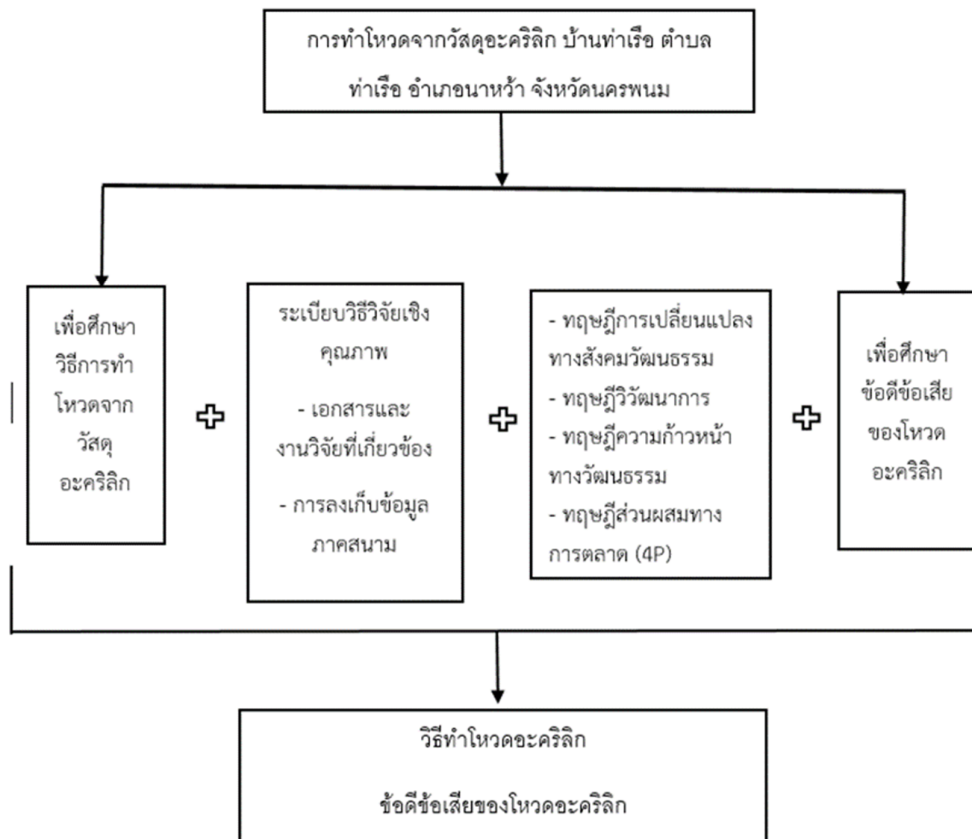
จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษากิจการการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิก เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน แต่ก็คงไว้ซึ่งความเป็นเครื่องดนตรีโหวดในด้านรูปลักษณ์และคุณภาพเสียง เป็นการพัฒนาด้านวัสดุที่ใช้ในการทำโหวด เพื่อให้เกิดคุณภาพที่ดียิ่งๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิก
2. เพื่อศึกษาข้อดีข้อเสียของโหวดที่ทำจากวัสดุอะคริลิก

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิก บ้านท่าเรือ ตำบลท่าเรือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครพนม มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิธีการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิกและเพื่อศึกษาข้อดีข้อเสียจากการทำโหวดอะคริลิก ทำการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการเขียนโครงร่างของการวิจัย สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม และนำข้อมูลที่ได้มาทำการสรุปผลและทำการวิเคราะห์โดยมีทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ทฤษฎีวิวัฒนาการ ทฤษฎีความก้าวหน้าทางวัฒนธรรม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลวิจัยแบบเจาะจงคือ

1. นายสมภาร แวงคำ ช่างทำโหวดบ้านท่าเรือที่เป็นรายแรกและรายเดียวในการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิก
2. นายอภิชาติ วัฒนนาม ช่างทำแคนอะคริลิกที่ริเริ่มให้นายสมภาร แวงคำ ทำโหวดอะคริลิก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ ใช้ในการสัมภาษณ์ช่างทำโหวด เพื่อให้ทราบถึงขั้นตอนและวิธีการในการทำโหวดอะคริลิก และข้อดีข้อเสียของโหวดอะคริลิก

2. แบบสังเกต ใช้ในการสังเกตวิธีการทำโหวดอะคริลิก เพื่อให้เห็นถึงขั้นตอนและวิธีการทำจากการสาธิตวิธีการทำโหวดอะคริลิก รวมถึงสังเกตและเปรียบเทียบคุณภาพเสียงระหว่างโหวดที่ทำจากวัสดุเดิมคือโหวดที่ทำจากไม้เชื่อมกับโหวดที่ทำจากวัสดุอะคริลิก

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต และทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยโดยการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.1 เอกสารที่เกี่ยวกับโหวด

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำโหวด

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครื่องดนตรี

1.4 เอกสารเกี่ยวกับบริบทพื้นที่การวิจัย

1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ทฤษฎีวิวัฒนาการ ทฤษฎีความก้าวหน้าทางวัฒนธรรม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์และการสังเกต เพื่อให้ได้ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย

2.1 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับ ขั้นตอน วิธีการทำและข้อดีข้อเสียของโหวดอะคริลิก

2.2 การสังเกต ผู้วิจัยทำการสังเกตวิธีการทำโหวดอะคริลิก และทำการทดสอบเปรียบเทียบคุณภาพเสียงและคุณลักษณะของโหวดอะคริลิกกับโหวดที่ทำจากวัสดุเดิมคือโหวดที่ทำจากไม้เชื่อม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลมีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมว่าได้ข้อมูลมาเพียงพอหรือตอบปัญหาของการวิจัยหรือไม่และตรวจสอบว่าข้อเท็จจริงนั้นตรงกันหรือไม่อย่างไร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเที่ยงตรงก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ โดยทำการตรวจสอบแบบสามเส้า ได้แก่

1. ตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) ทำการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยเปรียบเทียบระหว่าง แหล่งข้อมูลด้านเวลา สถานที่ และบุคคล ที่ต่างกัน ข้อมูลเรื่องเดียวกัน

2. ตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory triangulation) ตรวจสอบการตีความข้อมูลว่าแตกต่างกันมากน้อยเพียงใดเมื่อเปรียบเทียบแต่ละทฤษฎี

3. ตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) เป็นการใช่วิธีการวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบต่างๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อสรุปของการวิจัย 3 แบบ ได้แก่

1. การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) ตีความสร้างข้อสรุปจากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น โดยทำการสรุปจากหลายๆปรากฏการณ์

2. การจำแนกชนิดของข้อมูล (Typological analysis) ทำการแยกข้อมูลออกเป็นชนิดๆ โดยจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมของข้อมูล

3. การเปรียบเทียบข้อมูล (Constant comparison) ใช้วิธีการเปรียบเทียบวิเคราะห์ระหว่างข้อมูลที่ได้ทั้งหมด นำไปสู่ข้อสรุป

ผลการวิจัย

จากการทำการศึกษาพบว่า นายสมภาร แวงคำ หรือช่างน้อย ได้เริ่มทำโหวดที่บ้านท่าเรือ โดยเริ่มทำโหวดในปี พ.ศ. 2536 โดยเริ่มจากการที่ได้เห็นคนขายแคนจากร้อยเอ็ดหาบแคนและโหวดมาขาย โดยที่บ้านท่าเรือมีการทำแคนอยู่

แล้ว จึงมีความสนใจที่จะผลิตโหวดขึ้นเพื่อเป็นสินค้าของบ้านท่าเรือ และได้เริ่มศึกษาวิธีการทำจากโหวดที่มาจากร้อยเอ็ด จึงเริ่มมีการผลิตโหวดขึ้นในครั้งนั้น โหวดนี้ได้เป็นผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นดั้งเดิมของบ้านท่าเรือ ซึ่งต่อมาบ้านท่าเรือก็ได้ผลิตโหวดและแคนขายเป็นสินค้าควบคู่กัน (สมภาร แวงคำ, 2568, ตุลาคม 5) จนกระทั่งโหวดของบ้านท่าเรือ มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมและเป็นที่ยอมรับว่า เป็นแหล่งผลิตโหวดที่มีคุณภาพจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นโหวดที่มีวัสดุหลักทำจากไม้ไผ่เอี้ย ซึ่งเป็นไม้ที่นำเข้ามาจากประเทศลาว ซึ่งช่างทำโหวดบ้านท่าเรือ ที่ทำโหวดได้มีคุณภาพเสียงดี และมีชื่อเสียงได้แก่ 1. ช่างสมภาร แวงคำ 2. ช่างไชยยา ขาสงวน 3. ช่างสุนทร ขาสงวน แต่ในที่มีช่างสมภาร แวงคำ เป็นรายแรกที่ได้ผลิตโหวดจากวัสดุใหม่ คือ วัสดุอะคริลิก ซึ่งเป็นความคิดริเริ่มของผู้วิจัย ที่ได้พบเห็นแคนอะคริลิกของนายอภิชาติ วัฒนานาม หรือช่างแบงค์ จึงอยากให้มีการผลิตโหวดอะคริลิกขึ้นให้เหมือนกับแคน แต่นายอภิชาติไม่ใช้ช่างทำโหวด จึงได้สั่งท้ออะคริลิกไปให้ช่างสมภาร แวงคำเป็นผู้ผลิตให้ ซึ่งท้อจากวัสดุอะคริลิกนี้สั่งขึ้นรูปจากโรงงานผู้ผลิตอะคริลิก ทำให้เกิดการทำโหวดจากวัสดุใหม่ ซึ่งทำให้เกิดความสนใจในกลุ่มนักดนตรีพื้นบ้านอีสานเป็นอย่างยิ่ง (อภิชาติ วัฒนานาม, 2568, ตุลาคม 5)

จากความมุ่งหมายของการวิจัย ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาวิธีการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิก ได้ผลการวิจัยว่า โหวดอะคริลิก มีขั้นตอน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการทำดังต่อไปนี้

ในด้านวัสดุ โหวดอะคริลิกเป็นโหวดที่มีรูปร่างลักษณะเหมือนกับโหวดที่ทำแต่ดั้งเดิม ซึ่งได้ทำการเปลี่ยนวัสดุใหม่คืออะคริลิกเข้ามาในส่วนของคุณโหวด ซึ่งโหวดหนึ่งตัว มีส่วนประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ 1. หัวโหวด 2. ลูกโหวด 3. แคนโหวด ซึ่งวัสดุที่ใช้ทำโหวดอะคริลิก ได้แก่

1. ท้ออะคริลิกสำหรับทำลูกโหวด
2. ไผ่ขอดสำหรับทำแกนโหวด
3. ชี้อุต สำหรับทำหัวโหวด
4. กาวดินน้ำมันสำหรับอุดท้อลูกโหวด เพื่อให้ได้ระดับเสียง

ในด้านเครื่องมือที่ใช้ทำโหวดอะคริลิก ประกอบด้วย

1. มีดพร้า ใช้ในการตัดไม้ไผ่ขอดเพื่อนำมาทำแกนโหวด
2. เลื่อย ใช้สำหรับตัดแกนโหวด
3. เลื่อยฉลุ ใช้สำหรับการตัดลูกโหวด
4. มีดตอก ใช้สำหรับเฉือนปากลูกโหวดให้เฉียงได้อียงศา
5. ไม้ไผ่เหลา ใช้สำหรับอัดกาวดินน้ำมันในการปรับตั้งเสียงโหวด
6. ไม้แบบลูกโหวด ใช้สำหรับวัดขนาดความยาวของลูกโหวด
7. ไม้แบบเสียงโหวด ใช้สำหรับวัดความลึกในท้อโหวดเพื่อให้ได้ระดับเสียง
8. กาว UV ใช้สำหรับติดท้ออะคริลิกเข้ากับแกนโหวด
9. จูนเนอร์ ใช้ในการวัดระดับเสียงของโหวด

ในด้านขั้นตอนในการทำโหวดอะคริลิก

1. ตัดไม้ไผ่ให้ได้ขนาดตามที่ต้องการเพื่อนำมาทำแกนโหวด
2. เหลาเปลือกนอกของไม้ไผ่ออกเพื่อให้แกนโหวดมีพื้นผิวที่ติดลูกโหวดได้โดยไม้หลุดร่อนออกภายหลัง
3. ทำแกนโหวดให้มีลักษณะเป็นเกลียวเฉียงและมีหางยาว
4. นำท้ออะคริลิกที่เตรียมไว้มาวัดขนาดความยาวกับไม้แบบลูกโหวดเพื่อและตัดให้ได้ขนาดความสั้นยาวตามลำดับเสียง

ตามลำดับเสียง

5. นำลูกโหวดมาปาดให้ปากของลูกโหวดเป็นลักษณะเฉียงเพื่อให้ลมเข้าไปในลูกโหวดได้ง่ายในเวลาเป่า
6. นำลูกโหวดที่ตัดได้ขนาดแล้วมาเรียงกันตามขนาดความยาวเพื่อเตรียมสำหรับตั้งเสียงในขั้นต่อไป
7. นำลูกโหวดที่ได้มาติดกับแกนโหวดและปรับตั้งเสียง โดยการอุดกาวดินน้ำมันลงในลูกโหวด วัดระดับความลึกของท้อกับไม้แบบเสียง

8. ปรับตั้งเสียงกับจูนเนอร์

9. ทำหัวโหวดโดยการนำขี้สตูดมาติดเข้ากับด้านบนของแกนโหวด

10. นำพลาสติกชนิดบางมาติดกับหัวโหวด เพื่อไม่ให้เกิดการเสียดสีกับคางในเวลาเป่า

(สมภาร แวงคำ, 2568, ตุลาคม 5)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ข้อดีข้อเสียของโหวดอะคริลิก มีดังต่อไปนี้

ข้อดีในการทำโหวดอะคริลิก

1. เป็นการทำโหวดจากวัสดุทดแทนไม้เอี้ย เนื่องจากวัสดุไม้เอี้ยมีน้อยซึ่งเป็นไม้สำหรับทำแคนและโหวดที่มีไม่มากในประเทศไทย เป็นไม้ที่นำเข้ามาจากประเทศลาว เพราะถ้าหากว่าวันหนึ่งไม้ชนิดนี้ได้ลดปริมาณลงอีกในประเทศไทย จะเป็นการลำบากในการหาวัสดุที่ใช้ทำโหวดและแคน จึงจำเป็นต้องหาวัสดุที่ทดแทนไว้ และในปัจจุบันยังไม่มีผู้ขายพันธุ์เพาะปลูกไม้ชนิดนี้เอาไว้อีกด้วย เนื่องจากเป็นไม้ที่ปลูกยาก

2. โหวดอะคริลิกไม่แตกชำรุดง่าย และให้เสียงที่ได้มาตรฐานไพเราะ ให้คุณภาพเสียงที่ต่างจากโหวดไม้เอี้ยเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

3. ทำให้คนเกิดความสนใจการทำเครื่องดนตรีจากวัสดุใหม่ มีผู้สนใจสั่งซื้อเป็นจำนวนมากทำให้ช่างทำโหวดมีรายได้เพิ่มขึ้น จากจำนวนผู้สั่งซื้อและจากราคาที่สูงขึ้น

ข้อเสียในการทำโหวดอะคริลิก

1. วัสดุอะคริลิกมีราคาสูงกว่าไม้เอี้ย ทำให้โหวดมีราคาสูงขึ้น โหวดไม้เอี้ยปัจจุบันราคา ประมาณตัวละ 300 บาท โหวดอะคริลิกมีราคาตัวละประมาณ 600 บาท

2. ท่อลูกโหวดอะคริลิกมีความหนากว่าท่อลูกโหวดที่ทำจากไม้เอี้ยเล็กน้อยทำให้ใช้ลมในการเป่ามากขึ้น ลูกโหวดที่มีความบางจะให้เสียงที่ยาวกว่าเนื่องจากไม้กินลม (สมภาร แวงคำ และอภิชาติ วัฒนานาม, 2568, ตุลาคม 5)

ภาพที่ 2 โหวดที่ลูกโหวดทำจากท่ออะคริลิกใสกับโหวดที่ลูกโหวดทำจากไม้เอี้ย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ว่า การทำโหวดอะคริลิก มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา บรรณจิตร และยุทธกร ฤทธิไธสง (54-55 : 2565) ที่กล่าวถึงทฤษฎีส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix หรือ 4P) ซึ่งส่วนผสมทางการตลาดนั้น หมายถึง ตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมได้ เพื่อเสนอความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย โดยมีส่วนประสมการส่งเสริมการตลาดเป็นตัวสื่อสารข้อมูลระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อที่มีศักยภาพเพื่อชักจูงทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อ ซึ่งการทำโหวดอะคริลิกสอดคล้องกับทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดอันประกอบด้วย

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจเพื่อสนองความต้องการของลูกค้าให้พึงพอใจ โหวดอะคริลิก เป็นโหวดที่ทำจากวัสดุชนิดใหม่ เป็นโหวดที่ทำจากท่ออะคริลิกใส มีความสวยงามเป็นที่น่าสนใจและมีความคงทน

กว่าวัสดุเดิม จึงเป็นที่ต้องการแก่นักดนตรีพื้นบ้านอีสานโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เป่าโหวด และชื่อเสียงในการทำโหวดของช่างสมภาร แวงคำ ทำให้มีผู้สนใจที่จะสั่งซื้อโหวดอะคริลิก เป็นจำนวนมาก

2. ราคา (Price) หมายถึง คุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน ราคาเป็นต้นทุนของลูกค้า ผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าผลิตภัณฑ์กับราคา ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคาเขาก็จะตัดสินใจสั่งซื้อ ซึ่งในที่นี้โหวดอะคริลิก ราคาแตกต่างจากโหวดไม้เอี้ย คือโหวดไม้เอี้ย ราคาประมาณ 300 บาท โหวดอะคริลิก ราคาประมาณ 600 บาท แต่เนื่องด้วยความสะดวกสบายและเป็นวัสดุใหม่ทำให้มีผู้สนใจสั่งซื้อโหวดอะคริลิกเป็นจำนวนมาก

3. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) หมายถึง การติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งข่าวสารหรือจูงใจให้เกิดทัศนคติที่ดีและพฤติกรรมการซื้อ ในด้านการส่งเสริมการตลาดของโหวดอะคริลิก มีการขายและประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์แพลตฟอร์มแอปพลิเคชันต่างๆ ได้แก่ facebook และ Tiktok มีการโฆษณาในหน้าเพจ facebook และมีการ live สด เพื่อทำการขายทาง Tiktok อีกด้วย

4. การจัดจำหน่าย (Place หรือ Distribution) หมายถึง โครงสร้างของช่องทางซึ่งประกอบด้วยสถาบันและกิจกรรม เพื่อใช้เคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์และบริการจากองค์กรไปยังตลาดสถาบันที่นำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดเป้าหมาย ซึ่งในที่นี้ช่างทำโหวดอะคริลิก ได้จัดจำหน่ายออนไลน์ผ่าน facebook และ Tiktok และจัดส่งพัสดุแบบเก็บเงินปลายทางเพื่อความสะดวกแก่ลูกค้า ซึ่งการจัดจำหน่ายโดยวิธีการนี้เป็นวิธีที่นิยมอย่างยิ่งในปัจจุบัน

ในด้านการพัฒนาการทำโหวดอะคริลิก มีความสอดคล้องกับทฤษฎีความก้าวหน้าทางวัฒนธรรม อำนาจภามะพันธ์ (32 : 2555) กล่าวว่า วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปสู่สภาวะที่ดีขึ้นหรือซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งการทำโหวดอะคริลิกเป็นการทำโหวดขึ้นจากวัสดุชนิดใหม่เพื่อให้เกิดความคงทนมากขึ้น ทำให้โหวดไม้แตกชำรุดง่าย

ในด้านวิธีการทำโหวดจากวัสดุอะคริลิก มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอำนาจ ภามะพันธ์ ที่ได้ทำการศึกษาเทคนิควิธีการทำโหวดของนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นบ้านอีสาน) ปี พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นผู้คิดค้นพัฒนาโหวดจากของเล่นของชาวอีสานจนมาเป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่า ซึ่งเทคนิควิธีการทำโหวดเกิดจากการลองผิดลองถูกด้วยตนเองของนายทรงศักดิ์ จนกลายเป็นเทคนิคที่เผยแพร่ไปทั่วภาคอีสานในทุกวันนี้ ซึ่งวัสดุในการทำโหวดเป็นวัสดุที่หาได้ตามท้องถิ่น เช่น ไม้กุ่มแคน ไม้ไผ่ ชี้อุด เป็นต้น ส่วนเครื่องมือที่ใช้ทำโหวดก็เป็นเครื่องมือที่มีตามท้องถิ่น เช่น มีดตอก มีดพรว้า เลื่อย เป็นต้น โดยขั้นตอนในการทำโหวดจะทำลูกโหวดก่อนเป็นอันดับแรก ค่อยๆ ทำแกนโหวดและประกอบสองส่วนเข้าด้วยกัน จากนั้นก็จะอัดรูลูกโหวดด้วยชี้อุดให้ตันข้างหนึ่ง ส่วนขั้นตอนสุดท้ายคือ การทำหัวโหวด โดยใช้ชี้อุดควบคุมไปกับการตกแต่งทั้งทางรูปลักษณ์และทางให้เสียงตรงตามระบบเสียงของดนตรีพื้นบ้านอีสาน เพื่อให้สามารถนำไปบรรเลงประกอบกับเครื่องดนตรีอื่นได้ (อำนาจ ภามะพันธ์, บทคัดย่อ : 2563) จากการศึกษาพบว่า วิธีการทำโหวดอะคริลิกของนายสมภาร แวงคำ และวิธีการทำโหวดของนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ มีความคล้ายกัน แต่มีความแตกต่างเกี่ยวกับอุปกรณ์การทำ คือนายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์มีการใช้แม่พิมพ์ลูกโหวดและแม่พิมพ์เสียงโหวด (บุลากร สมไสย, 71 : 2557) ส่วนนายสมภาร แวงคำใช้ไม้แบบในการวัด

ในด้านคุณภาพของโหวดอะคริลิก สอดคล้องกับบทความของธนุพล ผาทอง และคณะ เรื่อง การเลือกซื้อโหวดและแคน กรณีบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม ที่กล่าวว่า โหวดและแคน เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ทำให้มีการผลิตออกจำหน่ายเป็นจำนวนมาก ซึ่งเครื่องดนตรีที่ได้นำมาจำหน่ายมีราคาต่างกันตามคุณภาพ จากการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของโหวด พบว่า คุณภาพของโหวดแบ่งได้เป็น โหวดทั่วไปกับโหวดคุณภาพสูง ซึ่งมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะของโหวดทั่วไป
 - 1.1 ไม้ลูกโหวดทำจากไม้คุณภาพ มีความบางอยู่ระหว่าง 0.6–1 มิลลิเมตร
 - 1.2 ชี้อุดหัวโหวดมีลักษณะแข็งเรียบเนียน ท่อลมไม่ผิดรูป
 - 1.3 เสียงดังชัดเจน เสียงไม่เพี้ยน ใช้ลมเป่าน้อย
 - 1.4 มีราคา 150 บาทขึ้นไป
2. คุณลักษณะของโหวดคุณภาพสูง มีคุณสมบัติเพิ่มเติม ดังนี้
 - 2.1 ส่วนบนของปากลูกโหวดบริเวณขอบต้องเรียบและคมเท่ากันทุกลูก
 - 2.2 รูปลักษณ์ต้องสวยงามไม่แตกหัก ผิดรูป
 - 2.3 เป่าได้ชัดเจนโดยง่าย โดยไม่ต้องหมั่นองศาในการเป่าให้ดัง
 - 2.4 ราคาของโหวด ควรสูงกว่า 180 บาทขึ้นไป (ธนุพล ผาทอง และคณะ, 34–48 : 2560)

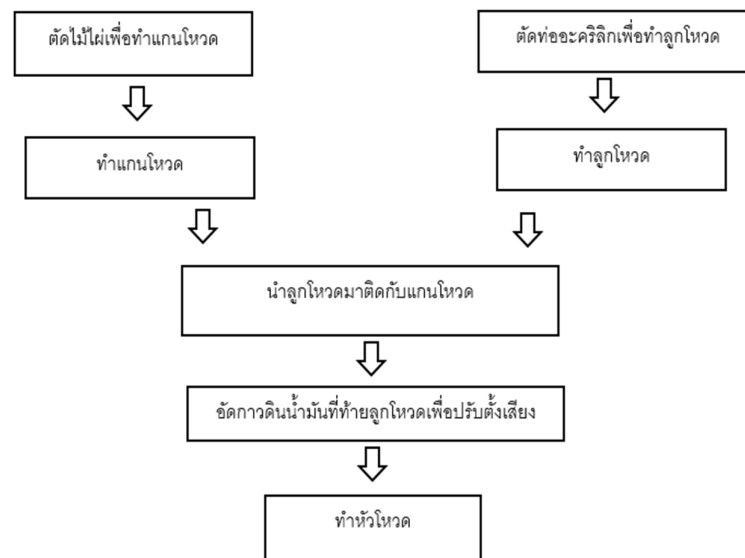
จากการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับคุณภาพของโหวดอะคริลิก เนื่องด้วยโหวดอะคริลิกถูกทำขึ้นโดยช่างฝีมือดี คือช่างสมภาร แวงคำ เป็นผู้ทำโหวดที่มีคุณภาพสูง มีคุณลักษณะตรงตามบทความของดนุพล ผาทอง และคณะ โหวดของช่างสมภาร แวงคำ ถูกทำขึ้นด้วยฝีมือที่ปราณีตในทุกขั้นตอน มีความสวยงามและมีคุณภาพสูงทั้งโหวดไม้และโหวดอะคริลิก เพียงแต่โหวดอะคริลิกมีความหนากว่าโหวดไม้บ้างเล็กน้อย ทำให้ส่งผลต่อผู้เป่าทำให้ใช้ลมในการเป่ามากขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ในด้านการใช้ท่ออะคริลิกทดแทนไม้เสี้ยน มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุพิชชา จิตไทย และคณะ (417-421 : 2567) ที่ได้ศึกษาการผลิตโหวดจากโลหะผสมอลูมิเนียม ซึ่งได้ทำการผลิตโหวดอลูมิเนียมที่ให้เสียงเทียบเคียงกับโหวดไม้ พบว่า วัสดุที่ใช้ในการผลิตโหวดไม้มีผลต่อตัวโน้ตแต่ตัวโน้ตขึ้นอยู่กับระยะการดูดซึ่ด แต่การใช้ท่ออลูมิเนียมให้เสียงที่มีสัญญาณรบกวนมากกว่าโหวดไม้ ดังเช่นในกรณีเดียวกันการใช้ท่ออะคริลิกส่งผลต่อลักษณะเสียงเมื่อเปรียบเทียบกับโหวดไม้เพียงเล็กน้อย แต่ไม่ส่งผลกับระดับเสียงซึ่งขึ้นอยู่กับการดูดซึ่ด

องค์ความรู้จากการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้องค์ความรู้แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นตามความมุ่งหมายของการวิจัย ได้แก่ 1. วิธีการทำโหวดอะคริลิก 2. ข้อดีข้อเสียของโหวดอะคริลิก ซึ่งสามารถแสดงเป็นแผนภาพและตารางได้ดังต่อไปนี้

1. วิธีการทำโหวดอะคริลิก

ภาพที่ 3 แผนภาพแสดงวิธีการทำโหวดอะคริลิก

2. ข้อดีข้อเสียของโหวดอะคริลิก มีดังตารางต่อไปนี้

ข้อดีของโหวดอะคริลิก	ข้อเสียของโหวดอะคริลิก
1. เป็นการทำโหวดจากวัสดุทดแทนไม้เสี้ยน 2. อะคริลิกไม่แตกชำรุดง่าย 3. มีผู้สนใจโหวดที่ทำจากวัสดุใหม่เป็นจำนวนมาก	1. มีราคาแพงเนื่องจากท่ออะคริลิกมีราคาสูง 2. ท่ออะคริลิกมีความหนากว่าไม้เสี้ยนทำให้ใช้ลมในการเป่ามากกว่าเล็กน้อย

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของโหวดอะคริลิก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ผู้ที่สนใจที่จะทำโหวดอะคริลิกสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการทำโหวดอะคริลิกได้
- 1.2 งานวิจัยชิ้นนี้สามารถนำไปเป็นฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

นอกจากการทำโหวดอะคริลิกแล้วยังมีการทำแคนอะคริลิก ซึ่งผู้ที่สนใจสามารถเข้าไปทำการวิจัยเกี่ยวกับการทำแคนอะคริลิก เพื่อเป็นการวิจัยในครั้งต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- เชิดศักดิ์ ฉายถวิล. (2549). โหวด : เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ดนุพล ผาทอง และคณะ. (2560). การเลือกซื้อโหวดและแคน : กรณีบ้านท่าเรือ จังหวัดนครพนม. วารสารดนตรีและการแสดง, 3 (1), 34–48.
- ทศพล คำตันบุญ. (2557). แนวทางการสืบทอดและพัฒนาการทำปี่ภูไท ของหมู่บ้านท่าเรือ ตำบลท่าเรือ จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุลการ สมไสย. (2557). เทคนิคการบรรเลงเดี่ยวโหวดและการถ่ายทอด. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมภาร แวงคำ. (2568, ตุลาคม 5), ช่างทำโหวดอะคริลิก, สัมภาษณ์.
- สุจิตรา บรรณจิตร และยุทธกร ฤทธิไธสง. (2565). การศึกษาส่วนประสมทางการตลาดสำหรับผู้บริโภคของร้านค้าปลีกในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 1 (1), 51-66
- สุพิชชา จิตไทย และคณะ. (2567). การผลิตโหวดจากโลหะผสมอลูมิเนียม. ใน การประชุมวิชาการข่ายงานวิศวกรรมอุตสาหกรรม ประจำปี 2567 ระหว่างวันที่ 15-17 พฤษภาคม 2567. อุบลราชธานี : โรงแรมเซ็นทารา.
- อภิชาติ วัฒนานาม. (2568, ตุลาคม 5), ช่างทำแคนอะคริลิก, สัมภาษณ์.
- อำนาจ ถามะพันธ์. (2555). การศึกษาแนวทางการพัฒนาเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน : โหวด วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- _____. (2563). เทคนิควิธีการทำโหวด : นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 22 (1), 199–208.

นโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่กับบริบทไทยในปัจจุบัน LARGE-SCALE AGRICULTURAL POLICY IN THE CURRENT THAI CONTEXT

ปัญญา อุดมประสงค์สุข*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

Panya Udomprasongsuk*

Faculty of Humanities and Social Sciences, Muban Chombueng Rajabhat University

*Corresponding Author E-mail : panya.udomprasongsuk@gmail.com

(วันที่รับบทความ : พฤศจิกายน 26, 2568 ; วันที่แก้ไขบทความ : ธันวาคม 9, 2568 ; วันที่ตอบรับบทความ : ธันวาคม 11, 2568)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์นโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่กับบริบทของไทยในปัจจุบัน 2) ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาระบบเกษตรนาแปลงใหญ่ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary research)

ผลการศึกษาพบว่า

1) นโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่สามารถลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มปริมาณผลผลิตให้สูงขึ้นจากเดิมรวมถึงนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่ทำให้สินค้าข้าว มีคุณภาพมาตรฐานสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

2) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่ประกอบด้วย 1) การขาดองค์ความรู้ทางด้านเกษตรสมัยใหม่ทั้งเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ 2) การบริหารจัดการทางการตลาดขาดการบูรณาการร่วมกัน 3) การขาดแคลนทรัพยากรบุคคลที่เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมทางการเกษตร และมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ที่ไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน

คำสำคัญ : นโยบาย, เกษตรนาแปลงใหญ่, บริบทไทย

Abstract

The purposes of this research were to 1) to analyze large-scale agricultural policy. 2) Problems and obstacles of developing large-scale agricultural. This research employed qualitative methods using documentary research.

The research found that :

1) Large-scale agricultural policy Can reduce production costs and increase the amount of output higher than before. Including the policy of large rice fields making rice products of standard quality able to compete in the world market.

2) Problems and obstacles in the implementation of the large-scale agricultural policy include: 1) lack of knowledge in modern agriculture, both farmers and government officials, 2) lack of integration in marketing management, 3) Lack of human resources with expertise in innovative agricultural technology and seed standards that are not of good quality and standard.

Keywords : Policy, Large-Scale Agricultural, Thai Context

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาคเกษตรกรรมของไทยเผชิญกับปัญหาเชิงโครงสร้างมาตั้งแต่สมัยอดีตราบจนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะสินค้าข้าว ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรกรรมที่เป็นพืชเศรษฐกิจของไทยที่ต้องเผชิญกับปัญหาทางด้านผลผลิตที่ลดลง ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นผู้ส่งออกข้าวไปยังตลาดโลกเป็นอันดับ 3 ในปีพ.ศ. 2566 โดยประเทศอินเดีย เป็นประเทศที่ส่งออกข้าวเป็นอันดับ 1 ซึ่งมีปริมาณผลผลิตข้าวที่ส่งออกต่างประเทศ 9.27 ล้านตัน อันดับ 2 คือ ประเทศเวียดนาม มีปริมาณผลผลิตที่ส่งออกไปยังต่างประเทศ 3.62 ล้านตัน และอันดับ 3 คือ ไทยส่งออกข้าวไปยังต่างประเทศ 3,467,368 ตัน คิดเป็นมูลค่า 64,322 ล้านบาท (สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย, 2566) ซึ่งจากอดีตประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งออกผลผลิตข้าวไปยัง

ต่างประเทศเป็นลำดับที่ 1 โดยสาเหตุที่ทำให้ไทยสูญเสียส่วนแบ่งตลาดจนกลายเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวเป็นอันดับที่ 3 สืบเนื่องมาจากปัจจัยในหลายด้านๆ ไม่ว่าจะเป็นปริมาณผลผลิตต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง ทำให้ข้าวไทยไม่สามารถแข่งขันทางด้านราคาในตลาดโลกได้อีก ทั้งชนิดพันธุ์ข้าวของไทยไม่ตรงกับความต้องการของตลาดโลก เนื่องจากพันธุ์ข้าวไทยเป็นพันธุ์ข้าวพื้นแข็ง ในขณะที่ตลาดโลกต้องการพันธุ์ข้าวพื้นนุ่ม (thaiPublica, 2021) การเน้นแข่งขันทางด้านราคาเพื่อการส่งออก ทำให้ผลผลิตสินค้าข้าวของไทยไม่ได้คุณภาพมาตรฐานส่งผลทำให้ภาคการผลิตของไทยอ่อนแอ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง อาทิ เวียดนาม และอินเดียแล้ว คุณภาพและปริมาณการผลิตข้าวไม่สามารถสู้ประเทศเหล่านี้ได้ ทำให้ความได้เปรียบของไทยลดลง ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาเรื้อรังที่สะสมมานาน ส่งผลให้เกษตรกรไทยไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้แล้วยังรวมถึงการที่เกษตรกรต้องกลายเป็นบุคคลที่มีหนี้สิน และขาดความเข้มแข็งทางด้านรายได้จนไม่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ จะต้องพึ่งพานโยบายงบประมาณจากทางภาครัฐช่วยเหลือตลอดมา อย่างไรก็ตาม นโยบายที่ผ่านมาของภาครัฐส่วนใหญ่แล้วจะแก้ปัญหาที่ปลายทาง ไม่ว่าจะเป็นนโยบายให้การช่วยเหลือสนับสนุนค่าปุ๋ยให้แก่เกษตรกร นโยบายประกันราคาสินค้า นโยบายจำนำข้าว นโยบายช่วยเหลือทางด้านราคา พืชผลทางภาคเกษตรกรรม ซึ่งโดยภาพรวมแล้วนโยบายเหล่านี้ ไม่สามารถแก้ปัญหาภาคเกษตรกรรมของไทยได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

อย่างไรก็ดีในสมัยรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (พ.ศ. 2559-2566) ได้มีนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่ที่ภาครัฐนำมาแก้ปัญหาภาคเกษตรกรรมของไทย โดยมีวัตถุประสงค์ของนโยบาย คือ การเพิ่มปริมาณผลผลิตและการลดต้นทุนการผลิต เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มในการบริหารจัดการการผลิตผลทางการเกษตรจนนำไปสู่การสามารถช่วยเหลือพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากทางภาครัฐมากนัก (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2564) ซึ่งนโยบายเกษตรแปลงใหญ่ เป็นนโยบายที่ภาครัฐต้องการช่วยเหลือและสนับสนุนเกษตรกร รวมถึงการปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าภาคการเกษตร โดยการให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ได้แก่ 1) การลดต้นทุนการผลิต 2) การเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อพื้นที่ 3) การพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด 4) การบริหารจัดการทางด้านตลาดสินค้าได้คุณภาพมาตรฐาน มีการประสานเครือข่ายเชื่อมโยงกัน 5) การบริหารจัดการร่วมกันโดยการรวมกลุ่มการผลิตและสร้างเครือข่ายที่มีการเชื่อมโยงและเกื้อกูลกัน ภายใต้การสนับสนุนของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันสินค้าของภาคเกษตรกรรมและเพิ่มรายได้ของเกษตรกรตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร (มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2567) โดยที่ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการดำเนินงานที่เน้นการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่การทำเกษตรกรรมในบริเวณใกล้เคียงกัน และมีความพร้อมที่จะพัฒนาการผลิตและการตลาดร่วมกันตลอดห่วงโซ่อุปทานเพื่อประหยัดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เพื่อสร้างเสถียรภาพของราคาสินค้าเกษตรให้มีความมั่นคงและยั่งยืนได้ในอนาคต ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของนโยบายเกษตรแปลงใหญ่ คือ การรวมกลุ่มเกษตรกรในการบริหารจัดการผลผลิตร่วมกันเพื่อให้มีพลังอำนาจในการต่อรองราคาโดยที่สินค้าต้องมีคุณภาพมาตรฐาน สามารถแข่งขันทางด้านราคากับตลาดคู่แข่งทางการค้าหรือตลาดต่างประเทศได้อันจะส่งผลทำให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของประเทศให้เข้มแข็งมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งนโยบายเกษตรแปลงใหญ่เป็นนโยบายทางด้านการเกษตรกรรมที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจด้านการเกษตรที่เข้ามาแก้ปัญหาของเกษตรกรทางด้านคุณภาพของผลผลิต ปัญหาทางด้านการตลาดโดยมีกลยุทธ์ที่สำคัญคือ การให้เกษตรกรเข้ามาบริหารจัดการร่วมกันในทุกขั้นตอนอันจะแสดงให้เห็นถึงศักยภาพความเข้มแข็งของเกษตรกรในการต่อรองราคาและคุณภาพสินค้าที่ได้มาตรฐาน เพื่อที่จะสามารถแข่งขันในตลาดทั้งในและต่างประเทศได้ ทั้งนี้เกษตรแปลงใหญ่มีหน่วยงานรับผิดชอบหลักคือ กรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานรับผิดชอบรอง ได้แก่ กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมชลประทาน กรมวิชาการเกษตร กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเพื่อการเกษตร และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2564) นอกจากนี้แล้วการขับเคลื่อนดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่นั้นจะมีทีมงาน 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ทีมผู้จัดการแปลง ส่วนที่ 2 ทีมสนับสนุนการดำเนินงานประกอบไปด้วย 1) ทีมลดต้นทุนการผลิต โดยมีสำนักงานการเกษตรจังหวัดเป็นเจ้าภาพหลัก 2) ทีมบริหารจัดการ 3) ทีมการตลาด โดยมีสำนักงานการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเป็นเจ้าภาพหลัก ซึ่งหน่วยงานทั้ง 2 ส่วนนี้จะมีบูรณาการการทำงานร่วมกัน รวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมของภาครัฐกิจเอกชนและภาคประชาชนที่เป็นเกษตรกรในพื้นที่โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กรมส่งเสริมการเกษตรได้สนับสนุนการพัฒนาเกษตรแปลงใหญ่ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการลดต้นทุนการผลิต 2) ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต 3) ด้านการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ 4) ด้านการตลาด และ 5) ด้านการบริหารจัดการ โดยมีเป้าหมายการดำเนินงาน 60% ของพื้นที่การเกษตร (90 ล้านไร่) ทั่วประเทศมีการรวมตัวกันผลิตในรูปแบบแปลงใหญ่ประกอบด้วย 1) ข้าว พืชไร่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน พื้นที่ไม่น้อยกว่า 300 ไร่ และ

เกษตรกรไม่น้อยกว่า 30 ราย 2) ไม้ผล พืชผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ ปศุสัตว์ แมลงเศรษฐกิจ ประมง และพืชอื่นๆ พื้นที่ไม่น้อยกว่า 300 ไร่ หรือเกษตรกรไม่น้อยกว่า 30 โดยทางภาครัฐเน้นการสนับสนุนทางด้านการลดต้นทุนการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพรวมถึงการพัฒนาทางด้านการตลาด ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงศักยภาพของเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ (Smart Farmer) รวมถึงการให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม เป็นกลุ่มเกษตรกรองค์กรวิสาหกิจชุมชนเพื่อทำให้เกิดความเข้มแข็ง ปัจจุบันมีโครงการแปลงใหญ่ทั่วประเทศ 9,961 แปลง ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559-2566 สร้างเม็ดเงินสู่ระบบเศรษฐกิจจากการลดต้นทุนการผลิตได้ 37,300.58 ล้านบาท และเพิ่มผลผลิตได้ 65,871.18 ล้านบาท รวม 103,171.76 ล้านบาท ผ่านมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรและมาตรฐานอื่นๆ เกือบ 200,000 ราย และพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ (Smart Farmer) 1,202 ราย โดยมีเกษตรกรเข้าร่วมทั้งสิ้น 540.668 ราย พื้นที่ 8,5361,775 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566)

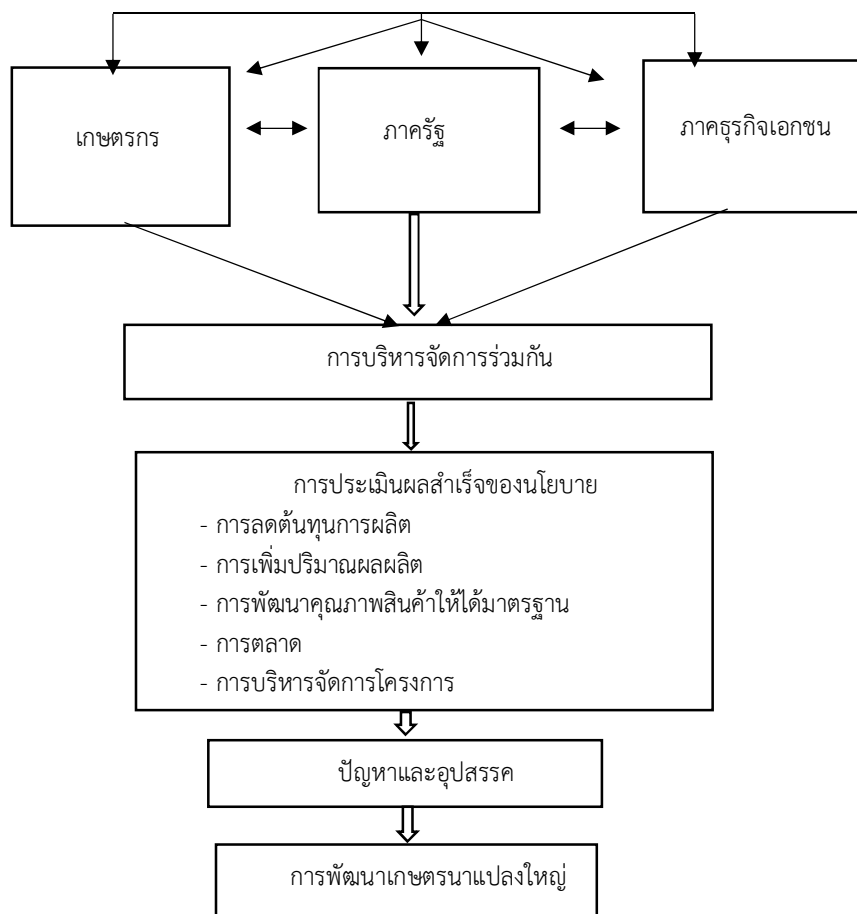
สำหรับนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่เป็นนโยบายที่รัฐสนับสนุนส่งเสริมเกษตรกรให้มีการรวมกลุ่มการผลิตข้าว และมีการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิตและรวมกันจำหน่าย โดยมีตลาดรองรับเกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งการยกระดับผลผลิตให้มีคุณภาพมาตรฐาน เพื่อเพิ่มศักยภาพเกษตรกรปลูกข้าวที่มีคุณภาพให้เหมาะสมกับระบบนิเวศและพื้นที่ของการปลูกข้าวตามชนิดพันธุ์ที่เหมาะสม โดยมีระบบการจัดการบริหารและการวางแผนการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม เพื่อลดต้นทุนเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ตลอดจนการจัดการด้านการตลาดเพิ่มโอกาสในการแข่งขัน โดยมีหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนและภาคที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก โดยเกษตรนาแปลงใหญ่จะเน้นการนำเครื่องจักรเทคโนโลยีสมัยใหม่และนวัตกรรมเข้ามาทดแทนการผลิตแบบดั้งเดิม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและลดต้นทุนการผลิต ซึ่งเป็นการยกระดับอาชีพเกษตรกรไทยให้มีความมั่นคงมั่งคั่งและยั่งยืน ซึ่งการทำเกษตรแบบนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้สร้างประสิทธิภาพของกระบวนการผลิต ตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นการผลิต ไม่ว่าจะเป็นการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์จนถึงการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการตรวจวัด ทั้งเรื่องของธาตุอาหารในดินความเป็นกรดต่างปริมาณแสงสภาพดินความชื้นในดินการกำจัดวัชพืช ซึ่งเป็นศัตรูพืชต่างๆ ในนาข้าว มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีความแม่นยำในการเสริมปัจจัยด้านต่างๆ ให้ตรงกับความต้องการของพืชแต่ละชนิด จึงทำให้ช่วยลดต้นทุนในกระบวนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อพื้นที่การสร้างมาตรฐานการผลิตการควบคุมคุณภาพผลผลิต ทำให้ผลผลิตได้ราคาสูงกว่าการทำเกษตรแบบดั้งเดิมและที่สำคัญ คือเป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการผลิตที่จะส่งผลทำให้การทำเกษตรกรรมเกิดความแม่นยำ เพราะจะต้องนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อใช้ในกระบวนการตัดสินใจที่ต้องการในการบริหารจัดการการผลิตของเกษตรกร นอกจากนี้แล้วการผลิตที่มีการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมเข้ามาช่วยในกระบวนการผลิตส่งผลให้ระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมเกิดความสมดุล มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ช่วยให้เกิดการเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิตช่วยลดต้นทุนการผลิตผลผลิต มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การพัฒนาภาคเกษตรกรรมทำให้เกษตรกร มีความเข้มแข็งมั่นคงทางชีวิตและรายได้อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนในอนาคต โดยสถานการณ์ในปัจจุบันระบบส่งเสริมการเกษตรแบบนาแปลงใหญ่ มีการดำเนินการในพื้นที่ 59 จังหวัด และมีจำนวนนาแปลงใหญ่รวมทั้งสิ้น 4,194 แปลง จำนวนเกษตรกร 281,723 คน พื้นที่ 3,901,217.99 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2567)

จากประเด็นปัญหาและความสำคัญดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจวิเคราะห์นโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่กับบริบทของไทยในปัจจุบันว่า ผลสำเร็จของนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใดในแต่ละด้าน ทั้งในด้าน 1) การลดต้นทุนการผลิต 2) การเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อพื้นที่ 3) การพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด 4) การบริหารจัดการทางด้านตลาดสินค้าได้คุณภาพมาตรฐาน มีเครือข่ายเชื่อมโยง 5) การบริหารจัดการโครงการรวมถึงปัญหาและอุปสรรคของนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่ที่จะส่งผลทำให้ นโยบายไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์นโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่กับบริบทของไทยในปัจจุบัน
2. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยใช้วิธีรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ วารสาร และสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้าว งานวิจัยเกี่ยวกับเกษตรนาแปลงใหญ่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ เอกสารข้อมูลประชากรเกษตรนาแปลงใหญ่ในพื้นที่ 59 จังหวัดที่รวมกลุ่มกันทำเกษตรนาแปลงใหญ่

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เอกสารข้อมูลกลุ่มประชากรเกษตรนาแปลงใหญ่ที่ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยลักษณะของกลุ่มเกษตรกรที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเป็นตัวแทนของกลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่ในแต่ละภาคประกอบด้วย ภาคอีสาน ได้แก่ 1) ข้อมูลกลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่ จังหวัดศรีสะเกษ 2) กลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์ 3) กลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่ จังหวัดนครพนม ภาคกลาง ได้แก่ 1) ข้อมูลกลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) กลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่ จังหวัดชัยนาท ภาคเหนือ ได้แก่ 1) ข้อมูลกลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) กลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่ จังหวัดนครสวรรค์ และภาคใต้ ได้แก่ 1) ข้อมูลกลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่ จังหวัดสงขลา 2) ข้อมูลกลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่ จังหวัดพัทลุง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารประเภทงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเกษตรนาแปลงใหญ่นี้

1. เอกสารชั้นต้น (Primary source) ได้แก่ หนังสือ เอกสารนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่
2. เอกสารชั้นรอง (Secondary source data) ประกอบไปด้วย เอกสารสื่อต่างๆ งานเขียนและงานวิทยานิพนธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรนาแปลงใหญ่ รวมทั้งบทความ หนังสือ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ และเอกสารของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเป็นการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล โดยเป็นการตรวจสอบและเปรียบเทียบความสอดคล้องของข้อมูลจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือถูกต้อง ตรงกันซึ่งข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมจากหนังสือ เอกสารของหน่วยงานภาครัฐ บทความจากสื่อสิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกประเทศ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวกับเกษตรนาแปลงใหญ่ทั้งหมดมาแยกแยะ เป็นหมวดหมู่เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัยเสร็จแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแปลความหมาย เพื่อนำไปสู่การสรุปผลการวิจัยและตอบคำถามการวิจัยในลำดับถัดไป

ผลการวิจัย

1. วิเคราะห์นโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่กับบริบทของไทยในปัจจุบัน

นโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่ในปัจจุบันมุ่งพัฒนาส่งเสริมเกษตรกรรายย่อย ให้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตซึ่งจะทำให้มีอำนาจในการต่อรอง รวมถึงการเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้นกว่าเดิม และสามารถลดต้นทุนในการผลิตได้ด้วยการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการด้านการตลาด มีการเชื่อมโยงเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งทางด้านการผลิต การบริหารและการตลาดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในระบบการผลิต และการบริหารจัดการ แต่อย่างไรก็ตามนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่ในปัจจุบัน ถือได้ว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายเท่าที่ควร ซึ่งผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่ในแต่ละด้านดังนี้

1.1 ด้านการลดต้นทุนการผลิต

ตารางที่ 1 ต้นทุนการผลิตข้าว (บาท/ไร่)

รายการ	ปี พ.ศ. 2565	ปี พ.ศ. 2566	ปี พ.ศ. 2567
ข้าวนาปี	4,487.33	4,294.71	4,710
ข้าวนาปรัง	5,432.05	5,603.18	5,710

ที่มา: (กลุ่มส่งเสริมระบบการผลิตข้าว กระทรวงพาณิชย์, 2567, ThaiPublica, 2021)

ตารางที่ 2 ต้นทุนการผลิตข้าวก่อน และหลังการเข้าร่วมนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่ในแต่ละภาค (บาท/ไร่)

กลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่	ปี พ.ศ. 2567	
	เกษตรนาแปลงใหญ่ (บาท/ไร่)	
	ก่อน	หลัง
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3,999.89	3,134.22
ภาคกลาง	4,823.25	3,866.67
ภาคใต้	4,457.50	3,300
ภาคเหนือ	4,065.33	3,090.67

ที่มา: (กรมการข้าว, 2567, กมลรัตน์ ธีระพงษ์, 2560)

จากนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่ที่รัฐบาลนำมาสนับสนุนส่งเสริมเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรที่ทำนาข้าวได้ลดค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูกข้าวนาปีในแต่ละรอบปี ซึ่งต้นทุนการผลิตข้าวก่อนของเกษตรกร โดยเฉลี่ยข้าวนาปี ค่าใช้จ่ายต่อไร่ ปี พ.ศ. 2567 อยู่ที่ 4,710 บาท และค่าเฉลี่ยข้าวนาปรังอยู่ที่ 5,710 บาท โดยจะเห็นว่า การผลิตข้าวนาปรังจะใช้ต้นทุนในการผลิตมากกว่าการผลิตข้าวนาปี คิดเป็นร้อยละ 17.51 (จากการคำนวณ) แสดงให้เห็นว่า ในการผลิตข้าวนาปรัง ซึ่งเป็นการ

ผลิตข้าวนอกฤดูการผลิต ทำให้ต้นทุนสูงขึ้น 17.51% ของการผลิตข้าวนาปี แต่หลังจากที่เกษตรกรได้เข้าร่วมการสนับสนุนจากภาครัฐตามนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่ ต้นทุนการผลิตต่อไร่ของเกษตรกร ได้ลดลงตามวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลให้รวมกลุ่มการผลิต โดยจากการคำนวณในตารางที่ 2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต้นทุนในการผลิตลดลงคิดเป็นร้อยละ 21.64 ภาคกลาง ต้นทุนในการผลิตลดลงคิดเป็นร้อยละ 19.83 ภาคใต้ ต้นทุนในการผลิตลดลงคิดเป็นร้อยละ 25.97 และภาคเหนือ ต้นทุนในการผลิตลดลงคิดเป็นร้อยละ 23.97 ซึ่งจะเห็นว่า ภาคใต้ มีต้นทุนในการผลิตข้าวลดลงมากที่สุดคือลดลงร้อยละ 25.97 และภาคกลาง มีต้นทุนในการเพาะปลูกข้าวลดลงน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 19.83 และโดยภาพรวมต้นทุนการผลิตของทั้ง 4 ภาค โดยภาพรวมของต้นทุนเฉลี่ยจะลดลงประมาณร้อยละ 22.85 (จากการคำนวณ)

1.2 ด้านการเพิ่มปริมาณผลผลิต

ตารางที่ 3 ปริมาณผลผลิตข้าว (ก.ก./ไร่)

รายการ	จำนวนผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ (ก.ก./ไร่)	
	ปีพ.ศ. 2566	ปีพ.ศ. 2567
ข้าวนาปี	431	435
ข้าวนาปรัง	652	643
ผลผลิตเฉลี่ย	541.50	539

ที่มา: (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2567)

ตารางที่ 4 ผลผลิตข้าวก่อน และหลังการเข้าร่วมนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่ในแต่ละภาค (ก.ก./ไร่)

กลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่	ปี พ.ศ. 2567	
	เกษตรนาแปลงใหญ่ (บาท/ไร่)	
	ก่อน	หลัง
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	363	384.54
ภาคกลาง	604	812
ภาคใต้	471	513
ภาคเหนือ	567	588

ที่มา: (สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2567, สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด, 2567)

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่โดยภาพรวมในปัจจุบัน (พ.ศ. 2567) อยู่ที่ร้อยละ 539 กิโลกรัม โดยลดลงจากปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2566) ที่ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 541.50 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 0.46 ซึ่งสาเหตุหลักอาจเกิดจากปัญหาในเรื่องของสภาพภูมิอากาศ และปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอในการทำเกษตรกรรม โดยในปีพ.ศ. 2566 สภาพภูมิอากาศเข้าสู่ภาวะเอลนีโญ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2566 ถึง เมษายน 2567 ทำให้ฝนเกิดการทิ้งช่วงปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม และในบางพื้นที่ประสบปัญหาโรคขอบใบแห้ง ทำให้ต้นข้าวเจริญเติบโตไม่ดี เมล็ดข้าวไม่สมบูรณ์ (สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2567) แต่อย่างไรก็ดี เมื่อมองภาพรวมผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของกลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่ในแต่ละภาคของไทย (จากตารางที่ 4) กลับพบว่า ผลผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้น โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของกลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.93 ภาคกลาง ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของกลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่เพิ่มขึ้นร้อยละ 34.43 ภาคใต้ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของกลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.90 และภาคเหนือผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของกลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.70 จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า กลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เพิ่มขึ้นโดยเมื่อเปรียบเทียบกับรายภาค จะเห็นได้ว่า ภาคกลางผลผลิตต่อไร่ของกลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่จะเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ ร้อยละ 34.43 และภาคเหนือจะมีผลผลิตต่อไร่ของกลุ่มเกษตรนาแปลงใหญ่เพิ่มน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 3.70

1.3 ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐาน

การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้าข้าวเป็นการพัฒนาระบบการผลิตข้าวแบบครบวงจร โดยอาศัยนวัตกรรม เทคโนโลยีในระบบการผลิตเพื่อให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานตามความต้องการของตลาด รวมทั้งการเชื่อมโยงเครือข่าย และการสร้างทางเลือกในการเพิ่มรายได้ โดยมีตลาดเป็นตัวกำหนดการผลิตโดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จของระบบการผลิตตามมาตรฐานเป็นจำนวนพื้นที่เกษตรนาแปลงใหญ่ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP (Good Agriculture Practice) ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่า จำนวนเกษตรนาแปลงใหญ่ที่ได้มาตรฐาน GAP แสดงตามตารางดังนี้

ตารางที่ 5 การยกระดับเกษตรแปลงใหญ่ตามมาตรฐาน GAP (Good Agriculture Practice)

รายการ	จำนวนแปลงใหญ่
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1,494
ภาคกลาง	590
ภาคใต้	485
ภาคเหนือ	1,048
รวม	3,617

ที่มา: (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2567)

จากข้อมูลจำนวนเกษตรแปลงใหญ่ทั้งหมด 4,194 แปลง มีจำนวนเกษตรแปลงใหญ่ที่ได้รับการยกระดับตามมาตรฐาน GAP (Good Agriculture Practice) จำนวน 3,617 แปลง คิดเป็นร้อยละ 86.24 แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของสินค้าข้าวไทยที่ได้มาตรฐานการรับรองสูงขึ้น

1.4 การบริหารจัดการทางด้านการตลาด

การบริหารจัดการทางด้านการตลาด เป็นการให้ความรู้ด้านการตลาดสินค้าข้าวโดยสินค้าต้องมีคุณภาพมาตรฐาน มีเครือข่ายเชื่อมโยง เช่น การเชื่อมโยงผู้ซื้อและผู้ขาย การเจรจาจัดทำแผนการตลาดเพื่อนำไปสู่การผลิต การแปรรูป การเพิ่มมูลค่าสินค้า การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต รวมทั้งการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผ่านระบบสารสนเทศ จากการศึกษาพบว่า ผลลัพธ์จากการดำเนินนโยบายนาแปลงใหญ่ทำให้สินค้าข้าวมีคุณภาพมาตรฐานสูงขึ้นจากเดิมร้อยละ 86.24 (จากตารางที่ 5) รวมถึงการมีต้นทุนในการผลิตลดลง (ดูตารางที่ 2) และปริมาณผลผลิตเพิ่มสูงขึ้น (ดูตารางที่ 4) นอกจากนี้แล้วนโยบายนาแปลงใหญ่ยังสนับสนุนเครื่องมือทางการเกษตร งบประมาณและองค์ความรู้ มีการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ให้กับกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยสนับสนุนจำนวน 3 ปี โดยปีที่ 1 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวจำนวน 20% ของพื้นที่ ส่วนปีที่ 2 และปีที่ 3 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวจำนวน 10% ของพื้นที่ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดมุกดาหาร, 2567) รวมถึงการส่งเสริมให้มีการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ข้าวทุกแปลงเพื่อวิเคราะห์คุณภาพ ความงอก ความชื้นก่อนนำไปจำหน่าย เพื่อให้เกษตรกรได้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้มาตรฐาน ซึ่งผลลัพธ์หลังจากที่เกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่ม “นาแปลงใหญ่” ทำให้การจัดการคุณภาพผลผลิตดีขึ้น มีการตรวจรับรองได้ตามมาตรฐานทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้งยังทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มจากการแปรรูปสินค้า ซึ่งเป็นการช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่

1.5 การบริหารจัดการโครงการ

การบริหารจัดการโครงการตามนโยบายนาแปลงใหญ่เป็นการบริหารจัดการโครงการนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่ร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร โดยที่ภาครัฐจะเข้ามาส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิต และการเพิ่มผลผลิตให้ได้ปริมาณผลผลิตสูงขึ้นจากเดิม รวมทั้งการมีมาตรฐานและคุณภาพสินค้าข้าว ส่งเสริมการพัฒนาเรียนรู้ ด้วยการถ่ายทอดเทคโนโลยี นวัตกรรมการผลิตข้าวที่ประณีตและเหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการโครงการนโยบายนาแปลงใหญ่ มีการบริหารจัดการด้านการลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มปริมาณผลผลิต โดยการลดต้นทุนการผลิตจะใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีอัตราการงอกสูง การปรับปรุงดิน การกำจัดวัชพืช ซึ่งจะทำให้เกษตรกรสามารถลดค่าใช้จ่ายให้ต้นทุนการผลิตลดลงได้ ส่วนการเพิ่มปริมาณผลผลิตจะเป็นการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาช่วยในการผลิต อาทิ เครื่องจักรกลทางการเกษตร (Motor Pool) การใช้โดรนเพื่อระบุตำแหน่งพื้นที่เพาะปลูก และตรวจสอบสภาพพื้นที่รวมถึงการถ่ายภาพทางอากาศนำไปสู่การเป็น “เกษตรอัจฉริยะ” (Smart Farm) ซึ่งเป็นลักษณะของการทำเกษตรกรรมยุคใหม่ “สมาร์ทฟาร์มมิ่ง” (Smart Farming) นอกจากนี้แล้วการบริหารจัดการโครงการยังรวมถึงการบริหารจัดการด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านเกษตรกรรมให้แก่เกษตรกร โดยการแปรรูปสินค้าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าข้าว โดยกรมการข้าวมีโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านต่างๆ มากมาย อาทิ โครงการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวโครงการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเหล่านี้ เป็นต้น

2. ปัญหาและอุปสรรคโครงการนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่

2.1 การขาดองค์ความรู้ทางด้านเกษตรสมัยใหม่ทั้งเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

เนื่องจากการเกษตรสมัยใหม่มีเทคโนโลยี และนวัตกรรมเข้ามาช่วยทางด้านการผลิตทำให้ชาดผู้เชี่ยวชาญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกร เนื่องจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐยังมีความรู้ความสามารถไม่มากพอที่จะขับเคลื่อน

ผลักดันนโยบายนาแปลงใหญ่ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามเป้าประสงค์ของนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่ รวมทั้ง การที่เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานของสินค้า ทำให้สินค้าไม่เป็นไปตามมาตรฐานของตลาด ซึ่งนาแปลงใหญ่ ส่วนมากแล้วยังไม่มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตรเข้าไปช่วยในการดำเนินงาน

2. การบริหารจัดการทางด้านการตลาดขาดการบูรณาการร่วมกัน

การบริหารจัดการทางด้านการตลาดขาดความเชื่อมโยงบูรณาการทั้ง 3 ภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชนที่เป็น โรงสีข้าว ผู้ส่งออก และเกษตรกร โดยหน่วยงานของภาครัฐต่างทำหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะ ในส่วนภาระหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย ขาดการบริหารจัดการด้านการตลาดแบบครบวงจร หน่วยงานภาครัฐทำงานแยกส่วน โดยกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ดูแลในเรื่องการผลิตข้าว กระทรวงอุตสาหกรรมรับหน้าที่ดูแลการแปรรูปข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า กระทรวง พาณิชย์ดูแล ในเรื่องการส่งออกสินค้าข้าว การทำงานแยกส่วนส่งผลทำให้การบริหารจัดการขาดความสัมพันธสอดคล้องกัน จึงทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาทางด้านการตลาดข้าวไทยอย่างเป็นระบบได้ การบริหารจัดการด้านการตลาดข้าวไทยขาด ประสิทธิภาพ ไม่สามารถแข่งขันทางด้านการตลาดกับประเทศคู่แข่งทางการค้าได้

3. ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรบุคคลและมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ที่ไม่ได้คุณภาพ มาตรฐาน

ปัญหาทางด้านทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายนาแปลงใหญ่ ทั้งเจ้าหน้าที่ ภาครัฐและเกษตรกรที่ขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมทางด้านการเกษตร การใช้เครื่องจักรกล ทางการเกษตรปัญหามาตรฐานเมล็ดพันธุ์ทางการเกษตรที่ไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์นโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่กับบริบทของไทยในปัจจุบัน ผู้วิจัยนำประเด็นที่น่าสนใจมา อภิปรายผลได้ดังนี้

1. นโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่กับบริบทของไทยในปัจจุบัน

นโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่เป็นนโยบายทางด้านการทำเกษตรกรรมเกิดขึ้นในสมัยของนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ต้องการแก้ปัญหาทางด้านการเกษตรกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตต่อ ไร่ให้สูงขึ้นจากเดิม โดยนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่เป็นนโยบายที่ภาครัฐสนับสนุนและส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มกัน ผลิตข้าว และส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการร่วมกัน รวมทั้งการยกระดับผลผลิตให้มีคุณภาพมาตรฐานเพื่อสามารถแข่งขัน ทางการตลาดกับประเทศคู่แข่งทางการค้าได้ โดยผลจากการวิจัยพบว่า นโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่สามารถลดต้นทุน ทางการผลิตและเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ได้ตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภรภัทร บัวพันธ์ และคณะ (2560) ที่ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ประเภทนาข้าว ในจังหวัด ฉะเชิงเทรา ปีงบประมาณ 2559 ไปปฏิบัติ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมแล้วนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่สามารถลด ต้นทุนการผลิตและเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ได้จริง

2. ปัญหาและอุปสรรคโครงการนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่

นโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่ปัญหาสำคัญคือ เกษตรกรจำนวนมากยังขาดความรู้ความสามารถและความ เข้าใจแนวคิดของการทำเกษตรแปลงใหญ่ รวมทั้งการขาดองค์ความรู้ในการทำเกษตรสมัยใหม่ ที่ต้องใช้เทคโนโลยีในการ ผลิต อีกทั้งเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐยังขาดความรู้เชิงลึกด้านการจัดการเกษตรสมัยใหม่ นอกจากนี้แล้วปัญหาและ อุปสรรคที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ เกษตรกรในหลายพื้นที่ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ไม่ได้มาตรฐาน เนื่องมาจากการขาดแหล่งผลิต เมล็ดพันธุ์ที่ได้คุณภาพมาตรฐาน อีกทั้งต้นทุนในการใช้เมล็ดพันธุ์ดีสูง ส่งผลให้เกษตรกรเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่คัดเองและ ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพมาตรฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลรัตน์ ธีระพงษ์ (2560) ศึกษาเรื่อง นโยบายเกษตรแปลง ใหญ่กับบริบทของภาคเกษตรไทยในปัจจุบัน พบว่า ควรมีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมและควรมี การพัฒนาส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนพร นามมนตรี (2564) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการขับเคลื่อนนโยบายนาแปลงใหญ่ พบว่า นโยบายนาแปลงใหญ่มีปัญหาและ อุปสรรคในเรื่องการบริหารจัดการและการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ ปัญหาการบริหารจัดการทางด้านการตลาดขาด การบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐเอกชนและเกษตรกร รวมทั้งการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ทางด้านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ทางการเกษตรกรรม และที่สำคัญมีการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ไม่ได้มาตรฐาน

อย่างไรก็ดีจากการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของนโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่ มุ่งเน้นพัฒนาเชิงโครงสร้าง มากกว่าการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งระบบทำให้นโยบายขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น

การขับเคลื่อนนโยบายควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับพื้นที่ พัฒนาศูนย์เมล็ดพันธุ์ของชุมชน รวมทั้งวางระบบการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ เพื่อให้นโยบายเกษตรนาแปลงใหญ่สามารถบรรลุเป้าหมายในการเพิ่มรายได้ ลดต้นทุนและสามารถสร้างความยั่งยืนให้ภาคเกษตรได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐควรมีการตั้งหน่วยงานกลางเพื่อเชื่อมโยงและบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคธุรกิจเอกชน และหน่วยงานภาคประชาชนคือเกษตรกรเพื่อจะทำการทำงานร่วมกันมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2 ควรมีนโยบายส่งเสริมให้เกษตรกรมีการพัฒนา และยกระดับคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐาน ความปลอดภัยอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สินค้าเป็นที่ต้องการของตลาดโลก

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ควรพัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้ในการใช้เครื่องมือนวัตกรรมทางการเกษตรและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อพัฒนาบุคลากรของภาครัฐและเกษตรกร ให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญอันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานทำให้ปริมาณผลผลิตต่อไร่สูงขึ้นรวมทั้งต้นทุนในการผลิตข้าวลดลง

2.2 ควรพัฒนาส่งเสริมการบริหารจัดการทางด้านการตลาดให้มีความเชื่อมโยงบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่กระบวนการผลิตไปจนถึงกระบวนการบริหารจัดการทางด้านการตลาด เพื่อส่งออกข้าวอันจะส่งผลทำให้การบริหารจัดการทุกขั้นตอนในการผลิตข้าวเกิดความยั่งยืนสินค้าข้าวได้คุณภาพมาตรฐานการส่งออกและสามารถแข่งขันในตลาดได้

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการตลาดสินค้าข้าวไทยเพื่อการส่งออกไปยังต่างประเทศ

3.2 ศึกษาการสร้างความเข้มแข็งทางภาคการเกษตรของสินค้าข้าวด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2564). **โครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด.**

กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กมลรัตน์ ถิระพงษ์. (2560). นโยบายเกษตรแปลงใหญ่กับบริบทของภาคเกษตรไทยในปัจจุบัน. ใน **รายงานการประชุม**

วิชาการระดับชาติ สาขาเศรษฐศาสตร์ “อนาคตเศรษฐกิจไทยในปี 61 รอดหรือซบเซา.

13 ธันวาคม 2560 (หน้า 49-64). กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กรมการข้าว. (2557). **โครงการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่.** กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2566). **กรมส่งเสริมการเกษตรเผยผลสำเร็จ 9,961 แปลงใหญ่ที่ประสบผลสำเร็จสร้างเม็ดเงิน**

เกินกว่า 103,171 ล้านบาท. [Online]. Available: <https://www.doae.go.th>. [2567, ตุลาคม 25].

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2567). **ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่.** [Online]. Available:

<https://co-farm.doae.go.th/graph/Dashboard1dsb.php>. [2567, พฤศจิกายน 24].

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2567). **โครงการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเกษตรกิจกรรมพัฒนาคุณภาพ**

สินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน GAP เกษตรแปลงใหญ่. [Online]. Available:

http://www.agriman.doae.go.th/home/agriman62/67_Website Project/67_01GAP.pdf.

[2567, ตุลาคม 25].

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2567). **รายงานสถานการณ์ด้านข้าว รายสัปดาห์ วันที่ 16 กันยายน 2567.**

[Online]. Available: <https://files.ricethailand.go.th>. [2567, พฤศจิกายน 30]

กลุ่มส่งเสริมระบบการผลิตข้าว กระทรวงพาณิชย์. (2567). **ข้าว.** [Online]. Available: <https://agri.dit>.

[dit.go.th/file/doc/74b-FS-%E0%B8%AA%E0%B8%9B-5-%E0%B8%A1.%E0%B8%84.67.pdf](https://agri.dit.go.th/file/doc/74b-FS-%E0%B8%AA%E0%B8%9B-5-%E0%B8%A1.%E0%B8%84.67.pdf).

[2567, พฤศจิกายน 30].

- ภรภัทร บัวพันธ์ และคณะ. (2560). การนำนโยบายโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ประเภทนาข้าว ในจังหวัดฉะเชิงเทราปีงบประมาณ 2559 ไปปฏิบัติ. **วารสารวิจัยและพัฒนาโดยองค์กรในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 13 (3), 86-98.
- มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (2567). ระบบสนับสนุนการตัดสินใจสำหรับระบบเกษตรนาแปลงใหญ่ **DSS for the Large Agricultural Land Plot of farmers : Napangyai**. [Online]. Available: <https://home.mju.ac.th/history.aspx>. [2567, พฤศจิกายน 24].
- รัตนาพร นามมนตรี. (2564). แนวทางการพัฒนาการขับเคลื่อนนโยบายนาแปลงใหญ่. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย. (2566). 'ข้าวส่งออกไทย' อยู่จุดไหนในตลาดโลก ในยุคที่ 'อินเดีย-เวียดนาม' ยังแกร่ง. [Online]. Available <https://www.bangkokbiznews.com/business/1080192>. [2567, พฤศจิกายน 26].
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดมุกดาหาร. (2567). “นาแปลงใหญ่ข้าว” ส่งเสริม ผลักดัน ชาวนาทุกมิติ “ข้าวอินทรีย์ คนอินทรีย์” สร้างรายได้ยั่งยืน. [Online]. Available: https://www.opsmoac.go.th/mukdahan-local_wisdom-preview-461391791880. [2567, พฤศจิกายน 25].
- สำนักเศรษฐกิจการเกษตร. (2567). ข้าวนาปี: เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิตต่อไร่. [Online]. Available: <https://www.oae.go.th/assets/portals/1/fileups/prcaidata/files/major%20rice%2066.pdf>. [2567, ธันวาคม 17].
- สำนักเศรษฐกิจการเกษตร. (2567). สถานการณ์การผลิตและการตลาดรายสัปดาห์ 29 กรกฎาคม-4 สิงหาคม 2567. [Online]. Available <https://www.oae.go.th>. [2567, ธันวาคม 17].
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด. (2567). ข้อมูลพื้นฐานจังหวัด สีนค้ำเด่น.ต้น. [Online]. Available: <https://www.opsmoac.go.th/sisaket-dwl-files-461091791195>. [2567, ธันวาคม 18].
- ThaiPublica. (2021). ส่งออกข้าวไทยจะรอดได้ต้องแก้ให้ตรงจุด. [Online]. Available: <https://thaipublica.org/2021/02/thai-rice-export-how-to-compete/>. [2567, ธันวาคม 17].

ENHANCING COMPETENCY MODEL FOR COUNSELLING TEACHERS IN HIGHER VOCATIONAL COLLEGES UNDER HENAN PROVINCE

Zhang Huixi, Sataporn Pruettikul* and Sukhum Moonmuang

Student of Leadership in Education Administration program, Bangkokthonburi University,
Bangkokthonburi University and Bangkokthonburi University

*Corresponding Author E-mail: satapornp2566@gmail.com

Received Date: August 21, 2025 ; Revised Date: September 3, 2025 ; Accepted Date: September 5, 2025

Abstract

The objectives of this research were: (1) to explore the components of enhancing competence for counselling teachers in higher vocational colleges under Henan Province; (2) to develop competency model for counselling teachers in higher vocational colleges under Henan Province; and (3) to propose guidelines of enhancing competence for counselling teachers in higher vocational colleges under Henan Province. The population included 747 counselling teachers from five higher vocational colleges under Henan Province. The sample size was determined by Krejcie and Morgan's Table, obtained by stratified random sampling technique, totaling 287, and the nine key informants were selected by purposive sampling method, who were deans and counselling leaders' teachers in higher vocational colleges under Henan Province for interview and focus group discussion. The instruments used for data collection included a semi-structured interview form, a five-point rating scale questionnaire, and Focus Group Discussion form. The statistics used for data analyzed were descriptive statistics and Exploratory Factor Analysis.

The research found that: (1) there were five components of enhancing competence of counsellors in higher vocational colleges in Henan Province which consisted of Vocational knowledge and Ideology, Occupation or Career Guidance, Cross-Disciplinary knowledge, Activity on Students affairs Management, and Supported Innovation and Technology; (2) the enhancing competence for counselling teachers in higher vocational colleges under Henan Province was the "VOCAS Model"; and (3) there were three guidelines followed the VOCAS model of enhancing competence for counselling teachers in higher vocational colleges under Henan Province namely; Competency-Based Professional Development Program for counselling teachers, Collaborative Learning and Innovation Practice for enhancing on technical and skill of counselling teachers, and Mentoring, Monitoring, and Continuous Improvement on counselling teachers.

Keywords : Teacher's Competencies, Counselling Teacher, Higher Vocational Colleges, Henan Province

Background and significance of the problem

China is striving to create a comprehensive environment that values vocational education and skilled talents throughout society through legislative amendments and institutional reforms. In 2019, undergraduate vocational education began to be piloted, breaking the ceiling of vocational education being limited to vocational colleges. The Ministry of Education et al. (2022), the latest revised Vocational Education Law of the People's Republic of China for the first time legally established the equal importance of vocational education and general education, clearly stipulating that the state should take measures to improve the social status and treatment of technical and skilled talents, promote the glorious labour, precious skills, and create a great trend of the times. It is imperative to enhance the competence of counsellors in higher vocational colleges in the face of

vocational education reform. Because counsellors are the backbone of the ideological and political education work team for college students, they play a bridging and fortress role in implementing the fundamental task of "cultivating virtue and talent", and are the key force in promoting "vocational education reform". Therefore, conducting specialized research on enhancing the competence of counsellors in higher vocational schools will be more conducive to establishing a specialized and professional team of counsellors in higher vocational schools. There are three main reasons to enhance the competence of counsellors in higher vocational colleges. The first is an inevitable requirement of the fundamental task of cultivating virtue and nurturing people. The requirement of 'cultivating virtue and nurturing people' must adhere to the principle of prioritizing moral education, and counsellors must 'cultivate people with moral education'. The second objective requirement is the reform of vocational education. The reform of vocational education has expanded the scope of job responsibilities for counsellors in higher vocational schools. The "expansion of vocational education enrolment" that began in 2018 has attracted widespread attention from the whole society: a three-year expansion of 3 million vocational education students, including retired soldiers, laid-off and unemployed people, migrant workers, and high-quality farmers, have entered higher vocational schools. From this, it can be seen that after the expansion of enrolment in higher vocational education, the source of students is no longer a single junior high school graduate, and the third is the development demand for theoretical and practical research on the competence of counsellors in higher vocational colleges. There is relatively little theoretical research on the competence of counsellors in higher vocational colleges. (Wang and Huang, 2012). The theory of competence is developing rapidly and has been widely applied in the field of management.

In the face of the practical problems that exist in the work of counsellors in higher vocational colleges, as well as the urgency of the fundamental task of cultivating moral character, it is urgent to carry out research on the professional abilities of counsellors in higher vocational colleges, providing reference and inspiration for the construction of counsellors' teams in vocational education reform. (Ministry of Education of the People's Republic of China, 2022).

This research takes the development of counsellors' competence as its primary objective, explores the current situation and factors of counsellors' professional competence through empirical research, searches for appropriate policy support, and carries out reforms and improvements, and promoting to the higher vocational counselling team in the new era, and to realize the sustainable development of them.

Research objectives

(1) To explore the components of enhancing competency for counselling teachers in higher vocational colleges under Henan Province.

(2) To develop competency model for counselling teachers in higher vocational colleges under Henan Province.

(3) To propose guidelines of enhancing competence for counselling teachers in higher vocational colleges under Henan Province.

Research Framework

This research started from the perspective of the status on teachers' counselling now and the researcher want to explore on the main components for development which find out the guide lines for the teachers' counselling improvement, as the figure 1.

Figure 1 Research Framework

Research Methodology

Research Design

According to the research objectives, this research will be divided into three steps:

Step 1: To explore the components of enhancing competence for counselling teachers in higher vocational colleges under Henan Province. The researcher reviewed the literature and related literature researched synthesized relevant articles and summarized some of the components and indicators of teachers' counselling competencies in vocational under Henan Province. And In-depth interviews were conducted with 9 key informants, consisting of 3 deans, 6 directors or teacher leaders, in vocational colleges under Henan province, using by purposive selection.

Step 2: To develop the enhancing competency of counselling teachers' model in higher vocational colleges in Henan Province. In this step, the data collected by a five-point rating scale questionnaire was employed by researcher. The population from 5 vocational colleges under Henan province, which included counselling teachers in vocational colleges under Henan province, totaling 747. The Sample size was determined by Krejcie and Morgan's table (1970), a total of 287, and obtained by stratified random sampling technique, the data analyzed by descriptive statistic and EFA.

Step 3: To propose managerial guidelines for enhancing competence of counselling teachers

in higher vocational colleges under Henan Province. In this step, using by focus group discussion with 9 key informants consisting of 3 deans, 3 directors, and 3 teachers in vocational colleges under Henan province. The researcher will classify and establish selection criteria by purposive sampling.

Scope of time, Academic years 2024-2025.

Research Instruments

Three research instruments were used to three type instruments to examine the objectives namely, a semi-structured interview, a five-point rating scale questionnaire, (5 – strongly agree, 4 – agree, 3 – neutral 2 – disagree and 1 – strongly disagree), there were 24 items which each item of questionnaires had validity (Index of Item objective congruence: IOC) was between 0.6 to 1.0, Additionally, the reliability of the questionnaire was confirmed through Cronbach's alpha coefficients was 0.827. These results were good validity and reliability, (Cortina, 1993), and a focus group discussion form.

The data was collected through a questionnaire survey, which consists of two parts. The first part collects basic information such as teacher gender and age; The second part was a 5-point rating scale for exploratory factor analysis, and adjusts them according to research objectives. After had 5 experts evaluate the validity of the questionnaire content, they were the leader of administration affair of vocational colleges and had experience more 10 years, using the IOC index was value between 0.6 to 1.0, and revise the questionnaire to ensure that it accurately reflects the research objectives. and the reliability value.

Data Collection

(1) Researchers contacted key informants and interview online applications via telephone.

(2) This part of the questionnaire can be distributed on-site or collected through online links. totaling 287 questionnaires need to be completed. The sample has been directly informed of the content scope and research objectives, and received a formal permission letter from the university to the administrator and teachers, The researchers distributed a Likert (5-point) questionnaire to the participants. Select teachers from 5 higher vocational colleges in Henan province as research samples and collect data through online questionnaires star application.

(3) Focus group discussions can be conducted on-site, with researchers leading participants and open-ended discussions. the researcher acts as a facilitator.

Data Analysis

Data was analyzed by descriptive statistical methods; frequency percentages, mean and Exploratory Factor Analysis (EFA). To conduct a content analysis on the results of the Focus group discussion to obtain the results of objective 3.

Research Result

On the step 1, to explore on the components and indicators on counselling Teachers' competencies from literature or related research and from the expert's interviews, After the researcher was consideration of integration both of them, there were total 5 dimensions and 24 indicators and used to create a questionnaire to collecting data in step 2.

On the step 2, From collected data by questionnaire, the result was shown as below:

1) Demographic information

Table 1 Frequency and Percentage Demographic Information (n = 287)

Demographic Information	Frequency	Percentage
1. Gender		
1.1 Male	125	43.6
1.2 Female	162	56.4

Total	287	100.00
2. Age:		
2.1 Lower than 26 years old	58	20.2
2.2 26 – 35years old	85	29.6
2.3 36– 45years old	77	26.8
2.4 More than 45 years old	67	23.8
Total	287	100
3. Educational Level		
3.1 Bachelor's degree or equivalent	99	34.5
3.2 Master's degree or equivalent	109	38
3.3 Doctoral degree or equivalent	79	27.5
Total	287	100
4. Working Experience		
4.1 1 – 3years	135	47
4.2 4 – 6 years	91	31.7
4.3 More than 6 years	61	21.3
Total	287	100

From table 1, Showed that the respondents' information, on terms of gender, the majority of sample group were females, accounting for 56.40%, there had age between 26-35 years, accounting for 29.60%, there were 109 teachers graduated the master's degree, accounting for 38%, and were working experience on 1-3 years, accounting for 47%.

2) Data descriptive analysis on mean, standard deviation, Skewness and Kurtosis from the questionnaires, as the table 2.

Table 2 The standard deviation of coefficient of variation, skewness, and kurtosis

Item	Variables	$\bar{x}$	S.D.	Level
1	The counsellor positive values, ethics, and life perspectives among students.	4.55	0.53	Very High
2	The counsellors encourage the spirit of labor and craftsmanship in students.	4.55	0.52	Very High
3	The counsellor possesses knowledge of political ideology and vocational education philosophy.	4.57	0.53	Very High
4	The counsellor supports the development of students' social responsibility and civic-mindedness.	4.53	0.52	Very High
5	The counsellor provides students with guidance in career planning and educational pathways.	4.52	0.55	Very High
6	The counsellor understands current industry trends and labor market demands.	4.50	0.56	High
7	The counsellor collaborates effectively with external enterprises and industry professionals.	4.47	0.59	High
8	The counsellor helps students align their skills and	4.55	0.54	Very High

	interests with future employment opportunities.			
9	The counsellor has basic knowledge of psychology and counselling techniques.	4.54	0.55	Very High
10	The counsellor supports students in managing academic stress and emotional well-being.	4.55	0.56	Very High
11	The counsellor is capable of responding appropriately to psychological crises.	4.53	0.55	Very High
12	The counsellor provides encouragement and motivation to students in their learning journey.	4.54	0.55	Very High
13	The counsellor manages student welfare services such as dormitories, scholarships, and financial aid.	4.51	0.56	Very High
14	The counsellor facilitates skill-building and extracurricular development programs.	4.52	0.55	Very High
15	The counsellor promotes holistic student development, including personal and social competencies.	4.54	0.54	Very High
16	The counsellor contributes to the planning and implementation of student-centered activities.	4.55	0.53	Very High
17	The counsellor works collaboratively with teachers across different subject areas.	4.50	0.55	High
18	The counsellor helps integrate moral values and career readiness skills into academic instruction.	4.52	0.55	Very High
19	The counsellor contributes to curriculum design and co-curricular activities with experts.	4.50	0.54	High
20	The counsellor promotes a multidisciplinary approach to student development.	4.54	0.55	Very High
21	The counsellor understands key vocational education policies (e.g., "Industry-Education Integration," "1+X" Certification).	4.51	0.56	Very High
22	The counsellor uses digital tools and new media to engage and communicate with students.	4.52	0.56	Very High
23	The counsellor applies institutional policies effectively in practice.	4.50	0.56	High
24	The counsellor evaluates outcomes based on measurable indicators such as employment with high technology and innovation.	4.49	0.57	High

From the results in the above table, we can see that this scale consists of 24 measurement items, the average value of each item was between 4.47-4.57, and the standard deviation was between 0.52-0.59, which indicates that the respondents had a high to very high level.

From the questionnaire was testing for data distribution on the result of KMO-Meyer-Olkin and Bartlett's, as the Table 3.

Table 3 KMO and Bartlett tests of questionnaires

KMO and Bartlett's Test	
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy	0.972

Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	8212.666
	Df	276
	Sig.	.000

On the table that shown KMO was 0.972 (more than 0.9, and Bartlett's test was significant at .000, this indicates that this data set was suitable for using on exploratory factor analysis on next process.

2) the process of exploratory factor analysis, this studied use principal component analysis, as the table 4.

Table 4 Initial Eigenvalues and Rotation sums of squared loading

Initial Eigenvalues				Rotation Sums of Squared Loadings		
Component	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	17.024	70.932	70.932	5.678	23.568	23.568
2	.928	3.865	74.979	4.014	16.725	4.383
3	.573	2.389	77.186	3.850	16.043	56.426
4	.515	2.145	79.331	3.673	15.304	71.730
5	.481	2.004	81.334	2.305	9.604	81.334

From Table 4, In the process of exploratory factor analysis, this study used principal component analysis (Principal Factor Analysis) and randomly extracted 5 common factors as followed that; Component 1 had a maximum eigenvalue of 5.678, which explained the total variance of 23.658 percent, Component 2 had a maximum eigenvalue of 4.014, it can explain the total variance of 16.725 percent, Component 3 had a maximum eigenvalue of 3.850, it can explain the total variance of 16.043 percent, Component 4 had a maximum eigenvalue of 3.673, explaining the total variance of 15.304 percent, and Component 5 had a maximum eigenvalue of 2.305, explaining the total variance of 9.604 percent. The results showed that the total variance explanation rate of these 5 factors was 81.334 percent, which is greater than the general standard of 60 percent. Therefore, it was believed that the validity of the questionnaire scale of this study was good.

In addition, the factor loads and variables described in each component after the rotary axis were shown in Table 5.

Table 5 Showed components of teachers' competencies

Order	Components	Number of Variables	Factor Loading
1	Component1	8	0.742-0.513
2	Component2	4	0.775-0.590
3	Component3	4	0.663-0.494
4	Component4	5	0.658-0.489
5	Component5	2	0.580-0.558
Total		23	0.775-0.489

From Table 5, there were 5 qualified components; component 1 contains 8 measurement problem description components, with factor loadings between 0.742-0.513; component 2 contains

4 measurement problem description components, with factor loadings between 0.775-0.590; component 3 contains 4 measurement problem description components, with factor loadings between 0.663-0.494; component 4 contains 5 measurement problem description components, with factor loadings between 0.658-0.489; and component 5 contains 2 measurement problem description components, with factor loadings between 0.580-0.558. shown as the table 6-10.

Table 6 Showed Component 1

Variable	Statement	Factor loading
VAR 1	The counsellor positive values, ethics, and life perspectives among students.	0.742
VAR 3	The counsellor possesses knowledge of political ideology and vocational education philosophy.	0.722
VAR 6	The counsellor understands current industry trends and labour market demands.	0.700
VAR 9	The counsellor has basic knowledge of psychology and counselling techniques.	0.675
VAR 12	The counsellor provides encouragement and motivation to students in their learning journey.	0.669
VAR 13	The counsellor manages student welfare services such as dormitories, scholarships, and financial aid.	0.600
VAR 20	The counsellor promotes a multidisciplinary approach to student development.	0.572
VAR 21	The counsellor understands key vocational education policies (e.g., "Industry-Education Integration," "1+X" Certification).	0.513

From Table 6, Component 1 was described by 8 key variables. After rotating the axis, the variables were loaded with factors between 0.742 and 0.513, which explains 23.658% of the total variance, The researcher gave this components' name was **"Vocational knowledge and Ideology"**; represented by **"V"**.

Table 7 Showed Component 2

Variable	Statement	Factor loading
VAR 2	The counsellors encourage the spirit of labor and craftsmanship in students.	0.775
VAR 4	The counsellor supports the development of students' social responsibility and civic-mindedness.	0.723
VAR 7	The counsellor collaborates effectively with external enterprises and industry professionals.	0.617
VAR 8	The counsellor helps students align their skills and interests with future employment opportunities.	0.590

From Table 7, component 2 was described by 5 key variables. After rotating the axis, the factor loading in the component ranged from 0.775 to 0.590, which could explain 16.725 % of the total variance. The researcher gave this components' name was **"Occupation or Career Guidance"**; represented by **"O"**.

Table 8 Showed Component 3

Variable	Statement	Factor Loading
VAR 10	The counsellor supports students in managing academic stress and emotional well-being.	0.663
VAR 11	The counsellor is capable of responding appropriately to psychological crises.	0.655
VAR 15	The counsellor promotes holistic student development, including personal and social competencies.	0.623
VAR 18	The counsellor helps integrate moral values and career readiness skills into academic instruction.	0.494

From Table 8, Component 3 was described by 4 key variables. After rotating the axis, the factor loading in the component ranged from 0.663 to 0.494, which could explain 16.043% of the total variance. The researcher gave the components' name was "**Cross – Disciplinary knowledge**"; represented by "**C**".

Table 9 Showed Component 4

Variable	Statement	Factor Loading
VAR 5	The counsellor provides students with guidance in career planning and educational pathways.	0.658
VAR 14	The counsellor facilitates skill-building and extracurricular development programs.	0.605
VAR 16	The counsellor contributes to the planning and implementation of student-centred activities.	0.560
VAR 17	The counsellor works collaboratively with teachers across different subject areas	0.559
VAR 23	The counsellor applies institutional policies effectively in practice.	0.489

From Table 9, Component 4 was described by 5 key variables. After rotating the axis, the factor loading in the component ranged from 0.658 to 0.489, which could explain 15.304% of the total variance. The researcher gave this components' name was "**Activity on Students affairs Management**"; represented by "**A**".

Table 10 Showed Component 5

Variable	Statement	Factor Loading
VAR 22	The counsellor uses digital tools and new media to engage and communicate with students.	0.580
VAR 24	The counsellor evaluates outcomes based on measurable indicators such as employment with high technology and innovation.	0.558

From Table 10, Component 5 was described by 2 key variables. After rotating the axis, the factor loading in the component ranged from 0.580 to 0.558, which could explain 9.064% of the total variance. The researcher gave this components' name was "**Supported Innovation and Technology**"; represented by "**S**".

From above, all five components could improvement competencies of counselling teachers together, for implement and more easy on remember the researcher will gave the new name of

this model was “VOCAS” for enhancing the counselling teachers’ competencies model in higher vocational colleges in Henan Province as shown in Figure 4.1.

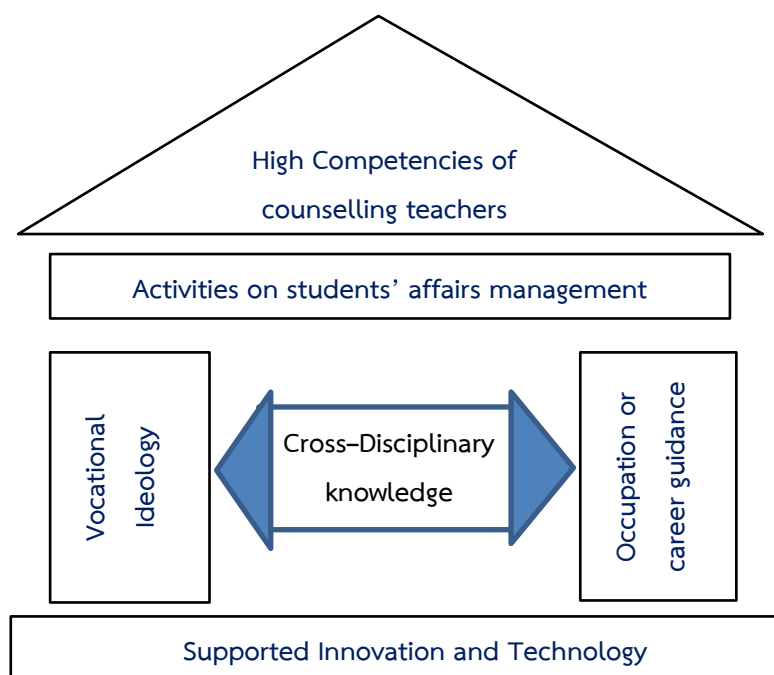

Figure 2 The VOCAS Model for enhancing counselling teachers’ competencies

On the Figure 2 The VOCAS Model for counselling teachers’ competencies enhancing model in higher vocational colleges, there were 5 components detailed as follows:

1) **Vocational Ideology** (“V”) consisted of: 1) The counsellor positive values, ethics, and life perspectives among students. 2) The counsellor possesses knowledge of political ideology and vocational education philosophy, 3) The counsellor understands current industry trends and labor market demands. 4) The counsellor has basic knowledge of psychology and counseling techniques. 5) The counsellor provides encouragement and motivation to students in their learning journey. 6) The counsellor manages student welfare services such as dormitories, scholarships, and financial aid, 7) The counsellor promotes a multidisciplinary approach to student development, and 8) The counsellor understands key vocational education policies.

2) **Occupation or career guidance** (“O”) consisted of: 1) The counsellors encourage the spirit of labor and craftsmanship in students, 2) The counsellor supports the development of students’ social responsibility and civic-mindedness, 3) The counsellor collaborates effectively with external enterprises and industry professionals, and 4) The counsellor helps students align their skills and interests with future employment opportunities.

3) **Cross – Disciplinary knowledge** (“C”) consisted of: 1) The counsellor supports students in managing academic stress and emotional well-being, 2) The counsellor is capable of responding appropriately to psychological crises, 3) The counsellor promotes holistic student development, including personal and social competencies, and 4) The counsellor helps integrate moral values and career readiness skills into academic instruction.

4) **Activities on students affairs management** (“A”) consisted of : 1) The counsellor provides students with guidance in career planning and educational pathways, 2) The counsellor facilitates skill-building and extracurricular development programs, 3) The counsellor contributes to

the planning and implementation of student-centered activities, 4) The counsellor works collaboratively with teachers across different subject areas, and 5) The counsellor applies institutional policies effectively in practice.

5) **Supported Innovation and Technology** (“S”) consisted of: 1) The counsellor uses digital tools and new media to engage and communicate with students, and 2) The counsellor evaluates outcomes based on measurable indicators such as employment with high technology and innovation.

In step 3, on the focus group discussion had agreed with **VOCAS Model** for teachers’ counselling competencies development in higher vocational colleges in Henan Province, on the three managerial guidelines, as follow;

Managerial guideline 1: Competency-Based Professional Development Program for counselling teachers, improve teaching new philosophy, knowledge, policy and educational change in accordance with their attitude and create an inclusive learning atmosphere. The main skill of professional counsellors.

Managerial guideline 2: Collaborative Learning and Innovation Practice for enhancing on technical and skill of counselling teachers’, encourage teachers to learn and communicate across disciplines, improve teachers’ professional reading and reflection, and establish a knowledge sharing and inheritance mechanism. The activity on collaboration project between colleges and local industry.

Managerial guideline 3: Mentoring, Monitoring, and Continuous Improvement on counselling teachers’, improve the cultivation and stimulation of teachers’ innovative spirit, encourage teaching experiments and exploration, and commend and encourage innovative achievements. Building and using a variety of platforms on technology communication.

Discussions

The research discussion, the main research results according on research objectives as follows:

1) The main components of counselling teachers’ competency were five components namely; **1. Vocational Ideology**; This refers to the teacher’s underlying values, philosophy, and beliefs about vocational education—both as a teaching domain and in shaping students’ aspirations. It influences how teachers frame career paths and professional development. **2. Occupation or Career Guidance**; Focuses on helping students understand and plan their career trajectories, matching interests, skills, and labor-market realities; **3. Cross-Disciplinary Knowledge**; Emphasizes integrating insights from multiple domains—such as psychology, business, technology, and education—to offer richer, more holistic guidance; **4. Activities on Student Affairs Management** Involves organizing and overseeing programs like counseling sessions, extracurricular growth activities, and developmental monitoring and **5. Support for Innovation and Technology**; Highlights the use of modern educational and counseling technologies to enhance guidance practices, especially relevant in digital or remote contexts. That due to the new era the counselling teachers must be high knowledge, skill and attitude cover both academic and career for effective introduce their students according with Mao Xia (2014) research on the characteristics and training strategies of competence of college counsellors. It was found that the competence of university counsellors of five universities in Chongqing, it was found that the characteristics of the competence of university counsellors mainly include ideological and political qualities, professional responsibility, educational guidance ability, learning and innovation ability, and communication and coordination ability.

2) The **VOCAS Model** for counselling teachers' competencies enhancing model in Vocational colleges; the multifaceted nature of counselling teacher competencies—spanning philosophical grounding, cross-disciplinary breadth, administrative ability, and adaptation to technological shifts. The studies provided substantiate key dimensions of the model—especially the growing necessity for tech fluency, innovation capacity, and dynamic pedagogical approaches. That according the research of Wang, Juanjuan. (2020), research title was Research on Strategies for Enhancing the Competence of College Counsellors in the New Era, It was found that the system of university counsellors is an important part of China's higher education system, and university counsellors are not only the main workers of ideological education for college students, but also the guides for student development and the guardians of students' healthy growth, in order to enhance the work ability of university counsellors, measures must be taken to improve their leadership ability, strengthen their professional cognition, unleash their innovation ability, and enhance their practical ability.

3) The managerial guidelines to the counselling teachers' competencies in high vocational colleges in Henan province. on the three guidelines; **Managerial guideline 1: Competency-Based Professional Development Program for counselling teachers**, improve teaching new philosophy, knowledge, policy and educational change in accordance with their attitude and create an inclusive learning atmosphere. The main skill of professional counsellors, Activities on workshops, invite experts or partner institutions and reflect and evaluate. **Managerial guideline 2: Collaborative Learning and Innovation Practice for enhancing on technical and skill of counselling teachers'**, encourage teachers to learn and communicate across disciplines, improve teachers' professional reading and reflection, and establish a knowledge sharing and inheritance mechanism. The activity on collaboration project between colleges and local industry, Activities implementation process on cross-functional counselling teams, assign real-world tasks for each dimension and monthly sharing and peer feedback. **Managerial guideline 3: Mentoring, Monitoring, and Continuous Improvement on counselling teachers'**, improve the cultivation and stimulation of teachers' innovative spirit, encourage teaching experiments and exploration, commend and encourage innovative achievements. Building and using a variety of platforms on technology communication; Activities on create a mentorship program, use monitoring tool and set up competency portfolios. All these guide lines can improve new knowledge and skill on teachers' competencies more according with Liang Qingqing (2019), research on the evaluation index system of the competence and quality of college counsellors under the background of "Double First Class". The results showed that the proposed competence-based counsellors evaluation system is scientific and practical, providing a reference for self-improvement and career development planning for ordinary counsellors to grow into excellent teachers and reserve cadres, followed policy to enhancing on technical and skill of counselling teachers' improvement (Ministry of Education et al., 2022).

Recommendations

1. Recommendation for Policies Formulation

1.1 Formulate policy support: Governments at all levels should increase policy support for improving teacher competence, and formulate and implement policy measures that are conducive to teacher development.

1.2 Supervision and inspection: Establish a sound supervision and inspection mechanism to conduct regular inspections and evaluations of policy implementation. Units and individuals that fail to implement policies effectively should be dealt with in accordance with laws and regulations.

2. Recommendation for Practical Application

In the process of improving the competence of teachers in art colleges, the use of the PDCA cycle is a systematic and effective way. In terms of teaching adaptability, broad knowledge base, innovative teaching methods, educational leadership, inclusive classroom practice, timely and effective evaluation, and engaging teaching skills, the following steps can be followed for cyclical improvement.

3. Recommendation for Further Research

1) Study on the effectiveness of VOCAS Model that were implementation in Vocational colleges.

2) Find out some effect of factors affecting counselling teachers' competencies in Vocational colleges by CFA and SEM.

3) Study on counselling teachers' effectiveness in Vocational colleges when using VOCAS Model and compare with the others model.

4) Find out the model of teachers' technique or curriculum design on suitable workshops for improvements the counselling teachers' competencies with using innovation, AI technology or high technologies supported.

5) The Scenario of teachers' counselling in Vocational Education in next decade.

References

- Cortina, J. M. (1993). What Is Coefficient Alpha An Examination of Theory and Applications. *Journal of Applied Psychology*, 78, 98-104.
- Krejcie, R.V., and D.W. Morgan. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". *Educational and Psychological Measurement*, 30 (3), 607-610.
- Ministry of Education of the People's Republic of China. (2022). **Regulations on the construction of counsellor teams in regular higher education institutions** (MOE Order No. 43). [Online] Available: <https://www.moe.gov.cn>. [2024, December 12].
- Ministry of Education et al. (2022). **Regulations on the management of internships in vocational schools**. [Online] Available: <https://www.moe.gov.cn>. [2024, December 22].
- Liang, Qingqing. (2019). Research on the Evaluation Index System of College Counselors' Competency Quality under the Background of "Double First-Class". *Journal of North China University of Science and Technology (Social Science Edition)*, 19 (2), 80-87.
- Mao, Xia. (2014). Research on the Structure of Competency Characteristics of College Counselors and Cultivation Countermeasures. *Ideological Education Research*, (1), 102-104.
- Wang Huiying and Huang Hecheng. (2012). On the Evolution of the Role of Counsellors in Chinese University. *Journal of China Youth Political College*, (04), 58-62.
- Wang, Juanjuan. (2020). Research on Strategies for Improving the Competence of College Counselors in the Context of the New Era. *Science & Education Guide*, (05), 56-57.

การส่งเสริมคุณธรรมอันพึงประสงค์ในสถานศึกษาด้วย PIE MODEL ENHANCING DESIRED MORALITIES IN SCHOOLS WITH PIE MODEL

พระมหาไชยธนม ทหารสาย*

นักวิชาการอิสระ

PhramahaChaithanom Harasai*

Independent Scholar

*Corresponding Author E-mail : Poomin_1990@hotmail.com

(วันที่รับบทความ : กรกฎาคม 29, 2568 ; วันที่แก้ไขบทความ : สิงหาคม 14, 2568 ; วันที่ตอบรับบทความ : สิงหาคม 18, 2568)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการส่งเสริมคุณธรรมอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา ด้วยแนวคิด PIE Model เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรม สร้างจิตสำนึกที่ดี และสร้างภูมิคุ้มกันทั้งทางกายและใจ อีกทั้งยังเป็นการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ตามคุณธรรมอันพึงประสงค์ 5 ประการ ได้แก่ 1) พอเพียง 2) มีวินัย 3) สุจริต 4) จิตอาสา 5) กตัญญู โดย PIE Model เริ่มต้นจาก P=Planning คือ มีการวางแผนงานเชิงระบบอย่างครอบคลุม ได้แก่ มีแผนโครงการ/กิจกรรม ทีมงานดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างเพียงพอและเหมาะสม มีการวางแผนเป้าหมายที่ชัดเจน เป็นแผนงานที่รองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยสามารถบูรณาการเข้ากับวิชาเรียน กิจกรรมของสถานศึกษาได้อย่างลงตัวและเป็นรูปธรรม I=Implementation คือ การนำแผนงานเข้าสู่การปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม มีการเน้นกิจกรรมโครงการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมอันพึงประสงค์อย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง มีการติดตามผลเป็นระยะ เก็บรวบรวมข้อมูล ปัญหา อุปสรรค ในแต่ละระยะ และสรุปผลอย่างตรงไปตรงมา และ E=Evaluation คือ มีการประเมินผลของการดำเนินงาน ประเมินผลกลุ่มเป้าหมายคือผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษา และวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบก่อนและหลังดำเนินการ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์แผนงานอย่างรอบด้านมากขึ้น เพื่อให้เห็นผลการพัฒนา และข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

คำสำคัญ : การส่งเสริมคุณธรรมอันพึงประสงค์, PIE Model

Abstract

This academic article aimed to present the promotion of desirable morality in schools using the PIE Model. To instill morality, create a sense of awareness and build physical and mental immunity, and it is the creation of desirable characteristics for learners and educational personnel effectively according to the 5 desired virtues, namely, Sufficiency, Discipline, Honesty, Volunteerism, Gratitude. The PIE Model starts with P=Planning, which means having a comprehensive systematic plan. This includes having a project/activity plan, an implementation team and stakeholders that are sufficient and appropriate, having clear goals, and having a plan that effectively supports change and is consistent with the context of the schools, and being able to be integrated into the curriculum and activities of the schools in a tangible and appropriate manner. I=Implementation is the implementation of the plan in a tangible way. There is an emphasis on project activities that are related to promoting desirable morality intensively and continuously. There is a periodic follow-up, data collection, problems, and obstacles in each phase are collected, and results are summarized straightforwardly. And E=Evaluation is the evaluation of the results of the operations, the evaluation of the target groups, which are students and educational personnel. The comparative analysis before and after the operations to lead to a more comprehensive analysis of the plan in order to see the development results and the shortcomings that need to be corrected and improved.

Keywords : Enhancing Desired Moralities, PIE Model

บทนำ

การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนนั้น ต้องเริ่มจากการสร้างคนดีสู่สังคม โดยใช้คุณธรรมนำการพัฒนา กล่าวคือ การให้ความสำคัญในการพัฒนาคนเป็นหลัก โดยเฉพาะด้านจิตใจซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งการกระทำ โดยทุกสถาบันในสังคมต้องร่วมมือกันปลูกฝังบ่มเพาะ และส่งเสริมให้คนในทุกช่วงวัย ทุกกลุ่ม และทุกพื้นที่ เป็นคนดีของสังคม ยึดหลักคุณธรรมเป็นรากฐานสำคัญในการดำเนินชีวิต เพราะในโลกยุคปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีทันสมัย และคนในสังคมมีค่านิยมที่เปลี่ยนไปจากเดิม ส่วนใหญ่เป็นการวิ่งตามความทันสมัยของโลก จนลืมนำค่านิยมถึงคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันในสังคม ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมด้านต่างๆ ตามมาอย่างต่อเนื่อง เช่น ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหายาเสพติด เป็นต้น การสร้างสังคมคุณธรรมที่ทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขบนพื้นฐานของความรักและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันนั้นจำเป็นต้องพัฒนาที่คน เพราะคนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา และคุณธรรมเป็นหัวใจของการพัฒนาคน (ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน), 2561) ดังนั้น จึงมีการจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรมของหน่วยงานเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และร่วมกันประกาศเจตนารมณ์เป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบทั่วประเทศ แผนระดับที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) แผนระดับที่ 2 แผนแม่บทได้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับที่ 3 แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566-2570) โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566-2570) เป็นแผนระดับที่ 3 ที่เป็นแผนการพัฒนาเชิงประเด็น (Issue-based) และสอดคล้องกับแผน 3 ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 โดยสานต่อหลักคิดในการส่งเสริมคุณธรรมจากแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2565) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความรู้และทักษะชีวิต (Soft Skills) อันมีคุณธรรมเป็นองค์ประกอบเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” ครบทุกมิติ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ แข็งแรง มีภูมิคุ้มกัน และนำพลังบวกมาสร้างความร่วมมือแก้ปัญหาวิกฤตและเหตุการณ์พลิกผันต่างๆ ที่กำลังเผชิญในปัจจุบันและอาจเกิดขึ้นในอนาคต ก็จะสามารถขับเคลื่อนโลกสมัยใหม่และผลักดันให้เกิดการพลิกโฉมประเทศ สร้างสังคมไทยที่ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบและยังเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2565)

นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้กล่าวว่า การพัฒนาคนในภาพรวม ให้เป็นคนที่มีคุณภาพในทุกช่วงวัยที่สามารถบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงที่เป็นสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตได้อย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และยกระดับคุณภาพบริการสาธารณสุขให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่ พร้อมทั้งต้องส่งเสริมบทบาทสถาบันทางสังคมในการกล่อมเกลาสังคมคนดี มีวินัย มีค่านิยมที่ดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) โดยที่การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนของชาติสามารถเป็นตัวจักรใหญ่ที่สำคัญในการขับเคลื่อนความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้เป็นอย่างดีเนื่องจากนโยบายที่เน้นการพัฒนาประเทศด้วยความรู้ด้านเทคโนโลยีเกิดเป็นนวัตกรรมใหม่ๆ ส่งเสริมทักษะการสื่อสารในสังคมโลกตามบริบทที่เปลี่ยนไป และรู้เท่าทันเทคโนโลยีที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันแต่สิ่งสำคัญยิ่งกว่าในการพัฒนาคนคือการปลูกฝังให้เกิดคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดีรู้หน้าที่ในการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อสังคม และครอบครัว การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ 5 ประการ ดังกล่าวจึงเป็นการนำพาชาติให้เจริญรุ่งเรือง มั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยจนสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น สร้างคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวม (พระมหากษัตริย์ องค์การสิริ, 2561 : 81)

ดังนั้น คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ จึงได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ เพื่อนำสู่ความเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” โดยการปลูกฝังจิตสำนึกและปรับเปลี่ยนค่านิยมให้คนไทยมีพฤติกรรมที่สะท้อนการมีคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น น้อมนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และรักษาสืบสานวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม และปฏิบัติตามคุณธรรมที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทย 5 ประการ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู” ซึ่งเป็นหลักคิดในการดำรงชีวิตและการพัฒนาคุณธรรมให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรมในสังคมไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) โดยเฉพาะการส่งเสริมคุณธรรมในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคม และสติปัญญา เพราะการศึกษาถือเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กระบวนการจัดการศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

(ทศนา แหมมณี, 2560) ซึ่งกระบวนการจัดการศึกษาที่สามารถช่วยเหลือให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์พร้อมด้วยความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังเช่นสถานศึกษาด้านแบบคุณธรรม ใช้แนวคิด PIE Model เป็นกรอบการทำงานที่ในการนำสู่การปฏิบัติจริง โดยคำว่า PIE ย่อมาจาก P=Planning คือ การวางแผน I=Implementation คือ การนำไปใช้ และ E=Evaluation คือ การประเมินผล PIE เป็นแนวคิดของ Newby, et al. (Newby, T., et al., 1996)

จากความสำเร็จดังกล่าวข้างต้น แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมที่พึงประสงค์ในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อพัฒนาผู้เรียนเยาวชน รวมถึงบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนับว่าเป็นการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความมั่นคง ยั่งยืน

ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม

คำว่า “คุณธรรมจริยธรรม” นั้น มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายความหมาย ทั้งทางด้านศาสนา และด้านวิชาการ คุณธรรม หมายถึง ภาวะจิตใจที่เมื่อสำแดงความประพฤติออกมาแล้ว สังคมตัดสินออกมาว่า เป็นจริยะที่ดีจริง งาม ถ้าใจเราคิดดี คิดจริงและคิดงาม และประพฤติออกมาดี จริง งาม แสดงว่าคนๆ นั้น มีคุณธรรม แต่ถ้าใจคิดชั่ว คิดไม่จริง (เท็จ) คิดไม่งาม ก็จะไม่มีความประพฤติชั่ว เท็จ และไม่งาม ซึ่งเราก็จะเรียกว่าคนไม่มีคุณธรรม ซึ่งสังคมต้องสร้างเครื่องตัดสินว่า อะไรคือ ดี จริง งาม คุณธรรมคือ ธรรมที่เป็นคุณหรือสภาพคุณงามความดี เริ่มตั้งแต่ความนึกคิด ความปรารถนา ความตั้งใจ คนที่มีคุณธรรม เมื่อคิดดีแล้ว ย่อมแสดงพฤติกรรมคือคำพูดและการกระทำที่ปรากฏออกมาแล้ว สังคมตัดสินว่า ดี จริง และงาม คนที่ไม่มีคุณธรรม เมื่อคิดชั่วแล้ว ย่อมแสดงพฤติกรรมคือคำพูดและการกระทำที่ปรากฏออกมา แล้ว สังคมตัดสินว่า เลว เท็จ อับลัทธิ ส่วน จริยธรรม แปลว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติหรือศีลธรรม หมายถึงคำพูดและการกระทำ หรือพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก

อุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม และสมใจ ศิริกมล (2558) ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณความดีงาม สภาพประกอบเกื้อกูล สิ่งที่คุณคละยอมรับว่า เป็นสิ่งที่ดีงาม ส่วนจริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติศีลธรรม กฎศีลธรรม

พุทธรักษ์ ปราบนอก (2560) กล่าวว่าถึงคุณธรรมและจริยธรรมไว้ว่า คุณธรรมเน้นที่สภาพลักษณะ หรือคุณสมบัติที่แสดงออกถึงความดีงาม ส่วนจริยธรรมมีความหมายที่เน้นความประพฤติหรือการปฏิบัติที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคมสำหรับศีลธรรมนั้น เป็นเรื่องของความดีความชอบธรรม ความถูกต้อง

ชวน ภารังกุล และคณะ (2564 : 335) ให้สรุปไว้ว่า คุณธรรมจริยธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่ถูกต้องดีงามของบุคคลทางจิตใจ และความประพฤติ 8 ประการ ได้แก่ ขยัน อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี พะมหายอนันต์ องค์กรสิริ (2561 : 84) ได้สรุปไว้ว่า คำว่า “คุณธรรมจริยธรรม” นี้ เป็นคำที่คนส่วนใหญ่จะกล่าวควบคู่กันเสมอ จนทำให้เข้าใจผิดได้ว่า คำทั้งสองคำมีความหมายอย่างเดียวกันหรือมีความหมายเหมือนกัน แท้ที่จริงแล้วคำว่า “คุณธรรม” กับคำว่า “จริยธรรม” เป็นคำแยกออกได้ 2 คำ และมีความหมายแตกต่างกันคำว่า “คุณ” แปลว่า ความดี เป็นคำที่มีความหมายเป็นทางนามธรรม ส่วนคำว่า “จริย” แปลว่า ความประพฤติปฏิบัติที่ควรประพฤติ เป็นคำที่มีความหมายทางรูปธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณธรรมและจริยธรรม โดยสรุปไว้ว่า คุณธรรม (Virtue) คือ สภาพความดีของลักษณะและพฤติกรรม คุณภาพความดีเฉพาะในลักษณะของบุคคล ประโยชน์หรือข้อได้เปรียบที่ทำให้ของบางอย่างดีกว่าหรือให้ประโยชน์ได้มากกว่า (Longman, 2003 : 1841) ส่วน จริยธรรม (Ethic) คือ ความคิดหรือความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติและเจตคติของบุคคล หลักการของความประพฤติสำหรับการตัดสินใจว่าสิ่งใดผิดหรือถูก (Longman, 2003 : 533)

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม (2561 : 18) ได้ให้ความหมายของ “คุณธรรม” ว่าหมายถึง สภาพความดีที่เกิดขึ้นในจิตใจของคน และแสดงออกเป็นการประพฤติปฏิบัติที่ดีจนเคยชินก่อให้เกิดประโยชน์สุขในสังคม และคุณธรรม ยังหมายถึง คุณธรรมที่บุคคลได้กระทำ ตามความคิดและมาตรฐานของสังคมเกี่ยวกับความประพฤติและศีลธรรม นอกจากนี้ โดยคำว่า คุณธรรม ตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง สภาพคุณงามความดีขณะที่ระบียบ สำนักราชบัณฑิตยสถานว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2550 บัญญัติว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์เป็นความดีงาม เป็นมโนธรรม เป็นเครื่องประคับประคองใจให้เกลียดความ

ชั่ว กลัวบาป เป็นเครื่องกระตุ้น ผลักดันให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ เกิดจิตสำนึกที่มีความสงบเย็นภายใน และเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังโดยเฉพาะเพื่อให้เกิดขึ้นและเหมาะสมกับความต้องการของสังคมไทย

สรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง สภาวะจิตเชิงบวก และแสดงออกมาทางกาย คือการกระทำ และทางวาจา คือคำพูดในเชิงบวก กล่าวคือ สภาวะที่จิตตั้งมั่นอยู่ในความดี หรือจิตมีธรรมชาติโน้มไปในความดี ไม่ว่าจะด้านใดก็ตาม จิตที่ประกอบด้วยความดีนั้นเรียกว่า จิตประกอบด้วยคุณธรรม ซึ่งโดยปรกติแล้ว จิตมีสภาวะเป็นกลาง แต่เมื่อน้อมไปในด้านดี กล่าวได้ว่า จิตประกอบด้วยคุณธรรมคือความดี แต่ถ้าโน้มไปในด้านชั่ว เรียกได้ว่าใจขาดคุณธรรม ดังนั้นคุณธรรมจึงเป็นสภาวะจิตที่ประกอบด้วยกุศล คุณงามความดีนั่นเอง ส่วนจริยธรรม หมายถึง ความประพฤติในทางที่ถูกต้องดีงามตามครรลองคลองธรรม และไม่ผิดกฎศีลธรรม ซึ่งเป็นการปฏิบัติ หรือแสดงออกที่โน้มไปในทางสุจริต ประกอบด้วย กายสุจริต ความประพฤติชอบทางกาย วาจาสุจริต ความประพฤติชอบทางวาจา และมโนสุจริต ความประพฤติชอบทางใจ หรือเป็นการปฏิบัติหรือแสดงออกอย่างมีมนุษยธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมที่พึงประสงค์

แนวคิดเรื่อง คุณธรรมอันพึงประสงค์ เป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการวางหลักปฏิบัติโดยมีเป้าหมาย หรือความคาดหวัง ในตัวบุคคลซึ่งอาจมีการวัด หรือประเมินผล ด้วยวิธีต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้ทราบชัดว่า บุคคลเหล่านั้นมีพฤติกรรมกรรมการแสดงออกหรือ มีคุณลักษณะที่ประกอบด้วยคุณธรรมอันพึงประสงค์มากน้อยเพียงใด และยังเป็นแนวคิดที่ประกอบด้วยองค์ความรู้ที่สามารถนำไปพัฒนาบุคลากรในองค์กรต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงควรศึกษาในแต่ละประเด็นเพื่อต่อยอดการสร้างองค์ความรู้ใหม่

ความหมายของคุณธรรมอันพึงประสงค์

คุณธรรมอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณธรรมที่เป็นหลักประพฤติปฏิบัติที่สังคมคาดหวังให้คนในสังคมมีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและเจริญก้าวหน้า ซึ่งคุณธรรมเหล่านี้เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนานคนและสังคมให้เป็นไปในทางที่ดีงาม โดยคุณธรรมอันพึงประสงค์ที่มักกล่าวถึงในสังคมไทย เช่น "พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู" (คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2567) ซึ่งเมื่อบุคคลปฏิบัติตามหลักคุณธรรมอันพึงประสงค์แล้วย่อมส่งผลต่อการเป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม หรืออาจกล่าวได้ว่า คุณธรรมอันพึงประสงค์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น เป็นเหตุและเป็นผลส่งเสริมซึ่งกันและกัน คุณธรรมเป็นเหตุ ลักษณะหรือความประพฤติที่สำแดงออกมาเป็นผล คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก บุคลิกลักษณะที่ดีงาม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หากขาดอาจส่งผล คือ สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง ผู้อื่น และสังคม (อาคม ช่วยบำรุง, 2565 : 161) คุณธรรมอันพึงประสงค์กับการจัดการศึกษามีความเกี่ยวเนื่องกันและระบุไว้ใน หลักสูตรการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ตลอดถึงบุคลากรทางการศึกษา โดยเน้นการเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ควบคู่กันไป อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทย และพลโลก และเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียน มีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์มีทักษะด้านเทคโนโลยีสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

เก่ง หมายถึง คนที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินชีวิต และแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างชาญฉลาด เข้าใจทั้งทางโลก และทางธรรม มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้เรียนรู้และเข้าใจในหลักวิชาการต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน มีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ ความสามารถทางด้านภาษา เป็นต้น

ดี หมายถึง คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมี สติ และปัญญา มีจิตใจที่ดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรมอันพึงประสงค์คือ มีความพอเพียง มีวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตอาสา และมีความกตัญญูเป็นพื้นฐานของจิตใจ ปฏิบัติตนตามครรลองคลองธรรม ส่งผลให้เป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสังคม ประเทศชาติ

มีความสุข หมายถึง คนที่มีความสงบทั้งกายและใจ ไม่เดือดร้อนกระวนกระวาย มีความร่าเริงแจ่มใสในการดำเนินชีวิต แม้เจอปัญหาหรืออุปสรรค ก็มีทัศนคติที่ดี มองโลกในแง่บวก ซึ่งส่งผลให้มีสุขภาพดีทั้งกายและจิต มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ โดยไม่เบียดเบียนหรือเอาเปรียบผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

คุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เป็นลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ ดีงาม เป็นสิ่งที่นักเรียนควรยึดถือปฏิบัติ เป็นพฤติกรรมที่ดี บุคคลส่วนใหญ่เห็นว่าดีงามถูกต้อง เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม (นิวัฒน์ สิ้นไชย, 2560)

สรุปได้ว่า คุณธรรมอันพึงประสงค์ หมายถึง ธรรมที่เป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างถูกต้อง ดีงามตามครรลองคลองธรรม และส่งผลให้ผู้ปฏิบัติสมบูรณ์ด้วยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สังคมต้องการ โดยเฉพาะนักเรียนในสถานศึกษา เมื่อนักเรียนประพฤติโดยยึดหลักคุณธรรมอันพึงประสงค์นี้แล้ว ย่อมเป็นผู้มีลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น เมื่อมีความพอเพียง ย่อมไม่เบียดเบียนผู้อื่น เมื่อมีวินัย ย่อมไม่ประพฤตินอกกลุ่มนอกทางให้เสียหาย เมื่อมีความสุจริต ย่อมประกอบสัมมาอาชีพ และไม่เอาเปรียบผู้อื่นไม่มีโอกาส และเมื่อมีจิตอาสา ย่อมมีน้ำใจ ไม่ตรี สร้างประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น ช่วยให้สังคมน่าอยู่เพราะเป็นสังคมแห่งการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเมื่อมีความกตัญญู ย่อมเป็นเครื่องสร้างจิตสำนึกและค่านิยมที่ถูกต้องและเหมาะสม สังคมที่ประกอบไปด้วยผู้ปฏิบัติตามคุณธรรมอันพึงประสงค์ย่อมเป็นสังคมแห่ง คนเก่ง คนดี และคนมีความสุข เป็นต้น

ความสำคัญของคุณธรรมอันพึงประสงค์

คุณธรรม เป็นคุณค่าพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ และเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบทุกมิติ คือ เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ สามารถขับเคลื่อนภารกิจให้ทันต่อโลกสมัยใหม่ พร้อมกับสร้างสังคมให้ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญ ในปี พ.ศ. 2566-2570 ของแผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 แผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566-2570) ให้สอดคล้องกับทิศทางของยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 โดยแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 2 ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อต้องการให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนโดยการถ่ายทอดเป้าหมายและตัวชี้วัดของ “แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์” ทั้ง 4 ประเด็นที่ 10 การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นที่ 11 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการปรับสมดุล และพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566-2570) เป็นเครื่องมือในการแปลงแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ผลักดันไปสู่การปฏิบัติ และการบริหารการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด และเป็นเครื่องมือในการพลิกโฉมสังคมไทย ด้วยการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการทางสังคม 3 กระบวนการ ได้แก่ 1) กระบวนการบ่มเพาะจิตใจในทุกช่วงวัยของมนุษย์ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ 2) การพัฒนาศักยภาพคนและองค์กรเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรม 3) กระบวนการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีพฤติกรรมหรือการแสดงออกที่สะท้อนการมีคุณธรรมในระดับบุคคลจากการปรับเปลี่ยนวิถีคิด กรอบความคิด หรือค่านิยม และกระบวนการพัฒนาระบบเสริมสร้างขีดความสามารถของกลไกเพื่อการขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรม โดยกำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม การทำความดีที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย
2. เพื่อให้ทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาครัฐ พัฒนาระบบและการเสริมสร้างขีดความสามารถของกลไกเพื่อการขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรม
3. เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพคน และองค์กรเครือข่าย เพื่อการขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรม

การพัฒนานคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความรู้ และทักษะชีวิต (Soft Skills) อันมีคุณธรรมเป็นองค์ประกอบ เป็นประเด็นการพัฒนาของแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2566-2570) ต่อเนื่องจากแผนส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2570) อันเป็นแผนส่งเสริมคุณธรรมฉบับแรกของประเทศที่ทำให้

คุณธรรมได้ถูกนำไปอภิปราย ถกเถียง และเกิดการบูรณาการการส่งเสริมคุณธรรมของหน่วยงานทุกภาคส่วนทั่วประเทศ ซึ่งแผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566-2570) ได้กำหนดคุณธรรมที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทย 5 ประการ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู” เพื่อนำการเป็นคนดี มีคุณธรรม และเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” น้อมนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและรักษาสืบสานวิถีวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม และเป็นหลักคิดในการดำรงชีวิต และการพัฒนาคุณธรรมให้ปรากฏเป็นรูปธรรมในสังคมมากยิ่งขึ้น ดังนั้นองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม 5 ประการ ซึ่งเป็นมาตรฐานด้านคุณธรรม ได้แก่ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู” นั้น ศูนย์คุณธรรมดำเนินการพัฒนามาตรฐานด้านคุณธรรมให้เป็น “เครื่องมือในการส่งเสริมและขับเคลื่อน คุณธรรมสำหรับองค์กร” โดยมาตรฐานด้านคุณธรรม ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายในการวัดหรือการประเมินองค์กรเพื่อให้คุณ หรือให้โทษ แต่เป็นแนวทางเพื่อให้องค์กรได้ประเมินตนเอง เพื่อให้รู้ศักยภาพ สถานการณ์ขององค์กร และนำไปสู่การพัฒนาองค์กรที่มีการดำเนินงานอย่างมีคุณธรรมได้อย่างเป็นระบบ โดยคุณธรรมในแต่ละด้านมีการนิยามเบื้องต้นเพื่อเป็นตัวช่วยให้กับองค์กรได้นำไปปรับให้เหมาะสมกับเป้าหมาย และบริบทขององค์กร และมียอดประกอบตามค่านิยม โดยในแต่ละองค์ประกอบจะพิจารณาใน 3 มิติทาง คือ - ระบบ/กลไก - ปฏิบัติการ - ผลลัพธ์ เป็นเครื่องมือในการสร้างคนดี สังคมดี เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ต้องใช้ “คุณธรรมนำการพัฒนา” คือ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน โดยเฉพาะการพัฒนาด้านจิตใจ ทุกสถาบันในสังคมต้องร่วมมือกันบ่มเพาะ ปลูกฝัง ส่งเสริมให้คนทุกช่วงวัย ทุกกลุ่ม ทุกพื้นที่ เป็นคนดี คิดดี พูดดี ทำดี มีคุณธรรมเป็นรากฐานสำคัญในการดำเนินชีวิต

คุณธรรมระดับบุคคลแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม (ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน), 2561 : 20-21) ดังนี้

(1) คุณธรรมที่เป็นปัจจัยผลักดัน ทำให้คนเกิดความเพียรพยายามทำในสิ่งที่มุ่งหมายไว้ให้สำเร็จ ประกอบด้วย วินัย อดทน ขยัน

(2) คุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยง สร้างแรงผลักดันให้เกิดคุณธรรม ประกอบด้วย ซื่อสัตย์ ซื่อตรง รับผิดชอบ

(3) คุณธรรมที่เป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้ง ไม่ให้คนทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ประกอบด้วย มีสติ พอเพียง

(4) คุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุน ให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรมต่างๆ โดยมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนรวม ประกอบด้วย เมตตา กรุณา กตัญญู เสียสละ

นอกจากคุณธรรมระดับบุคคล ยังมีคุณธรรมของการอยู่ร่วมกัน ซึ่งมีหลักการสำคัญ 2 ข้อ ได้แก่

(1) ข้อห้าม คือ ห้ามทำให้อื่นและส่วนรวมมีความทุกข์

(2) ข้อพึงปฏิบัติ คือ ให้ทำให้อื่นและส่วนรวมมีความสุข

อีกทั้ง คุณธรรมอันพึงประสงค์นั้น เป็นเครื่องสร้างสังคมสงบสุข โดยการยึดถือคุณธรรมอันพึงประสงค์จะช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง ความไม่เป็นธรรม และสร้างความสามัคคีในสังคม ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มีความมั่นคงในชีวิต และสามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีสติ ส่งเสริมการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนจากการมีพลเมืองที่มีคุณธรรม โดยเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัวที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่บุตรหลาน และสถาบันการศึกษาที่ควรมีการบูรณาการคุณธรรมเข้าในหลักสูตรการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม รวมถึงสถาบันศาสนาที่เป็นแหล่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจและเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนตามคุณธรรม ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อชุมชนและสังคม โดยเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่มุ่งเน้นการส่งเสริมและกล่อมเกลาสังคมให้น่าอยู่ ด้วยการยึดหลักคุณธรรมที่ยังรากลึกลงในจิตใจของคนในสังคม

องค์ประกอบของคุณธรรมอันพึงประสงค์

ในแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566-2570) ได้กำหนดคุณธรรมที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทย 5 ประการ เพื่อนำสู่การเป็นคนดี มีคุณธรรม และเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” น้อมนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และรักษาสืบสานวิถีวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม ซึ่งเป็นหลักคิดในการดำรงชีวิต และการพัฒนาคุณธรรมให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรมในสังคม จึงกล่าวได้ว่าคุณธรรมอันพึงประสงค์นั้น เป็นสิ่งที่สังคมคาดหวังให้คนในสังคมยึดถือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความสงบสุขและเจริญก้าวหน้า โดยทั่วไปคุณธรรมอันพึงประสงค์ที่สังคมไทยให้ความสำคัญและส่งเสริม ซึ่งประกอบด้วยคุณธรรม 5 ประการ ดังนี้

1. พอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น สังคม และสิ่งแวดล้อม มีเหตุผลในการตัดสินใจ ใช้ความรู้รอบคอบ และสร้างภูมิคุ้มกันตนเอง เพื่อให้สามารถรอดพ้นจาก

วิกฤตภัยต่างๆ ได้ โดยคุณธรรมเรื่อง พอเพียงนั้น ทางด้านศาสนาเป็นหลักการปฏิบัติตามทางสายกลาง คือ มัชฌิมาปฏิปทา ในการดำเนินชีวิต และในทางวิชาการเป็นเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั่งบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่สำคัญจะต้องมี “สติปัญญา และความเพียร” ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง

(1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

(2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

(3) ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีเงื่อนไขของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ ดังนี้ (1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ (2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

2. มีวินัย หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกาของสังคมและองค์กร และจรรยาบรรณวิชาชีพองค์กร รวมถึงการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองอย่างเคร่งครัดตามหน้าที่พลเมืองดีและเคารพกฎหมาย ตลอดจนป้องกัน และรับผิดชอบผลกระทบต่องานสังคม และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการส่งเสริมวินัยให้แก่นักเรียนจึงครอบคลุมถึงการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีความประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบแบบแผน และข้อบังคับของโรงเรียนและสังคมและประเทศชาติได้อย่างเหมาะสมที่ได้บัญญัติไว้ เพื่อความเป็นระเบียบ และความสงบสุขของสังคมและประเทศชาตินั้นๆ การมีวินัยจะทำให้เราอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุข และการมีวินัยนั้นสามารถทำได้ง่ายโดยไม่ต้องให้ใครสั่ง และถ้าเราเป็นคนที่มีวินัยเราก็จะได้รับสิ่งดีๆ และอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้ ดังนั้นการมีวินัยจะทำให้เราอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุข และการมีวินัยนั้นสามารถทำได้ง่ายโดยไม่ต้องให้ใครสั่ง และถ้าเราเป็นคนที่มีวินัยเราก็จะได้รับสิ่งดีๆ และอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้ ดังนี้

(1) ทำให้เราสามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุข

(2) ทำให้สังคมและประเทศชาติสงบสุข ไม่มีปัญหากันระหว่างคนในสังคมและประเทศชาติด้วยกัน

(3) ทำให้เรามีอนาคตที่ดีในหน้าที่การงานและเรื่องต่างๆ

(4) ทำให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน

(5) ทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า เนื่องจากคนในประเทศชาติเคารพสิทธิและมีความเป็นระเบียบวินัยซึ่งกันและกัน

(6) สร้างนิสัยให้เราเป็นคนตรงต่อเวลา และเป็นคนดีมีคุณธรรม

3. สุจริต หมายถึง ความซื่อตรง ความซื่อสัตย์สุจริตยึดมั่น ยืนหยัดในการรักษาความจริง ความถูกต้องความเป็นธรรมทั้งปวง ประพฤติปฏิบัติแต่ความดีงาม ซื่อสัตย์ จริงใจ ไม่ทุจริตคดโกง และเป็นธรรม ไม่สนับสนุน ไม่ร่วมมือ ไม่ยินยอมพร้อมต่อการทุจริตทุกรูปแบบ นอกจากตนเองจะเป็นคนซื่อตรงแล้ว ต้องกล้าปฏิเสธการกระทำที่ไม่ซื่อตรง ไม่ซื่อสัตย์ของบุคคลอื่นที่จะทำให้ส่วนรวมเกิดความเสียหาย สุจริต ประกอบด้วย

(1) การละอายต่อการทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง การแสดงความรู้สึกไม่สบายใจ รังเกียจ อาย กระดาก ในใจตน ไม่กล้าทำสิ่งที่ไม่ดีกฎระเบียบ ไม่ว่าจะต่อหน้า หรือลับหลังผู้อื่น

(2) การไม่เอาเปรียบ และไม่แสวงหาผลประโยชน์ การกระทำในสิ่งที่ตรงไปตรงมา รักษาความสัตย์ไม่เอาเปรียบ และไม่ยึดผลประโยชน์อันมิชอบของตนเองและพวกพ้องเพียงฝ่ายเดียว

(3) การยืนหยัดในความถูกต้อง การแสดงออกหรือการสนับสนุนความคิด การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมาย และต่อต้านการทุจริตด้วยความกล้าหาญ แม้ว่าจะมีความยากลำบากหรืออุปสรรคขัดขวาง

4. จิตอาสา หมายถึง การมีจิตใจสาธารณะ รู้จักแบ่งปันและเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม โดยเฉพาะการมีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน เช่น เป็นอาสาสมัครปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ที่เป็นการบริการสังคม เป็นต้น คำว่า จิตอาสานั้น เป็นจิตแห่ง

การให้ความดีงามทั้งปวงแก่เพื่อนมนุษย์โดยเต็มใจ สมครใจ อิ่มใจ ซาบซึ้งใจ ปิติสุข ที่พร้อมจะเสียสละเวลา แรงกาย แรงสติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ ในการทำกิจกรรม หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น เป็นจิตที่ไม่นิ่งดูดายเมื่อพบเห็นปัญหา หรือความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น เป็นจิตที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี และเป็นจิตที่เปี่ยมด้วย “บุญ” คือ ความสงบเยือกเย็น และพลังแห่งความดี อีกทั้งยังช่วยลด “อัตตา” หรือความเป็นตัวตนของตนเองลงได้ จิตอาสา ประกอบด้วย

(1) จิตอาสา คือ การทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น องค์กรและสังคม ด้วยความสมัครใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน

(2) สำนักสาธารณะ คือ การตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และสาธารณสมบัติ ด้วยการเอาใจใส่ดูแลรักษาโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

(3) การเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น คือ การอุทิศร่างกาย สติปัญญา ทรัพย์สิน และเวลาเพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่นโดยไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

(4) อาสาสมัคร เป็นงานที่เกิดจากผู้ที่มีจิตอาสา ทำเพื่อส่วนรวม เป็นผู้ที่มีเอื้อเพื่อ เสียสละเวลา แรงกาย แรงใจ แรงปัจจัยเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคมให้เกิดประโยชน์และความสุขเพิ่มมากขึ้น

5. กตัญญู หมายถึง การมีจิตสำนึกบุญคุณ และแสดงออกอย่างเหมาะสม การรู้บุญคุณและตอบแทนบุญคุณผู้มีพระคุณ เช่น บิดามารดา ครู อาจารย์ และสังคม รวมไปถึงแผ่นดินเกิด ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สถาบันองค์กรที่เคยอำนวยความสะดวกให้แก่ตน เป็นต้น โดยการสำนึกบุญคุณและกระทำความตอบแทนนั้นไม่จำเป็นต้องตอบแทนด้วยสิ่งของหรือเงินทองเท่านั้น อาจแสดงออกด้วยการพูดหรือการกระทำก็ได้ เช่น การยกย่องสรรเสริญ การปฏิบัติตนบนหลักพื้นฐานของความถูกต้องดีงาม เป็นต้น ความกตัญญูนั้น เป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ ในสังคมมนุษย์ต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งอื่น ชีวิตด้านกายภาพดำรงอยู่ได้เพราะได้รับอุปการะเลี้ยงดูจากบุคคลต่างๆ มีบิดามารดา ครูอาจารย์ ญาติพี่น้อง เป็นต้น นอกจากนั้น ต้องพึ่งอาศัยสิ่งเหล่านี้อีก เช่น อาศัยปัจจัย 4 เป็นเครื่องเลี้ยงชีวิตจึงจะอยู่รอดได้ ในส่วนจิตใจมนุษย์ก็ได้รับการปลูกฝังอบรมคุณลักษณะคุณค่าทางจิตใจจากบุคคลอื่นมีบิดามารดาเป็นต้น ให้มีทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม อันเป็นหลักสำคัญในการดำเนินชีวิตให้มีความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของมนุษย์ ความกตัญญู เป็นการกระทำความดีอย่างหนึ่งที่พึงปรารถนาของทุกคนที่มีความกตัญญู ย่อมจะทำตนเองให้มีความสุขและทำผู้อื่นให้มีความสุขด้วย จากการศึกษาพบว่า พระพุทธศาสนากล่าวยกย่องบุคคลที่มีความกตัญญู และให้ความสำคัญต่อบุคคลผู้มีกตัญญูว่า เป็นบุคคลที่หาได้ยากในโลก พระพุทธองค์ตรัสว่า บุคคลที่หาได้ยากมี 2 จำพวก ได้แก่ 1) บุพพการี ผู้ทำอุปการะก่อน 2) กตัญญูทเวที ผู้รู้อุปการะที่เขาทำแล้วตอบแทน บุพพการีบุคคลกับกตัญญูทเวทีบุคคล คือบุคคลที่มาคู่กันเสมอ เพราะมีผู้ทำอุปการะก่อนจึงมีผู้รู้อุปการะที่เขาทำแล้วและตอบแทน และเป็นบุคคลที่หาได้ยาก เพราะว่าหมู่มนุษย์ส่วนใหญ่ถูกอวิชชาครอบงำ ยากที่จะมองเห็นคุณค่าของบุคคลอื่นได้ กตัญญูประกอบด้วย

(1) การสำนึกในความดี การเห็นคุณค่า รู้สึกขอบคุณ คิดในทางบวกหรือมีทัศนคติที่ดีต่อคุณความดีที่ตนเองหรือส่วนรวมได้รับประโยชน์ในทางที่ถูกต้องเหมาะสม

(2) การเคารพความดี การชื่นชม ยกย่อง ให้เกียรติในความดีของตนเอง หรือส่วนรวมได้รับประโยชน์ในทางที่ถูกต้องโดยแสดงออกด้วยความสุภาพเหมาะสม

(3) การตอบแทนความดี การประพฤติตนในทางที่ดีเมื่อมีโอกาส โดยไม่ละเมิดสิทธิ์หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เพื่อแสดงความขอบคุณความดีที่ตนเองหรือส่วนรวมได้รับประโยชน์ในทางที่ถูกต้อง (คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2565)

การส่งเสริมคุณธรรมอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา

การส่งเสริมคุณธรรมอันพึงประสงค์ในสถานศึกษานั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งต้องคำนึงถึงแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมอันพึงประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนหรือบุคลากรเป้าหมาย สามารถเข้าใจและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนสามารถพัฒนาให้เป็นอุปนิสัยในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และยังเป็นการพัฒนาทักษะ ความรู้ และสังสมประสบการณ์ ในการกำหนดเป้าหมาย และการวางแผนในการทำงาน นำมาซึ่งความสำเร็จจุล่งในการปฏิบัติงาน และได้รับการยอมรับจากบุคคลภายในและภายนอก

สถานศึกษา รวมทั้งการจัดการที่ดี และมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ย่อมส่งผลต่อความสำเร็จ และก้าวหน้าของสถานศึกษา (นรมน ชันดี, 2561 : 20) โดยการส่งเสริมคุณธรรมอันพึงประสงค์แต่ละด้านนั้น ประกอบด้วย

1. การส่งเสริมด้านพอเพียง สถานศึกษาควรส่งเสริมความรู้หรือแนวทางในการดำรงชีวิตอย่างพอประมาณ การมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันชีวิต โดยมีแนวทาง ดังนี้

(1) สถานศึกษาควรมีกิจกรรม/โครงการ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนประหยัดอดออม เช่น ธนาคารฝากออมเงิน วางแผนการใช้จ่าย และใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ

(2) มีการอบรมให้ความรู้ถึงประโยชน์ของความพอเพียง รวมไปถึงการรู้จักพอประมาณตน ไม่โลภ จนก่อให้เกิดผลเสีย เช่น เกิดการเบียดเบียนผู้อื่น ตลอดถึงสังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

(3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักประเมินความจำเป็นในการใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

(4) มีการดำเนินกิจกรรม/โครงการ อย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นความเคยชินกลายเป็นอุปนิสัยที่ดี เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางกายและใจ ให้ผู้เรียนสามารถรอดพ้นจากวิกฤตการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน

2. การส่งเสริมด้านมีวินัย สถานศึกษาควรรณรงค์ส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ เคารพกฎหมาย และร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการป้องกันและรับผิดชอบผลกระทบต่องาน และสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทาง ดังนี้

(1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบ แบบแผน ข้อบังคับของสถานศึกษา ตลอดถึงยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคมตามหน้าที่พลเมืองดี

(2) ส่งเสริมด้านการเคารพกฎหมาย โดยไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือแสดงออกถึงความท้าทาย และไม่ทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามครรลองคลองธรรม

(3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม ตลอดถึงสิ่งแวดล้อม เช่น มีวินัย ตรงต่อเวลารู้น้ำที่ มีจิตสาธารณะ เป็นต้น

3. การส่งเสริมด้านสุจริต สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้เรียนยึดมั่นในความซื่อสัตย์ ซื่อตรง ยืนหยัดในการรักษาความจริง ความถูกต้องและเป็นธรรม ไม่สนับสนุน ไม่ร่วมมือ ไม่ยินยอม และพร้อมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ โดยมีแนวทาง ดังนี้

(1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความประพฤติดี มีกาย วาจาเรียบร้อย มีใจ ซื่อสัตย์ ซื่อตรงทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น

(2) ยึดมั่นในหลักความถูกต้องและเป็นธรรม ไม่เอาเปรียบผู้อื่น

(3) ไม่สนับสนุน และไม่ร่วมมือหรือยินยอมกับการทุจริต และพร้อมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ

4. การส่งเสริมด้านจิตอาสา สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการให้และการเสียสละ โดยมีแนวทาง ดังนี้

(1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเป็นผู้ให้และเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม

(2) ส่งเสริมด้านความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้อื่นด้วยใจบริสุทธิ์ โดยไม่หวังผลตอบแทน

(3) ส่งเสริมให้รู้จักประเมินความสามารถของตน มีความกล้าหาญในการอุทิศตน เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

5. การส่งเสริมด้านกตัญญู สถานศึกษาควรส่งเสริมการสำนึกบุญคุณและแสดงออกต่อผู้มีพระคุณ รวมถึงสถาบัน องค์การ สิ่งแวดล้อม และประเทศชาติ อย่างถูกต้อง และเหมาะสม โดยมีแนวทาง ดังนี้

(1) ส่งเสริมกิจกรรมหรือโครงการอบรมปลูกจิตสำนึกผู้รู้คุณให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น ค่ายคุณธรรมด้านความกตัญญู เป็นต้น

(2) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกด้านความกตัญญู โดยให้ผู้เรียนได้กระทำหรือแสดงออกด้วยตนเอง เช่น กิจกรรมวันพ่อ วันแม่ วันครู วันชาติ วันสำคัญทางศาสนา และวันสำคัญอื่นๆ เป็นต้น

(3) ส่งเสริมบุคคลตัวอย่างด้านความกตัญญู เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน โดยไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งของ แต่เป็นการยกย่องการกระทำอย่างจริงใจบนหลักพื้นฐานของความถูกต้องดีงาม

แนวคิด PIE Model

แนวคิด PIE Model เป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย และถูกใช้เป็นรูปแบบในการพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ โดยแนวคิดดังกล่าวประกอบด้วย (Newby, T., et al., 1996)

P: Strategic Planning กลยุทธ์การวางแผน ประกอบด้วย SWOT (วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค) Vision (วิสัยทัศน์) Mission (พันธกิจ) Goal (เป้าหมาย เป้าประสงค์) Objective (วัตถุประสงค์) Strategic (ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์) Plan / Project (การวางแผน โครงการ)

I: Strategic Implementation กลยุทธ์การใช้เทคนิควิธีการเครื่องมือ ประกอบด้วย SBM (โรงเรียนเป็นฐาน) Sufficiency Economy (หลักเศรษฐกิจพอเพียง) Good Governance (ธรรมาภิบาล) Participation (มีส่วนร่วม) Team (ทำงานเป็นทีม) Leadership (ภาวะผู้นำ)

E: Strategic Control and Evaluation กลยุทธ์การติดตามงาน และการประเมิน ผลงาน โครงการ กิจกรรม โดยใช้วงจรเดมมิง Deming (P-D-C-A) ประกอบด้วย P (Plan): การวางแผน D (Do) การดำเนินงาน C: (Check) การตรวจสอบ และ A: (Action) การพัฒนาปรับปรุงงานโครงการ ซึ่งกระบวนการดังกล่าว ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

กรอบการทำงานของแนวคิด PIE Model ในการส่งเสริมคุณธรรมอันพึงประสงค์ในสถานศึกษา

กรอบการทำงานของแนวคิด PIE Model ถูกใช้ในการพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงานอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในองค์กร และอื่นๆ เพื่อเชื่อมโยงระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เข้ากับระบบการส่งเสริมคุณธรรมอันพึงประสงค์ในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้ง ยังเป็นกระบวนการที่ไม่ซับซ้อน สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย และมีความครอบคลุมในการบริหารจัดการองค์การอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการ PIE Model ประกอบด้วย

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนงานเชิงระบบ มีความครอบคลุมในการปฏิบัติงาน ด้านการส่งเสริมคุณธรรมอันพึงประสงค์โดยสอดคล้องกับบริบทขององค์การอย่างเหมาะสม ประกอบด้วย

- (1) มีการประชุม ระดมความเห็น และร่วมกันวางแผนงานอย่างเป็นระบบ
- (2) แผนปฏิบัติงานมีความครอบคลุมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม
- (3) กำหนดกิจกรรม/โครงการที่สอดคล้องกับการส่งเสริมคุณธรรมที่พึงประสงค์
- (4) คำนึงงบประมาณ/ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต้องใช้

2. การนำไปใช้ (Implementation) หมายถึง การนำแผนงานสู่ปฏิบัติหรือผู้รับผิดชอบ ซึ่งผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความเข้าใจในแผนงานและการปฏิบัติงาน รวมถึงมีการดำเนินงาน กำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งประกอบด้วย

- (1) มีการมอบหมายการปฏิบัติงานแก่ผู้รับผิดชอบอย่างเหมาะสม
- (2) บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานและดำเนินงานตามแผนงานอย่างเหมาะสม
- (3) มีการดำเนินงาน กำกับ ติดตาม อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

3. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การศึกษา ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล ทั้งก่อนปฏิบัติงาน ระหว่างดำเนินงานและหลังเสร็จสิ้นการดำเนินงานแล้ว ประกอบด้วย (Newby, T., et al., 1996)

- (1) มีการศึกษาความพร้อม เพื่อเตรียมการก่อนการดำเนินงานกิจกรรม/โครงการ ตามแผนงาน
- (2) มีการตรวจสอบระหว่างดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา ที่อาจเกิดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบท

(3) มีการติดตาม ประเมินผล กิจกรรม/โครงการ หลังการดำเนินงาน เพื่อสรุปผล และพัฒนาปรับปรุงแก้ไขอย่างเหมาะสม

(4) ในการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้ทราบระดับความสำเร็จ หรือความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน ควรใช้เกณฑ์การประเมินผลอย่างรอบด้าน ซึ่งตามเกณฑ์การประเมินหน่วยงานคุณธรรม ประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัด (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2568 : 4-8) ดังนี้

(1) สถานศึกษามีการประกาศเจตนารมณ์ร่วมกัน ที่จะพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาโดยยึดมั่นในหลักปฏิบัติ คุณธรรมอันพึงประสงค์ 5 ประการ กล่าวคือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู

(2) สถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมาย จาก “ปัญหาที่อยากแก้” “ความดีที่อยากทำ” สอดคล้องกับหลักปฏิบัติคุณธรรมอันพึงประสงค์ 5 ประการ กล่าวคือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู

(3) สถานศึกษามีการจัดทำแผนการดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในข้อที่ 2 เพื่อประโยชน์สุขของผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษา

(4) สถานศึกษามีผลสำเร็จของการดำเนินงานตามเป้าหมายของแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในข้อที่ 3 จากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยได้รับการสนับสนุนทรัพยากร และหรือเงินทุนจากหน่วยงานภาครัฐ

(5) สถานศึกษามีการประชุม เพื่อสรุปผลสำเร็จของแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในข้อ 3 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง หรือพัฒนาหน่วยงานให้มีการส่งเสริมคุณธรรมอันพึงประสงค์ที่เข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(6) สถานศึกษามีการยกย่องบุคคลภายในสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีคุณธรรม หรือที่ทำความดี จนเป็นแบบอย่างได้ และหรือบุคคลอื่นที่ทำความดีให้แก่สถานศึกษา

(7) ปัญหาความไม่รับผิดชอบ ปัญหาของการประสานงาน ปัญหาด้านการขาดการสื่อสาร ลดลง หรือหมดไปมากน้อยเพียงใด และมีการทำความดี ตามหลักปฏิบัติของคุณธรรมอันพึงประสงค์ ในระดับใด

(8) สถานศึกษามีองค์ความรู้หรือ รายงานผลสำเร็จของการดำเนินงานตามเป้าหมายของแผนดำเนินงานที่กำหนดไว้ในข้อที่ 3

(9) สถานศึกษามีการพัฒนา ยกระดับคุณภาพที่มีขีดความสามารถในการส่งเสริมและเผยแพร่ หรือถ่ายทอดองค์ความรู้ รวมทั้งมีความพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับหน่วยงานอื่นได้

บทสรุป

คุณธรรมอันพึงประสงค์ เป็นหลักปฏิบัติโดยมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน รวมถึงบุคลากรทางการศึกษาให้สมบูรณ์ด้วยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม ทั้งด้านกายภาพ และมโนภาพ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ตามบริบทของสังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณีวิถีชีวิตอย่างยั่งยืนต้องยึดหลักคุณธรรมอันพึงประสงค์ 5 ประการ ประกอบด้วย 1) พอเพียง ด้วยการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น รวมถึงสังคม และสิ่งแวดล้อม, มีเหตุผลในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ และสร้างภูมิคุ้มกันตนเอง เพื่อให้สามารถรอดพ้นจากวิกฤตภัยต่างๆ ได้ 2) มีวินัย ปฏิบัติตามกฎหมาย กติกาของสังคมและองค์กร และจรรยาบรรณวิชาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม รวมถึงการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองอย่างเคร่งครัดตามหน้าที่พลเมืองดีและเคารพกฎหมาย 3) สุจริต ประพฤติซื่อตรง ซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่น ยืนหยัดในการรักษาความจริง ความถูกต้อง ความเป็นธรรมทั้งปวง ไม่สนับสนุน ไม่ร่วมมือ ไม่ยินยอม และพร้อมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ 4) จิตอาสา จิตสาธารณะ รู้จักแบ่งปันและเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน โดยไม่คาดหวังอามิสสินจ้าง 5) กตัญญู สำนึกบุญคุณ และกระทำตอบแทน ตลอดถึงการแสดงออกอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งต่อผู้มีพระคุณ สิ่งแวดล้อม สถาบัน องค์กรต่างๆ รวมถึงประเทศชาติ โดยการส่งเสริมคุณธรรมอันพึงประสงค์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยใช้แนวคิด PIE Model เป็นกรอบการทำงานที่สามารถขับเคลื่อนคุณธรรมอันพึงประสงค์สู่การปฏิบัติจริง โดยเริ่มต้นจาก P=Planning คือ มีการวางแผนงานเชิงระบบอย่างครอบคลุม เช่น มีโครงการ/กิจกรรม ทีมงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันอย่างเพียงพอและเหมาะสมกับแผนงาน เป้าหมายชัดเจน อีกทั้งต้องเป็นแผนงานที่รองรับและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยสามารถบูรณาการเข้ากับวิชาเรียน กิจกรรมของสถานศึกษาได้อย่างลงตัวและเป็นรูปธรรม I=Implementation คือ การนำแผนงานเข้าสู่การปฏิบัติจริง มีการเน้นกิจกรรมโครงการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมอันพึงประสงค์อย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง อย่างเป็นรูปธรรม มีการติดตามผลเป็นระยะ และสรุปผลอย่างตรงไปตรงมา และ E=Evaluation คือ มีการประเมินผลของงานอย่างรอบด้าน วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบก่อนและหลัง เพื่อให้เห็นผลการพัฒนา และข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไขปรับปรุง ให้ดีขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐานคุณธรรม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). แผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ

พ.ศ. 2566. [Online]. Available: <https://ops.moe.go.th>. [2568, กรกฎาคม 20].

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุงปี 2560).

กรุงเทพ : กระทรวงศึกษาธิการ.

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2561). การส่งเสริมคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา สร้างคนดี
สู่สังคม. กรุงเทพฯ : ศูนย์คุณธรรม องค์การมหาชน.
- _____. (2565). คู่มือการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติระยะที่ 2
(พ.ศ. 2566 - 2570). กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ.ฟ้าเมืองไทย).
- _____. (2565). สรุปผลการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2565).
กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ.ฟ้าเมืองไทย).
- คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (2565). คู่มือการประเมินชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม
ภายใต้แผนปฏิบัติ การด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566-2570).
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ.ฟ้าเมืองไทย).
- ชวน ภาวิกุล และคณะ (2564). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนภาวนาภิรมย์พิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี.
วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 22 (1), 325-337.
- ทศนา แคมมณี. (2560). 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- นิวัฒน์ สิ้นไชย. (2560). การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสำหรับ
สถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นรมน ชันดี. (2561). การศึกษาบทบาทการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พระมหอนันต์ องค์กรศิริ. (2561). คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาผู้เรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0.
วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2 (2), 81-90.
- พุทธิรักษ์ ปรานนอก. (2560). การสอนศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาของประเทศไทย.
วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์, 34 (3), 269-287.
- ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). (2561). การส่งเสริมคุณธรรม “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา” สร้างคนดีสู่สังคม.
พิมพ์ครั้งที่ 1. บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.
- ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2568). แนวทางการส่งเสริมหน่วยงานคุณธรรมและองค์กรคุณธรรม
ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. [Online]. Available:
<https://www.sbpac.go.th/home/wp-content/uploads/2025/02/>. [2568, กรกฎาคม 24].
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อาคม ช่วยบำรุง. (2565). แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 9 (11), 161-180.
- อุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม และสมใจ ศิริกรมล. (2558). พฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพ.
เชียงใหม่ : สยามพิมพ์นานา.
- Longman. (2003). Longman Dictionary of Contemporary English, The Living Dictionary. 3rd ed.
Pearson Education Limited. Harlow, England.
- Newby, T., et al. (1996). Instructional Technology for Teaching and Learning : Designing
Instruction, Integrating Computers and Using Media. Prentice Hall College Div.

พระพุทธศาสนากับเทคโนโลยีดิจิทัล : โอกาสและความท้าทายในการเผยแผ่ธรรมะยุคใหม่

BUDDHISM AND DIGITAL TECHNOLOGY : OPPORTUNITIES AND CHALLENGES IN MODERN DHAMMA PROPAGATION

พระมหาบรรจง สุธีโร (ภวนาภิพัฒน์), อมรรชญา ชินศรี*,ธีรพงษ์ แหวนเพชร, กิตติคุณ ประสงค์ และ วิธวินท์ ภาคแก้ว
นักวิชาการอิสระ, นักวิชาการอิสระ, นักวิชาการอิสระ, นักวิชาการอิสระ และ นักวิชาการอิสระ
PhramahaBanchong Suthiro (Phoonaphiphat), Amarutchaya Chinnasri*, Theerapong Kweanphat,
Kittikun Prasangsit and Vitawin Pagkaew

Independent Scholar, Independent scholar, Independent Scholar, Independent Scholar and Independent Scholar

*Corresponding Author E-mail: yingrutcha@gmail.com

(วันที่รับบทความ : ตุลาคม 1, 2568 ; วันที่แก้ไขบทความ : ตุลาคม 16, 2568 ; วันที่ตอบรับบทความ : ตุลาคม 20, 2568)

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งอภิปรายและวิเคราะห์โอกาสและความท้าทายที่อาจเกิดขึ้นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสื่อกลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมยุคปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นไปที่วิธีการสื่อสารธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ แอปพลิเคชัน และแพลตฟอร์มดิจิทัลต่างๆ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้าถึงคำสอนของพระพุทธศาสนาไปสู่ผู้คนจำนวนมาก ทุกที่ทุกเวลา ไม่เพียงแต่เป็นการเปิดช่องทางใหม่ในการเข้าถึงธรรมะเท่านั้น แต่ยังเป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้รักธรรมะสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างความสัมพันธ์ในโลกเสมือนจริงได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงนี้นำมาซึ่งความท้าทายบางประการเกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากข้อมูลธรรมะที่ไม่ถูกต้อง การแพร่กระจายของข่าวปลอม และแหล่งข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถืออื่นๆ รวมถึงการลดการติดต่อโดยตรงระหว่างพระสงฆ์และชาวพุทธ ซึ่งอาจขัดขวางความลึกซึ้งในการเรียนรู้ธรรมะและคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา บทความนี้นำเสนอกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทำให้พระพุทธศาสนายังคงดำรงอยู่ต่อไปในยุคดิจิทัล และยังคงมีบทบาทเป็นพลังทางจิตวิญญาณและศูนย์กลางทางศีลธรรมของสังคมไทย บทความนี้จะกล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิด พร้อมทั้งกรณีศึกษาที่น่าสนใจและคำแนะนำเชิงปฏิบัติสำหรับการนำไปใช้ทันที ซึ่งประกอบด้วย การฝึกอบรมพัฒนาความสามารถด้านดิจิทัลสำหรับพระภิกษุและผู้เผยแผ่ธรรมะ การกำหนดมาตรฐานในการเผยแผ่ธรรมะ การทบทวนเนื้อหาในสื่อออนไลน์ การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี การส่งเสริมบทบาทของชุมชนและองค์กรทางศาสนาผ่านการมีส่วนร่วมผ่านช่องทางดิจิทัล การวิจัยและพัฒนาเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมธรรมะในรูปแบบใหม่ๆ ที่จะทำให้พระพุทธศาสนามีความหมายและเข้าถึงได้ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้

คำสำคัญ : พระพุทธศาสนา, เทคโนโลยีดิจิทัล, การเผยแผ่ธรรมะ, ความท้าทาย

Abstract

This article sought to examine and critically analyze both the opportunities and challenges inherent in employing digital technologies as instruments for the dissemination of Buddhism in contemporary society. Particular attention was given to the modes of communicating the Dhamma through online media, mobile applications, and diverse digital platforms, which was of great importance for expanding access to the teachings of Buddhism to a wide audience across temporal and spatial boundaries. Such developments not only establish new avenues for engaging with the Dhamma but also create virtual spaces that facilitate knowledge exchange and foster community-building among practitioners and devotees. Nevertheless, this transition simultaneously entails a number of challenges, including the proliferation of inaccurate or distorted representations of the Dhamma, the circulation of misinformation and disinformation, and the prevalence of unreliable digital sources. Furthermore, the reduction of direct interpersonal engagement between the monastic community and lay Buddhists risks undermining the depth of spiritual learning and

diminishing the transmission of cultural values that have traditionally been sustained through personal interaction. In response to these dynamics, this article advanced conceptual frameworks and theoretical perspectives relevant to the preservation and revitalization of Buddhism within the digital era, emphasizing its continuing role as a spiritual force and moral anchor in Thai society. The discussion encompassed theoretical insights, analytical frameworks, illustrative case studies, and practical recommendations for immediate implementation. These included : the provision of digital literacy and competency training for monks and Dhamma disseminators; the establishment of standards for online propagation of Buddhist teachings; systematic review and curation of digital Dhamma content; the integration of Buddhist ethical principles into the use of digital technologies; the promotion of community and institutional engagement through digital platforms; and the pursuit of research and innovation to develop novel modalities of Dhamma dissemination that ensure the enduring relevance and accessibility of Buddhism in an era of rapid sociotechnical transformation.

Keywords : Buddhism, Digital Technology, Dhamma Dissemination, Challenges

บทนำ

พระพุทธศาสนาได้หยั่งรากลึกในสังคมไทยตั้งแต่สมัยโบราณ ทำหน้าที่เป็นแหล่งหล่อหลอมคุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญ ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และระดับชาติ คำสอนของพระพุทธเจ้าไม่เพียงแต่เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินชีวิตเท่านั้น แต่ยังฝังลึกอยู่ในวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของผู้คน โดยเฉพาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หลักธรรมสำคัญ เช่น ความเมตตา อุดม และข้อสัตย์ มีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมที่สงบสุขและเป็นระเบียบ เมื่อโลกเข้าสู่ยุคดิจิทัล เทคโนโลยีเริ่มมีอิทธิพลต่อทุกมิติของชีวิต ส่งผลให้การเผยแผ่ธรรมะต้องปรับเปลี่ยนตามบทบาทของพระพุทธศาสนา ในการขัดเกลาจิตใจผู้คนจำเป็นต้องหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อเชื่อมโยงกับคนรุ่นปัจจุบันผ่านเครื่องมือสื่อออนไลน์ แอปพลิเคชัน หรือแพลตฟอร์มดิจิทัลต่างๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการขยายโอกาสในการเข้าถึงธรรมะให้กว้างขวางและไร้ขอบเขต นอกจากนี้ยังเปิดพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายธรรมะในระดับสากลอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มาพร้อมกับความท้าทายหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเผยแพร่เนื้อหาธรรมะที่อาจถูกบิดเบือนเนื่องจากขาดการกลั่นกรองที่ไม่เพียงพอและเหมาะสม การแพร่กระจายของข่าวปลอม และความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ซึ่งอาจทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจผิดในหลักคำสอนได้ง่าย นอกจากนี้ การสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลซึ่งขาดปฏิสัมพันธ์โดยตรง อาจบั่นทอนความลึกซึ้งของความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาส นอกจากนี้การนำเสนอธรรมะในรูปแบบที่เร่งรีบและสั้นกระชับ อาจทำให้พิธีกรรมหรือวัฒนธรรมทางศาสนาบางอย่างค่อยๆ ถูกลดทอนความหมายไป ด้วยเหตุนี้ การเข้าใจถึงโอกาส ข้อจำกัด และผลกระทบของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การเผยแผ่ธรรมะเกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน จึงกลายเป็นประเด็นสำคัญในยุคปัจจุบัน ไม่เพียงเพื่อปรับให้ทันต่อพฤติกรรมของผู้คนเท่านั้น แต่ยังต้องรักษาแก่นแท้ของธรรมะและจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาให้อยู่คู่สังคมไทยอย่างมั่นคงและยั่งยืน โอกาสที่เกิดขึ้น เช่น การเข้าถึงธรรมะได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว การสร้างชุมชนออนไลน์ที่ช่วยให้ผู้คนแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และการปรับวิธีสื่อสารให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของคนยุคใหม่ ขณะเดียวกัน ก็มีข้อจำกัดและผลกระทบที่ต้องระวัง เช่น ความเสี่ยงของข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือถูกบิดเบือน การขาดปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างพระสงฆ์กับผู้ปฏิบัติธรรม ซึ่งอาจทำให้การเรียนรู้ธรรมะไม่ลึกซึ้ง การลดทอนความสำคัญของพิธีกรรมและวัฒนธรรมทางศาสนามารวมถึงความเสี่ยงที่ธรรมะอาจถูกนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ การตระหนักถึงทั้งโอกาสและข้อจำกัดเหล่านี้ จะช่วยให้สามารถวางแผนทางการเผยแผ่ธรรมะได้อย่างสมดุล ระหว่างความทันสมัยกับการรักษาแก่นแท้ของคำสอน พร้อมสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษามุมมองแบบองค์รวมของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแผ่ธรรมะในบริบทของโอกาสที่เปิดกว้างและข้อจำกัดที่มีอยู่ นอกจากนี้ยังเสนอกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่เป็นประโยชน์ และรูปแบบการปรับใช้เทคโนโลยีสำหรับธรรมะ เช่น การฝึกอบรมพระสงฆ์ให้ทำงานในเครื่องมือดิจิทัล มาตรฐานและกระบวนการในการตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับธรรมะในสื่อออนไลน์ การใช้หลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม

การเปิดพื้นที่ให้ชุมชนและองค์กรศาสนาได้มีส่วนร่วมในสภาพแวดล้อมออนไลน์ และการส่งเสริมการเผยแพร่รูปแบบนวัตกรรมดิจิทัลใหม่ๆ ดังนั้นพระพุทธรูปศาสนาจะต้องมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมยุคใหม่อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล

เทคโนโลยีดิจิทัล : ความหมายและบทบาทในยุคปัจจุบัน

เทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบันไม่ใช่แค่เรื่องของคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตอีกต่อไป แต่ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของผู้คนอย่างลึกซึ้ง โดยทั่วไปแล้ว เทคโนโลยีดิจิทัลหมายถึงเครื่องมือ ระบบ หรืออุปกรณ์ที่ช่วยให้สามารถสร้าง ประมวลผล จัดเก็บ และถ่ายโอนข้อมูลได้ในรูปแบบดิจิทัล ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มักถูกแปลงให้อยู่ในรูปแบบของรหัสเลขฐานสอง (0 และ 1) เพื่อให้คอมพิวเตอร์สามารถจัดการได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ (Johnstone, et al., 2024 : Online)

อุปกรณ์ที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของเทคโนโลยีดิจิทัลมีหลากหลาย ตั้งแต่คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน กล้องดิจิทัล เครื่องคิดเลข ไปจนถึงซอฟต์แวร์ แอปพลิเคชัน เทคโนโลยีเสมือนจริง (VR) เทคโนโลยีเสริมจริง (AR) รวมถึงปัญญาประดิษฐ์ (AI) และอินเทอร์เน็ต ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนทำหน้าที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อสาร การเรียนรู้ และการใช้ชีวิตของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ในมุมมองของแวดวงวิชาการ เทคโนโลยีดิจิทัลถูกอธิบายว่าเป็นระบบที่อาศัยกลไกอิเล็กทรอนิกส์และตรรกะที่ถูกตั้งโปรแกรมไว้ล่วงหน้าให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการจัดการกับข้อมูลในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการสร้าง แก้ไข หรือส่งต่อ

สำหรับบริบทในประเทศไทย มณีนุช ภูยงดี และคณะ (2564) ได้นิยามเทคโนโลยีดิจิทัลว่าเป็น “การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้แทนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการใช้คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน หรือสื่อออนไลน์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ชีวิตและการทำงานให้สะดวกและทันสมัยมากขึ้น”

ขณะที่งานวิจัยในระดับสากลอย่าง Wang, et al. (2024) ได้ขยายความหมายของเทคโนโลยีดิจิทัลให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยชี้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลรวมถึงระบบสารสนเทศและการสื่อสารสมัยใหม่ในรูปแบบต่างๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), หุ่นยนต์, แพลตฟอร์มดิจิทัล, คลาวด์คอมพิวติ้ง, การพิมพ์ 3 มิติ, บล็อกเชน, บิ๊กดาต้า, อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT), เทคโนโลยี VR, AR และเทคโนโลยีไฮเบอร์รูปแบบใหม่ๆ ซึ่งทั้งหมดมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงวิธีการสื่อสาร การทำงาน และการเรียนรู้ของผู้คนในยุคนี้อย่างมาก

โดยสรุปแล้ว เทคโนโลยีดิจิทัลคือหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่โลกยุคใหม่ ไม่เพียงแต่ทำให้ข้อมูลสามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากแต่ยังช่วยผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และวิถีชีวิตของมนุษย์ เทคโนโลยีเหล่านี้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทุกภาคส่วนต้องทำความเข้าใจและใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้

การเผยแพร่ธรรมะในสังคมปัจจุบัน : พัฒนาการและองค์ประกอบสำคัญ

การเผยแพร่ธรรมะ คือกระบวนการถ่ายทอดหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าไปสู่ผู้คนทั่วไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำคำสอนไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและคุณธรรม แนวคิดเกี่ยวกับการเผยแผ่ธรรมะนั้นไม่ได้หยุดนิ่ง หากแต่มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาตามบริบทของสังคมในแต่ละยุคสมัย โดยเป้าหมายสำคัญยังคงอยู่ที่การเสริมสร้างความศรัทธา ความเข้าใจที่ถูกต้อง และการเข้าถึงธรรมะอย่างแท้จริง

องค์ประกอบที่ทำให้การเผยแผ่ธรรมะมีประสิทธิภาพ งานวิจัยในปัจจุบันชี้ให้เห็นว่า การเผยแผ่ธรรมะจะมีประสิทธิผลได้ จำเป็นต้องอาศัยหลายองค์ประกอบที่ทำงานร่วมกันอย่างลงตัว ได้แก่ **ผู้เผยแผ่ธรรมะ** ควรเป็นผู้ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีความเข้าใจในพระธรรมวินัยอย่างลึกซึ้ง และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้อื่น **เนื้อหาธรรมะ** ควรมีความกระชับ ชัดเจน และนำเสนอในภาษาที่เข้าใจง่าย โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีวิถีชีวิตและมุมมองที่เปลี่ยนไป **ช่องทางการสื่อสาร** ต้องมีความหลากหลาย ทั้งในรูปแบบดั้งเดิม เช่น การแสดงธรรมในวัด การจัดกิจกรรมทางศาสนา และในรูปแบบดิจิทัล เช่น โซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน **ลักษณะการสื่อสาร** ควรเปิดกว้างให้มีปฏิสัมพันธ์ ไม่ใช่แค่การพูดฝ่ายเดียว แต่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ฟังสามารถซักถามหรือแบ่งปันประสบการณ์ได้ (ฉัตรสุดา ส่องแสงเจริญ, 2567)

หากมองย้อนกลับไปที่การเผยแผ่ธรรมะในอดีตเริ่มต้นจากรูปแบบมุขปาฐะหรือการสอนแบบปากเปล่า ซึ่งเน้นการจดจำและถ่ายทอดต่อกันด้วยวาจา ต่อมาจึงเริ่มมีการบันทึกคำสอนเป็นลายลักษณ์อักษร และในเวลาต่อมาก็มีการ

ใช้สื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือ และเอกสารธรรมะอย่างแพร่หลาย ในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้เปิดประตูใหม่ กับการเผยแผ่ธรรมะ ไม่ว่าจะเป็นการใช้สื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน หรือสื่อดิจิทัลรูปแบบต่าง ๆ เหล่านี้ช่วยให้คำสอนของพระพุทธศาสนาเข้าถึงกลุ่มคนได้หลากหลายมากขึ้น ทั้งในแง่ของช่วงวัย ภูมิภาค และวิถีชีวิต (Ven.Ton That Cama, 2022)

ในยุคที่ผู้คนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่มีทางเลือกมากมายในการรับสาร แนวทางการเผยแผ่ธรรมะจึงจำเป็นต้องปรับให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมายที่เปลี่ยนแปลงไป งานวิจัยในช่วงหลังชี้ว่า การสื่อสารธรรมะไม่ควรจำกัดอยู่แค่การฟังหรือการบรรยายเพียงฝ่ายเดียวอีกต่อไป หากแต่ควรเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ และได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง (Active Learning) มากกว่าการรับข้อมูลแบบนั่งเฉย (Passive Learning) กิจกรรมที่ใช้ในการเผยแผ่ธรรมะจึงควรออกแบบให้หลากหลาย มีความยืดหยุ่น และเชื่อมโยงกับความสนใจหรือปัญหาที่คนรุ่นใหม่เผชิญอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเครียด ความสัมพันธ์ หรือการค้นหาความหมายของชีวิต ทั้งนี้ การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการใช้โซเชียลมีเดีย คลิปวิดีโอสั้นๆ พอดแคสต์ หรือแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ธรรมะ ก็ล้วนช่วยให้การสื่อสารเข้าถึงผู้ฟังได้ง่ายและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ฉัตรสุดา ส่องแสงเจริญ, 2567)

จากแนวโน้มเหล่านี้ เราจะเห็นได้ชัดว่า แนวคิดการเผยแผ่ธรรมะในยุคปัจจุบันกำลังเคลื่อนไปในทิศทางที่ผสมผสานระหว่างแก่นคำสอนดั้งเดิมกับนวัตกรรมการสื่อสารยุคใหม่ เป้าหมายไม่ใช่เพียงแค่ให้ผู้คน "รู้" ธรรมะเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการทำให้ธรรมะ "เข้าใจง่าย เข้าถึงได้ และนำไปใช้ได้จริง" เพื่อให้หลักธรรมกลายเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต และเป็นพลังในการสร้างสังคมที่มีสติและเมตตามากยิ่งขึ้น

ศาสนาในยุคดิจิทัล : เมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยนวิธีสื่อสารและสร้างความศรัทธา

เมื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันอย่างลึกซึ้ง โลกของศาสนาที่ไม่ได้อยู่นิ่งเฉย การสื่อสารทางศาสนาในยุคนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก และหลากหลายทฤษฎีร่วมสมัยได้พยายามอธิบายการเปลี่ยนแปลงนี้ไว้หลายแง่มุม

1. **ทฤษฎีสภาพแวดล้อมสื่อ (Media Ecology)** แนวคิดนี้มองว่าสื่อไม่ใช่แค่ "ช่องทางส่งสาร" เท่านั้น แต่เป็นโครงสร้างพื้นฐานที่ส่งผลต่อวิถีคิด ภาษา และวัฒนธรรมโดยรวมของสังคม รวมถึงศาสนาด้วย เมื่อสื่อเปลี่ยน โครงสร้างการสื่อสารและความเชื่อก็เปลี่ยนตาม เช่นเดียวกับที่วัดไม่ได้มีแค่กำแพงและศาลาอีกต่อไป หากแต่อยู่ในหน้าจอมือถือของเราด้วย

2. **ทฤษฎีการสื่อกลาง (Mediation)** ตามทฤษฎีนี้ สื่อดิจิทัลกลายเป็นพื้นที่ใหม่ที่ทั้งผู้นำศาสนาและผู้ศรัทธาร่วมกันตีความหลักธรรมให้เข้ากับยุคสมัย เป็นพื้นที่สร้างบทสนทนาใหม่ๆ เช่น พระภิกษุสามารถจัดไลฟ์ธรรมะ ปรับเนื้อหาให้สั้น กระชับ และสื่อสารกับคนรุ่นใหม่ในภาษาที่เข้าใจง่าย

3. **ทฤษฎีการทำให้เป็นสื่อ (Mediatization)** ทฤษฎีนี้อธิบายว่าศาสนาในยุคดิจิทัลต้องปรับตัวให้เข้ากับรูปแบบและตรรกะของสื่อใหม่ เช่น การใช้โซเชียลมีเดียเพื่อเผยแผ่ธรรมะ การสร้างคอนเทนต์ที่ดึงดูดใจ และการตอบสนองต่อผู้ติดตามในเวลาจริง ส่งผลให้ศาสนาและสื่อมีอิทธิพลต่อกันและกัน (Krüger, 2018)

4. **ศาสนากับการปรับตัวในโลกออนไลน์** งานวิจัยในช่วงหลังพบว่า ศาสนาไม่ได้เป็นแค่ผู้รับผลกระทบจากเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังใช้มันเป็นโอกาสในการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์รูปแบบใหม่ เช่น การจัดพิธีกรรมเสมือน การสร้างกลุ่มสนทนาธรรมบนแพลตฟอร์มออนไลน์ และการเผยแผ่หลักธรรมผ่าน TikTok หรือ YouTube ซึ่งช่วยให้เข้าถึงผู้คนที่ไม่เคยก้าวเข้าวัดเลยด้วยซ้ำ (Battista, 2024)

5. **พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ดิจิทัล (Digital Sacred Space)** โลกออนไลน์ได้กลายเป็นสถานที่ที่ศรัทธาและเทคโนโลยีมาบรรจบกัน ไม่ว่าจะเป็นการสวดมนต์ผ่าน Zoom การเข้าร่วม workshop ธรรมะบน Facebook หรือแม้กระทั่งการนั่งสมาธิร่วมกันแบบออนไลน์ สิ่งเหล่านี้ทำให้พิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนาเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ไม่จำกัดด้วยเวลาและสถานที่

6. **โอกาสและความท้าทายของศาสนาในยุคดิจิทัล** แน่นอนว่าการใช้เทคโนโลยีมาพร้อมกับความท้าทาย เช่น การบิดเบือนเนื้อหาศาสนา ความตื่นเขินของการปฏิบัติ หรือการกลายเป็น "สินค้า" ทางศาสนาในตลาดออนไลน์ อย่างไรก็ตาม หากใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ศาสนาก็สามารถแสดงพลังแห่งการปรับตัว และเป็นส่วนหนึ่งของการเยียวยาใจคนในยุคที่วุ่นวายและเร่งรีบเช่นนี้ (Battista, 2024; Wang, et al., 2024 : Online)

โอกาสของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแผ่ธรรมะ

เมื่อเทคโนโลยีดิจิทัลก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 การเผยแผ่ธรรมะก็ได้รับโอกาสใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน จากที่เคยต้องอาศัยสถานที่และช่วงเวลาเฉพาะ การสื่อสารธรรมะในปัจจุบันสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและจากทุกที่บนโลก เทคโนโลยีได้ลบขอบเขตของระยะทางและขยายการเข้าถึงให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคนที่อยู่ต่างประเทศ คนรุ่นใหม่ที่ไม่ค่อยอ่านหนังสือ หรือผู้ที่ไม่ค่อยก้าวเข้าไปในวัดเลย ก็สามารถสัมผัสธรรมะได้ง่ายขึ้นผ่านหลากหลายช่องทาง เช่น โซเชียลมีเดีย แอปพลิเคชันบนมือถือ วิดีโอธรรมะบน YouTube หรือแม้แต่กิจกรรมเสวนาธรรมแบบออนไลน์ นอกจากนี้ ยังมีการสร้างชุมชนออนไลน์เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางธรรมะ แบ่งปันประสบการณ์ หรือร่วมกันเจริญสติและภาวนาในโลกเสมือนจริง ซึ่งช่วยให้ผู้สนใจสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างลึกซึ้ง แม้จะอยู่ห่างไกลกันก็ตาม กล่าวได้ว่า โลกดิจิทัลไม่เพียงเปิดประตูให้ธรรมะเข้าถึงผู้คนมากขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นสะพานที่เชื่อมโยงศาสนากับชีวิตประจำวันของคนยุคใหม่ได้อย่างกลมกลืนและมีพลัง (Miroj Sakya, 2022 : Online))

ธรรมะยุคใหม่บนโลกโซเชียล

ในยุคที่ผู้คนใช้ชีวิตผูกติดอยู่กับหน้าจอมากกว่าหน้าหนังสือ สื่อสังคมออนไลน์จึงกลายเป็นช่องทางสำคัญสำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แพลตฟอร์มยอดนิยมอย่าง Facebook, YouTube, Instagram, Line และ TikTok กลายเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการนำธรรมะเข้าถึงผู้คนทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่คุ้นเคยกับการเสพเนื้อหาสั้น กระชับ และเข้าใจง่าย พระสงฆ์และนักเผยแผ่ธรรมะในปัจจุบันเริ่มปรับตัวอย่างสร้างสรรค์ เช่น การไลฟ์สดตอบคำถามธรรมะ การสรุปหลักธรรมแบบสั้นใน 1 นาที หรือการใช้ภาพและเสียงที่น่าสนใจเพื่ออธิบายหลักคำสอนให้ง่ายต่อการเข้าใจ การเผยแผ่ธรรมะจึงไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่ในศาลาวัดหรือห้องเรียนธรรมะอีกต่อไป แต่สามารถเกิดขึ้นได้บนมือถือของผู้คนในทุกที่ทุกเวลา TikTok กลายเป็นเวทีธรรมะของคนรุ่นใหม่ ด้วยการนำเสนอเนื้อหาที่ทันสมัย สนุก และตรงประเด็น ผู้ใช้สามารถเลื่อนดูธรรมะเพียงไม่กี่วินาที แต่กลับได้ข้อคิดที่จุดประกายการเรียนรู้และการตั้งคำถามในใจ ส่วน YouTube และ Facebook ยังคงเป็นพื้นที่หลักสำหรับเนื้อหาธรรมะที่ลึกซึ้งขึ้น เช่น ธรรมเทศนา บทสวด หรือกิจกรรมธรรมะออนไลน์ สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ “การปฏิสัมพันธ์” ผู้ติดตามไม่เพียงแครับสารเท่านั้น แต่ยังสามารถแสดงความคิดเห็น สอบถามข้อสงสัย หรือแบ่งปันประสบการณ์ของตนเองได้อย่างอิสระ ทำให้เกิดชุมชนธรรมะออนไลน์ที่มีชีวิตชีวา และเติบโตจากการเรียนรู้ร่วมกันทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นว่า สื่อสังคมออนไลน์ไม่ใช่เพียงแค่ทางเลือกใหม่ แต่เป็น “โอกาสทอง” สำหรับการนำพระพุทธศาสนาให้เข้าถึงผู้คนยุคใหม่อย่างลึกซึ้ง ยั่งยืน และสอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (พระศุภชาติ ฐมิตฺโสโร และคณะ, 2567; Reinis, 2025)

ธรรมะบนปลายนิ้ว : แอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มที่พาใจสงบในโลกดิจิทัล

ในยุคที่สมาร์ตโฟนกลายเป็นอวัยวะที่ 33 ของคนรุ่นใหม่ การเข้าถึงธรรมะก็ไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงวันพระหรือเดินทางไปวัดอีกต่อไป การพัฒนาแอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มออนไลน์ด้านธรรมะจึงเป็นอีกหนึ่งพัฒนาการสำคัญของพระพุทธศาสนาในโลกดิจิทัล แอปฯ ธรรมะและเว็บไซต์ต่างๆ ได้กลายเป็นสะพานเชื่อมระหว่างหลักธรรมกับผู้คนที่ใช้ชีวิตในโลกแห่งความเร่งรีบ ไม่ว่าจะเป็นแอปพลิเคชันสำหรับฟังธรรมะรายวัน ห้องสมุดดิจิทัลที่เก็บรวบรวมพระไตรปิฎก และหนังสือธรรมะฉบับพกพา ไปจนถึงคอร์สออนไลน์ที่เปิดให้ผู้สนใจเข้าเรียนรู้ ฟังสมาธิ หรือแม้แต่เข้าร่วมปฏิบัติธรรมผ่านระบบออนไลน์ ตัวอย่างที่น่าสนใจคือการจัดตั้งห้องสมุดธรรมะดิจิทัลที่เปิดให้ค้นคว้าหลักคำสอนจากแหล่งข้อมูลหลากหลาย ตั้งแต่พระสูตรดั้งเดิมไปจนถึงหนังสืออธิบายหลักธรรมสำหรับมือใหม่ สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงช่วยลดข้อจำกัดเรื่องสถานที่หรือเวลา แต่ยังเปิดพื้นที่ใหม่ให้กับการศึกษาและการปฏิบัติธรรมที่ยืดหยุ่นมากขึ้น นอกจากนี้ แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ที่เน้นเรื่องธรรมะก็เริ่มได้รับความนิยมมากขึ้น หลายแห่งจัดหลักสูตรให้เรียนฟรีหรือมีการไลฟ์บรรยายธรรมผ่าน Zoom หรือ YouTube ผู้เรียนสามารถตั้งคำถามกับครูบาอาจารย์ได้โดยตรงหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนร่วมทางธรรมะจากทั่วโลก ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับอดีต แต่กำลังเคลื่อนไปพร้อมกับเทคโนโลยี เปิดพื้นที่ให้ธรรมะก้าวเข้าถึงจิตใจผู้คนได้ง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอยู่ที่ไหนหรือใช้ชีวิตแบบใด (Miroj Sakya, 2022 : Online)

ปัจจุบันทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ มีการพัฒนาแอปพลิเคชันเกี่ยวกับธรรมะออกมาหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นแอปบทสวดมนต์ แอปคำสอนของพระพุทธเจ้า ธรรมเทศนา ไปจนถึงแอปสำหรับฝึกสมาธิและการภาวนา จุดเด่นของแอปเหล่านี้คือการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานสามารถเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจและความ

ต้องการของตนเองได้อย่างอิสระ ไม่ว่าจะเป็นการสวดมนต์ก่อนนอน การฟังธรรมะแบบสั้นๆ ระหว่างเดินทาง หรือ แม้แต่การนั่งสมาธิก่อนเริ่มวันใหม่ นอกจากนี้ แพลตฟอร์มธรรมะในโลกออนไลน์ยังช่วยสร้างพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้คนที่สนใจสามารถเข้าร่วมกลุ่ม แบ่งปันประสบการณ์ ถามตอบปัญหาธรรมะ หรือพูดคุยแลกเปลี่ยนมุมมอง โดยไม่ต้องเดินทางไปวัดหรือสถานที่จริง ชุมชนเสมือนจริงเหล่านี้กลายเป็นศูนย์รวมของศรัทธาและการเติบโตทางจิตใจในยุคที่ผู้คนอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ หรือใช้ชีวิตอย่างเร่งรีบ รูปแบบกิจกรรมทางศาสนาก็มีการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีเช่นกัน เช่น การถ่ายทอดสดธรรมะผ่าน Facebook หรือ YouTube การจัดสัมมนาออนไลน์ (Webinar) และการแจกจ่าย E-Book ธรรมะที่เปิดให้ดาวน์โหลดฟรี ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยลดข้อจำกัดด้านสถานที่และเวลา ผู้คนจากหลากหลายภูมิภาคจึงสามารถเข้าร่วมกิจกรรมเดียวกันได้แม้อยู่คนละซีกโลก (พระครูโกวิทอรธวาที และคณะ, 2557) จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า การพัฒนาแอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มธรรมะในยุคดิจิทัล คือเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้คำสอนของพระพุทธศาสนาเดินทางไปถึงผู้คนหลากหลายกลุ่มได้ง่ายขึ้น สะดวกขึ้น และตรงกับวิถีชีวิตของคนยุคใหม่อย่างแท้จริง

ธรรมะออนไลน์ : เมื่อกิจกรรมทางศาสนาเชื่อมต่อผู้คนแบบไร้พรมแดน

ในยุคที่เทคโนโลยีกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน การจัดกิจกรรมธรรมะผ่านช่องทางออนไลน์จึงไม่ใช่เพียงทางเลือก แต่เป็นอีกหนึ่งโอกาสสำคัญที่ทำให้พระพุทธศาสนาเข้าถึงผู้คนได้กว้างขวางและสะดวกยิ่งขึ้น ด้วยอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอุปกรณ์ดิจิทัลที่แทบทุกคนเข้าถึงได้ การเรียนรู้ธรรมะจึงไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเฉพาะในวัดหรือห้องเรียนอีกต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดสดธรรมะเทศนา การสัมมนาผ่านเว็บ (Webinar) การจัดคอร์สเรียนออนไลน์ หรือแม้กระทั่งการดาวน์โหลดหนังสือธรรมะในรูปแบบ E-Book กิจกรรมเหล่านี้เปิดพื้นที่ให้ผู้สนใจสามารถมีส่วนร่วมได้จากทุกที่ทั่วโลก โดยเฉพาะกิจกรรมแบบ Live บนแพลตฟอร์มอย่าง Facebook หรือ YouTube ที่ผู้ชมสามารถพิมพ์คำถาม แสดงความคิดเห็น หรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับพระสงฆ์และวิทยากรได้ในขณะเดียวกัน (Thanarat Sa-ard-iam and Pisutpong-Endoo, 2021) นอกจากการถ่ายทอดสด ยังมีกลุ่มสนทนาธรรมะผ่านแอป Line หรือห้องประชุม Zoom สำหรับปฏิบัติธรรมร่วมกัน ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนออนไลน์อย่างต่อเนื่องและลึกซึ้ง กิจกรรมออนไลน์เหล่านี้ยังขยายโอกาสไปสู่กลุ่มคนที่อาจเข้าวัดลำบาก เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ หรือผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลวัด รวมถึงกลุ่มวัยรุ่นที่คุ้นเคยกับการเรียนรู้ผ่านโลกดิจิทัลอยู่แล้ว (PhraKrusunthornsangkhapinit and Phrakhrubhaitigh, 2020) อีกข้อดีที่ไม่ควรมองข้ามคือเรื่องของต้นทุนและเวลา การจัดกิจกรรมธรรมะออนไลน์ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าเช่าสถานที่ หรือการจัดเตรียมสิ่งของต่างๆ ได้อย่างมาก ทำให้สามารถจัดกิจกรรมได้บ่อยขึ้นและตอบโจทย์วิถีชีวิตของคนยุคใหม่ที่ต้องการความยืดหยุ่น ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมธรรมะออนไลน์ไม่เพียงเป็นการปรับตัวของพระพุทธศาสนาให้ทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลง แต่ยังเป็นสะพานเชื่อมระหว่างคำสอนดั้งเดิมกับผู้คนในยุคดิจิทัลได้อย่างกลมกลืนและมีชีวิตชีวา

ชุมชนธรรมะออนไลน์ : สายใยแห่งศรัทธาในโลกดิจิทัล

ในยุคที่เทคโนโลยีกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน การสร้างเครือข่ายและชุมชนธรรมะผ่านช่องทางดิจิทัลจึงกลายเป็นอีกหนึ่งวิธีที่ช่วยให้คำสอนของพระพุทธศาสนาเข้าถึงผู้คนได้ง่ายขึ้นและต่อเนื่องมากกว่าเดิม ไม่ว่าคุณจะอยู่ในเมืองใหญ่หรือพื้นที่ห่างไกล ก็สามารถเชื่อมต่อกับกลุ่มผู้สนใจธรรมะได้ในไม่กี่คลิก

แพลตฟอร์มต่างๆ อย่าง Facebook Groups, Line กลุ่ม, ฟอรัมธรรมะ เว็บไซต์ และแอปพลิเคชันเฉพาะทาง ได้กลายเป็นพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนมุมมอง ซักถามปัญหาธรรมะ หรือแม้แต่เข้าร่วมกิจกรรมบุญแบบออนไลน์ ซึ่งช่วยลดช่องว่างทางระยะทาง และทำให้ผู้คนที่มีความสนใจเหมือนกันได้มาเจอกันในโลกเสมือนจริง (พระครูโกวิทอรธวาที และคณะ, 2557) สิ่งที่น่าสนใจคือ ชุมชนธรรมะออนไลน์เหล่านี้ไม่ได้เป็นแค่แหล่งความรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นที่พักใจให้กับหลายคน เช่น การสวดมนต์ร่วมกันผ่าน Zoom กลุ่มปฏิบัติธรรมประจำสัปดาห์ หรือการพูดคุยให้กำลังใจกันใน Facebook Live กิจกรรมเหล่านี้ช่วยสร้างความรู้สึกว่า "เราไม่ได้เดินบนเส้นทางธรรมเพียงลำพัง" ซึ่งเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้หลายคนยังคงสานต่อการปฏิบัติอย่างไม่ทอดทิ้ง การสร้างเครือข่ายในโลกออนไลน์ยังเปิดประตูให้พระสงฆ์และนักเผยแผ่ธรรมะสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังที่หลากหลาย ตั้งแต่เยาวชน คนทำงาน ผู้สูงอายุ ไปจนถึงชาวพุทธที่อยู่ต่างประเทศ ที่อาจไม่มีโอกาสเข้าวัดบ่อยๆ แต่ต้องการใกล้ชิดกับหลักธรรม จากผลการศึกษาหลายฉบับพบว่า ชุมชนธรรมะออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการสร้างความสามัคคีในหมู่พุทธศาสนิกชน และ

เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การเผยแผ่พระธรรมคำสอนดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (พระครูโกวิทธรธาวาที และคณะ, 2557; Badmatsyrenov, et al., 2022)

กล่าวได้ว่า โลกดิจิทัลไม่ได้เป็นเพียงแค่เครื่องมือของความรวดเร็ว แต่ยังสามารถเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในการหล่อเลี้ยงศรัทธาและส่งต่อปัญญาให้กับผู้คนในทุกยุคทุกสมัยได้อย่างงดงาม

ความท้าทายและปัญหาที่เกิดขึ้นในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล

แม้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลจะเปิดประตูใหม่ๆ ให้กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีความท้าทายและปัญหาหลายอย่างที่เรากำลังใส่ใจและหาทางแก้ไขอย่างรอบคอบ เพื่อให้การเผยแผ่ธรรมะผ่านช่องทางเหล่านี้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

1) การบิดเบือนเนื้อหาธรรมะและข่าวปลอม ในยุคสื่อออนไลน์ที่ทุกคนสามารถเผยแพร่ข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ปัญหาการบิดเบือนเนื้อหาธรรมะ ข่าวปลอม หรือการตีความคำสอนผิดเพี้ยนจึงเกิดขึ้นบ่อยครั้ง เรื่องเหล่านี้ส่งผลให้ผู้คนเข้าใจหลักธรรมผิดไป และอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคมได้ งานวิจัยชี้ว่าการแพร่กระจายข่าวปลอมในโลกออนไลน์เกี่ยวกับศาสนา จำเป็นต้องอาศัยทักษะการรู้เท่าทันสื่อและการตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนที่เป็นผู้ใช้สื่อดิจิทัลหลัก (กฤติยา ถ้ำทอง, 2565; PhraKrusunthornsangkhapinit and Phrakhrubhaitigh, 2020) งานวิจัยระดับสากลยังระบุว่า ราว 57% ของเนื้อหาศาสนาออนไลน์มีข้อมูลที่บิดเบือนหรือแสดงมุมมองที่มีอคติ ซึ่งก่อให้เกิดความกังวลว่า ผู้เรียนอาจได้รับคำสอนที่ผิดเพี้ยนจนเกิดความสับสนและความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง (M. Fatahuddin Al-Ansyar and St. Wardah Hanafie Das, 2024) สำหรับในประเทศไทย พบว่า เยาวชนพุทธจำนวนมากไม่น้อยยังขาดทักษะในการวิเคราะห์แหล่งข้อมูลอย่างลึกซึ้ง ทำให้ตกเป็นเป้าหมายของข่าวปลอมได้ง่าย (กฤติยา ถ้ำทอง, 2565)

2) ปัญหาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ข้อมูลทางศาสนาในโลกออนไลน์กลายเป็นเรื่องที่เราต้องให้ความสำคัญอย่างมาก เพราะทุกวันนี้มีเว็บไซต์และช่องทางเผยแพร่ข้อมูลศาสนาเป็นจำนวนมากที่เข้าถึงง่าย แต่กลับขาดการตรวจสอบและกลั่นกรองความถูกต้องอย่างจริงจัง ส่งผลให้ผู้รับสารอาจได้รับข้อมูลที่ผิดพลาด บิดเบือน หรือขัดแย้งกับหลักธรรมดั้งเดิมของพระพุทธศาสนา ข้อมูลเหล่านี้ที่ขาดมาตรฐานทำให้เกิดความสับสน โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน หรือผู้ที่ยังไม่มีพื้นฐานความรู้ทางศาสนาอย่างเพียงพอ งานวิจัยในประเทศไทยชี้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความถูกต้องของเนื้อหา และการนำเสนอที่ยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม เพื่อป้องกันการบิดเบือนคำสอนและรักษาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล (พระมหาชชาติ จิรสุโธ, 2565) นอกจากนี้ การเลือกใช้แหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เช่น เว็บไซต์ของวัดหรือสถาบันทางศาสนาที่ได้รับการรับรอง รวมถึงการอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่ตรวจสอบได้ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการศึกษาระบบในยุคดิจิทัล การประเมินความน่าเชื่อถือควรดูจากความถูกต้องของเนื้อหา อำนางหน้าที่ของผู้เผยแพร่ ความโปร่งใสในการนำเสนอ และการอัปเดตข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้ศึกษาธรรมะได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและสอดคล้องกับหลักธรรมแท้จริง

3) การขาดปฏิสัมพันธ์เชิงลึกระหว่างพระสงฆ์กับญาติโยม นี่ถือเป็นความท้าทายสำคัญในการเผยแผ่ธรรมะยุคดิจิทัล แม้ว่าสื่อออนไลน์จะทำให้เราสามารถเข้าถึงคำสอนได้สะดวกขึ้น แต่การสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัลมักขาดมิติของประสบการณ์ตรงที่สำคัญ เช่น การสนทนาธรรมแบบตัวต่อตัว การร่วมกิจกรรมที่วัด หรือการปฏิบัติธรรมด้วยกัน ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นหัวใจสำคัญในการเรียนรู้และสร้างสายสัมพันธ์ทางจิตวิญญาณ (พระครูโกวิทธรธาวาที และคณะ, 2557) งานวิจัยชี้ให้เห็นว่า แม้สื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างกว้างขวาง แต่ก็ยังมีข้อจำกัดสำคัญด้านการสื่อสารที่ขาดการพบปะหน้าตา ขาดปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์ และไม่สามารถสังเกตภาษากายได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ใช้สื่อออนไลน์เป็นหลัก งานวิจัยพบว่า กลุ่มนี้มีแนวโน้มที่จะสูญเสียทักษะการสื่อสารแบบพบหน้ากัน รวมถึงความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับพระสงฆ์และชุมชนพุทธ (Bhikkhuni Tran Thi Binh, 2025) แม้เทคโนโลยีจะช่วยอำนวยความสะดวกในการเผยแผ่ธรรมะ แต่ก็ยังไม่สามารถทดแทนประสบการณ์ทางจิตวิญญาณที่เกิดจากการพบปะกันและการปฏิบัติธรรมร่วมกันในชีวิตจริงได้ ผลที่ตามมาอาจเป็นความสัมพันธ์ในชุมชนพุทธที่อ่อนแอลง ศรัทธาและความไว้วางใจระหว่างพระสงฆ์กับญาติโยมลดน้อยลง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาพระพุทธศาสนาในระยะยาว

4) ผลกระทบต่อค่านิยมและวัฒนธรรมดั้งเดิม แม้ว่าการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อดิจิทัลจะช่วยให้เข้าถึงผู้คนได้กว้างขวางและรวดเร็วยิ่งขึ้น แต่ก็มีผลกระทบต่อค่านิยมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของพระพุทธศาสนาในหลายแง่มุม ประการแรก การนำเสนอธรรมะในรูปแบบที่เน้นความรวดเร็ว กระชับ หรือความบันเทิง เช่น วิดีโอสั้น อินโฟกราฟิก หรือการไลฟ์สด อาจทำให้ความศรัทธาของพิธีกรรมและบรรยากาศทางศาสนาลดน้อยลง ผู้รับสารบางกลุ่มอาจรู้สึกว่าคำสอนหรือพิธีกรรมถูกลดทอนความลึกซึ้งทางจิตวิญญาณ กลายเป็นเพียงเนื้อหาที่ดูเพื่อความบันเทิง หรือถูกบริโภคในเชิงวัฒนธรรมมากกว่า (ดาณูภา ไซพรธรรม, 2556) นอกจากนี้ การเผยแพร่ เนื้อหาศาสนาในโลกออนไลน์อย่างเปิดเผย อาจทำให้ชนบทรณนิยมการถ่ายทอดคำสอนแบบดั้งเดิมถูกละเมิด เช่น การนำเสนอข้อธรรมะโดยไม่ผ่านการกลั่นกรอง หรือขาดบริบทที่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดการตีความที่คลาดเคลื่อน หรือเนื้อหาที่ขัดแย้งกับวัฒนธรรมและค่านิยมของชุมชนท้องถิ่น อีกทั้ง การใช้สื่อดิจิทัลโดยไม่ระมัดระวัง อาจทำให้เกิดการรับวัฒนธรรมต่างชาติที่ไม่สอดคล้องกับหลักธรรมและขนบธรรมเนียมไทย เช่น ความยึดติดกับวัตถุนิยม ความนิยมในสื่อบันเทิง หรือการแสดงความเห็นรุนแรงในกลุ่มออนไลน์ ซึ่งล้วนส่งผลให้ค่านิยมทางศีลธรรมและจริยธรรมของสังคมพุทธอ่อนแอลง (เมธีเชษฐวิสูตร, 2562)

ดังนั้น แม้ว่าสื่อดิจิทัลจะเป็นโอกาสใหม่ที่เปิดกว้างสำหรับการเผยแพร่ธรรมะ แต่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายก็ควรตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับค่านิยมและวัฒนธรรมดั้งเดิม พร้อมทั้งวางแนวทางการนำเสนอเนื้อหาธรรมะให้เหมาะสมกับยุคสมัย โดยไม่ทิ้งรากฐานสำคัญของพระพุทธศาสนา

5) ปัญหาด้านจริยธรรมและการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม แม้เทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยให้การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเข้าถึงผู้คนได้ง่ายและสะดวกขึ้น แต่ก็มีความท้าทายด้านจริยธรรมและการใช้เทคโนโลยีให้ถูกต้องเหมาะสมที่ไม่ควรมองข้าม เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่มีทั้งข้อดีและข้อเสีย หากเราใช้โดยไม่มีสติหรือขาดจริยธรรม อาจก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การเผยแพร่ข้อมูลเท็จ การกลั่นแกล้งทางออนไลน์ หรือแม้กระทั่งการใช้เทคโนโลยีในทางที่ขัดกับหลักศีลธรรมของพระพุทธศาสนา ด้วยเหตุนี้ การส่งเสริมให้ทุกคนใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติและรับผิดชอบจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง พระสงฆ์และผู้เผยแพร่ธรรมะควรยึดถือหลักธรรม เช่น การมีสติรู้ตัว (สัมมาสติ) และการควบคุมกาย วาจา ใจ (อินทริยสังวร) ในการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมคุณธรรมและการพัฒนาจิตใจของผู้คนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ การสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับการเผยแพร่ธรรมะในโลกดิจิทัลก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และทำให้การใช้เทคโนโลยีเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา (PhraKrusunthornsangkaphinit and Phrakhrubhaitigh, 2020)

แนวทางการปรับตัวและข้อเสนอแนะ

ปัญหาและความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลนี้ ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า จำเป็นต้องเปิดรับการเปลี่ยนแปลง หากพระภิกษุ ผู้เผยแพร่ธรรมะ และชุมชนชาวพุทธ สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ มีเหตุผล และสร้างสรรค์ ความท้าทายเหล่านี้ก็สามารถเปลี่ยนให้เป็นโอกาสในการสื่อสารและเผยแผ่หลักธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีนี้ไม่เพียงแต่จะขยายการเข้าถึงธรรมะให้กว้างขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยธำรงรักษาคุณค่าและจริยธรรมทางพุทธศาสนาด้วยการปฏิบัติตนควบคู่ไปกับการดำรงชีวิตในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้นำเสนอแนวทางและข้อเสนอแนะมากมาย เพื่อชี้แนะการพัฒนาศักยภาพการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

1) การพัฒนาทักษะดิจิทัลให้กับพระสงฆ์และผู้เผยแพร่ธรรมะ ในยุคนี้ ทักษะดิจิทัลถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพระสงฆ์และผู้เผยแพร่ธรรมะ เพราะช่วยให้สามารถใช้สื่อออนไลน์และเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการเผยแผ่คำสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการใช้โซเชียลมีเดีย การทำวิดีโอ หรือการสร้างเว็บไซต์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหลากหลาย การจัดอบรมหรือ workshop เกี่ยวกับทักษะเหล่านี้จึงเป็นเรื่องสำคัญ เช่น โครงการอบรม “Digital Monk Era” ในภูฏาน หรือโครงการไทยที่เรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งช่วยขยายโอกาสเผยแผ่ธรรมะทั้งในและนอกประเทศ นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะดิจิทัลยังช่วยให้พระสงฆ์ปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีได้ดี ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูล และเสริมภาพลักษณ์ของพระพุทธศาสนาให้ดูทันสมัยและน่าเชื่อถือในสายตาคนยุคใหม่ เมื่อพระสงฆ์มีความรู้ด้านดิจิทัลมากขึ้น เทคโนโลยีจะกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบสานและเผยแผ่หลักธรรมอย่างยั่งยืน (พระครูโกวิทธรรมวาทิ และคณะ, 2557)

2) การสร้างมาตรฐานและตรวจสอบเนื้อหาธรรมะบนโลกออนไลน์ ในยุคที่ข้อมูลถูกส่งต่ออย่างรวดเร็วและไร้ขอบเขต การสร้างมาตรฐานและการตรวจสอบเนื้อหาธรรมะจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อป้องกันการบิดเบือนคำสอนและรักษาความถูกต้องของหลักธรรม พระสงฆ์และผู้ดูแลสื่อควรอ้างอิงเนื้อหาจากพระไตรปิฎกหรือแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ พร้อมระบุแหล่งที่มาอย่างชัดเจน เพื่อความโปร่งใสและง่ายต่อการตรวจสอบ นอกจากนี้ ควรมีองค์กรหรือคณะผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานและตรวจสอบเนื้อหาธรรมะที่เผยแพร่ในสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน เพื่อให้มั่นใจว่าเนื้อหาตรงกับพระไตรปิฎกและหลักพระพุทธศาสนา การประเมินความน่าเชื่อถือของเนื้อหาควรดูที่ความมั่นคงและความต่อเนื่องของช่องทาง เช่น เพจ เฟซบุ๊ก ยูทูบ หรือเว็บไซต์ที่เผยแพร่สม่ำเสมออย่างน้อย 2 ปี และมีผู้ดูแลเนื้อหาที่มีความรู้เฉพาะทางด้านพระพุทธศาสนาและจริยธรรม สิ่งเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือ ป้องกันการเผยแพร่ข้อมูลผิด และรักษาคุณค่าของพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน (พระอภขรภิกขุ สิริวิฑฒโน และคณะ, 2564)

3) การนำหลักธรรมมาใช้ในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ การนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการใช้เทคโนโลยี ถือเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยให้การใช้อุปกรณ์ดิจิทัลเกิดประโยชน์สูงสุด และลดผลกระทบในทางลบต่อทั้งผู้ใช้และสังคมโดยรวม เช่น การใช้หลักมัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลาง สอนให้เราไม่ยึดติดหรือหลงไปกับเทคโนโลยีจนเกินไป สัมมาสติ ที่เน้นการมีสติรู้ตัวตลอดเวลา และอินทริยสังวร ที่ช่วยให้เรารู้จักควบคุมกาย วาจา และใจขณะใช้งานเทคโนโลยี ตัวอย่าง เช่น การเลือกเสพสื่ออย่างมีวิจารณญาณ ไม่เชื่อหรือแชร์ข่าวสารโดยไม่ตรวจสอบให้ชัดเจน การใช้สติควบคุมอารมณ์เมื่ออยู่บนโลกออนไลน์ และการกำหนดเวลาที่เหมาะสมในการใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ หลักเบญจธรรมและการเป็นกัลยาณมิตรยังช่วยชี้นำให้เราใช้เทคโนโลยีด้วยศีลธรรม งดเว้นจากการเบียดเบียนผู้อื่นในโลกออนไลน์ และส่งเสริมการเป็นผู้ใช้สื่อที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม การฝึกสติและปัญญาอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้เราใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ไม่ตกเป็นเหยื่อของข่าวปลอมหรือกลลวงในโลกอินเทอร์เน็ต ด้วยการนำหลักธรรมมาใช้เช่นนี้ ผู้ใช้เทคโนโลยีจะสามารถควบคุมตนเอง ใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง ปลอดภัย และสร้างประโยชน์ให้กับทั้งตัวเองและสังคมได้อย่างแท้จริง (พระมหาชูชาติ จิรสุทโธ, 2565)

4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและสถาบันทางศาสนา การส่งเสริมให้ชุมชนและสถาบันทางศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมถือเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลมีประสิทธิภาพและเข้าถึงผู้คนได้มากขึ้น วัดและสำนักสงฆ์ควรได้รับการสนับสนุนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และเผยแผ่ธรรมะผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การจัดอบรมทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้กับพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชน นอกจากนี้ การใช้โซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันต่างๆ เป็นช่องทางสื่อสารและเผยแผ่ข่าวสาร รวมถึงจัดกิจกรรมทางศาสนาออนไลน์ ก็ช่วยเพิ่มโอกาสให้เข้าถึงผู้คนได้ง่ายขึ้น การสร้างเครือข่ายชุมชนธรรมะบนโลกออนไลน์ เช่น กลุ่ม Facebook, Line หรือ TikTok ยังช่วยให้พุทธศาสนิกชนสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ชักถามข้อสงสัย และร่วมกิจกรรมทางศาสนาได้อย่างต่อเนื่อง ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ วัดที่มีความพร้อมอาจพัฒนาเป็นศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาออนไลน์ผ่านระบบ E-Learning หรือจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมออนไลน์ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงธรรมะได้สะดวกและทั่วถึงมากขึ้น แนวทางนี้ไม่เพียงแต่ช่วยขยายขอบเขตการเผยแผ่ธรรมะ แต่ยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความสามัคคีในชุมชนพุทธ ให้สามารถสืบทอดและพัฒนาพระพุทธศาสนาในยุคสังคมดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน (พระครูวินัยธรปัญญา ปญญาโว และบุญเดือน ทรัพย์เพชร, 2564)

5) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมธรรมะดิจิทัล การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นก้าวสำคัญที่จะช่วยให้ธรรมะทันสมัยและตอบโจทย์ความต้องการของสังคมยุคใหม่ได้ดียิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การพัฒนาแอปพลิเคชันธรรมะหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ทำให้ผู้สนใจเข้าถึงคำสอนและกิจกรรมทางธรรมะได้ทุกที่ทุกเวลา ในประเทศไทย มีตัวอย่างที่ชัดเจนคือ แอปพลิเคชันของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทโท) ที่นำเสนอเนื้อหาธรรมะในรูปแบบดิจิทัล ทำให้ผู้คนสามารถเรียนรู้ธรรมะได้สะดวกยิ่งขึ้น (ปณัฏฐา ลีลายุทธ และรังษิ สุนทนต์, 2563) นอกจากนี้ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ยังถูกนำมาใช้ช่วยวิเคราะห์และปรับเนื้อหาธรรมะให้เหมาะสมกับผู้ใช้แต่ละคน รวมถึงการสร้างระบบตอบคำถามธรรมะแบบเรียลไทม์ และการจัดการเรียนการสอนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น RealSmart Academy อีกทั้งการสร้างห้องสมุดดิจิทัล ฐานข้อมูลพระไตรปิฎก รวมถึงเครือข่ายนักวิชาการพุทธออนไลน์ ยังช่วยส่งเสริมการวิจัยและแลกเปลี่ยนความรู้ในระดับสากล ทำให้พระพุทธศาสนาเดินทางปรับตัวและรักษาความทันสมัยในยุคที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างต่อเนื่อง

สรุปกรอบแนวคิดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล

องค์ประกอบหลัก	แนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญ	การประยุกต์ใช้
1. การเผยแผ่ธรรมะ	แนวคิดการสื่อสารทางศาสนา/การสื่อกลาง (Mediation Theory)	การถ่ายทอดหลักธรรมให้เข้าใจง่าย เข้าถึงได้ และนำไปใช้ได้จริง	พระสงฆ์เผยแผ่ธรรมะผ่าน YouTube, TikTok หรือ Podcast ด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและสั้นกระชับ
2. เทคโนโลยีดิจิทัล	ทฤษฎีสภาพแวดล้อมสื่อ (Media Ecology)/การทำให้เป็นสื่อ (Mediatization Theory)	เทคโนโลยีเป็นโครงสร้างที่เปลี่ยนวิธีคิด วัฒนธรรม และศรัทธา	ใช้โซเชียลมีเดีย แอปฯ ธรรมะ เว็บไซต์ และแพลตฟอร์มออนไลน์ในการสื่อสารคำสอน
3. ผู้เผยแผ่ธรรมะ (พระสงฆ์/นักเผยแผ่)	ทฤษฎีความสามารถดิจิทัล (Digital Literacy)	มีทักษะเทคโนโลยีและจริยธรรมในการสื่อสาร	พระสงฆ์ผ่านการอบรม Digital Monk/สร้างเนื้อหาออนไลน์ที่ถูกต้องตามพระไตรปิฎก
4. ผู้รับสาร/พุทธศาสนิกชน	ทฤษฎีการรับรู้และปฏิสัมพันธ์ทางสื่อ (Uses and Gratifications)	การเลือกรับสาร การตีความ และการมีส่วนร่วมในสื่อธรรมะ	ผู้ฟังร่วมสนทนาออนไลน์ ถาม-ตอบธรรมะผ่าน Live หรือกลุ่ม Facebook
5. เนื้อหาธรรมะดิจิทัล	หลักกัมมัฏฐานปฏิบัติ/สัมมาสติ/อินทริยสังวร	ใช้เทคโนโลยีอย่างพอดี มีสติ กลั่นกรองข้อมูลก่อนเผยแพร่	การผลิตคลิปธรรมะที่ถูกต้อง ไม่บิดเบือน และเคารพบริบททางศาสนา
6. ช่องทางการเผยแผ่	แนวคิดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ดิจิทัล (Digital Sacred Space)	โลกออนไลน์เป็นพื้นที่ศรัทธาใหม่ของผู้คน	จัดกิจกรรมสวดมนต์/ปฏิบัติธรรมออนไลน์ผ่าน Zoom, Facebook Live
7. ผลกระทบทางดิจิทัล	การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคม (Digital Transformation)	โอกาส: การเข้าถึง กว้างขวาง/ ความท้าทาย: ขาดพลม บิดเบือน	การจัดระบบตรวจสอบข้อมูลธรรมะ และสร้างมาตรฐานเนื้อหาออนไลน์
8. แนวทางการพัฒนา	หลักกัลยาณมิตร/การเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน	การสร้างเครือข่ายธรรมะออนไลน์ที่ยั่งยืน	ชุมชนธรรมะออนไลน์ Line Group/Facebook Group เพื่อแลกเปลี่ยนและให้กำลังใจทางธรรม

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล คือการประยุกต์หลักธรรมเข้ากับเทคโนโลยีและวิธีการสื่อสารสมัยใหม่ เพื่อเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้าใจและเข้าถึงคำสอนได้อย่างง่ายและถูกต้อง การใช้เทคโนโลยีจึงควรอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม มีสติรู้เท่าทัน และยึดมั่นในเจตนาที่บริสุทธิ์ โดยอาศัยกัลยาณมิตรเป็นแรงสนับสนุนในการสร้างพื้นที่ออนไลน์ที่เกื้อกูลกันด้วยปัญญาและเมตตา นำไปสู่สังคมดิจิทัลที่มีธรรมะเป็นพื้นฐานอย่างมั่นคงและยั่งยืน

บทสรุป

ในปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามาเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันของทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ช่องทางออนไลน์ เช่น โซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน หรือแพลตฟอร์มต่างๆ ได้กลายเป็นพื้นที่สำคัญสำหรับการนำเสนอและเผยแผ่ธรรมะที่สามารถเข้าถึงผู้คนได้ง่ายและรวดเร็ว โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่เช่นในอดีต นับว่าเป็นโอกาสสำคัญที่ช่วยให้พระสงฆ์และผู้ทำงานด้านศาสนาสามารถสื่อสารกับกลุ่มผู้คนได้กว้างขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนและคนรุ่นใหม่ที่ยังไม่ค่อยเคยกับการเข้าไปวัดหรือการสื่อสารในรูปแบบเก่า นอกจากนี้ เทคโนโลยียังเป็นเครื่องมือในการสร้าง “ชุมชน

ธรรมะออนไลน์” ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้คนจากทั่วโลกสามารถแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกันได้ นับเป็นพัฒนาการที่น่าสนใจและเต็มไปด้วยศักยภาพในการพัฒนาพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับยุคสมัย

ในยุคดิจิทัล การเผยแผ่ธรรมะเผชิญกับโอกาสและความท้าทายไปพร้อมกัน ด้านหนึ่ง เทคโนโลยีได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้อาสาฬหของพระพุทธศาสนาเข้าถึงผู้คนได้กว้างขวางและสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่ง ปัญหาก็มีไม่น้อย เช่น ข้อมูลธรรมะในโลกออนไลน์อาจถูกบิดเบือน ตัดทอน หรือกลายเป็นข่าวปลอม ส่งผลให้ผู้รับสารเข้าใจหลักธรรมผิดเพี้ยนไป อีกทั้งการขาดปฏิสัมพันธ์โดยตรงผ่านช่องทางดิจิทัล อาจทำให้ความผูกพันทางจิตใจระหว่างพระสงฆ์กับญาติโยมถดถอยลง อีกด้วย พิธีกรรมที่เคยเปี่ยมด้วยคุณค่าอาจถูกลดทอนจนเหลือเพียงเนื้อหาสั้นๆ ซึ่งขาดมิติทางวัฒนธรรมและความลึกซึ้งทางจิตวิญญาณ ดังนั้น การนำเทคโนโลยีมาเผยแผ่ธรรมะจำเป็นต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบ วิจารณ์ญาณ และตั้งอยู่บนหลักจริยธรรม เพื่อให้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือเสริมสร้างคุณค่า มิใช่ลดทอนหรือทำลายแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา แนวทางหนึ่งที่ควรดำเนินการ ได้แก่ การผลิตเนื้อหาธรรมะที่ถูกต้อง มีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย พร้อมผ่านกระบวนการตรวจสอบก่อนเผยแพร่ ใช้อย่างเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และเปิดพื้นที่ออนไลน์ให้ชุมชน วัด หรือองค์กรศาสนาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ ควรพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่พระสงฆ์และผู้เผยแผ่ธรรมะ เพื่อให้สามารถใช้งานอุปกรณ์และสื่อต่างๆ ได้อย่างมั่นใจ รวมถึงสร้างระบบตรวจสอบเนื้อหาเพื่อป้องกันการบิดเบือน พร้อมทั้งประยุกต์ใช้หลักธรรมที่สำคัญได้ เช่น หลักมัชฌิมาปฏิปทา (ทางสายกลาง) สอนให้รู้จักความพอดี ไม่สุดโต่งทั้งทางกาย วาจา และใจ ในยุคดิจิทัล หมายถึงการใช้เทคโนโลยีอย่างสมดุล ไม่หมกมุ่นกับโลกออนไลน์จนเสียสมาธิ หรือหลีกเลี่ยงเทคโนโลยีจนขาดโอกาสเรียนรู้ ตัวอย่าง พระนักเทศน์ใช้ YouTube หรือ TikTok เผยแผ่ธรรมะอย่างสร้างสรรค์ เน้นสาระมากกว่ายอดไลค์ หลักสัมมาสติ (ความตระหนักรู้ในปัจจุบัน) ช่วยให้มีสติรู้เท่าทันข้อมูลและสื่อสารอย่างถูกต้อง ไม่หลงเชื่อหรือยึดติดกับสิ่งที่เห็นในโลกออนไลน์ ตัวอย่าง ผู้เผยแผ่ธรรมะรู้ว่าควรเผยแพร่เนื้อหาใดและเมื่อใด ส่วนผู้รับสื่อก็ตรวจสอบข้อมูลก่อนเชื่อหรือแชร์ หลักกัลยาณมิตร (เพื่อนดี ชีวธรรม) คือการเชื่อมต่อกันด้วยความหวังดี เพื่อพัฒนาปัญญาและจิตใจในโลกดิจิทัล พระสงฆ์และผู้เผยแผ่ธรรมะสามารถเป็น “กัลยาณมิตรออนไลน์” ที่ให้คำปรึกษาและสร้างแรงบันดาลใจในการทำมาตุลา ตัวอย่าง การจัดกิจกรรม “ธรรมะออนไลน์” หรือเพจพระสงฆ์ให้คำแนะนำทางจิตใจแก่ผู้คน หลักอินทริยสังวร (การรู้เท่าทันต่อสิ่งยั่วยุ) คือการควบคุมตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ไม่ให้ถูกรบกวนด้วยสิ่งเร้าทางเทคโนโลยี ตัวอย่าง ผู้เผยแผ่ธรรมะไม่หลงไปกับยอดไลค์หรือกระแสความนิยม แต่ยึดมั่นในเจตนาบริสุทธิ์เพื่อเผยแผ่ธรรมะแท้จริง

ดังนั้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลไม่ใช่การเปลี่ยนสาระของธรรมะ แต่คือ “การปรับวิธีการนำเสนอให้สอดคล้องกับยุคสมัย” โดยยังยึดมั่นในรากฐานของหลักธรรมอันเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา และความสำเร็จในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโลกยุคใหม่ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งพระสงฆ์ นักวิชาการ สถาบันศาสนา รวมถึงพุทธศาสนิกชนทั่วไป เพื่อให้หลักธรรมคำสอนยังคงมีความสำคัญ ความซาบซึ้ง และความศรัทธาในสังคมสมัยใหม่อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กฤติยา ถ้าทอง. (2022). พลังพุทธอาสาเพื่อการฟื้นฟูสื่อข่าวปลอมในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 5 (2), 72-86.
- ฉัตรสุตา ส่องแสงเจริญ. (2567). รูปแบบการเผยแผ่ธรรมะสำหรับคนรุ่นใหม่เชิงพุทธบูรณาการ. *วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, 10 (2), 285-302.
- ดาณฎา ไชยธรรม. (2556). *เทคโนโลยีดาบสองคม*. กรุงเทพฯ : มายิก สำนักพิมพ์.
- ปณัฎฐา ลีลายุทธ และรังษิ สุทนต. (2563). นวัตกรรมการสื่อสารธรรมะผ่านแอปพลิเคชันพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท). *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 16 (2), 113-128.
- พระครูโกวิทธรรมวาทิ และคณะ. (2557). บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในยุคดิจิทัล. *วารสาร การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 3 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 1 (2), 160-165.
- พระครูวินัยธรปัญญา ปญญาโร (ศรีสมุทร) และบุญเตือน ทรัพย์เพชร. (2564). การจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6 (4), 424-432.

- พระมหาชุชาติ จิรสุโท. (2565). การบูรณาการการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์. **วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์**, 8 (1), 211-224.
- พระศุภชาติ (ธมฺมิสุโร) สำลีวงศ์ และคณะ. (2567). นวัตกรรมสื่อสังคมออนไลน์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์**, 11 (1), 52-60.
- พระอักษรวิศุทธิ์ สิทธิพัฒน์ และคณะ. (2564). กระบวนการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย. **วารสารสถาบันวิจัยพุทธธรรม**, 8 (2), 110-118.
- มณีนุช ภูยงค์ดี และคณะ. (2564). สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. **วารสารรัฐประศาสนศาสตร์**, 15 (40), 249-263.
- เมธี เชษฐวิสูตร. (2562). สื่อสังคมออนไลน์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา. **วารสารพุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**, 10 (2), 521-530.
- Badmatsyrenov, T., et al. (2022). Buddhist online communities on V Kontakte social network : structure, practices and ideas. **SHS Web of Conferences**, 1-6, 00139.
- Battista, D. (2024). The Digital as Sacred Space: Exploring the Online Religious Dimension. **Academicus International Scientific Journal**, 29, 21-37.
- Bhikkhuni Tran Thi Binh. (2025). The Impact of Social Media on Generation Z : Influence on WellBeing and the Role of Mindful Healing in Promoting Life Balance. **The Journal of International Buddhist Studies College (JIBSC)**, 11 (1), 207-227.
- Johnstone, K., et al. (2024). Defining digital technology. **Centre for Research in Early Childhood Education, University of Wollongong**. [Online]. Available : <https://digitalchild.org.au/defining-digital-technology/>. [2025, September 1].
- Krüger, O. (2018). The 'Logic' of Mediatization Theory in Religion : A critical consideration of a new paradigm. **Marburg Journal of Religion**, 20 (1), 1-26.
- M. Fatahuddin Al-Ansyar and St. Wardah Hanafie Das. (2024). The Relationship between Multicultural Education and the Democratic Political System in Indonesia : PAI's Perspective. **Green Philosophy Journal**, 1 (4), 8-14.
- Miroj Sakya. (2022). Impact of digital technology on Buddhist education in **Buddhism and the Fourth industrial revolution**. [Online]. Available : <https://www.undv2019.vietnam.com/Subtheme-04/en/10.pdf>. [2025, September 2].
- PhraKrusunthornsangkhapinit and Phrakhrubhaitigh. (2020). Propagating Buddhism in the Digital Age. **Journal of Buddhist Education and Research**, 1 (2), 8-20.
- Reinis, S. (2025). TikTok is one long conversation with the universe: How platform affordances shape emerging spirituality across TikTok manifestation content. **International Journal of Communication**, 19, 1750-1760.
- Thanarat Sa-ard-iam and Pisutpong Endoo. (2021). The Effect of Dhamma Propagation by Live Broadcast via Facebook. **International Journal of Multidisciplinary in Cultures & Religions Studies**, 2 (2), 99-108.
- Ven. Ton That Cama. (2022). Ways of Buddhaddhamma Propagation: The Buddha's Period to Today. **Journal of International Buddhist Studies**, 13 (1), 151-173.
- Wang, C., et al. (2024). Education reform and change driven by digital technology : a bibliometric study from a global perspective, **Nature**. [Online]. Available : <https://www.nature.com/articles/s41599-024-02717-y>. [2025, September 1].

การสร้างภูมิคุ้มกันการทุจริตของข้าราชการไทยตามแนวพุทธศาสตร์ BUILDING IMMUNITY AGAINST CORRUPTION AMONG THAI GOVERNMENT OFFICIALS BASED ON BUDDHIST PRINCIPLES

มงคลชัย สมศรี, พระครูสังฆรักษ์ กันตพงศ์ ศานติคีรี, อาทิตย์ ชูชัย* และ ไชยยา เรืองดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
และ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

Mongkonchai Somsri, Phrakhrusangkharak Kantaphong Santikhiri, Artit Choochai*

and Chaiya Rueangdee

Mahamakut Buddhist University, Mahamakut Buddhist University, Mahamakut Buddhist University, and

Mahamakut Buddhist University Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus

*Corresponding Author E-mail: artitchoochai2528@gmail.com

(วันที่รับบทความ : ตุลาคม 2, 2568 ; วันที่แก้ไขบทความ : พฤศจิกายน 14, 2568 ; วันที่ตอบรับบทความ : พฤศจิกายน 17, 2568)

บทคัดย่อ

การสร้างภูมิคุ้มกันการทุจริตของข้าราชการไทย เป็นสร้างความภูมิใจและการรักษาเกียรติของข้าราชการ เพราะการทำงานในตำแหน่งข้าราชการถือเป็นเกียรติยศของตระกูลข้าราชการไทย ซึ่งเป็นเสมือนการทำงานให้กับแผ่นดินหรือพระเจ้าแผ่นดินโดย ในทางพระพุทธศาสนาได้ใช้หลักธรรม ชื่อว่า “ราชวสดีธรรม” อันเป็นคุณธรรมของข้าราชการที่ส่งเสริมให้ข้าราชการมีเกียรติมีศักดิ์ศรีและซื่อสัตย์ต่อชาติและแผ่นดิน ตลอดถึงการจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์อันเป็นสถาบันหลักของชาติไทย โดยหลัก “ราชวสดีธรรม” ถือเป็นหลักธรรมที่สำคัญของพระพุทธศาสนา ซึ่งมีเนื้อหาสามส่วน ได้แก่ 1. หลักข้อปฏิบัติสำหรับข้าราชการที่มีต่อพระมหากษัตริย์ 2. หลักข้อปฏิบัติสำหรับข้าราชการที่มีต่อหน้าที่ในฐานะข้าราชการ และ 3. หลักปฏิบัติสำหรับข้าราชการที่มีต่อตนเองเพื่อให้เป็นตัวอย่างของสังคม ซึ่งหลักราชวสดีธรรมนี้ถือเป็นหลักธรรมที่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันการทุจริตของข้าราชการไทยตามแนวพุทธศาสตร์

คำสำคัญ : ภูมิคุ้มกัน, การทุจริต, ข้าราชการไทย, ตามแนวพุทธศาสตร์

Abstract

The development of corruption immunity among Thai civil servants serves as a means of fostering pride and the preservation of dignity within the civil service. Working as a government official is regarded as an honor for one's family, symbolizing service to the nation and the King. In Buddhism, this principle aligns with a moral doctrine known as “Rajawasadeedhamma” the virtues of righteous officials which encourages civil servants to uphold honor, integrity, and loyalty to the nation and the monarchy, regarded as the central institution of Thailand. The Rajawasadeedhamma consists of three main components: 1. Principles of conduct toward the King, emphasizing loyalty and faithful service. 2. Principles of conduct in performing official duties, focusing on justice, responsibility, and dedication. 3. Principles of self-conduct, encouraging officials to be moral exemplars for society. This Buddhist doctrine of Rajawasadeedhamma is therefore considered a vital ethical foundation that helps build moral immunity against corruption among Thai civil servants in accordance with Buddhist principles.

Keywords : Immunity, Corruption, Thai Government Officials, Buddhist Principles

บทนำ

การทุจริตเป็นปัญหาในสังคมไทยที่มีผลกระทบกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศอย่างแท้จริง ปัญหาการทุจริตจึงเป็นสิ่งขัดขวางพัฒนาสังคมไทยตลอดมา การทุจริตจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสังคมที่ผิดปกติดันเกิดมาจากพฤติกรรมของผู้ที่อยู่ในฐานะผู้นำหลักทางสังคม อันได้แก่ หน่วยราชการ ปัญหาของการทุจริตจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากผู้มีอำนาจในสังคม โดยเฉพาะในหน่วยราชการ ซึ่งถือเป็นหน่วยงานที่สามารถเข้าถึงงบประมาณโดยผู้ที่อยู่ใน

หน่วยราชการจะสามารถใช้กลไกหรือช่องว่างทางกฎระเบียบมาใช้ในการทุจริตได้ ทั้งที่ตัวของระบบราชการมิได้เป็นปัญหาที่ทำให้เกิดการทุจริต แต่ปัญหาของการทุจริต คือ คนที่ทำงานอยู่ในระบบราชการที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตรงกับความเป็นราชการที่จะต้องดูแลผลประโยชน์ของประเทศชาติและผลประโยชน์ของประชาชน แต่ในทางกลับกันดังที่ปรากฏในสังคมไทยผู้ที่ทำหน้าที่ในระบบราชการกลับเป็นผู้ทำลายผลประโยชน์ของส่วนรวมและผลประโยชน์ของชาติ ด้วยการนำผลประโยชน์ของตัวเองและพวกพ้องมาทำลายความดีงามของระบบราชการ จนทำให้ระบบราชการถูกมองในด้านลบ

การทุจริตในภาครัฐเกิดขึ้นกับหน่วยงานของรัฐจะพบมากในกลุ่มคนที่มีอำนาจในระบบราชการ เช่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเราจะสามารถพบเห็นข่าวการทุจริตบ่อยครั้งดังที่ปรากฏในข่าว ดังนี้

“เปิดข้อมูล “10 ทุจริตจัดซื้อจัดจ้าง” ในองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ที่เกิดขึ้นในรอบ 20 ปี (2547-2567) พบจำนวนทุจริตน้อยกว่าที่สังคมรับรู้หรือมีการร้องเรียน รวมมูลค่าความเสียหายประมาณการไม่น้อยกว่า 377 ล้านบาท”

โดยรายละเอียดของข่าวเรื่องของการทุจริตดังนี้

1. ข่าวการทุจริตจัดซื้อจัดจ้าง 42 คดี ของอดีตนายก อบจ. อุบลราชธานี ผู้มีคดีทุจริตมากที่สุดในประเทศไทย

ปี 2566 นายพรชัย ไควสุรัตน์ อดีตนายก อบจ.อุบลราชธานี 3 สมัยระหว่างปี 2547-2558 กับพวกถูกร้องเรียนมากถึง 42 คดี ป.ป.ช. ชี้มูลไปแล้วหลายคดี มูลค่าความเสียหายรวมสูงถึง 114 ล้านบาท ทำให้นายพรชัย กลายเป็นนายก อบจ. ที่มีคดีทุจริตมากที่สุดในประเทศไทย หลายคดีถูกศาลอาญาคดีทุจริตฯ พิพากษาจำคุก รวมระยะเวลาจำคุกกว่า 30 ปี ปัจจุบันนายพรชัยอยู่ในสถานะหนีคดี

2. ทุจริตจัดซื้อถุงยังชีพ โดยอดีตนายก อบจ.ปทุมธานี

ปี 2554 เกิดอุทกภัยในจังหวัด ทำให้ อบจ.ปทุมธานี จัดซื้อถุงยังชีพ 2 ครั้ง รวม 6,000 ถุง มูลค่า 3 ล้านบาท เป็นเหตุให้ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดนายชาญ พวงเพ็ชร์ และพวกรวม 12 คน ฐานเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และละเลยไม่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่

เมื่อศาลมีคำสั่งประทับฟ้องคดี ส่งผลให้นายชาญ ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่แม้จะเพิ่งชนะการเลือกตั้งได้เป็นนายก อบจ.ปทุมธานี ต่อมาปี 2567 ศาลชั้นต้นพิพากษาจำคุก 6 ปี 18 เดือน นอกจากนี้ นายชาญ ยังมีคดีจัดซื้อเครื่องออกกำลังกายราคาแพงเกินจริงถึงกว่า 40 ล้านบาท ปัจจุบันเรื่องอยู่ระหว่างไต่สวนของ ป.ป.ช. เปิด 10 คดีทุจริต อบจ. “องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน” ระบบยังมีถูกร้องอีกเกือบพันเรื่อง (Thai PBS, 2568 : ออนไลน์)

จากที่ข่าวที่ยกมาในเบื้องต้นจะสามารถอธิบายให้เห็นว่าการทุจริตเป็นปัญหาที่เกิดกับระบบราชการ เกิดจากบุคคลที่ทำหน้าที่ในระบบราชการใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ของตนเองจนเกิดความเสียหายให้กับประเทศชาติและผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ซึ่งหากจะวิเคราะห์โดยละเอียดแล้วการทุจริตเกิดจากบุคคลในระบบราชการที่มีได้มีจิตสำนึกของความเป็นราชการเพียงแต่อาศัยช่องว่าง และความบกพร่องของระบบราชการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนซึ่งสอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ซึ่งได้อธิบายสาเหตุของการทุจริตโครงสร้างรากฐานอันแข็งแกร่ง ซึ่งเป็นสาเหตุของการทุจริตคอร์รัปชัน โดยได้อธิบายการมีปัญหการทุจริตดังนี้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2547)

1. ระบบการเมืองและระบบราชการมีเกาะกำบังที่แน่นหนา หมายถึง การเมืองและระบบราชการเป็นระบบที่มีสายบังคับบัญชา มีกฎระเบียบข้อปฏิบัติชัดเจน จึงไม่สามารถเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม จึงเปรียบเหมือนกับการมีเกาะกำบัง

2. ภาคประชาชนขาดความเข้มแข็งและขาดผู้นำในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันที่แข็งแกร่งหมายถึง การที่ภาคประชาชนไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งขึ้นในกลุ่มของภาคประชาชน เนื่องจากกลุ่มประชาชนยังไม่มียุทธวิธีที่เหนียวแน่นเหมือนระบบราชการ ทั้งนี้ ภาคประชาชนยังขาดความตื่นตัว ขาดอุดมการณ์ และไม่มีผู้นำที่เข้มแข็ง

3. ค่านิยมทางสังคม หมายถึง ความนิยม ความเคยชิน และพฤติกรรมที่มีอยู่ในสังคม ซึ่งค่านิยมแบบไทยๆ เช่น ค่านิยมการอุปถัมภ์ ค่านิยมวัตถุนิยม ค่านิยมในสังคมรู้จักตัวรอดเป็นยอดดี ฯลฯ ค่านิยมเหล่านี้ส่งเสริมให้คนในสังคมไม่เฉพาะนักการเมืองหรือข้าราชการเท่านั้น แม้แต่ประชาชนธรรมดาทั่วไปยังมีแนวโน้มของความไม่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคารพกฎหมายของบ้านเมือง ไม่มีระเบียบวินัยจนเรียกได้ว่าเป็นลักษณะทั่วไปของคนในสังคม เป็นสาเหตุที่ทำให้การทุจริตคอร์รัปชัน

4. การขาดจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม หมายถึง ความรู้สึกของการรักษา การปกป้องสมบัติของสาธารณะ เช่น โรงพยาบาล วัด สุสาน หรือแม้แต่ผลประโยชน์ของส่วนรวม เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ได้กล่าวว่า “เนื่องจากประเทศชาติไม่เคยมีอุดมการณ์ที่ยึดโยงให้คนแต่ละคนปรารถนาที่จะทำประโยชน์ให้ประเทศชาติ จึงมีจำนวนน้อยเท่านั้นที่มุ่งหมายเข้ามาอยู่ในระบบต่างๆ ในสังคมเพื่อปกป้องประโยชน์ของประเทศชาติ ในขณะที่คนส่วนใหญ่เข้ามาเพื่อประโยชน์ของตนเอง เพื่อประโยชน์ของพวกเขาพ้องและญาติมิตรในกลุ่มของตน” หรืออีกนัยยะหนึ่งคือ การให้ความสำคัญกับผลประโยชน์น้อยกว่าผลประโยชน์ตนจึงเป็นที่มาของการทุจริตคอร์รัปชัน

จากนั้นนักวิชาการและผู้เขียนบทความอธิบายมาทำให้เห็นว่า การทุจริตส่วนใหญ่จะเกิดจากราชการที่มีอำนาจ และมีค่านิยมที่ผิดประกอบกับการเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม โดยมีได้มีจิตสำนึกหรือความรับผิดชอบที่ควรจะมีการเป็นข้าราชการที่ดีที่ต้องดูแลรับผิดชอบผลประโยชน์ของชาติและผลประโยชน์ของส่วนรวมตามอุดมการณ์หรือเป้าหมายของระบอบราชการ

แนวทางการแก้ปัญหา คือ การที่จะต้องสร้างภูมิคุ้มกันต่อการทุจริต ได้แก่ จิตใจที่มั่นคง ไม่หวั่นไหวต่อความโลภหรือทรัพย์สินที่มีขอบ หรือที่เรียกว่าอุดมการณ์ของความรับผิดชอบต่อหน้าที่ซึ่งพระพุทธศาสนาได้เสนอแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันหลักธรรม

การอธิบายการสร้างภูมิคุ้มกันการทุจริตของข้าราชการไทย ทางคณะผู้เขียนได้ร่วมกันเรียบเรียงบทความจึงขออธิบายความหมายของข้าราชการ ลักษณะของราชการ และหลักธรรมที่สร้างภูมิคุ้มกันการทุจริตทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

ความหมายของระบอบราชการ

ความหมายของระบอบราชการมีสองลักษณะ คือ

1. ลักษณะเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันหนึ่ง ซึ่งมีความต่อเนื่อง มีการจัดการที่มีประสิทธิภาพ
2. รูปแบบการจัดการองค์กร หรือ เป็นระบบการทำงานระบบหนึ่ง

พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน ได้กล่าวถึงความหมายของระบอบราชการว่า การงานของรัฐบาลหรือของพระเจ้าแผ่นดิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2531 : 693)

สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2543) กล่าวว่า ระบอบราชการคือ การจัดรูปแบบองค์การที่มีประสิทธิภาพสูงและมีขนาดใหญ่ซับซ้อน จึงต้องมีกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับต่างๆ มากมาย”

ดังนั้นจึงอธิบายความหมายของระบอบราชการว่า ระบอบราชการ คือ รูปแบบการทำงานที่จัดตั้งเพื่อสนองงานของพระราชาและรัฐบาล

ลักษณะของระบอบราชการ

(แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) อ้างใน สุพจน์ บุญวิเศษ, 2548 : 183-186) ได้เสนอลักษณะพื้นฐานโครงสร้างที่สำคัญของระบอบราชการแบบอุดมคติไว้ 7 ประการ

1. ลำดับชั้นการบังคับบัญชา เป็นลักษณะทางโครงสร้างที่บอกให้ทราบว่าตำแหน่งใดหรือหน่วยงานใดอยู่ในลำดับใด อำนาจหน้าที่ใดในองค์กร อยู่สูงกว่าหรือต่ำกว่าตำแหน่งใดหรือหน่วยงานใดบ้าง ซึ่งมีลักษณะลดหลั่นกันไปจากการแบ่งลำดับชั้นการบังคับบัญชา

2. ความรับผิดชอบ เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องมีความสำนึก ความรับผิดชอบต่อการทำงานของตน ซึ่งความรับผิดชอบนี้ รวมถึงความพร้อมที่จะยอมให้มีการตรวจสอบโดยผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นได้ตลอดเวลา เป็นการรับผิดชอบต่อผู้บังคับบัญชา

3. ความสมเหตุสมผล คือ ความถูกต้องของหนทางปฏิบัติที่มุ่งไปสู่จุดหมาย นั่นก็คือ การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงาน ซึ่งประกอบไปด้วย กำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้เข้าใจในระเบียบวิธีการปฏิบัติงาน การแยกทรัพย์สินส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานกับทรัพย์สินของราชการ เป็นต้น

4. การมุ่งสู่ความสำเร็จ ประสิทธิภาพหรือผลสำเร็จในการทำงานจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนคือหลักของควมมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้าน

5. การทำให้เกิดความแตกต่างหรือการมีความชำนาญเฉพาะด้าน อันเป็นลักษณะของระบบราชการที่แสดงในรูปแบบของการแบ่งแผนงานหรือส่วนงานออกเป็นส่วนๆ โดยแต่ละส่วนจะมีกำหนดหน้าที่หรือบทบาทที่แตกต่างกัน โดยคำนึงถึงความชำนาญเฉพาะด้านของแต่ละส่วนงานเป็นสำคัญ

6. ระเบียบวินัย คือ กฎข้อบังคับอันเป็นกลไกควบคุมความประพฤติของสมาชิกในองค์การ เพื่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานนั้น

7. ความเป็นวิชาชีพ คือ การทำงานที่มีลักษณะเป็นอาชีพ ซึ่งผู้ปฏิบัติต้องทำงานเป็นประจำหรือเต็มวัน ผู้ปฏิบัติงานทุกคนในระบบราชการจะได้รับการยอมรับในความเป็นอาชีพ “รับราชการ”

จากที่กล่าวมาเบื้องต้นจะสามารถอธิบายลักษณะของระบบราชการว่า เป็นระบบที่มีการบังคับบัญชาเป็นระดับ มีการวางระเบียบข้อปฏิบัติและมีเป้าหมายของการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งได้สร้างความภาคภูมิใจในความเป็นราชการซึ่งทำให้ระบบราชการมีความเข้มแข็ง

ภารกิจของระบบราชการ

ภารกิจของระบบราชการ คือ การบริหาร หรือ การบริการ ของระบบราชการซึ่ง (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2548 : 12-13) ได้แบ่งภารกิจของระบบราชการออกเป็น 2 คือ ประเภทของภารกิจ และข้อควรคำนึงในการดำเนินภารกิจของราชการ ซึ่งจะอธิบายดังนี้คือ

3.1 ประเภทภารกิจของระบบราชการ ภารกิจของระบบราชการมีกว้างขวางเพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการผลิตสินค้าและบริการตอบสนองความต้องการของประชาชนและสังคมทุกกลุ่มโดยเท่าเทียมกันอาจแยกภารกิจของระบบราชการเป็นประเภทกว้างๆ ดังนี้

3.1.1 ประเภทงานบริการสังคม ได้แก่ งานที่ผลิตสินค้าที่เป็นบริการของสังคม เช่น การศึกษา การป้องกันประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อย การบรรเทาสาธารณภัย การสาธารณสุข เป็นต้น

3.1.2 ประเภทงานควบคุมและจัดระเบียบ ได้แก่ งานที่มีวัตถุประสงค์เข้าแทรกแซงกิจการในตลาดภาคเอกชนเพื่อรักษาความเป็นธรรมในการแข่งขันด้วยการกำหนดกฎระเบียบ ออกใบอนุญาต การส่งเสริม การดูแลมิให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบ เช่น การจดทะเบียนผู้ประกอบการ เป็นต้น

3.1.3 ประเภทงานสนับสนุน ได้แก่ ภารกิจที่เป็นการสนับสนุนหรือให้บริการแก่หน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐด้วยกัน เช่น งานจัดสรรเงินให้เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน (สำนักงานประมาณ) งานบริหารบุคลากรในภาครัฐรวม (ก.พ.) งานหารายได้ (กรมสรรพากร) เป็นต้น

3.1.4 ประเภทงานสงเคราะห์และช่วยเหลือ ได้แก่ งานดูแลช่วยเหลือกลุ่มประชาชนที่ด้อยโอกาสหรือเสียเปรียบในสังคม เช่น งานดูแลแรงงาน งานสวัสดิการสังคม งานพัฒนาชุมชน เป็นต้น การแบ่งแยกประเภทงานทั้ง 4 ประเภทข้างต้น มิได้เป็นการแบ่งแยกความรับผิดชอบหรือประเภทของหน่วยงานโดยเด็ดขาด เป็นต้นว่าหน่วยงานให้ความช่วยเหลืออาจเป็นหน่วยงานที่ให้บริการในขณะเดียวกันก็อาจมีหน้าที่ควบคุมจัดระเบียบไปด้วยพร้อมกัน เช่น กิจการตำรวจ กิจการป่าไม้ การแบ่งประเภทเป็นความพยายามทำความเข้าใจภารกิจด้านต่างๆ ของรัฐว่ามีด้านใดบ้างส่วนที่ว่าการกิจใดจะมีความสำคัญมากน้อยกว่ากันขึ้นอยู่กับผู้พิจารณาและสถานการณ์หนึ่งๆ ประชาชนทั่วไปอาจสนใจงานสนับสนุนในขณะที่ผู้บริหารบริหารประเทศให้ความสำคัญด้านงานควบคุมและจัดระเบียบ

3.2 ข้อควรคำนึงในการดำเนินภารกิจของราชการ ในการประกอบธุรกิจประเภทต่างๆ ของรัฐมีสิ่งที่จะต้องคำนึงก็คือ การให้บริการโดยคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการ แม้ความพึงพอใจจะเป็นสิ่งที่วัดได้ยากหรือให้คำจำกัดความได้ลำบาก แต่ก็อาจพิจารณาได้กว้างๆ ว่าองค์ประกอบที่จะช่วยสร้างความพอใจให้แก่ผู้รับบริการควรจะได้แก่

3.2.1 ความเท่าเทียม หมายถึง การให้บริการที่เท่าเทียมกันแก่ทุกๆ คนโดยแบ่งแยกด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือด้านอื่นใด

3.2.2 เวลาที่เหมาะสม หมายถึง บริการที่ดำเนินไปนั้นควรอยู่ในช่วงเวลาที่เหมาะสม เช่น บริการดับเพลิงที่รวดเร็วฉับพลันทันต่อเหตุการณ์ การประกันราคาข้าวในช่วงเวลาที่ชาวนายังไม่ได้ขายข้าวของตนให้กับโรงสีหรือพ่อค้าคนกลาง

3.2.3 ปริมาณที่เหมาะสม บริการที่มากเกินไปก็ถูกมองว่าด้วยคุณค่าบริการที่น้อยไปก็หลีกเลี่ยงการถูกครหาว่าเลือกที่รักมักที่ชัง เพราะทำได้ไม่ทั่วถึง จึงต้องคำนึงถึงปริมาณที่เหมาะสมด้วย

3.2.4 ความต่อเนื่อง บริการของราชการควรดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ไม่ทำๆหยุดๆตามความพอใจไม่ขาดตอน มิฉะนั้นจะขาดประสิทธิภาพและเป็นความเดือดร้อนของประชาชนผู้ใช้บริการ

3.2.5 ทนสมัย บริการจากทางราชการควรมีการปรับปรุงให้ก้าวหน้าทันสมัย หรือมากับความเจริญเติบโตของสังคม

ระบบราชการมีความเข้มแข็งเป็นระเบียบเป็นระบบทำให้ระบบราชการสามารถทำงานแก้ปัญหาของประเทศได้และหากมีผู้ปฏิบัติงานที่มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่โลภ ไม่เห็นแก่ตัว และผลประโยชน์ของตนและพวกพ้องจะทำให้ประเทศชาติพัฒนาและเจริญก้าวหน้าได้อย่างแน่นอน

จุดเด่นของระบบราชการ คือ ความเข้มแข็งของระบบ และหากมีผู้มีคุณธรรม มีจิตสำนึกในการทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมจะทำให้ระบบราชการมีประสิทธิภาพและเข้มแข็งมากขึ้น

ความเข้มแข็งเป็นระเบียบเป็นระบบของระบบราชการนี้เองทำให้ผู้มีความโลภความเห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ต้องการที่จะเข้ามามีอำนาจในระบบราชการเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน เพราะถ้าหากเข้ามาในตำแหน่งผู้บังคับบัญชาในระดับสูงของระบบราชการได้จะทำให้ใช้อำนาจแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเองได้อย่างเต็มที่ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นจุดอ่อนของระบบราชการอยู่ที่ผู้ทำงานในระบบที่ขาดจิตสำนึก ขาดคุณธรรมจะทำให้ผู้ที่เข้ามาใช้ความเข้มแข็งของระบบราชการแสวงหาผลประโยชน์

การสร้างภูมิคุ้มกันของราชการไทยตามหลักพระพุทธศาสนา

การสร้างจิตใจที่เข้มแข็ง การมีจิตสำนึกที่ดีและการให้ความสำคัญเรื่องของความภาคภูมิใจในความเป็นราชการ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานถือเป็นเรื่องสำคัญโดยหลักธรรมที่พระพุทธศาสนาได้เสนอแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ได้แก่ “หลักราชวสดีธรรม” อันเป็นหลักคำสอนที่สร้างผู้ปฏิบัติงานของระบบราชการให้เป็นผู้มีคุณธรรมเป็นผู้มีจิตใจที่ต่อสู้กับความโลภ ความเห็นแก่ตัวและมุ่งประโยชน์ส่วนรวมอันเป็นจุดมุ่งสำคัญของระบบราชการ

หลักราชวสดีธรรม คือ หลักธรรมสำหรับข้าราชการ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติในการดำรงตนทั้งในการทำงานและการใช้ชีวิตเพื่อให้เหมาะสมกับความเป็นข้าราชการ ซึ่งแบ่งเป็น ข้อปฏิบัติสำหรับการปฏิบัติตนต่อพระราชา ข้อปฏิบัติสำหรับการทำงาน และข้อปฏิบัติในการใช้ชีวิต ซึ่งจะอธิบายหลักราชวสดีธรรมดังนี้

หลักราชวสดีธรรม มีรายละเอียดดังนี้ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 414-426)

1. เมื่อเข้ารับราชการใหม่ๆ ยังไม่มีชื่อเสียงและยังไม่มียศศักดิ์ก็ อย่ากล้านเกินพอดี และอย่ากลัวจนเสียงานราชการ
2. ข้าราชการต้องไม่มั่งง่าย ไม่เลินเล่อเหลวสดี แต่ต้องมีความระมัดระวังให้ต้อยเสมอ ถ้าหัวหน้าทราบความประพฤติ สติปัญญาและความซื่อสัตย์สุจริตแล้วย่อมไว้วางใจและเผยความลับให้ได้ทราบ
3. เมื่อหัวหน้าเรียกใช้ในงานราชการ อย่าหวั่นไหวไปด้วยอำนาจคติพึงปฏิบัติงานราชการให้สำเร็จไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมดุจตราขูที่อยู่ระดับเที่ยงตรง
4. เมื่อมีราชการเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืนก็ตามที่เมื่อถูกเรียกใช้ พึงปฏิบัติราชการนั้นๆ ให้สำเร็จสมประสงค์ ไม่พึงบิดพลิ้วหรือหวั่นไหวไปตามอารมณ์
5. ทางเดินที่เขาคดง่่างไว้เป็นราชวิถี แม้จะได้รับพระบรมราชานุญาตให้เดินด้วยก็ไม่ควรเดิน
6. ไม่พึงใช้ของเสมอพระราชาหรือหัวหน้า ไม่บริโภคให้ทัดเทียมกับพระราชาหรือหัวหน้าพึงปฏิบัติให้ต่ำกว่าทุกสิ่งทุกอย่าง
7. ไม่พึงใช้กิริยาท่วงท่าวาจาอย่างดีเสมอกับพระราชาหรือหัวหน้าต้องแสดงให้ต่างชั้นลงมา จึงจะชอบด้วยประเพณีนิยม และเป็นการรักษาดนให้พ้นราศีโทษ
8. เมื่อพระราชากำลังทรงสำราญอยู่ในหมู่อำมาตย์ มีพระสนมกำนัลเฝ้าเฝ้าอยู่ ราชเสวกไม่แสดงอาการทอดสนิทในพระสนมกำนัล ไม่พึงเป็นคนฟุ้งซ่านแสดงอาการโอหังอย่างคณองคยา คณองวจา ให้เสียมารยาทของข้าเฝ้า
9. ไม่พึงเล่นหัวกับพระสนมกำนัล
10. ไม่พึงปรีกษาราชการในที่ลับ
11. ไม่พึงลักลอบเอาพระราชทรัพย์ออกจากพระคลังหลวง
12. ไม่พึงเห็นแก่หลับนอนจนแสดงให้เห็นเป็นการเกียจคร้าน

13. ไม่พึงดื่มสุราจนเมามาย
14. ไม่พึงฆ่าสัตว์ที่ได้รับพระราชทานอภัย
15. ไม่พึงทะนงตนว่าเป็นคนที่พระราชหรือหัวหน้าโปรดปราน แล้วขึ้นร่วมพระแท่นบัลลังก์ เรือพระที่นั่ง หรือรถพระที่นั่ง
16. ต้องรู้จักที่เฝ้าอันเหมาะสม อย่าให้ห่างเกินไปหรือชิดเกินไปต้องอยู่ในที่ซึ่งพระราช ทอดพระเนตรเห็นถนัด หรือฟังกระแสพระดำรัสได้โดยง่าย
17. อย่าทะเลาะในเมื่อพระราชาทรงกระทำพระองค์เป็นเพื่อน หรือเมื่อหัวหน้ากระทำตนเป็นเพื่อน
18. เมื่อได้รับการยกย่องเชิดชูก็อย่าทะนงตัวคิดว่าตนเป็นปราชญ์ราชบัณฑิตและไม่ควรจ้วงจาบ เพ็ดทูลพระราช หรือเสนองานต่อหัวหน้าในลักษณะที่เป็นการเย่อหยิ่งทะนงตน
19. แม้ได้รับพระราชทานราชานุญาตให้เข้าออกนอกในได้ ก็ไม่ควรทอดสนิท แต่ควรขอพระบรมราชานุญาต ก่อนทุกครั้งไป ให้มีสติดำรงตนเป็นคนรอบคอบเสมอ
20. เมื่อพระมหากษัตริย์จะทรงยกย่องพระราชโอรส หรือพระราชวงศ์โดยพระราชทานบ้านนิคม รัฐ หรือ ขนบทให้ครอบครอง ก็ควรนิ่งงันก่อนไม่ควรเพ็ดทูลคุณหรือโทษ
21. เมื่อพระราชหรือหัวหน้าจะบำเหน็จความชอบแก่ผู้ใด ไม่ควรทูลหรือเสนอขัดคัดลาภของผู้นั้น พึง รอบคอบสอบสวนให้ถ้วนถี่ มีจิตใจอ่อนโยนโอนไปโน้มน้าวไปในทางที่เหมาะสม
22. ข้าราชการต้องเป็นคนที่ไม่เห็นแก่ได้ ไม่ยอมตนให้ตกอยู่ในอำนาจของความอยาก ต้องทำตัวให้เหมือน ปลา คือ ทำเป็นไม่มีลึน ไม่เจรจาหาเรื่องให้เกิดความขุ่นเคืองใจแก่หัวหน้าหรือเพื่อนข้าราชการด้วยกัน
23. ไม่จ่ายเงินของแผ่นดินไปในทางฟุ่มเฟือย สรุ่ยสุร่าย
24. ต้องสอดส่องรักษางานราชการให้ดี อย่าให้ผิดระเบียบ ประเพณีและกฎหมายและต้องต่อสู้กับอุปสรรค ข้อขัดข้องและเหตุขัดขวางเสมอ
25. ต้องไม่มัวเมาในสตรีเพราะจะทำให้เสื่อมจากอำนาจ และเกิดราศีโทษในหน้าที่ราชการ
26. ไม่ควรพูดมากเกินพอดี แต่ก็ไม่ควรนิ่งเสียเรื่อยไป
27. เมื่อถึงคราวที่ต้องพูดให้พูดพอเหมาะพอควร และพูดอย่างแจ่มแจ้งชัดเจนและให้ถึงเมื่อถึงคราวที่ต้องถึง
28. ข้าราชการต้องอดทน ไม่ฉุนเฉียว ไม่โกรธง่าย และต้องไม่พูดหรือทำกระทบกระเทียบเบียดเบียน
29. ต้องเป็นคนมีความสัตย์จริงต่อคำพูดของตนเสมอ พูดจาให้น่าเชื่อถือและสุภาพ ไม่ส่อเสียดยุ้งให้เกิดความบาดหมางและแตกสามัคคีกันไม่พึงกล่าวถ้อยคำที่เพ้อเจ้อ เหลวไหล ไร้ประโยชน์
30. ข้าราชการต้องบำรุงเลี้ยงดูบิดามารดาให้ผาสุก เคารพนบนอบและเอื้อเฟื้อเกื้อกูลต่อผู้หลักผู้ใหญ่ใน ตระกูล
31. ต้องละลายต่อความชั่ว เกรงกลัวต่อความผิด ไม่ประพฤติดล่ละเมิดศีลธรรมและเป็นมิตรที่ดีในครอบครัว
32. ต้องมีระเบียบวินัยและมีมารยาทสุภาพงดงามเสมอ
33. มีศิลปะในการปฏิบัติราชการให้ดำเนินไปโดยรวดเร็ว และสำเร็จเป็นผลดีเสมอ
34. ต้องฝึกใจฝึกตนให้มั่นอยู่ในความดี มีอัธยาศัยอ่อนโยน ไม่ถือตัวอวดดี ไม่หวั่นไหวไปตามโลกธรรม
35. ต้องขยันขันแข็งในหน้าที่ราชการ
36. ให้เป็นผู้มีความบริสุทธิ์ สะอาดในหน้าที่การงาน
37. ให้เป็นคนเฉลียวฉลาด รู้จักฐานะอันควรและไม่ควร
38. ต้องประพฤติอ่อนน้อมถ่อมตน มีความเคารพยำเกรงในผู้ใหญ่เหนือตน ประพฤติตนมั่นอยู่ในความดีและ มุ่งมั่นทำแต่ความดี
39. ควรปลื้มตนให้ห่างจากบุคคลที่พระราชหรือประมุขของประเทศอื่นๆ สงมาสืบราชการลับ ให้จงรักภักดี แต่ในเจ้านายและพระราชของตนเท่านั้นไม่ฝักใฝ่ในราชสำนักอื่น
40. ข้าราชการพึงใส่ใจเข้าไปหาสมณะและพราหมณ์ผู้ทรงศีลเป็นนักปราชญ์หรือรู้หลักนักปราชญ์ดี เพื่อ รักษาศีล พึงธรรมบ้างบำรุงท่านบ้างศึกษาถ่ายทอดเอาความรู้จากท่านบ้าง
41. ข้าราชการไม่ควรลบล้างราชประเพณีในการบริจาทาน ควรรักษาไว้ให้มั่นคง เมื่อถึงคราวที่จะทรง บริจาทานก็ต้องกีดกันโดยประการใดๆ ทั้งสิ้น

42. ข้าราชการต้องคบคนมีปัญญา มีความรู้ดี ฉลาดเฉลียว และเข้าใจในวิธีการต่างๆ ไปได้เป็นอย่างดี รู้จักกาลสมัยที่ควรไม่ควร

43. ข้าราชการต้องหมั่นขยันในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่เลินเล่อหละหลวม ต้องตรวจดูแลให้รอบคอบ ทำงานให้สำเร็จเสร็จสิ้นไปโดยครบถ้วนด้วยดีเสมอ

44. ไร่นาและปลุกสัตว์ ข้าวในยุ้งฉาง ควรตรวจดูอยู่เป็นประจำตลอดจนการใช้จ่ายในครอบครัวก็พึงรู้จักกำหนด

45. บุตรธิดาหรือพี่น้องที่ประพฤติไม่ดี ทำตนเหมือนคนตายแล้วมีแต่จะคอยล้างผลาญ ก็ไม่ควรยกย่อง ส่วนทาสกรรมกรและคนใช้ที่ประพฤติดีมีความขยันหมั่นเพียรในหน้าที่การงานโดยสม่ำเสมอ ควรยกย่องชมเชยและอุปการะเลี้ยงดูอย่างดี

46. ข้าราชการต้องเป็นผู้มีศีลธรรมประจำตน มีความซื่อสัตย์ไม่เห็นแก่ได้ ไม่เข้าข้างคนผิด เป็นคนซื่อตรง จงรักภักดี ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

47. ข้าราชการต้องรู้จักพระราชนิยมของเจ้านาย ปฏิบัติให้ตามต้องตามพระราชประสงค์ ไม่ฝ่าฝืนขัดพระราชอัธยาศัย

48. เวลาผลิตพระภูษาลงสรลงนาม ราชเสวกพึงก้มศรีษลงชำระพระบาทแม้จะถูกกริ้วกราดจนถึงต้องพระราชอาญาก็ไม่พึงโกรธ

49. ต้องสักการบูชาพระราชา ผู้ซึ่งถือกันว่าเป็นยอดปราชญ์และผู้พระราชทานสมบัติอันถึงใจให้ทุกคนอย่าง

หลักราชวสดีธรรมของข้าราชการทั้ง 49 ข้อนี้ แบ่งได้เป็น 3 ส่วนใหญ่ๆคือ

ส่วนที่ 1. ธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระราชาหรือข้อปฏิบัติที่มีต่อพระราชา 17 ข้อ

ยกตัวอย่าง “หลักราชวสดี” ข้อ

5. ทางเดินที่เขตกดงไว้เป็นราชวิถี แม้จะได้รับพระบรมราชานุญาตให้เดินด้วยก็ไม่ควรเดิน

6. ไม่พึงใช้ของเสมอพระราชาหรือหัวหน้า ไม่บริโภคให้ทัดเทียมกับพระราชาหรือหัวหน้าพึงปฏิบัติให้ต่ำกว่าทุกสิ่งทุกอย่าง

7. ไม่พึงใช้กิริยาท่วงทีวาจาอย่างดีเสมอกับพระราชาหรือหัวหน้าต้องแสดงให้ต่างชั้นลงมา จึงจะชอบด้วยประเพณีนิยม และเป็นการรักษาดนให้พ้นราศีโทษ

หลักราชวสดีทั้งสามข้อนี้เป็นข้อที่ข้าราชการควรปฏิบัติเพื่อแสดงความเคารพต่อพระราชาอันเป็นสิ่งที่ตั้งมาสำหรับข้าราชการ

ส่วนที่ 2. เป็นธรรมที่เกี่ยวกับการควบคุมตนเองของข้าราชการซึ่งมีธรรม 28 ข้อที่สำคัญๆ คือ ความมีสติ การใช้ปัญญาความไม่หวั่นไหวตามทางโลกธรรม คือ ลาภ ยศ สรรเสริญ ความไม่เกียจกัน ความไม่เห็นแก่ได้ การไม่มัวเมาในสุราและนารี เป็นต้น ธรรมในส่วนนี้เป็นการควบคุมข้าราชการให้อยู่ในกรอบและมีคุณธรรมหรือเรียกอย่างหนึ่งว่าจริยธรรมของข้าราชการ

ยกตัวอย่าง “หลักราชวสดี” ข้อ

1. เมื่อเข้ารับราชการใหม่ๆ ยังไม่มีชื่อเสียงและยังไม่มียศศักดิ์ก็อย่ากล้านเกินพอดี และอย่าขาดกลัวจนเสียงานราชการ

2. ข้าราชการต้องไม่มั่งกาย ไม่เลินเล่อผลอสติ แต่ต้องมีความระมัดระวังให้ดีอยู่เสมอ ถ้าหัวหน้าทราบความประพฤติ สติปัญญาและความซื่อสัตย์สุจริตแล้วย่อมไว้วางใจและเผยความลับให้ได้ทราบ

3. เมื่อหัวหน้าเรียกใช้ในงานราชการ อย่าหวั่นไหวไปด้วยอำนาจอคติพึงปฏิบัติงานราชการให้สำเร็จไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมดุจตราขูที่อยู่ในระดับเที่ยงตรง

4. เมื่อมีราชการเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืนก็ตามที่เมื่อถูกเรียกใช้ พึงปฏิบัติราชการนั้นๆ ให้สำเร็จสมประสงค์ ไม่พึงบิดพลิ้วหรือหวั่นไหวไปตามอารมณ์

43. ข้าราชการต้องหมั่นขยันในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่เลินเล่อหละหลวม ต้องตรวจดูแลให้รอบคอบ ทำงานให้สำเร็จเสร็จสิ้นไปโดยครบถ้วนด้วยดีเสมอ

ทั้งห้าข้อนี้แสดงถึงคุณธรรมสำหรับการปฏิบัติงานของข้าราชการเพื่อให้การทำงานของข้าราชการมีความรอบครอบเสียสละและทุ่มเทเวลาในการทำงาน

ส่วนที่ 3. เป็นส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างในสังคมของราชการ มี 11 ข้อ เช่น ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความยินดีทำงานไม่ว่าเวลาใด ความยึดถือระเบียบ ความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ความไม่สุรุษร้าย

ยกตัวอย่าง “หลักราชสวัสดิ์” ข้อ

25. ต้องไม่มัวเมาในสตรีเพราะจะทำให้เสื่อมจากอำนาจ และเกิดราศีโทษในหน้าที่ราชการ

26. ไม่ควรพูดมากเกินพอดี แต่ก็ไม่ควรนิ่งเสียเรื่อยไป

27. เมื่อถึงคราวที่ต้องพูดให้พูดพอเหมาะพอควร และพูดอย่างแจ่มแจ้งชัดเจนและให้ฟังเมื่อถึงคราวที่ต้องฟัง

28. ข้าราชการต้องอดทน ไม่ฉุนเฉียว ไม่โกรธง่าย และต้องไม่พูดหรือทำกระทบกระเทียบเบียดเบียน

29. ต้องเป็นคนมีความสัตย์จริงต่อคำพูดของตนเสมอ พูดจาให้มั่นคงและสุภาพ ไม่ส่อเสียดยุยงให้เกิดความบาดหมางและแตกสามัคคีกันไม่ฟังกล่าวถ้อยคำที่เพ้อเจ้อ เหลวไหล ไร้ประโยชน์

30. ข้าราชการต้องบำรุงเลี้ยงดูบิดามารดาให้ผาสุก เคารพบนอบและเอื้อเฟื้อเกื้อกูลต่อผู้หลักผู้ใหญ่ในตระกูล

ทั้งหกข้อในหลักราชสวัสดิ์ธรรม ถือว่าเป็นหลักให้ผู้เป็นข้าราชการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างเพื่อรักษาเกียรติของตนและเกียรติของข้าราชการ อันทำให้เป็นบุคคลที่น่ายกย่องในสังคม

หลักราชสวัสดิ์ธรรม ได้อธิบายถึงคุณธรรมที่ข้าราชการพึงปฏิบัติอันประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง ข้าราชการพึงปฏิบัติต่อพระมหากษัตริย์ ส่วนที่สองคือ ส่วนที่ข้าราชการพึงปฏิบัติต่อตนเอง และส่วนที่สาม คือส่วนที่ข้าราชการพึงปฏิบัติต่องานหรือหน้าที่

ซึ่งในปัจจุบันอาจแยกข้อปฏิบัติสำหรับพระราชอาจะจะมีการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยแต่สำหรับ การสร้างจิตสำนึกด้านการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนยังคงใช้ได้

หลักราชสวัสดิ์ธรรมดังกล่าว ถือว่าเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันการทุจริตของคนในระบบราชการ ได้แก่ การสร้างทัศนคติ การสร้างจิตสำนึกของข้าราชการให้มีความเข้มแข็งโดยให้ตระหนักถึงคุณค่าของประเทศ คุณค่าของตนเอง คุณค่าของครอบครัว การที่เป็นข้าราชการ จึงเป็นสิ่งที่มีความเกียรติของพลเมืองของ เพราะข้าราชการ คือ คนที่ทำงานในฐานะคนของพระเจ้าแผ่นดิน ตามความหมายของระบบราชการของพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน ซึ่งหากเป็นคนของพระเจ้าแผ่นดิน คือ คนที่ทำงานเพื่อพระราช และเพื่อประชาชนอันพลเมืองของพระราช จึงต้องเป็นแบบอย่างที่ดีและรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนในการปฏิบัติงานในงานของราชการ

บทสรุป

การสร้างภูมิคุ้มกันการทุจริตของข้าราชการไทย คือ การสร้างจิตสำนึก การสร้างคุณค่าสร้างความภูมิใจแก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้เป็นข้าราชการ นั้นเอง ซึ่งในแนวคิดตามหลัก “ราชสวัสดิ์ธรรม” ถือเป็นแนวทางที่ดีสำหรับการสร้างจิตสำนึก สร้างความภูมิใจ เพราะตามแนวคิดของหลักธรรมนี้ได้พัฒนาจิตใจของข้าราชการให้เห็นประโยชน์ของชาติ ของพระมหากษัตริย์และประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ซึ่งถือเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันการทุจริตของข้าราชการไทยตามแนวพุทธศาสตร์ ซึ่งหลัก “ราชสวัสดิ์ธรรม” ถือเป็นหลักคำสอนที่สำคัญสำหรับการสร้างภูมิคุ้มกันการทุจริตของราชการไทย อันมีทั้งความเชื่อทางพระพุทธศาสนาและมีพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลักของชาติ

แต่อย่างไรก็ตาม การสร้างภูมิคุ้มกันการทุจริตของข้าราชการไทยตามแนวพุทธศาสตร์ต้องอาศัยกับการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของข้าราชการควบคู่กันไปด้วย การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของข้าราชการ คือ การมีเงินเดือนที่เหมาะสมกับค่าครองชีพในปัจจุบัน ประกอบกับจะต้องจัดสวัสดิการให้แก่ข้าราชการให้เหมาะสม พร้อมกับการสร้างบทลงโทษที่จริงจังกับข้าราชการที่กระทำผิดเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีของข้าราชการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). กลเม็ดเด็ดพิชิตคอร์รัปชัน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชัยเชคมิเดีย.

Thai PBS. (2568). เปิด 10 คดีทุจริต อบจ. “องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน” ระบบยังมีถูกร้องอีกเกือบพันเรื่อง.

[ออนไลน์]. Available : <https://www.thaipbs.or.th/news/content>. [2568, สิงหาคม 10].

ราชบัณฑิตยสถาน. (2531). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2531. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2548). “แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการบริหารราชการ.” ใน การบริหารราชการไทย.
นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 28.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สร้อยตระกูล อรรถมานะ. (2543). สาธารณบริหารศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพจน์ บุญวิเศษ. (2548). หลักรัฐศาสตร์. ชลบุรี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา ตลอดจนบุคคลทั่วไป ด้านการศึกษา สังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ ศาสนศึกษา ปรัชญา ภาษาและภาษาศาสตร์ จิตวิทยา การศึกษาเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์ โดยกำหนดเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม

ขอบเขตการตีพิมพ์

ศาสนศึกษา ปรัชญา ภาษาและภาษาศาสตร์ จิตวิทยา การศึกษา สังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ กฎหมาย บริหารธุรกิจ การศึกษาเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์

การส่งต้นฉบับ

ส่งต้นฉบับเอกสารพร้อมไฟล์ข้อมูลในรูปแบบ Word และ Pdf มาที่ Email : wongsurin2520@gmail.com, sutarak2536@gmail.com และ asawin.ko@mbu.ac.th สามารถสอบถามรายละเอียดได้ที่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 ติดต่อสอบถามรายละเอียดที่ พระครูสุภัทรสีโลภณ (สายัณห์ เปมสีโล), ผศ.ดร. พระครูสังฆรักษ์ สุธารักษ์ ธมมารักษ์ และนายอัศวิน คงชำนาญ โทรศัพท์ 035-745-038, 081-044-7961, 082-614-7358, 087-852-3886 โทรสาร 035-745-037

เกณฑ์การตีพิมพ์/รูปแบบการตีพิมพ์

1.บทความที่ส่งมาเพื่อเผยแพร่ต้องเป็นบทความที่อยู่ในขอบเขตที่กำหนดเท่านั้น โดยไม่เคยตีพิมพ์ เผยแพร่ในวารสาร รายงานหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้จะต้องผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่ได้รับการตีพิมพ์

2. การพิมพ์ต้นฉบับจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ มีเนื้อหาที่สมบูรณ์ จัดพิมพ์แบบหน้าเดียว กระดาษพิมพ์ขนาด A4 (8.5×11 นิ้ว) จำนวนไม่เกิน 13 หน้า ใช้รูปแบบ Word ตัวอักษร TH SarabunPSK 14 Point

3. การตั้งระยะขอบ ให้ตั้งเป็นประเภทยะขอบ เพื่อการเย็บเล่มหนังสือ

บน	2.54 ซม.	ล่าง	2.54 ซม.
ซ้าย	3.00 ซม.	ขวา	3.00 ซม.

หัวกระดาษและท้ายกระดาษ

จากขอบ หัวกระดาษ 1.5 ซม. ท้ายกระดาษ 1.5 ซม.

การใส่เลขหน้า ให้ใส่ด้านบนขวา โดยใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวปกติ

4. ข้อปฏิบัติการพิมพ์แต่ละหัวข้อ

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

4.1 ชื่อเรื่อง/บทความ ชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 พอยต์ ตัวหนา ไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ

4.2 ชื่อผู้เขียนบทความ ระบุนามผู้เขียน ผู้ร่วมวิจัย (ถ้ามี) และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 12 พอยต์ ตัวหนา ไว้ด้านขวามือหน้ากระดาษ

4.3 สังกัดผู้เขียน คณะ สังกัด/หน่วยงานของผู้ร่วม (ถ้ามี) ขนาดตัวอักษร 12 พอยต์ ไว้ที่ตำแหน่งใต้ชื่อเรื่อง ไว้ด้านขวามือหน้ากระดาษ พร้อมระบุอีเมลผู้เขียน ที่ติดต่อในการส่งบทความ

4.4 บทคัดย่อ (Abstract) บทคัดย่อบทความวิจัย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 พอยต์ ตัวหนา ว่างกึ่งกลางหน้ากระดาษ ความยาวไม่เกิน 350 คำ หรือประมาณไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ A4 เนื้อหาในบทคัดย่อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 พอยต์

4.5 คำสำคัญ (Keywords) ระบุดำสำคัญ 2-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ว่างท้ายบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 พอยต์ ตัวหนา

4.6 เนื้อหา (Content) หัวข้อชิตด้านซ้ายกระดาษและใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยต์ ตัวหนา ส่วนเนื้อหาในแต่ละหัวข้อใช้อักษร TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 พอยต์ มีรายละเอียดดังนี้

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. กรอบแนวคิดการวิจัย (ถ้ามี)
4. สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
5. วิธีดำเนินการวิจัย ระบุ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา/ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล แต่ละขั้นตอนควรเขียนให้กระชับและเป็นขั้นตอนที่เหมาะสม
6. ผลการวิจัย ระบุผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์อย่างกระชับ ซึ่งอาจมีตารางหรือภาพประกอบ
7. อภิปรายผลการวิจัย ระบุประเด็นที่สำคัญของผลการวิจัยในแต่ละวัตถุประสงค์ และอภิปรายโดยมีการอ้างอิงหรือเชื่อมโยงทฤษฎีและงานวิจัยสนับสนุน
8. องค์ความรู้จากการวิจัย (ถ้ามี)
9. ข้อเสนอแนะ ระบุรายละเอียดข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (ถ้ามี) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.7 ตาราง (ถ้ามี) ให้ระบุคำว่า “ตารางที่” ตามด้วยหมายเลขกำกับภาษาอังกฤษใช้คำว่า Table

4.8 ภาพ (ถ้ามี) รูปภาพประกอบบทความ ควรบันทึกไฟล์รูปภาพ เป็นนามสกุล JPEG. ให้ระบุคำว่า “ภาพที่” หรือ “แผนภาพที่” ตามด้วยหมายเลขกำกับ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Figure

4.9 การอ้างอิงในเนื้อหา ใช้ระบบ APA โดยระบุชื่อผู้เขียน ปีที่พิมพ์และเลขหน้า ดังตัวอย่างรูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหา ดังปรากฏรายละเอียดด้านล่างนี้

4.10 เอกสารอ้างอิง ใช้ระบบ APA (American Psychological Association style) ดังตัวอย่างรูปแบบการอ้างอิงในเอกสารอ้างอิง ดังปรากฏรายละเอียดด้านล่างนี้

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) บทสรุป (Conclusion)
- 5) องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา (ถ้ามี)
- 6) เอกสารอ้างอิง (References)

สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้นใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด และระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียน ปี พ.ศ. และเลขหน้า ของเอกสารที่นำมาอ้างอิงกำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และผู้เขียนบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด การอ้างอิงเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสารมีรายละเอียด ดังนี้

5. ตัวอย่างรูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหา

5.1 หนังสือ

พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างอิงชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย เช่น

ในพระวินัยปิฎก คัมภีร์ปริวารว่าด้วยเรื่องการถึงอคติ (ความลำเอียง) มี 4 อย่าง คือ 1) ลำเอียงเพราะชอบ 2) ลำเอียงเพราะชัง 3) ลำเอียงเพราะหลง 4) ลำเอียงเพราะกลัว และการไม่ถึงอคติ (ความไม่ลำเอียง) มี 4

คือ 1) ไม่ลำเอียงเพราะชอบ 2) ไม่ลำเอียงเพราะชัง 3) ไม่ลำเอียงเพราะหลง 4) ไม่ลำเอียงเพราะกลัว (วิ.ป. 8/324/460)

ผู้เขียนคนเดียว

(สำราญ ศรีคำมูล, 2549 : 1)

(พระชินกร ทองดี, 2556 : 9)

(Bill, 2549 : 6)

ผู้เขียน 2 คน

(สำราญ ศรีคำมูล และสนิท วงศ์ปล่อมหิรัญ, 2560 : 31)

(พระชินกร ทองดี และพระมหาสุธารักษ์ เขมจิโต, 2556 : 3)

(John and David, 1984 : 12)

ผู้เขียน 3 คน

(สนิท วงศ์ปล่อมหิรัญ และคณะ, 2559 : 22)

(John Dewey, et al., 2000 : 9)

ผู้เขียนเป็นหน่วยงาน

(มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2559 : 10-15)

(Ministry of Education, 2019 : 4)

การอ้างอิงในเนื้อหา (การอ้างอิงเอกสารสองทอด)

ในกรณีที่ไม่สามารถสืบค้นจากเอกสารต้นฉบับ ต้องสืบค้นจากเอกสารที่ผู้อื่นได้ อ้างอิงไว้ (secondary source) เขียนได้ 2 แบบคือ

แบบที่ 1 การอ้างอิงผู้เขียนที่นำผลงานผู้อื่นมาอ้างอิง เช่น กัญจนวลัย นนทแก้ว (2546 : 24) ได้ อ้างอิง ดนัย เทียนพุ่ม (2539) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสารต้นฉบับรอง ตามด้วยคำ “อ้างถึง” สำหรับ เอกสารภาษาไทย หรือคำ “cited” สำหรับเอกสารภาษาอังกฤษ แล้ว ระบุชื่อผู้แต่ง และปีที่พิมพ์ ของเอกสารต้นฉบับ แรก ตัวอย่าง

(กัญจนวลัย นนทแก้ว, 2546 อ้างถึง ดนัย เทียนพุ่ม, 2539 : 144)

(French, 1995 cited Vass and Wiedeman, 1981 : 115)

* ในบรรณานุกรมจะปรากฏ กาญจนวลัย นนทแก้ว, 2546 และ French, 1995

แบบที่ 2 การอ้างอิงโดยระบุชื่อผู้แต่งต้นฉบับ (original) ที่ผู้อื่นนำมาอ้างอิง เช่น ชัยณรงค์ แก้วอยู่ (2554: 38) ได้อ้าง Lawdermilk and Laitas (2001) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ ที่ถูกอ้างถึง ตามด้วย “อ้างใน” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “cited in” สำหรับเอกสารภาษาอังกฤษ แล้วระบุชื่อผู้แต่งที่นำผลงานนั้นมาอ้างอิง ตัวอย่าง

(Lawdermilk and Laitas, 2001 อ้างใน ชัยณรงค์ แก้วอยู่, 2554 : 47)

(Philip H. Coomby, 2004 อ้างใน เกียรติชัย พงษ์พานิชย์, 2553 : 85)

(Lynn, 1990 cited in Teske and Schneider, 2002 : 74)

.....โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาช (Cronbach, 1974 อ้างใน ยุทธ ไกยวรรณ, 2543 : 9) ได้ความเชื่อมั่น....

.....ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1978 อ้างใน ประคอง กรรณสูตร, 2538).....

* ในบรรณานุกรมจะต้องปรากฏ ชัยณรงค์ แก้วอยู่, 2554, เกียรติชัย พงษ์พานิชย์, 2553, Teske and Schneider, 2002, ยุทธ ไกยวรรณ, 2543, และ ประคอง กรรณสูตร, 2538

หนังสือแปล

(ชูเมกเกอร์, 2557 : 15)

5.2 งานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์

(สายัณห์ วงศ์สุรินทร์, 2549 : บทคัดย่อ)

(พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม, 2556 : 10)

(อาทิตย์ ชูชัย, 2557)

(Watson, 1990 : Abstract)

5.3 รายงานการประชุม

(นฤมล ชุ่มเจริญสุข, 2557 : 20)

(Anan Srita, 1990 : 45)

5.4 วารสาร

(สายัณห์ วงศ์สุรินทร์, 2557 : 76-85)

(พระมหาภคณชัย สวัสดิ์, 2557 : 85)

5.5 หนังสือพิมพ์

(สมศรี หาญอนันตสุข, 2550 : 7)

(Krishman, 2007 : 1)

5.6 จุลสาร แผ่นพับ และแผ่นปลิว

(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541)

(Research and Training Center on Independent Living, 1993)

5.7 โสตทัศนวัสดุ

(กฤตสุชิน พลเสน, 2555)

5.8 ซีดีรอม

(อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร, 2543)

(Social Science Index, 1999)

5.9 การสัมภาษณ์

(ไชยยา เรื่องดี, 2560, มกราคม 14)

(Born, 1990, June 15)

5.10 เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และวารสารอิเล็กทรอนิกส์

(สำนักงานหอสมุดมหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2554 : ออนไลน์)

(Kenneth, 1998 : Online)

หนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์

(ชุม, (นามแฝง), 25 ตุลาคม 2542)

(ศธ. ยุติการถ่ายโอนสถานศึกษาบัญชี 2, 2550)

เอกสารจากเว็บไซต์เว็บ (www.)

(ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, ม.ป.ป. : ออนไลน์)

(Ministry of Education, 2005 : Online)

(เย็นยง ราชวงษ์, 2549 : ออนไลน์)

การอ้างอิงราชกิจจานุเบกษา

(พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562, 2562)

6. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง

6.1 ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

การเขียนเอกสารอ้างอิง เรียงลำดับตามตัวอักษรภาษาไทยก่อน ตามด้วยการอ้างอิงภาษาอังกฤษ การเคาะเว้นวรรค 1 ครั้ง ในรายการที่สองไม่ต้องพิมพ์ชื่อผู้เขียน ให้ขีดเส้นเข้าไป 0.5 นิ้ว หรือ 1.27 ซม. หรือประมาณ 7 ตัวอักษร แล้วตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) เช่น

บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

_____. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บรรทัดแรกของเอกสารอ้างอิงแต่ละเรื่อง อักษรตัวแรกห่างจากริมกระดาษด้านซ้าย 3.00 ซม. บรรทัดที่สองและบรรทัดต่อไป ให้ย่อหน้าโดยเว้นอีก 0.5 นิ้ว หรือ 1.27 ซม. เช่น

สายัณห์ วงศ์สุรินทร์ และคณะ. (2557). การศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา
ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. *ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*, 16 (1), 76-85.

6.2 ตัวอย่างรูปแบบการอ้างอิงในเอกสารอ้างอิง

1. หนังสือ

ผู้เขียนคนเดียว

สมพงษ์ ชูมาก. (2548). *กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์.

ยุทธ ไถยวรรณ. (2548). *วิธีวิจัยทางธุรกิจ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

พระมหาณรงค์ กนต์สีโล. (2548). *จุดเด่นของพระพุทธศาสนา*. เชียงใหม่ : บริษัททริโอแอด
เวอร์ซิงแอนด์มีเดีย จำกัด.

นิตา ชูโต. (2545). การจัดการภายในองค์กร ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารจัดการทั่วไป*.
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Wilson, K. (2007). *Smart choice*. 2nd ed. London : Oxford University Press.

ผู้เขียนสองคน

ยุทธ ไถยวรรณ และกุสุมา ผลาพรหม. (2555). *พื้นฐานการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายศ. (2542). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

Best, J. W. and Kahn, J. V. (1986). *Research in Education*. 5th ed. New Jersey :
Prentice-Hall.

ผู้เขียน 3 คน

ศิริชัย กาญจนวาสิ และคณะ. (2547). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัย*.
พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บุญศิริการพิมพ์.

อวยพร พานิช และคณะ. (2548). *ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Sadlack, R. G., et al. (1992). *Social Reserch : Theory and Methods*. Chestnut : Hill
Enterprises.

ผู้เขียนเป็นหน่วยงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอเดียนสแควร์.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หนังสือแปล

ซูเมกเกอร์, อี. เอฟ. (2557). *จั่วแต่แจ๋ว : เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ* [Small is beautiful]. พิมพ์
ครั้งที่ 4. (สมบุรณ์ ศุภศิลป์, แปล). นนทบุรี : สมิต. (ต้นฉบับ พิมพ์ ค.ศ. 1973).

แบร์รี สมาร์. (2555). *มิเชล ฟูก็อดต์* [Michel Foucault]. (จามะรี เชียงทอง และสุนทร สราญจิต,
แปล). กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (ต้นฉบับ พิมพ์ปี ค.ศ. 1994).

2. ราชกิจจานุเบกษา

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. (2547, 1 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*.
เล่ม 121 ตอนพิเศษ 23 ก. 1-24.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องหลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญา พ.ศ. 2549. (2549, 1
มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 123 ตอนที่ 54 ง. 89-109.

3. งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัย

สุชาติ อ่อนสร้อย. (2559). *การศึกษาวิเคราะห์วัดตบ 7 ในคัมภีร์ขุททกนิกายธรรมบท*.
วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พวงเพชร พลทอง และคณะ. (2553). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

พระครูวิจิตรธรรมวิเศษ (บุญเลิศ ปญฺญาวุโ). (2562). การพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. คุษฏีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พินิจ ทิพย์มณี. (2553). การวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตายของประเทศไทย (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Kasemsri, K. (2005). *Participatory Communication in City Radio FM 96.0*. Master of Science Thesis in Development Communication, Graduate Kasetsart University.

4. สัมมนา/ประชุมวิชาการ

ประดิษฐ์ มีสุข และทรงธรรม ชีระกุล. (2551). วิกฤตคุณภาพบัณฑิตศึกษากับบทบาทมหาวิทยาลัย. หนังสืองานทักษิณวิชาการ'51 “มหาวิทยาลัย ทักษิณกับทางแก่วิกฤตของชาติ”. ใน **โครงการทักษิณวิชาการมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา** ระหว่างวันที่ 16-19 สิงหาคม 2551 (หน้า 119-143). สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา.

Nicolaou, A.A. and Pitta Pantazi. (2011). A new theoretical model for understanding fractions at the elementary school. **Proceedings of the seventh congress of the European Society for research in mathematics education (CERME 7)**, pp. 366-375. Poland : University of Rzeszow.

5. วารสาร

สายัณห์ วงศ์สุรินทร์ และคณะ. (2557). การศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. **ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร**, 16 (1), 76-85.

พระมหาหมขวินทร์ ปุริสุตโตโม และคณะ. (2560). วิเคราะห์คุณธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในการเทศนามหาชาติ. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์**, 13 (1), 124.

Elstad, E., and Christophersen, K. (2017). Perceptions of Digital Competency among Student Teachers : Contributing to the Development of Student Teachers' Instructional Self-Efficacy in Technology-Rich Classrooms. **Education Science**, 7 (27), 1-15.

Suwanroj, T., et al. (2019). Confirmatory Factor Analysis of the Essential Digital Competencies for Undergraduate Students in Thai Higher Education Institutions. **Journal of Technology and Science Education**, 9 (3), 340-356.

Tsarapkina, J., et al. (2021). The Formation of Bachelors' Digital Competencies at the University. **Journal of Educational Psychology**, 9 (1), 1-10.

6. หนังสือพิมพ์

สมศรี หาญอนันตสุข. (2550, มิถุนายน 26). ภาครัฐธรรมนุญใหม่จะสร้างมิติใหม่ให้สังคมพุทธ. **มติชน**, 7.

Krishman, E. (2007, June 26). Rebuilding self-esteem. **Bangkok post**, 1.

7. จุลสาร แผ่นพับ และแผ่นปลิว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541). **ท่องเที่ยวสงขลา**. [แผ่นพับ]. สงขลา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

Research and Training Center on Independent Living. (1993). **Guidelines for reporting and writing about people with disabilities**. Lawrence : Research and Training Center on Independent Living.

วารสาร
นิสิตวัง
JOURNAL OF NISITWANG

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย